

Ewaluacja mid-term dotycząca postępu rzecowego RPOWP 2014-2020 dla potrzeb przeгляdu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania

Ewaluacja mid-term dotycząca postępu rzeczowego RPOWP 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania

Autorzy raportu:

Anna Borowczak
Izabela Grabowska
Małgorzata Kachniarz
Tomasz Klimczak
Izabela Krok-Baściuk
Adam Miller
Wiktor Mrozowski
Korneliusz Pylak
Elżbieta Wojnicka - Sycz
Irena Wolińska

ISBN: 978-83-953960-0-7

Białystok 2019

Copyright:

Województwo Podlaskie, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego

Zamawiający/Wydawca:

Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego

Departament Rozwoju Regionalnego

ul. Poleska 89, 15-874 Białystok

tel.: 85 66 54 480

e-mail: rot@wrotapodlasia.pl

Wykonawca:

Konsorcjum: **LB&E Sp. z o.o.** i **EGO S.C**

Spis treści

STRESZCZENIE	7
SUMMARY	15
I. WPROWADZENIE, CEL BADANIA I METODOLOGIA BADANIA	23
II KONCEPCJA BADANIA	28
III. ANALIZY DOTYCZĄCE WSKAŹNIKÓW	31
3.1 OŚ PRIORYTETOWA I WZMOCNIENIE POTENCJAŁU I KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARKI REGIONU	31
3.1.1 Logika interwencji	31
3.1.2 Aktualny i prognozowany stan wdrażania.....	34
3.1.2.1 Wskaźniki ram wykonania	34
3.1.2.2 Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu.....	37
3.1.2.3 Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu – poziom makro.....	48
3.1.3 Podsumowanie	52
3.1.4 Rekomendacje	54
3.2 OŚ PRIORYTETOWA II PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA.....	57
3.2.1 Logika interwencji	57
3.2.2 Aktualny i prognozowany stan wdrażania.....	61
3.2.2.1 Wskaźniki ram wykonania	61
3.2.2.2 Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu	63
3.2.2.3 Wskaźniki rezultatu	68
3.2.3 Podsumowanie	72
3.2.4 Rekomendacje	73
3.3 OŚ PRIORYTETOWA III KOMPETENCJE I KWALIFIKACJE	75
3.3.1 Logika interwencji	75
3.3.2 Aktualny i prognozowany stan wdrażania.....	79
3.3.2.1 Wskaźniki ram wykonania	79
3.3.2.2 Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu	81
3.3.2.3 Wskaźniki rezultatu	86
3.3.3 Podsumowanie.....	88
3.3.4 Rekomendacje.....	89
3.4 OŚ PRIORYTETOWA IV POPRAWA DOSTĘPNOŚCI TRANSPORTOWEJ.....	90
3.4.1 Logika interwencji.....	90
3.4.2 Aktualny i prognozowany stan wdrażania.....	92
3.4.2.1 Wskaźniki ram wykonania	92
3.4.2.2 Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu	93

3.4.2.3	Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu – poziom makro	96
3.4.3	Podsumowanie	97
3.4.4	Rekomendacje	97
3.5	OŚ PRIORYTETOWA V. GOSPODARKA NISKOEMISYJNA	98
3.5.1	Logika interwencji	98
3.5.2	Aktualny i prognozowany stan wdrażania.....	101
3.5.2.1	Wskaźniki ram wykonania	101
3.5.2.2	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu.....	105
3.5.2.3	Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu – poziom makro.....	114
3.5.3	Podsumowanie	117
3.5.4	Rekomendacje	118
3.6	OŚ PRIORYTETOWA VI. OCHRONA ŚRODOWISKA I RACJONALNE GOSPODAROWANIE JEGO ZASOBAMI	121
3.6.1	Logika interwencji.....	121
3.6.2	Aktualny i prognozowany stan wdrażania.....	124
3.6.2.1	Wskaźniki ram wykonania	124
3.6.2.2	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu.....	129
3.6.2.3	Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu – poziom makro.....	133
3.6.3	Podsumowanie	135
3.6.4	Rekomendacje	136
3.7	OŚ PRIORYTETOWA VII POPRAWA SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ	138
3.7.1	Logika interwencji.....	138
3.7.2	Aktualny i prognozowany stan wdrażania.....	141
3.7.2.1	Wskaźniki ram wykonania	141
3.7.2.2	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu	143
3.7.2.3	Wskaźniki rezultatu	146
3.7.3	Podsumowanie	149
3.7.4	Rekomendacje	149
3.8	OŚ PRIORYTETOWA VIII. INFRASTRUKTURA DLA USŁUG UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ	152
3.8.1	Logika interwencji.....	152
3.8.2	Aktualny i prognozowany stan wdrażania	156
3.8.2.1	Wskaźniki ram wykonania	156
3.8.2.2	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu.....	161
3.8.2.3	Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu – poziom makro.....	173
3.8.3	Podsumowanie	174
3.8.4	Rekomendacje	175
3.9	OŚ PRIORYTETOWA IX ROZWÓJ LOKALNY	177

3.9.1 Logika interwencji	177
3.9.2 Aktualny i prognozowany stan wdrażania.....	181
3.9.2.1 Wskaźniki ram wykonania	181
3.9.2.2 Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu	183
3.9.2.3 Wskaźniki rezultatu	185
3.9.3 Podsumowanie	187
3.9.4 Rekomendacje	188
IV. REALOKACJE ŚRODKÓW / ZARZĄDZANIE REZERWĄ WYKONANIA	189
V. RPOWP 2014-2020 A DOKUMENTY STRATEGICZNE	197
VI. WARUNKI DOTYCZĄCE MONITOROWANIA	207
VII. TABELA REKOMENDACJI	210
Spis rysunków	231
Spis wykresów	231
Spis tabel	231

Tabela 1. Wykaz skrótów

Skrót	Rozwinięcie
B+R	Badania i rozwój
BERD	Udział nakładów firm na działalność B+R w ogóle nakładów na B+R
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
BOF	Białostocki Obszar Funkcjonalny
CT	Cel tematyczny
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
EUR	Euro
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GUS	Główny Urząd Statystyczny
ICT	Technologie informacyjno komunikacyjne
IDI	Indywidualny wywiad pogłębiony
IOB	Instytucja Otoczenia Biznesu
IP	Instytucja Pośrednicząca
ITI	Indywidualny wywiad telefoniczny
IZ	Instytucja Zarządzająca
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
KAPE	Krajowa Agencja Poszanowania Energii
KE	Komisja Europejska
KM	Komitet Monitorujący
KPGO	Krajowy Program Gospodarki Odpadami
KPOŚK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
LGD	Lokalna Grupa Działania
MŚP	Małe i średnie przedsiębiorstwa
OP	Oś priorytetowa
OPZ	Opis przedmiotu zamówienia
OZE	Odnawialne źródła energii
PKB	Produkt Krajowy Brutto
POIiŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
PO KL 2007-2013	Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013
PSZOK	Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
RLKS	Rozwój lokalny kierowany przez społeczność
RLM	Równoważna Liczba Mieszkańców
RPOWP 2014-2020	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020
SZOOP	Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020
UE	Unia Europejska
UP	Umowa Partnerstwa
WDDT	Wskaźnik drogowej dostępności transportowej
WLWK	Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych
WKDT	Wskaźnik kolejowej dostępności transportowej
WPGO	Wojewódzkie Planu Gospodarki Odpadami
WTZ	Warsztat Terapii Zajęciowej
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Źródło: opracowanie własne.

STRESZCZENIE

Celem głównym badania było przeprowadzenie oceny mid-term postępów w realizacji celów szczegółowych określonych dla priorytetów RPOWP 2014-2020 na potrzeby przeglądu śródkresowego.

W ramach badania oszacowano wartości docelowe wskaźników z Programu, jak również ustalono jakiego poziomu kontraktacji można spodziewać się po rozstrzygnięciu naborów trwających i zaplanowanych na rok 2019. Na tej podstawie sformułowano propozycje dotyczące naborów, które zdaniem ewaluatora warto ogłosić po roku 2019, a także propozycje dotyczące kierunków realokacji środków, zmian wartości wskaźników oraz usprawnień niezbędnych do wprowadzenia w tych instrumentach, w których ogłaszane jeszcze będą nabory.

Badanie zrealizowano z wykorzystaniem szerokiego instrumentarium metodologicznego obejmującego takie metody jak: analiza desk research, wywiady z przedstawicielami IZ i IP, wywiady z ekspertami oceniającymi wnioski, członkami KM, przedstawicielami firm doradczych.

Celem interwencji realizowanej w ramach **pierwszej osi priorytetowej** ma być podniesienie konkurencyjności gospodarki regionu poprzez wsparcie inwestycji oraz kształtowanie otoczenia biznesowego przyjaznego innowacyjności. Cel ten ma zostać osiągnięty dzięki wsparciu projektów w ramach pięciu działań:

- 1.1 Wsparcie na rzecz gospodarki opartej na wiedzy;
- 1.2 Wspieranie transferu wiedzy, innowacji, technologii i komercjalizacji wyników B+R oraz rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach;
- 1.3 Wspieranie inwestycji w przedsiębiorstwach;
- 1.4 Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa;
- 1.5 Wspieranie przedsiębiorczości i zatrudnienia w gminach, których rozwój uwarunkowany jest siecią Natura 2000.

Na realizację pierwszej osi priorytetowej alokowano 232,3 mln EUR (960 mln zł)¹. Wg stanu na koniec 2018r. poziom kontraktacji wynosił 67,4%.

W ramach wykonania przewidziano 2 wskaźniki: *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* oraz *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych*. Zakładane wartości pośrednie wskaźników zostały osiągnięte. Zagrożone jest osiągnięcie wartości celu końcowego pierwszego wskaźnika. Wpływ na to miały przede wszystkim trudności we wdrażaniu i w końcu zaniechanie wdrażania w poddziałaniu 1.4.1 projektów typu 1B (rozwój i profesjonalizacja usług świadczonych przez IOB), w którym nie udało się podpisać żadnej umowy. Tymczasem w metodologii szacowania wskaźnika przyjęto, że z usług IOB skorzysta 805 przedsiębiorstw (wskaźnik *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe*), co stanowi 76% wartości docelowej wskaźnika.

Jeżeli chodzi o wskaźniki z poziomu priorytetów inwestycyjnych to w priorytetach inwestycyjnych 1a, 1b i 8b założone wartości celów końcowych zostaną osiągnięte lub przekroczone. W priorytecie inwestycyjnym 3a zagrożone jest osiągnięcie wartości wskaźnika: *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe* (w działaniu 1.4.1), który jest agregowany przez wskaźnik ram wykonania *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie*. O przyczynach zagrożenia nieosiągnięcia wartości docelowej tego wskaźnika była mowa już wcześniej.

Po rozstrzygnięciu naborów zaplanowanych na rok 2019 w ramach pierwszej osi priorytetowej niezakontraktowane będą środki w wysokości około 104-114 mln zł. Największym potencjałem absorpcyjnym charakteryzują się działania 1.3 i 1.5 Rekomenduje się realokację około 30-40 mln zł z działania 1.2 i 10 lub 20 mln zł (w zależności od tego czy uda się zawrzeć umowę z pośrednikiem finansowym wdrażającym instrument kapitałowy) z poddziałania 1.4.1 na dotacyjne wsparcie inwestycji w przedsiębiorstwach służących wdrażaniu innowacji (1.3) lub wsparcie wzrostu zatrudnienia na obszarach NATURA 2000 (1.5). Środki pochodzące z realokacji powinny zostać

¹ Podawane w raporcie wartości alokacji uwzględniają rezerwę wykonania. Przyjęto kurs przeliczeniowy EUR/PLN = 4,15.

przeznaczone w pierwszej kolejności na wsparcie projektów znajdujących się na listach rezerwowych w działaniach 1.3 i 1.5.

Celem interwencji realizowanej w ramach **drugiej osi priorytetowej** jest wzrost przedsiębiorczości oraz wzrost poziomu aktywności zawodowej mieszkańców regionu. Cel ten ma zostać osiągnięty dzięki realizacji projektów w ramach pięciu działań:

- 2.1 Zwiększanie zdolności zatrudnieniowej osób pozostających bez zatrudnienia oraz osób poszukujących pracy przy wykorzystaniu aktywnej polityki rynku pracy oraz wspieranie mobilności zasobów pracy (obejmujące instrumenty i usługi rynku pracy - poradnictwo zawodowe, wsparcie psychologiczne, warsztaty z technik poszukiwania pracy, subsydiowanie zatrudnienia, staże, praktyki zawodowe, pośrednictwo pracy);
- 2.2 Działania na rzecz równowagi praca – życie (tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 jako działania służące likwidacji barier uniemożliwiających pracę i aktywizacja zawodowa rodziców lub innych opiekunów prawnych i faktycznych osób z niepełnosprawnościami);
- 2.3 Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych (udzielanie pomocy finansowej na rozpoczęcie działalności gospodarczej, uzupełniane przez usługi doradcze w zakresie zasad prowadzenia własnego biznesu i szkoleniowe);
- 2.4 Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian (wsparcie na rzecz podniesienia kompetencji przedsiębiorców i realizacja wysokiej jakości zindywidualizowanych szkoleń i innych usług rozwojowych dla pracowników, finansowane na zasadach podmiotowych oraz programy *outplacementu*);
- 2.5 Aktywne i zdrowe starzenie się (wdrażanie programów zdrowotnych, zarówno profilaktycznych jak i rehabilitacyjnych).

Na realizację drugiej osi priorytetowej alokowano kwotę 84 mln EUR (349 mln zł). Wg stanu na koniec 2018r. poziom kontraktacji wynosił 58,3%.

W ramach wykonania przewidziano 3 wskaźniki: *Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie, Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych*. Wartość pośrednia pierwszego wskaźnika została znacząco przekroczona, a wartość docelowa powinna zostać osiągnięta. W przypadku drugiego wskaźnika cel pośredni został osiągnięty; oszacowania w wariancie realistycznym wskazują, że także wartość końcowa zostanie zrealizowana. Wartość pośrednia wskaźnika certyfikacji została przekroczona, nie ma zagrożenia dla osiągnięcia wartości docelowej, niezbędne są jednak pewne realokacje środków między Działaniami.

Po rozstrzygnięciu naborów zaplanowanych na rok 2019 w ramach drugiej osi priorytetowej niezakontrowane będą środki w wysokości ponad 119 mln zł. Trzeba jednak pamiętać, że blisko 50% tej kwoty niemal w całości jest przypisana do pozakonkursowych naborów na projekty powiatowych urzędów pracy, prowadzone dorocznie do 2022 roku. Dodatkowo w ramach działania 2.1 celowe będzie przeprowadzenie w 2020 roku naboru na projekty konkursowe. Również plany dotyczące działania 2.2 (włączając w to nabór w roku 2020) wskazują na wysokie prawdopodobieństwo wykorzystania podstawowej alokacji w pełnej wysokości. Niewykorzystane środki w ramach działania 2.4 zostaną przeznaczone na zwiększenie wartości realizowanego w jego ramach projektu pozakonkursowego, ze względu na bardzo duże zapotrzebowania na oferowane usługi. W działaniu 2.5 pozostała wolna kwota nie zaspokaja w pełni potrzeb związanych z ostatnim zaplanowanym naborem. Z tego względu rekomendujemy przeznaczenie kwot wynikających z rezerwy wykonania w osi II na działanie 2.1 w wysokości 98,85% i na działanie 2.5 w wysokości 1,15%.

Problemy z wdrażaniem typu projektu Działania z zakresu aktywizacji zawodowej rodziców (lub innych opiekunów prawnych i faktycznych) osób z niepełnosprawnościami oraz finansowanie opieki nad osobami z niepełnosprawnościami (działanie 2.2, PI8iv) prowadzą do rekomendacji dotyczącej zmiany wartości wskaźników, przypisanych do tego typu projektu. Rekomenduje się, by IZ zaproponowała

wartości docelowe obu wskaźników maksymalnie w wysokości osiągniętej w ramach planowanego naboru.

Ze względu na prawdopodobieństwo nieosiągnięcia wskaźnika *Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie, po opuszczeniu programu*, przy jednoczesnym znaczącym przekroczeniu wartości wskaźnika *Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu* rekomendujemy obniżenie wartości docelowej pierwszego z nich do 40% i podwyższenie wartości docelowej drugiego do 50%.

Celem interwencji realizowanej w ramach **trzeciej osi priorytetowej** jest podniesienie kompetencji na rzecz poprawy konkurencyjności gospodarki. Cel ten ma zostać osiągnięty dzięki realizacji projektów w ramach trzech działań:

- 3.1. Kształcenie i edukacja (obejmujące zwiększanie liczby miejsc wychowania przedszkolnego oraz rozszerzenie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego, wsparcie w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy, z uwzględnieniem wsparcia dla uczniów i słuchaczy ze specjalnymi potrzebami, doskonalenie nauczycieli);
- 3.2. Kształtowanie i rozwój kompetencji kadr regionu (wspieranie osób dorosłych w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz kompetencji i umiejętności w zakresie podnoszenia kwalifikacji przekrojowych);
- 3.3. Szkolnictwo zawodowe na rzecz konkurencyjności podlaskiej gospodarki (zwiększenie współpracy szkół z pracodawcami, doskonalenie przez uczniów i słuchaczy umiejętności praktycznych w formie staży oraz praktyk zawodowych u pracodawców, realizacja kompleksowych programów rozwojowych).

Na realizację trzeciej osi priorytetowej alokowano kwotę 129,8 mln EUR (538,8 mln zł). Wg stanu na koniec 2018r. poziom kontraktacji wynosił 54,3%.

W ramach wykonania przewidziano 3 wskaźniki: *Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji i nabywania kwalifikacji w programie*, *Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie* oraz *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych*. Wartość pośrednia pierwszego wskaźnika została zrealizowana, ale osiągnięcie wyznaczonej wartości docelowej jest zagrożone. Wartość pośrednia drugiego z wymienionych wskaźników została przekroczona i szacowane jest także przekroczenie jego wartości docelowej. Wartość pośrednia wskaźnika certyfikacji nie została osiągnięta i także zagrożone jest osiągnięcie jego wartości docelowej. Po rozstrzygnięciu naborów zaplanowanych na rok 2019 w ramach trzeciej osi priorytetowej niezakontraktowane będą środki w wysokości nieco ponad 223 mln zł. Mimo dużego poziomu niewykorzystania alokacji do końca roku 2019 możliwe jest wydatkowanie środków w ramach osi III. W ramach działania 3.1.1 jest wciąż potencjał absorpcyjny, dający szansę na wykorzystanie alokacji podstawowej w pełnej wysokości. Duże zapotrzebowanie dotyczy działania 3.1.2, znacząco wyższe niż pozostałe w tym działaniu kwoty. W przypadku działania 3.2 w roku 2019 odbędzie się (nie uwzględniony w momencie realizacji badania w planie konkursów) ponowny nabór wniosków i nie ma obaw co do wykorzystania pełnej alokacji – oferowane w obecnej edycji projektów usługi cieszą się bardzo dużym zainteresowaniem. Najtrudniejsza jest sytuacja w działaniu 3.3.1, gdzie jednak potrzeby są bardzo duże i konieczne jest jedynie bardziej intensywne promowanie oferowanego wsparcia oraz monitorowanie reakcji potencjalnych wnioskodawców na modyfikowane warunki konkursów.

Rekomendujemy przeznaczenie kwot wynikających z rezerwy wykonania w osi III, przypadającej na PI10iii na działanie 3.1 (poddziałanie 3.1.2) w wysokości 37% i na działanie 3.2 (poddziałanie 3.2.2) w wysokości 63%.

Celowe jest ponadto dokonanie zmiany wartości docelowej wskaźnika *Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy* w kierunku jej urealnienia: rekomenduje się ustalenie wartości docelowej wskaźnika na poziomie 10 000.

Celem **czwartej osi priorytetowej** jest przewyższenie słabości regionalnego systemu transportowego, a w szczególności poprawa dostępności transportowej. Cel ten ma zostać osiągnięty dzięki realizacji następujących działań:

- 4.1 Mobilność regionalna;
- 4.2 Infrastruktura kolejowa;

Na realizację tych zamierzeń przeznaczono 223 mln EUR (925 mln PLN), co stanowi prawie 18,4% całości alokacji Programu. Obecnie zakontraktowano projekty o wartości ponad 777 mln zł, co stanowi ok. 84% alokacji. Według oszacowań przeprowadzonych w ramach opracowania, całkowita kwota wydatków certyfikowanych wyniesienie 93,15% celu końcowego.

Zdiagnozowane problemy na etapie wdrożenia projektów wynikają głównie ze wzrostu cen rynkowych wykonywania robót budowlanych, spowodowanego z jednej strony kumulacją ogłaszanych przetargów w krótkim okresie w całej Polsce, a z drugiej ograniczonymi możliwościami rynku wykonawców do absorpcji dużego strumienia zamówień. Skutki tej sytuacji odczuwalne są najbardziej przez branżę kolejową, przez co pojawiające się problemy z wdrażaniem projektów rewitalizacji linii kolejowych w województwie podlaskim i zagrożenia dla stuprocentowego stopnia osiągnięcia wskaźników produktu dla priorytetu 7d. Aktualnie nie wyłoniono wykonawcy na żadną z zaplanowanych rewitalizacji torowisk, a utrzymywanie się tego stanu może w konsekwencji oddziaływać na nieosiągnięcie docelowego wskaźnika rezultatu, tj. wskaźnika kolejowej dostępności transportowej (WKDT). W przypadku projektów dotyczących infrastruktury drogowej nie zdiagnozowano poważnych zagrożeń w ich wdrażaniu, choć nie uniknięto konieczności zwiększania kwoty dofinansowania czy ponownego ogłaszania postępowań przetargowych. Ponadto z uwagi na wciąż niezakontraktowane 2 projekty przebudów dróg wojewódzkich z poddziałania 4.1.1 stopień osiągnięcia wskaźnika ram wykonania *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg* został oszacowany na poziomie docelowym 66,9%.

Celem interwencji realizowanej w ramach **piątej osi priorytetowej** jest upowszechnienie gospodarki niskoemisyjnej we wszystkich sektorach na rzecz poprawy bilansu energetycznego. Cel ten powinien zostać osiągnięty dzięki wsparciu projektów w ramach następujących działań:

- 5.1 Energetyka oparta na odnawialnych źródłach energii;
- 5.2 Efektywność energetyczna w przedsiębiorstwach;
- 5.3 Efektywność energetyczna w sektorze mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej;
- 5.4 Strategie niskoemisyjne.

Na realizację piątej osi priorytetowej alokowano kwotę 191 mln EUR (791 mln zł). Wg stanu na koniec 2018r. poziom kontraktacji wynosił 62%.

W ramach wykonania przewidziano 3 wskaźniki: *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych*, *Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków*, *Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE*. Wyznaczone wartości celów pośrednich wskaźników zostały osiągnięte na poziomie wyższym niż zakładano, prognozowane jest także osiągnięcie celów końcowych wskaźników *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych* oraz *Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE*. Zidentyfikowano natomiast ryzyko nieosiągnięcia celu końcowego wskaźnika *Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków* (584 szt.), co nie wynika z problemów z absorpcją środków czy niską efektywnością interwencji, a z faktu, że realny zakres interwencji był inny, niż założono przy szacowaniu wartości docelowej wskaźnika (uwzględniono w niej 460 jednorodzinnych budynków mieszkalnych, które ostatecznie nie zostały objęte wsparciem). Zarekomendowano dokonanie korekty wartości docelowej do poziomu 170 szt.²

W wyniku trwających jeszcze, nierozstrzygniętych lub planowanych na 2019r. naborów, możliwe jest zakontraktowanie całkowitej alokacji środków UE (włącznie z rezerwą wykonania) przypisanej do piątej

² Zgodnie z wyczeniem: 584 (obecna wartość celu końcowego) – 460 (budynki jednorodzinne) + 46 (budynki publiczne) = 170 szt.

osi priorytetowej. Zidentyfikowano ryzyko niepełnej realizacji umowy z BGK w działaniu 5.2³, mając jednak na uwadze zidentyfikowany potencjał absorpcji dodatkowych środków w poddziałaniach 5.3.1, 5.4.1 i 5.4.2, należy uznać, że nawet w przypadku pojawienia się środków niewykorzystanych w działaniu 5.2, będą one mogły zostać w całości zagospodarowane w ramach piątej osi priorytetowej.

Celem interwencji realizowanej w ramach **szóstej osi priorytetowej** jest ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami. Cel ten ma zostać osiągnięty dzięki realizacji projektów w ramach trzech działań:

- 6.1 Efektywny system gospodarowania odpadami;
- 6.2 Ochrona wody i gleb;
- 6.3 Ochrona zasobów bio- i georóżnorodności oraz krajobrazu

Całkowita alokacja z rezerwą wykonania (wkład ze środków UE) na ww. działania wynosi 47 mln EUR (195,05 mln zł). Na koniec 2018 roku zakontraktowano 25% alokacji.

W ramach wykonania przewidziano 4 wskaźniki: *Liczba rozbudowanych/zmodernizowanych zakładów zagospodarowania odpadów, Długość wybudowanej, rozbudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej, Liczba wspartych form ochrony przyrody oraz Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych.*

Istotne ryzyko niewykonania celów programu zidentyfikowano w przypadku dwóch spośród trzech obszarów: efektywny system gospodarowania odpadami i ochrona wody i gleb (priorytet inwestycyjny 6a, Działanie 6.1; 6b, Działanie 6.2), gdzie dotychczasowa linia demarkacyjna oraz postępy we wdrażaniu nie pozwalają na optymistyczne prognozy. Przyczyną nieosiągnięcia zakładanych na koniec 2018r. wartości były opóźnienia w zatwierdzeniu warunków ex ante w zakresie gospodarowania odpadami (zatwierdzenie Wojewódzkich Planów Gospodarowania Odpadami), opóźnienia w aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK).

Po rozstrzygnięciu dwóch naborów zaplanowanych na rok 2019 w ramach szóstej osi priorytetowej niezakontraktowane będą środki w wysokości około 95 mln zł.

IZ planuje wprowadzić zmiany odnośnie trybu wyboru projektów dla PI 6a z konkursowego na pozakonkursowy oraz możliwość dofinansowania aglomeracji powyżej 10 tys. RLM (Równoważna Liczba Mieszkańców) dla PI 6b. Szacujemy, że zmiany te mogłyby, przyczynić się do wykorzystania alokacji a tym samym realizacji wartości końcowej wskaźnika, bez tych zmian wskaźnik nie zostanie zrealizowany. Jeśli okaże się, że podjęte przez IZ działania zaradcze nie przyniosą skutku w postaci zwiększenia dynamiki kontraktacji środków w umowach z beneficjentami, konieczne będzie podjęcie bardziej radykalnych rozwiązań – realokacji na inne działania oraz modyfikacji wartości docelowych wskaźników.

Celem interwencji realizowanej w ramach **siódmej osi priorytetowej** jest zwiększenie spójności społecznej w regionie poprzez walkę z ubóstwem i politykę włączenia społecznego. Cel ten ma zostać osiągnięty dzięki realizacji projektów w ramach trzech działań:

- 7.1. Rozwój działań aktywnej integracji (obejmujące działania ukierunkowane na aktywizację zawodową, społeczną działania o charakterze środowiskowym);
- 7.2. Rozwój usług społecznych (m.in. wsparcie usług opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym, wsparcie usług w postaci mieszkań chronionych i wspomaganych, wsparcie opracowania i wdrożenia projektów i programów zdrowotnych, działania związane z udostępnianiem opieki dziennej nad osobami zależnymi);
- 7.3. Wzmocnienie roli ekonomii społecznej w rozwoju społeczno-gospodarczym województwa podlaskiego (obejmujące działania ukierunkowane na poprawę dostępności i jakości usług sprzyjających powstawaniu nowych podmiotów oraz wsparcie rozwoju istniejących przedsiębiorstw społecznych).

³ Oferowana forma wsparcia (pożyczka) nie cieszy się zainteresowaniem odbiorców i dotychczasowe postępy we wdrażaniu nie pozwalają na optymistyczne prognozy, pomimo wdrożenia przez IZ stosownych działań zaradczych.

Na realizację siódmej osi priorytetowej alokowano kwotę 59 mln EUR (245 mln zł). Wg stanu na koniec 2018r. poziom kontraktacji wynosił 40,1%.

W ramach wykonania przewidziano 2 wskaźniki: *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie* i *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych*. Wartości pośrednie obu wskaźników zostały osiągnięte, ale osiągnięcie wyznaczonej wartości docelowej jest w obu przypadkach zagrożone.

Po rozstrzygnięciu naborów zaplanowanych na rok 2019 w ramach siódmej osi priorytetowej niezakontraktowane będą środki w wysokości nieco ponad 110 mln zł. Nadal jednak jest szansa na wydatkowanie środków w ramach osi VII. W ramach działania 7.1 i 7.2 prowadzone będą kolejne nabory również w roku 2020, co jest jak najbardziej uzasadnione z punktu widzenia zapewnienia dostępności usług integracyjnych i społecznych oraz zdrowotnych osobom należącym do grup docelowych do końca okresu programowania. Z kolei w działaniu 7.3 istnieje wysoki potencjał absorpcyjny, uzasadniający skierowanie na to działanie części rezerwy wykonania dostępnej w ramach osi VII (w wysokości proporcjonalnej do wartości działania 7.1).

Rekomendujemy także potrzebę zmian kilku wskaźników:

- Wskaźnik ram wykonania (generowany przez projekty w ramach PI9i i 9v) *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie* – proponujemy określić w wysokości 10 500; alternatywą jest zmiana definicji wskaźnika i ujmowanie w jego wartości również osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym obejmowanych wsparciem w ramach PI9iv (działanie 7.2). Jest to uzasadnione, bowiem wsparcie w ramach działania 7.2 również prowadzi do poprawy jakości życia uczestników. Należałoby jedynie dokonać selekcji usług społecznych tak, by zidentyfikować te najsilniej zindywidualizowane, a więc mające bezpośredni istotny wpływ na sytuację uczestnika.
- Wskaźnik z 9i *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie* proponujemy określić na realnym poziomie 8 000 osób.
- Wskaźniki 9iv *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie* (produkt) oraz *Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu* (rezultat) proponujemy ustalić na poziomie wynikającym z wniosków wybranych do dofinansowania.
- Wskaźnik 9v *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie* proponujemy ustalić na realnym poziomie 2 500.

Biorąc pod uwagę problemy z wdrażaniem typu projektu Wdrażanie programów polityki zdrowotnej w zakresie wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci obejmujących tworzenie i działalność wyspecjalizowanych zespołów wczesnej interwencji świadczących usługi edukacyjne, rehabilitacyjne, wspierające skierowane do rodzin z dziećmi zagrożonymi niepełnosprawnością i z niepełnosprawnościami (działanie 7.2.1, PI9iv) proponujemy rozważenie zmiany trybu wyboru projektów na pozakonkursowy i wdrażanie jednego projektu na obszar całego województwa (z wyłączeniem powiatów objętych już projektami), ew. dwóch osobnych projektów na dwa wyodrębnione w programie poziomy (zgodnie z założeniami programu). W przypadku podjęcia decyzji o kontynuacji naboru w trybie konkursowym proponujemy rozważenie pewnych zmian w założeniach konkursu.

Celem interwencji w ramach **ósmej osi priorytetowej** jest zapewnienie mieszkańcom województwa podlaskiego dostępu do wysokiej jakości i przystępnych cenowo usług publicznych, które zostały zidentyfikowane jako istotny czynnik spójności społecznej i terytorialnej regionu. Cel ten ma zostać osiągnięty dzięki wsparciu projektów realizowanych w ramach następujących działań:

- 8.1 Rozwój usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną,
- 8.2 Uzupelnienie deficytów w zakresie infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej,
- 8.3 Ochrona dziedzictwa kulturowego,
- 8.4 Infrastruktura społeczna,

- 8.5 Rewitalizacja,
- 8.6 Inwestycje na rzecz rozwoju lokalnego.

Całkowita alokacja z rezerwą wykonania przeznaczona na realizację sześciu działań ósmej Osi priorytetowej wynosi 179 mln EUR (743 mln zł). Na koniec 2018 roku zakontraktowano 62,2% alokacji. Dla osi VIII. przewidziano trzy wskaźniki ram wykonania o charakterze rzeczowym tj.: *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej*, *Liczba urzędów, które wdrożyły katalog rekomendacji dotyczących awansu cyfrowego* oraz *Liczba wspartych podmiotów leczniczych*, a także wskaźnik o charakterze finansowym, tj.: *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych*. Nie osiągnięto zakładanej wartości pośredniej wskaźnika ram wykonania *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej*, a w przypadku wskaźnika *Całkowita kwota wydatków certyfikowanych* można uznać, że zostanie zrealizowany z uwzględnieniem części wydatków faktycznie poniesionych do końca 2018r., ale certyfikowanych w późniejszym terminie. Zidentyfikowano zagrożenie dla osiągnięcia wartości docelowych wskaźników ram wykonania *Liczba urzędów, które wdrożyły katalog rekomendacji dotyczących awansu cyfrowego* oraz *Liczba wspartych podmiotów leczniczych*. W przypadku pierwszego z nich rekomendujemy obniżenie jego wartości, która prawdopodobnie została znacznie przeszacowana w odniesieniu do faktycznej kosztochłonności projektów i potencjału instytucjonalnego do ich realizacji. W związku z niskim zainteresowaniem wnioskodawców projektami w obszarze e-usług oraz niskim współczynnikiem sukcesu w procedurze naboru, istnieje znaczne ryzyko niewykorzystania alokacji w działaniu 8.1 i niewielkiego postępu dalszej realizacji tego wskaźnika ram wykonania. Odwrotnie, w przypadku wskaźnika *Liczba wspartych podmiotów leczniczych*, rekomendujemy zwiększenie alokacji na działanie 8.4 cieszące się bardzo dużym zainteresowaniem wnioskodawców, lecz bardziej kosztochłonne niż zakładano w 2013r.

Spośród działań osi ósmej w pełni zakontraktowano środki w działaniach 8.2.1 oraz 8.3, a niebawem zakończy się kontraktacja w działaniu 8.4.1. Oceniamy, że pomyślnie i z dobrymi rokowaniami przebiegają procesy kontraktacji w działaniu 8.5, w którym drugi nabór w 2019r. powinien zakończyć proces kontraktacji środków, oraz w działaniu 8.6, w którym ze względu na specyfikę wdrażania instrumentu RLKS- Rozwoju Lokalnego z udziałem Lokalnych Społeczności przewiduje się, że nabory wniosków mogą być realizowane do 2021r. Na 2019r. zostały przewidziane trzy konkursy odpowiadające trzem typom projektów w ramach działania 8.1. Łączny budżet tego naboru wynosi 40 mln zł. Istnieje szansa na wyłonienie kilku dodatkowych projektów w obszarze e-administracji, jednak alokacja podstawowa na to działanie raczej nie zostanie wykorzystana. Jak wspomniano wcześniej, rekomendujemy przesunięcie tych środków na działanie 8.4 w celu zwiększenia szans na realizację wartości docelowej wskaźnika ram wykonania *Liczba wspartych podmiotów leczniczych*. Ryzyko niepełnej kontraktacji środków zidentyfikowaliśmy także w przypadku działania 8.4.2, realizowanego w ramach Strategii BOF- Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego. Do tej pory nie zakontraktowano środków w tym działaniu. Jeśli obecnie trwające nabory nie przyniosą pozytywnych rozstrzygnięć rekomendujemy realokowanie alokacji działania 8.4.2 na inne działanie w ramach Strategii BOF w porozumieniu z Instytucją Pośredniczącą.

Celem interwencji realizowanej w ramach **dziewiątej osi priorytetowej** jest wzrost partycypacji społecznej w realizacji Lokalnych Strategii Rozwoju. Wzmocnienie partycypacji wskazywane jest jako kluczowy element spójnych, trafnych interwencji społecznych w społecznościach lokalnych, które nie tylko pozwalają na skuteczne rozwiązywanie problemów, ale także przyczyniają się do budowania mechanizmów radzenia sobie z problemami w przyszłości, a także działania w strukturach sieciowych. W ramach osi realizowane jest jedno działanie (9.1) – Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego. Oś wdrażana jest przez 12 wielofunduszowych Lokalnych Grup Działania, których zadaniem jest realizacja Lokalnych Strategii Rozwoju poprzez pobudzenie aktywności społeczności lokalnych, tak aby wdrażane działania odpowiadały w większym stopniu na jej potrzeby. Realizacja tych działań prowadzona jest w formule RLKS (Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność), który ukierunkowany jest na wsparcie oddolnych inicjatyw rozwojowych poprzez realizację Lokalnych Strategii Rozwoju.

Całkowita alokacja (wkład ze środków UE) na ww. działanie to 26,8 mln EUR (111,5 mln zł).

Ramy wykonania obejmują następujące wskaźniki: *Udział projektów w pełni lub częściowo realizowanych przez partnerów społecznych lub organizacje pozarządowe w ramach realizacji LSR* oraz *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych*. Realizacja pierwszego wskaźnika znacznie przekroczy zaplanowaną wartość docelową. Realizacja wartości docelowej wskaźnika w zakresie *Certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych* nastąpi na poziomie 60% przy założeniu realizacji konkursów tylko w 2019r., a w przypadku realizacji naborów także w 2020r. osiągnie ona poziom powyżej 85% wartości docelowej wskaźnika (zaplanowanej na poziomie 28,3 mln EUR). W przypadku realizacji naborów w 2020r. realizacja tego wskaźnika nie jest zagrożona.

Zidentyfikowano znaczne problemy w realizacji wskaźnika w zakresie *Liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie*, które wynikają z szeregu przyczyn, zarówno dotyczących zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej, jak i charakteru formuły wdrażania, jaką jest RLKS. Pewne problemy zanotowano także w przypadku realizacji wskaźnika dotyczącego *Liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu*.

W przypadku osi IX rekomendujemy kontynuację zaplanowanych działań, a więc realizację zaplanowanych konkursów, zarówno w 2019r., jak i 2020r. Rekomendujemy zmniejszenie alokacji w ramach osi o rezerwę wykonania, a także zmniejszenie wartości wskaźnika dotyczącego *Liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie* do poziomu 2000 osób.

SUMMARY

The main objective of the study was to contribute to the mid-term review by providing the mid-term assessment of progress in attaining the specific objectives identified for the Podlaskie Voivodship Regional Operational Programme (ROPPV) priorities.

Within the scope of the study projections were made with respect to the Programme's indicators final targets, the level of contracting which should be expected as a result of the calls for proposals currently underway and planned for 2019 has also been estimated. Based on this the calls for proposals, which in the opinion of the evaluator should be announced post-2019, have been proposed, as well as directions for the reallocations of resources, revisions of indicator targets, and necessary improvements for those supports, which still have upcoming calls for proposals.

The study was implemented with the use of a wide array of instruments and methodologies, including such methods as desk research, interviews with representatives of the Managing Authority (MA) and Intermediate Body (IB), interviews with experts involved in proposals' evaluation, members of the Monitoring Committee (MC), representatives of consulting firms.

The objective of the intervention implemented within **priority axis I** is the upgrading of the region's competitiveness through investment support and the creation of a business environment conducive to innovativeness. This objective will be reached through supports provided within five measures:

- 1.1. Support for a knowledge-based economy;
- 1.2. Support to the transfer of knowledge, innovations, technologies and the commercialisation of R&D and the development of R&D activities in enterprises;
- 1.3. Support to investments in enterprises;
- 1.4. Promotion of entrepreneurship and upgrading the region's attractiveness for investors;
- 1.5. Support to entrepreneurship and employment in communities (gmina), whose development is determined by the Natura 2000 network.

232.3 million EUR (960 million PLN)⁴ have been allocated to priority axis I. At the end of 2018 contracting amounted to 67.4% of the allocation.

The performance framework includes two indicators: *Number of supported enterprises* and *Total certified eligible costs*. The intermediate targets for the indicators have been reached. The final target value of the first indicator is at risk. This has been impacted on by the implementation issues and in the end termination under submeasure 1.4.1. of type 1B projects (development and professionalisation of services provided by Business Environment Institutions - BEIs), where not a single contract has been signed. In defining the target value for the indicator it was assumed, that 805 enterprises will avail of BEI services (indicator *Number of enterprises receiving nonfinancial support*), which constituted 76% of the target.

In the case of investment priority level indicators, final targets for investment priorities 1a, 1b and 8b will be attained or surpassed. In investment priority 3a the attainment of the target for the indicator: *Number of enterprises receiving nonfinancial support* (in measure 1.4.1.), which is aggregated through the performance framework indicator *Number of supported enterprises*, is at risk. The reasons for the risk have been explained in the previous section.

Upon the completion of the calls for proposals planned within priority axis I for 2019 the value of uncommitted resources will total about 104-114 million PLN. The highest absorption capacities are noted in measures 1.3. and 1.5. It is recommended to reallocate about 30-40 million PLN from measure 1.2. and 10 or 20 million PLN (depending on whether a contract is reached with a financial intermediary for implementing the equity instrument) from submeasure 1.4.1., towards grants aiding investments in implementing innovations in enterprises (1.3.) or supporting growth in employment levels in

⁴ All allocations described in this summary are provided inclusive of the value of the performance reserve. The exchange rate of EUR/PLN = 4.15 has been used.

NATURA 2000 areas (1.5.). Reallocated resources should be devoted in the first instance to supporting reserve listed projects in measures 1.3. and 1.5.

The objective of the intervention implemented within **priority axis II** is the growth of entrepreneurship and increased levels of work activities among the inhabitants of the region. This objective will be attained through the implementation of projects grouped in five measures:

- 2.1. Improved employability of persons out of work and seeking work with the use of active labour market policies and support for labour mobility (involving labour market instruments and services - vocational counselling, psychological support, workshops on job search techniques, subsidized employment, traineeships, work placements, job matching);
- 2.2. Actions for a better work-life balance (creation of new childcare places for children up to 3 years of age as an action removing barriers to work, and the activation of parents or other legal or actual carers of persons with disabilities);
- 2.3. Support to the establishment and development of businesses (providing financial support at business start-up, complemented with advisory services in the area of running a business, and training);
- 2.4. Adaptation of employees, enterprises and entrepreneurs to change (support to improved competencies of entrepreneurs and implementation of high quality tailored training and other development services for employees, with demand driven financing, and outplacement programmes);
- 2.5. Active and healthy ageing (implementation of health programmes, in the areas of both preventive health care and rehabilitation).

84 million EUR (349 million PLN) have been allocated to priority axis II. At the end of 2018 contracting amounted to 58.3% of the allocation.

The performance framework includes three indicators: *Number of unemployed, including long-term unemployed, supported in the programme*, *Number of created child care places for children up to 3 years of age* and *Total certified eligible costs*. The intermediate target for the first indicator was significantly exceeded, and its final target value should be reached. In the case of the second indicator the intermediate target has been reached; projections in the realistic scenario show, that also its final target value will be attained. The intermediate target for certified costs has been surpassed, there are no risks to the attainment of its final target, however reallocations between specific measures are required.

Upon the completion of the calls for proposals planned within priority axis II for 2019, about 119 million PLN will remain uncontracted. It is worth noting however, that almost 50% of that total is allocated to non-competitive calls for projects from the powiat labour offices, run on an annual basis till 2022. Furthermore there is full justification for running in 2020 a competitive call for proposals within measure 2.1. In addition the plans for measure 2.2. (including the 2020 call for proposals) point with a high degree of certainty to the full utilisation of the basic allocation. The underutilised resources from measure 2.4. will be assigned to increase the value of the direct agreement project implemented here, as there is a very strong demand for the services provided. The resources still available under measure 2.5. are inadequate from the point of view of the needs of the final planned call for proposals. With this in mind it is recommended that the sums from the performance reserve in axis II are dedicated in 98.85% to measure 2.1. and in 1.15% to measure 2.5.

Issues encountered in the implementation of the project type Actions in the area of the professional activation of parents (or other legal or actual carers) of persons with disabilities and financing of care for persons with disabilities (measure 2.2., investment priority 8iv) lead to the recommendation for the modification of the target values for the indicators related to this project type. It is recommended, that the MA should propose the final targets at the maximum level of that attained within the results of the planned call for proposals.

In view of the fact, that the indicator *Number of persons returning to the labour market after interlude related to giving birth/caring for children or who maintained employment, after leaving the*

programme will most probably not be reached, while the indicator *Number of persons out of work who entered employment or are seeking employment after leaving the programme* will note significant levels of outperformance, it is recommended in the first instance to decrease the final target to 40%, and in the second increase the final target to 50%.

The objective of the intervention implemented within **priority axis III** is to increase competencies for the benefit of the improved competitiveness of the economy. This objective will be reached as a result of implementing the following three measures:

- 3.1. Training and education (involving increasing the numbers of places in pre-school education and widening the service portfolio of pre-school education centres, support in the area of developing key competencies and universal skills required on the labour market, including support for students and students with special needs, teacher training);
- 3.2. Shaping and developing the competencies of the region's human resources (supporting adults in upgrading their vocational qualifications and competencies, and skills in improving their cross-cutting qualifications);
- 3.3. Vocational education for a competitive Podlaskie economy (strengthening co-operation between schools and employers, improving the practical skills of students and trainees in the form of traineeships and work placements, implementation of comprehensive development programmes).

129.8 million EUR (538.8 million PLN) have been allocated to priority axis III. At the end of 2018 contracting amounted to 39.2% of the allocation.

The performance framework includes three indicators: *Number of students supported in developing competencies and obtaining qualifications in the programme*, *Number of persons 25 and more years of age supported in the programme* and *Total certified eligible costs*. The intermediate target of the first indicator has been achieved, but the attainment of the final target is at risk. The intermediate target of the second of these indicators has been exceeded and projections are that the final target will also be surpassed. The intermediate target for certified costs has not been reached and the final target is also at risk.

Upon the completion of the calls for proposals planned within priority axis III for 2019 the uncontracted resources will total just over than 223 million PLN. Even though the level of uncommitted resources is at the end of 2019 significantly high, the full spend of the priority axis III allocation is possible. Absorption capacities still exist in measure 3.1.1., which allows for the utilisation of the full value of the initial allocation. Strong demand is also apparent in the case of measure 3.1.2., it is significantly higher than the resources still at disposal. In the case of measure 3.2. the year 2019 will still see the running of another call for proposals (this was not included in the plan at the time of implementation of the study) and there are no worries with respect to the full utilisation of its allocation - the services covered in this edition of the calls are met with strong demand. The most difficult situation is being experienced in the case of measure 3.3.1., however the needs in this area are very high and what is needed is a more intensive effort to promote the supports, and monitoring of the reactions of potential beneficiaries to modified terms and conditions proposed in the calls for proposals.

It is recommended that the sums from the axis III performance reserve, attributable to investment priority 10iii, is in 37% dedicated to measure 3.1. (submeasure 3.1.2.), and in 63% allocated to measure 3.2. (submeasure 3.2.2.).

It is also appropriate to modify the value of the final target for the performance indicator *Number of students of schools and vocational education institutions participating in traineeships and work placements with employers* in the direction of making it more realistic: it is recommended to set the final target at 10 000.

The objective of **priority axis IV** is to overcome the weaknesses of the regional transport system, and in particular to improve transport accessibility. This objective will be achieved through the implementation of the following measures:

- 4.1. Regional mobility;
- 4.2. Rail infrastructure.

223 million EUR (925 million PLN) have been dedicated to these actions, which constitutes almost 18.4% of the total allocation to the Programme. The value of currently contracted projects is 777.3 million PLN, which is about 84% of the allocation. Projections developed in this study show that the total certified costs will stand at 93.15% of the final target.

Identified implementation issues result mainly from the rise in the market prices for construction works, the root cause of which on the one hand lies in the accumulation throughout Poland of works tenders over a short period, and on the other from the limited market capacities of contractors to absorb the large stream of commissions. The repercussions of this situation are felt most strongly within the rail sector, hence the issues encountered in the implementation of projects involving the regeneration of railway lines in Podlaskie Voivodship and risks appearing with respect to the attainment of the final output target for priority 7d. For the moment contractors have not been selected for any of the railway line regeneration projects, and this lack of progress may lead in consequence to underperformance also with respect to the final result indicator, i.e. rail transport accessibility indicator. In the case of road infrastructure projects no serious implementation risks have been identified, however increases in co-financing amounts and repeat tendering have not been avoided. Furthermore in view of the fact that under submeasure 4.1.1. two projects involving the reconstruction of voivodship level roads have yet to be contracted, the performance framework indicator *Total length of reconstructed or modernised roads* has been projected at 66.9% of the final target.

The objective of the intervention implemented within **priority axis V** is the promulgation of a low emissions economy in all sectors, so as to achieve a better energy mix. This objective will be reached through supports provided within the following measures:

- 5.1. Energy production based on renewable energy sources;
- 5.2. Energy efficiency in enterprises;
- 5.3. Energy efficiency in housing and public buildings;
- 5.4. Low emission strategies.

191 million EUR (791 million PLN) have been allocated towards the implementation of priority axis V. At the end of 2018 contracting amounted to 62% of the allocation.

The performance framework includes three indicators: *Total certified eligible costs*, *Number of buildings modernised for energy efficiency*, *Number of constructed renewable source electrical energy production units*. Intermediate targets for the indicators have been reached at levels higher than planned, projections show that final targets will also be met for *Total certified eligible costs* and *Number of constructed renewable source electrical energy production units*. The attainment of the final target for the indicator *Number of buildings modernised for energy efficiency* (584 units) has been identified to be at risk, which however is not a result of problems with absorption nor of a low efficiency of the intervention, but of the fact, that the scope of the intervention as it is implemented differs from the assumptions underlying the initial calculations of the final target for the indicator (which included 460 one-family houses, which in the end were not eligible for support). It is recommended that the final target for the indicator is restated as 170 units⁵.

As a result of the calls for proposals now underway and of those planned for 2019 it will be possible to contract the full allocation of EU resources (including the performance reserve) for priority axis V. There has been a risk identified with respect to the full implementation of the contract with BGK in measure 5.2.⁶, however taking into account the identified absorption capacities for additional

⁵ In line with the following calculation: 584 (current final target) – 460 (one-family houses) + 46 (public buildings) = 170 units.

⁶ The support provided (loans) has not been met with strong demand and current progress in implementation does not justify any more optimistic projections, regardless of the corrective actions undertaken by the MA.

financing in submeasures 5.3.1., 5.4.1. and 5.4.2. it can be assumed, that even if unutilised resources were to appear in measure 5.2. they can be fully absorbed within priority axis V.

The objective of the intervention implemented within **priority axis VI** is environmental protection and the rational use of its resources. This objective will be reached through projects implemented within three measures:

- 6.1. Effective waste management system;
- 6.2. Water and soil protection;
- 6.3. Bio- and geo-diversity resources, and landscape protection

47 million EUR (195.05 million PLN) including the performance reserve have been allocated to these measures. At the end of 2018 contracting amounted to 25% of the allocation.

The performance framework includes four indicators: *Number of extended/modernised waste treatment plants; Length of constructed, extended or modernised sewage system; Number of supported forms of nature protection* and *Total certified eligible costs*.

Significant risks as to the attainment of the programme's objectives have been identified in the case of two of the three areas: effective waste management system and water and soil protection (investment priority 6a, measure 6.1.; 6b, measure 6.2.), where the current demarcation line and progress in implementation do not justify any more optimistic projections. The targets for the end of 2018 were not attained as a result of the delays encountered in the approvals of the ex ante conditions in waste management (approval of the Voivodship Waste Management Plans), and delays in the updating of the National Programme for Municipal Wastewater Treatment.

With the conclusion of the two calls for proposals planned for 2019 priority axis VI will have about 95 million PLN of uncontracted resources.

The MA is planning to introduce changes with respect to the mode used for investment priority 6a project selection, moving from the competitive to the non-competitive mode, as well as in the case of investment priority 6b the eligibility of co-financing for agglomerations exceeding 10k population equivalent. It is estimated that these changes can contribute to the absorption of the allocation and to the attainment of the indicator final target, without these changes the target will not be reached. If it were to turn out, that these corrective steps undertaken by the MA are not resulting in improved contracting rates, then it will be necessary to undertake more radical steps - reallocating resources to other measures and modifying the indicators' final target values.

The objective of the intervention implemented within **priority axis VII** is to increase social cohesion in the region through fighting poverty and social inclusion policies. This objective will be reached through projects implemented within three measures:

- 7.1. Development of actions for active integration (involving actions for vocational, social activation, actions in the environment);
- 7.2. Development of social services (among others support to health care services and common interest social services, support to sheltered housing, support to the design and implementation of health projects and programmes, actions for accessing day care services for dependent persons);
- 7.3. Strengthening the role of the social economy in socio-economic development of Podlaskie Voivodship (involving actions directed at improving accessibility and quality of services conducive to the start-up and supportive to the development of social enterprises).

59 million EUR (245 million PLN) have been allocated for the implementation of priority axis VII. At the end of 2018 contracting has reached 35.2% of the allocation.

The performance framework includes two indicators: *Number of persons at risk of poverty or social exclusion supported in the programme* and *Total certified eligible costs*. The intermediate targets for both indicators have been achieved, but the attainment of the final targets for both indicators is at risk.

With the conclusion of the calls for proposals planned for 2019 uncommitted resources within priority axis VII will total just over 110 million PLN. A full utilisation of the resources available in axis VII is however still possible. Calls for proposals will be announced under measures 7.1. and 7.2. also in 2020, which is fully justified from the perspective of guaranteeing access to integration, social and health services to the target groups up until the end of the programming period. In the case of measure 7.3. high absorption capacities are in evidence, justifying the allocation part of the axis VII performance reserve to that measure (in the amount proportional to the value of measure 7.1).

It is also recommended that the following indicators are modified:

- Performance framework indicator (generated by projects within investment priorities 9i and 9v) *Number of persons at risk of poverty or social exclusion supported in the programme* - it is proposed to agree this at 10 500 persons; the alternative would be to change the definition of the indicator and to include within it also the persons at risk of poverty and social exclusion supported within investment priority 9iv (measure 7.2.). This is justified as the supports provided in measure 7.2. also lead to the improved quality of life of the participants. It would only be necessary to select among those social services, identifying those which are most strongly tailored, i.e. those with the strongest direct impact on the situation of individual participants.
- It is proposed that the indicator from investment priority 9i *Number of persons at risk of poverty or social exclusion supported in the programme* should be agreed at the realistic level of 8 000 persons.
- It is proposed that the investment priority 9iv indicators *Number of persons at risk of poverty or social exclusion supported in the programme* (output) and *Number supported places where health services are provided existing after the end of the project* (result) are agreed at the level resulting from the projects selected for co-financing.
- It is proposed that the investment priority 9v indicator *Number of persons at risk of poverty or social exclusion supported in the programme* is agreed at the realistic level of 2 500 persons.

Taking into account the issues encountered in the implementation of project type Implementation of health policy programmes in the area of the early detection of malformations and rehabilitation of children, involving the establishment and operations of specialised early intervention teams implementing educational, rehabilitation and support services addressed to families with children at risk of disabilities and with disabilities (measure 7.2.1., investment priority 9iv) it is recommended to consider changing the project selection mode to non-competitive mode and the implementation of one project covering the whole voivodship (excluding powiats already covered by projects), or two separate projects aligned with the two levels identified in the programme (as foreseen in the programme). In the case that the decision is to continue in the competitive mode it is proposed to introduce changes to the terms and conditions of the calls for proposals.

The objective of the intervention within **priority axis VIII** is to provide the voivodship's inhabitants access to high quality and reasonably priced public services, which have been identified as an important factor contributing to the social and territorial cohesion of the region. This objective will be reached through support provided to projects implemented within the following measures:

- 8.1. Development of electronically supplied public services;
- 8.2. Filling gaps in educational and training infrastructure;
- 8.3. Cultural heritage protection;
- 8.4. Social infrastructure;
- 8.5. Regeneration;
- 8.6. Investments in local development.

179 million EUR (743 million PLN) including the performance reserve has been allocated to the implementation of the six measures of the priority axis VIII. At the end of 2018 contracting stood at 62.2% of the allocation.

The performance framework for axis VIII includes three indicators measuring material progress, i.e.: *Capacities of the supported childcare infrastructure or educational infrastructure, Number of administrations, which have implemented the catalogue of recommendations on digital advancement* and *Number of supported health institutions*, as well as the financial indicator *Total certified eligible costs*. The intermediate target for the performance framework indicator *Capacities of the supported childcare infrastructure or educational infrastructure, Number of administrations* has not been reached, while in the case of the indicator *Total certified eligible costs* it can be assumed, that it has been reached, if costs actually spent by the end of 2018 but certified at a later date are also included. Risks have been identified with respect to the attainment of the final targets for the performance framework indicators *Number of administrations, which have implemented the catalogue of recommendations on digital advancement* and *Number of supported health institutions*. In the first case the recommendation is to agree a lower target level, as the initial target has most probably been significantly overstated as compared to the actual cost-intensity of projects and the institutional implementation capacities. In view of the low level of demand of beneficiaries for e-services projects and the low success ratio among applicants in the calls for proposals, there is a strong risk that the allocation for measure 8.1. will not be utilised and progress in the further attainment of the performance framework indicator will be poor. In contrast in the case of the indicator *Number of supported health institutions* the recommendation is to increase the allocation for measure 8.4., which is enjoying strong levels of demand from beneficiaries, but is more cost-intensive than anticipated in 2013.

Among the measures implemented in axis VIII full contracting has taken place in measures 8.2.1. and 8.3., and will be finalised in 8.4.1. soon. The assessment is that contracting in measure 8.5. is going to proceed favourably and with good chances for success, where the second call for proposals in 2019 should end the contracting process, similarly in measure 8.6., where given the nature of the Community Led Local Development (CLLD) instrument supporting local development with the participation of local communities, calls for proposals will be announced till 2021. Three calls for proposals covering the three types of projects in measure 8.1. have been planned for 2019. The total budget involved is 40 million PLN. The opportunity is there to select a number of additional projects in e-administration, however the primary allocation for the measure probably will not be absorbed. As noted the recommendation is to redirect these resources towards measure 8.4. so as to increase the chances for attaining the final target for the performance framework indicator *Number of supported health institutions*. A risk that full contracting of the available resources will not be reached has also been identified with respect to measure 8.4.2., which is being implemented within the Białystok Functional Area Strategy. Until now contracting has not taken place in this measure. If the calls for proposals currently underway do not lead to positive outcomes the recommendation will be to reallocate, in agreement with the IB, the resources assigned to measure 8.4.2. towards other measures included in the Białystok Functional Area Strategy.

The objective of the intervention implemented within **priority axis IX** is the growth of social participation in the implementation of Local Development Strategies. Strengthened participation is noted as a key element of cohesive, relevant social interventions in local communities, which not only allow for effective problem solving, but also contribute to the creation of mechanisms for dealing with issues in the future, and also for networking. The axis involves the implementation of one measure (9.1.) - Social regeneration and formation of social capital. It is implemented through 12 multi-fund Local Action Groups, who are tasked with the implementation of the Local Development Strategies by stimulating local communities to action, so that implemented supports where more responsive to their needs. These actions are implemented under the CLLD (Community Led Local Development) approach, which targets support for bottom-up development initiatives through the implementation of Local Development Strategies (LDS).

26.8 million EUR (111.5 million PLN) have been allocated to this measure.

The performance framework includes the following indicators: *Share of projects implemented in full or partially by social partners and NGOs in the implementation of the LDS* and *Total certified eligible*

costs. The implementation of the first indicator will significantly exceed the planned final target. Attainment of the final target for the indicator *Total certified eligible costs* will measure 60% on the basis of calls for proposals finalised in 2019, while with calls announced also in 2020 it will surpass 85% of the final target (set at 28.3 million EUR). In the case of calls for proposals being announced in 2020 the attainment of the indicator is not at risk.

Significant risks have been identified with the implementation of the indicator *Number of persons at risk of poverty or social exclusion supported in the programme*, which are a result of a number issues, related both to a changed socio-economic environment and to the nature of the CLLD approach. Issues have also been noted with respect to the attainment of the indicator *Number of persons at risk of poverty or social exclusion engaged in job-searching upon leaving*.

In the case of priority axis IX it is recommended that planned actions are continued, that is planned calls for proposals are announced both in 2019 and 2020. A recommendation is to decrease the allocation by the value of the performance reserve, and to decrease the value of the performance indicator *Number of persons at risk of poverty or social exclusion supported in the programme* to the level of 2 000 persons.

I. WPROWADZENIE, CEL BADANIA I METODOLOGIA BADANIA

Wprowadzenie

Zgodnie z zapisami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 Instytucje Zarządzające Programami Operacyjnymi mają obowiązek przeprowadzenia oceny wyników programu w odniesieniu do założonych celów pośrednich. Do tego niezbędne było wykonanie badania ewaluacyjnego mid-term, Mając na uwadze czasokres, w jakim znajduje się realizacja RPOWP 2014-2020 i zobowiązania z tym związane, w szczególności dotyczące wykonania wskaźników rzeczowych i finansowych, istniała potrzeba dogłębnego zbadania wyników realizacji programu w celu zdiagnozowania stopnia w jakim udało się osiągnąć zakładane wskaźniki w połowie realizacji Programu. Zrealizowane badanie ukierunkowane było też na dostarczenie informacji pozwalających na zwiększenie skuteczności i efektywności interwencji.

Cele badania

Celem głównym badania było przeprowadzenie oceny mid-term postępów w realizacji celów szczegółowych określonych dla priorytetów RPOWP 2014-2020 na potrzeby przeglądu śródkresowego.

Badaniem objętych było 5 kategorii wskaźników:

- Wskaźniki ram wykonania,
- Wspólne i specyficzne dla Programu wskaźniki produktu,
- Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (tylko EFS),
- Specyficzne dla Programu wskaźniki rezultatu,
- Wybrane wskaźniki produktu i rezultatu bezpośredniego z załącznika 2 do Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych (wskaźniki, w przypadku których nie zostały oszacowane wartości docelowe).

Spośród powyższych kluczowe z punktu widzenia wdrażania Programu są wskaźniki ram wykonania. Obejmują one wskaźniki produktu, wskaźniki finansowe oraz KEW (Kluczowe Etapy Wdrażania)⁷ ściśle związane z zakresem planowanej interwencji. Ramy wykonania wykorzystywane są do mierzenia postępu we wdrażaniu środków unijnych na poziomie osi priorytetowych. Powiązana jest z nimi tzw. rezerwa wykonania, czyli środki finansowe, których wysokość stanowi 5-7% głównej alokacji na daną oś priorytetową⁸. W przypadku RPOWP 2014-2020 wartość rezerwy wykonania to 72,8 mln EUR. Udział rezerwy wykonania w stosunku do całkowitej kwoty wsparcia UE wynosi ponad 6%. Prawo do skorzystania z rezerwy wykonania uzyskuje się, gdy przegląd wyników odbywający się w roku 2019 wykaże, że na koniec 2018r. dana oś osiągnęła co najmniej 85% wartości wcześniej zadeklarowanej w ramach wykonania. Niepowodzenie w osiągnięciu planowanych wartości będzie prowadzić do odebrania rezerwy osi oraz przekazania środków rezerwy do dalszego zarządzania zgodnie z opracowywaną przez Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju metodologią podziału rezerwy wykonania. Do 30 czerwca 2019r.

⁷ W RPOWP 2014-2020 ta kategoria wskaźników nie występuje.

⁸ Zgodnie z art. 22 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 rezerwa wykonania stanowi pomiędzy 5 a 7 % alokacji na każdy priorytet w programie, z wyłączeniem priorytetów przeznaczonych na pomoc techniczną i programów przeznaczonych na instrumenty finansowe zgodnie z art. 39.

państwa członkowskie przekazują do KE sprawozdania roczne z wdrażania programów operacyjnych za 2018r., na podstawie których KE podejmie decyzję określającą, które osie osiągnęły swoje cele pośrednie⁹.

Zgodnie z Rozporządzeniem Wykonawczym Komisji (UE) nr 215/2014 cele pośrednie i końcowe uważa się za osiągnięte, jeżeli wszystkie wskaźniki zawarte w ramach wykonania osiągnęły, co najmniej 85% wartości celu pośredniego do końca 2018r. lub co najmniej 85% wartości końcowej do końca 2023. W drodze wyjątku, w sytuacji, w której ramy wykonania obejmują trzy i więcej wskaźników, cele uważa się za osiągnięte, jeżeli wszystkie z wyjątkiem jednego wskaźniki osiągnęły, co najmniej 85% wartości docelowych na danych okres, a jeden wskaźnik co najmniej 75%. Z niepowodzeniem w osiągnięciu celów skutkującym utratą rezerwy dla danej osi mamy do czynienia w sytuacji, w której w ramach wykonania zawierających nie więcej niż 2 wskaźniki, jeden z nich nie osiągnął 65% wartości docelowej na dany okres lub gdy w ramach wykonania zawierających więcej niż 2 wskaźniki 65% wartości docelowej nie osiągnęły co najmniej 2 z nich. Możliwe konsekwencje poważnych niepowodzeń w osiągnięciu celów pośrednich wskaźników ram wykonania obejmują częściowe lub całkowite zawieszenie płatności okresowych – jeśli nieosiągnięcie celów pośrednich wynika z wyraźnie zidentyfikowanych słabości wdrożeniowych, w odniesieniu do których nie podjęto koniecznych działań naprawczych.

Do celów szczegółowych badania należały:

- Ocena postępów wdrażania RPOWP 2014-2020 na poziomie osi i priorytetów inwestycyjnych poprzez ocenę realizacji założonych wartości pośrednich i docelowych wskaźników.
- Identyfikacja problemów, trudności w uzyskaniu założonych efektów interwencji w ramach RPOWP 2014-2020 według stanu na dzień 31.12.2018r.
- Ocena wkładu interwencji w realizację celów Strategii Europa 2020.
- Ocena potencjału absorpcyjnego osi priorytetowych od I do IX RPOWP 2014-2020, w ramach których może dojść do realokacji środków.

Metodologia badania

W badaniu zrealizowano:

- 28 wywiadów indywidualnych face-to-face z przedstawicielami IZ (23) i IP (4),
- 7 pogłębionych wywiadów telefonicznych z ekspertami oceniającymi projekty w ramach RPOWP 2014-2020,
- 6 pogłębionych wywiadów telefonicznych z członkami Komitetu Monitorującego RPOWP 2014-2020,
- 5 wywiadów face-to-face z przedstawicielami firm doradczych,
- 5 pogłębionych wywiadów telefonicznych z przedstawicielami LGD,
- 2 panele ekspertów (jeden dedykowany wsparciu udzielanemu z EFRR, a drugi z EFS w ramach RPOWP 2014-2020).

Podstawą do szacowania wartości wskaźników była analiza desk research obejmująca:

1. Dane z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020:
 - wartość wskaźników na dzień 31.12.2018r.,
 - wartość docelowa wskaźników zakładana przez wnioskodawców, którzy podpisali umowy,
 - wartość docelowa wskaźników zakładana przez wnioskodawców, których wnioski zostały rekomendowane do dofinansowania, ale którzy nie zawarli jeszcze umowy,
 - poziom kontraktacji,
 - poziom certyfikacji,

⁹ Dodatkowo, zgodnie z zapisami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i rady (UE) nr 1303/2013 IZ RPOWP 2014-2020 ma obowiązek przeprowadzenia oceny wyników programu w odniesieniu do założonych celów pośrednich.

- odsetek projektów zakończonych,
 - odsetek umów rozwiązanych.
2. Dokumenty, w których zawarta jest metodyka szacowania wartości wskaźników z Programu.
 3. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 wraz ze Szczegółowym Opisem Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020.
 4. Dokumenty w oparciu, o które możliwe będzie ustalenie czynników warunkujących poziom wdrażania poszczególnych instrumentów takie jak:
 - Akty prawne szczebla krajowego i europejskiego,
 - Dokumentacja konkursowa (regulaminy naborów, kryteria wyboru projektów, treści umów o dofinansowanie),
 - Raporty z badań i ewaluacji przeprowadzonych w ramach RPOWP 2014-2020,
 - Dane ze statystyki publicznej.
 5. Dokumenty strategiczne takie jak:
 - EUROPA 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Rada Europy, Czerwiec 2010r.;
 - Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.), Warszawa 2017r.;
 - Umowa Partnerstwa.

Ogólne założenia szacowania wskaźników

W niniejszym raporcie zostały zaprezentowane wyniki szacowania wartości celu końcowego wymienionych wcześniej kategorii wskaźników. Proces szacowania został przeprowadzony z wykorzystaniem programu Excel, a uzyskane wyniki zostały przedstawione w plikach, które zostały przekazane Zamawiającemu wraz z niniejszym raportem końcowym. Kształt plików oraz metodyka szacowania zostały skonsultowane z Zamawiającym w początkowej fazie realizacji badania na przykładzie oszacowań dokonanych dla pierwszej osi priorytetowej.

Wartości docelowe szacowano biorąc pod uwagę nabory rozstrzygnięte, nabory trwające oraz nabory zaplanowane w harmonogramie naborów wniosków o dofinansowanie w trybie konkursowym na rok 2019¹⁰. Tym samym przedstawione w raporcie wartości wskaźników są wartościami jakich można się spodziewać w umowach zawartych w naborach ogłoszonych od początku perspektywy finansowej do końca 2019r. Przyjęcie takiego podejścia było uzasadnione, ponieważ to zadaniem ewaluatora było określenie jakie nabory warto ogłosić w roku 2020, tak by zminimalizować ryzyka:

- nieosiągnięcia wartości docelowych wskaźników określonych w Programie lub SZOOP,
- nieosiągnięcia celów poszczególnych instrumentów wsparcia,
- niewykorzystania alokacji,
- niezaspokojenia potrzeb potencjalnych wnioskodawców.

W przypadku wskaźników w odniesieniu, do których zidentyfikowano, że po rozstrzygnięciu naborów trwających/naborów zaplanowanych na rok 2019, ich wartości celu końcowego nie zostaną osiągnięte w przynajmniej 85% wskazywano czy ogłoszenie naborów po roku 2019 pozwoli na osiągnięcie wskaźnika. Tam gdzie stwierdzano ryzyko jego nieosiągnięcia i rekomendowano obniżenie wartości docelowej.

Wskaźnik uznawano za osiągnięty, jeżeli jego wartość szacowana wynosiła (zgodnie z zapisami Rozporządzenia 215/2014) co najmniej 85% wartości celu pośredniego do końca 2018r. lub co najmniej 85% wartości końcowej do końca 2023r.

Ogólny algorytm szacowania wartości wskaźników był następujący:

¹⁰ Przyjęty 16 października 2018 roku, uchwałą nr 323/4803/2018 Zarządu Województwa Podlaskiego.

Krok 1: Obliczenie wartości wskaźników w obowiązujących umowach.

Krok 2: Obliczenie wartości wskaźników deklarowanych przez wnioskodawców, których projekty zostały wybrane do dofinansowania, ale dla których nie zostały jeszcze zawarte umowy.

Krok 3: Szacowanie wartości wskaźników w niezakończonych naborach:

- a) oszacowanie liczby umów, które jeszcze mogą być podpisane w niezakończonych naborach,
- b) oszacowanie średniej wartości wskaźnika w jednej umowie – m.in. na podstawie dotychczasowych doświadczeń w podpisanych umowach, wiedzy eksperckiej, badań terenowych,
- c) obliczenie szacowanej wartości wskaźnika poprzez pomnożenie (a*b).

Krok 4 Szacowanie wartości wskaźników w planowanych naborach na 2019r:

- d) ustalenie w oparciu o harmonogram naboru wniosków o dofinansowanie w trybie konkursowym na rok 2019 alokacji na planowane w 2019r. nabory,
- e) szacowanie jaka część alokacji będzie zakontraktowana – na podstawie danych z zakończonych naborów,
- f) szacowanie średniej wartości podpisanej umowy na podstawie zakończonych naborów,
- g) szacowanie liczby podpisanych umów „w wariancie realistycznym” – biorąc pod uwagę alokacje i dzieląc ją przez średnią wartość umowy,
- h) szacowanie średniej wartości wskaźnika w jednej umowie,
- i) szacowanie wartości wskaźnika (g*h).

Krok 5 Stopień osiągnięcia wskaźnika:

- j) iloraz wartości wskaźnika oraz wartości docelowej wskaźnika.

Wartości docelowe wskaźników szacowano w dwóch wariantach – realistycznym oraz optymistycznym. W wariancie realistycznym założono najbardziej prawdopodobny scenariusz dotyczący stopnia wykorzystania alokacji w trwających/planowanych naborach, liczby dofinansowanych projektów czy wartości docelowych wskaźników zakładanych przez beneficjentów we wnioskach. Scenariusz ten opracowano dla każdego z działań RPOWP 2014-2020 z uwzględnieniem dotychczasowych doświadczeń, wiedzy eksperckiej członków zespołu badawczego, analizy danych zastanych (w szczególności dokumentacji konkursowych) oraz badań terenowych (w szczególności wywiadów z przedstawicielami IZ i IP). Scenariusz optymistyczny zakładał, że w trwających/planowanych naborach zostanie wykorzystane 100% alokacji, tym samym szacowane wartości wskaźników w wariancie optymistycznym są zazwyczaj wyższe od wartości wskaźników szacowanych w wariancie realistycznym.

Do przeliczeń z EUR na PLN zastosowano kurs 4,15¹¹.

Metodyka szacowania wartości wskaźników programowych rezultatu

Wskaźniki programowe rezultatu, to wskaźniki obrazujące zmiany w skali makro. Źródłem dla ich wartości jest najczęściej Główny Urząd Statystyczny (GUS). Analizy przeprowadzono w oparciu o obliczenia regresji liniowej na szeregach czasowych dla danych rocznych. Prognozy wykonano w oparciu o oszacowane modele jako prognozy deterministyczne tj. wykorzystujące współczynniki modeli oszacowane za lata przeszłe. Dla potrzeb prognoz oszacowano pozostałą wartość realizowanych projektów wykorzystując strukturę wypłat/realizacji analogicznych projektów za lata 2007-2013. Pozostałe zmienne w modelach dla potrzeb prognoz oszacowano w oparciu o trend liniowy

¹¹ Zgodnie z Wytycznymi Ministra Finansów dotyczącymi stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw (wersja z października 2018r.)

lub kwadratowy, w zależności od przeprowadzonych testów i w oparciu o wiedzę ekspercką. W niektórych przypadkach założono różne scenariusze kształtowania się zmiennych kontrolnych w modelach. Ponadto dokonano też prognoz w oparciu o modele trendu samych wskaźników. Dla potrzeb obliczeń wykorzystano dane GUS oraz dane z systemu SIMIK 07-13¹² i SL 2014¹³, a także dane o wypłatach w oparciu o wnioski o płatności beneficjentów uzyskane z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego.

¹² System Informatyczny Monitoringu i Kontroli finansowej Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności.

¹³ Aplikacja główna centralnego systemu teleinformatycznego.

II KONCEPCJA BADANIA

Niniejsze badanie zostało zrealizowane zgodnie z paradygmatem teoretycznym jakim jest ewaluacja wspierana teorią. Warto zauważyć, iż zastosowanie tej koncepcji jest rekomendowane przez Komisję Europejską w dokumencie: *Guidance document on monitoring and evaluation* dotyczącym okresu programowania 2014-2020. Według twórcy tegoż paradygmatu ewaluacja wspierana teorią jest kontekstowym lub całościowym oszacowaniem programu opierającym się na podejściu koncepcyjnym traktującym program jako teorię. Jej celem jest dostarczenie informacji dotyczących nie tylko efektów czy wartości programu, lecz również informacji jak i dlaczego program przyniósł takie a nie inne rezultaty.¹⁴ Paradygmat ten stanowi odpowiedź na rosnące rozczarowanie ewaluacjami skupiającymi się na prostym badaniu osiągniętych efektów (produktów) i porównaniu ich z poniesionymi nakładami. Główny zarzut jaki wysuwano pod adresem tego typu ewaluacji dotyczył przyjmowanego przez badaczy założenia o linearnym modelu interwencji, które nie uwzględniało szerszego kontekstu zarówno empirycznego jak i naukowo-teoretycznego. Prostą konsekwencją owego redukcjonizmu był brak możliwości wyjaśnienia przyczyn sukcesów lub porażek ocenianej interwencji, które mogły tkwić zarówno w samej konstrukcji interwencji jak i być od niej całkowicie niezależnymi. Ewaluacje takie określano mianem „black-box evaluation” – owym czarnym pudełkiem był właśnie pomijany przez ewaluatorów proces transformacji nakładów w rezultaty¹⁵. Według jednego z pierwszych orędowników nowego paradygmatu dominacja ateoretycznej, wąskiej praktyki ogranicza użyteczność ewaluacji. *Proste zestawienia nakładów-produktów nic nie mówią o mechanizmach przyczynowych, zupełnie ignorują efekty uboczne – wychodzące poza oficjalne cele, jak i kontekst organizacyjno-polityczny*¹⁶. Stąd na przełomie lat 80 i 90- tych jako postulat zaczęto formułować traktowanie przedmiotu badania jakim jest interwencja publiczna jako teorii. Konsekwencją było uznanie, że program opiera się na następująco sformułowanej hipotezie: w danych warunkach podjęcie działań wynikających z projektu interwencji doprowadzi do osiągnięcia założonych skutków [jeżeli X to Y]¹⁷. Jak wskazuje się w literaturze poświęconej ewaluacji wspieranej teorią każda interwencja publiczna opiera się na trzech rodzajach założeń:

- Teoriach bazowych czyli pewnych inspiracjach (uświadomionych lub intuicyjnych), których źródłem są obowiązujące teorie, wcześniejsze doświadczenia, wyniki badań, na których opierały się osoby zaangażowane w projektowanie interwencji
- Teoriach zmiany czyli założeniach na temat relacji między planowanymi do podjęcia działaniami a ich rezultatami wyrażanymi za pomocą ogólnych stwierdzeń jeżeli... to ... (hipoteza Programu)
- Teoriach wdrażania/działania (implementacji) czyli strategiach zamiany nakładów na oczekiwane produkty wskazujących jakie konkretne działania i ich sekwencja oraz jaki układ instytucjonalny jest potrzebny, by produkty te osiągnąć.

Ponadto istotny jest kontekst np. społeczno-ekonomiczny, instytucjonalny, prawny, w którym interwencja będzie funkcjonować. Osoby projektujące i wdrażające interwencję muszą brać pod uwagę czynniki kontekstowe, mimo że pozostają one poza ich zakresem oddziaływania.

Takie holistyczne (całościowe) podejście do programu wynikające z traktowania go jak teorii ma kilka zalet. Jak wskazuje Olejniczak:

- pomaga wyraźnie przedstawić racjonalność programu - jego założenia na temat mechanizmu oczekiwanej zmiany społecznej, zidentyfikować kluczowe pola i połączenia logiczne (jak i relacje zadaniowe);

¹⁴ Chen, (2005) Evaluation of innovation.

¹⁵ Chen H, Theory-driven evaluation: Conceptual framework, application and advancement.

¹⁶ Chen za: Olejniczak K., (2009) Praktyka ewaluacji efektów programów rozwoju regionalnego- studium porównawcze.

¹⁷ Górniak J., w: Mazur S., (2007) Ewaluacja funduszy strukturalnych- perspektywa regionalna.

- zmusza do ustrukturalizowanego myślenia o programie i umożliwia stworzenie solidnej podstawy koncepcyjnej danego badania – postawienia pytań badawczych, logicznej struktury zbierania i analizy danych, stworzenia narracji raportu końcowego;
- pozwala zidentyfikować i wyartykułować teorie (nie zawsze uświadomione), którymi kierowali się interesariusze oraz śledzić przyczynowość¹⁸.

W ramach ewaluacji wspieranej teorią można spotkać się z różnymi podejściami badawczymi¹⁹. Uznano, iż z punktu widzenia celów i zakresu niniejszego badania najwłaściwszym będzie podejście tzw. realistycznej ewaluacji wpływu (realist impact evaluation) ponieważ podkreśla ono znaczenie analizy mechanizmów interwencji i kontekstu w jakim ona funkcjonuje. Podejście to zostało po raz pierwszy zaproponowane w publikacji zatytułowanej po prostu „Realistic evaluation”²⁰. Podstawowym założeniem jakie przyjmuje ewaluacja realistyczna jest założenie mówiące o tym, że efekty danej interwencji zależą od jej mechanizmów (np. sposobu wdrażania) oraz od kontekstu.

Mechanizmy to nic innego jak teoria wdrażania interwencji, czyli pewne założenia nt. sposobów osiągnięcia pożądanych efektów oraz przełożenie tych założeń na konstrukcję interwencji (np. kryteria wyboru projektów, katalog beneficjentów, maksymalny poziom dofinansowania dofinansowania). Jak piszą Pawson i Tilley mechanizm każdej interwencji zawiera mniej lub bardziej ukryte założenie o konieczności wywołania zmiany zachowania podmiotów, do których interwencja jest skierowana²¹. Zmiana ta może dokonać się poprzez dostarczenie odpowiednich zasobów, których do tej pory brakowało interesariuszom (np. zasobów finansowych), lub poprzez oddziaływanie na sposób rozumowania, postawy, przekonania interesariuszy (np. poprzez realizację określonych kampanii informacyjno-promocyjnych). Często jest wykorzystywanie obu sposobów. Poznanie perspektywy osób/podmiotów, do których dana interwencja jest skierowana jest niezbędne celem wyjaśnienia jej efektów²². Istotnym jest ustalenie czy ich postrzeganie i rozumienie mechanizmów koresponduje z tym oczekiwanym przez twórców interwencji tj. czy ich teoria wdrażania programu jest tożsama z teorią wdrażania programu taką jaką wyobrażają ją sobie decydenci. Jak można przeczytać w publikacji poświęconej ewaluacji wspieranej teorią interakcja między tym co dostarcza interwencja a rozumowaniem/zachowaniem interesariuszy jest tym co tworzy mechanizm programu²³. Co istotne ten sam mechanizm skierowany do różnych osób/podmiotów może przynosić zupełnie inne efekty²⁴ (np. firmy mikro mogą mieć zupełnie inne priorytety i działać w zupełnie inny sposób niż firmy duże, mechanizm atrakcyjny dla firm dużych może się okazać nieatrakcyjny dla firm mikro).

Kontekst to całe otoczenie interwencji np. polityczne, społeczne, prawne, gospodarcze; to również inne interwencje. Wpływ interwencji (impact) czyli m.in. jej rzeczywisty udział w osiągniętych efektach nie może zostać ustalony bez uwzględnienia kontekstu (warto zauważyć, że w kryterium skuteczności Zamawiający pisze o analizie wpływu czynników zewnętrznych). Mechanizmy interwencji będą funkcjonować w założony sposób i przyczyniać się do osiągnięcia planowanych rezultatów tylko wtedy, gdy otoczenie będzie sprzyjające. Co istotne ten sam mechanizm może funkcjonować inaczej w innych kontekstach (z tego względu rozwiązania stosowane w jednym kraju zazwyczaj nie mogą być w prosty, nieuwzględniający lokalnego kontekstu, sposób zastosowane w innym państwie). Kontekst wpływa też na zachowania beneficjentów – przykładowo w sytuacji spowolnienia gospodarczego mogą oni ograniczać swoją aktywność inwestycyjną lub rezygnować z podejmowania działalności badawczo-rozwojowej jako ryzykownej; w obliczu niskiego bezrobocia skłonność do zakładania działalności

¹⁸ Olejniczak K., (2009) Praktyka ewaluacji efektów programów rozwoju regionalnego- studium porównawcze.

¹⁹ Patrz m.in Guidance document on monitoring and evaluation. Concepts and recommendations. European Commission, 2014r.

²⁰ Ray Pawson, Nick Tilley, Realistic Evaluation, Sage, 1997r.

²¹ Ibidem.

²² Marielle Riche, Theory based evaluation a wealth of approaches and an untapped potential., Article for the European Evaluation Society biennial conference, DG Regio, 2012r.

²³ Westthorp Gill, Realist impact evaluation. An introduction, Methods Lab, 2014r.

²⁴ Ibidem.

gospodarczej może być niewielka. Nacisk na konieczność uwzględnienia w badaniu kontekstu interwencji jest tym co odróżnia ewaluację realistyczną od innych rodzajów ewaluacji.

Efekty to rezultaty interwencji zarówno te wyrażone pod postacią wskaźników, jak również pozostałe istotne z punktu widzenia przyjętych celów interwencji. W przypadku tych pierwszych ocena efektów sprowadza się do określenia w jakim stopniu zostały osiągnięte zakładane wartości docelowe wskaźników i rozstrzygnięciu czy ich ewentualne nieosiągnięcie/przekroczenie wynikało z niewłaściwie zaprojektowanych mechanizmów bądź czynników kontekstowych czy też było rezultatem błędnego oszacowania wartości docelowych. Jeżeli chodzi o pozostałe efekty to rolą ewaluatora jest identyfikacja wszystkich efektów mających znaczenie z punktu widzenia oceny interwencji jako całości.

W niniejszej ewaluacji koncepcję ewaluacji wspieranej teorią zastosowano w odniesieniu do każdej osi priorytetowej. Analizy dotyczące poszczególnych osi rozpoczęto od odtworzenia logiki interwencji – zarówno w formie opisowej jak i w formie grafu. Analiza efektów zgodnie z celami badania koncentrowała się na ocenie stopnia osiągnięcia wartości docelowych wskaźników. Określając przyczyny nieosiągnięcia/przekroczenia zakładanych wartości docelowych brano pod uwagę zarówno czynniki wewnętrzne (mechanizmy) jak i czynniki zewnętrzne (kontekst).

III. ANALIZY DOTYCZĄCE WSKAŹNIKÓW

3.1 OŚ PRIORYTETOWA 1 WZMOCNIENIE POTENCJAŁU I KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARKI REGIONU

3.1.1 Logika interwencji

Teoria bazowa

W diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej zawartej w RPOWP 2014-2020 wskazano na kilka problemów/wyzwań uzasadniających interwencję publiczną w takim zakresie jaki został przewidziany w ramach pierwszej osi priorytetowej. Należą do nich:

- niewystarczające dla potrzeb budowania nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy zaplecze badawczo-rozwojowe,
- niski poziom transferu i komercjalizacji wiedzy w gospodarce regionu,
- niekorzystna struktura nakładów na badania,
- niski poziom nakładów przedsiębiorstw na działalność B+R,
- najmniejsza w kraju atrakcyjność pod kątem lokalizacji inwestycji,
- niski poziom przedsiębiorczości,
- niedostosowanie usług IOB do potrzeb przedsiębiorstw, zwłaszcza w zakresie usług specjalistycznych i innowacyjnych,
- niski poziom innowacyjności i konkurencyjności podlaskich firm,
- niewielkie w porównaniu do średniej krajowej nakłady inwestycyjne firm,
- druga największa w kraju powierzchnia obszarów NATURA 2000, co ogranicza swobodę w kształtowaniu polityki rozwoju gospodarczego.

W samym opisie osi stwierdzono, że niezbędne jest oparcie konkurencyjności regionalnej gospodarki na wiedzy i innowacjach wdrażanych także w zakorzenionych tradycyjnych sektorach oraz wykorzystanie endogenicznego potencjału obszarów Natura 2000. Podkreślono także, że wzrost przedsiębiorczości stać się może mechanizmem zapewniającym istotne zmiany w strukturze zatrudnienia w kierunku wzrostu roli produkcji przemysłowej i usług, które zapewniają wyższą niż rolnictwo wartość dodaną.

Teoria działania

Celem interwencji realizowanej w ramach pierwszej osi priorytetowej ma być wzrost potencjału i konkurencyjności regionu. Uznano, że podstawą rozwoju regionu będzie konkurencyjna gospodarka, która tworzy miejsca pracy i w konsekwencji prowadzi do wzrostu zatrudnienia i dochodów. Wyrażone w sposób opisowy cele zostały zoperacjonalizowane za pomocą 8 wskaźników z poziomu makro przypisanych do poszczególnych celów tematycznych. Oczekiwanym efektem interwencji podejmowanej w ramach pierwszej osi priorytetowej ma być wzrost:

- Nakładów na działalność B+R w relacji do PKB w woj. podlaskim,
- Nakładów sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB (BERD),
- Zyskowności sprzedaży brutto w województwie podlaskim,
- Średniego udziału przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych,
- Średniego udziału przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw z sektora usług,
- Nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB,
- Nakładów brutto na środki trwałe w sektorze prywatnym,
- Poziomu zatrudnienia w gminach, których rozwój warunkowany jest Naturą 2000.

Cel osi ma zostać osiągnięty dzięki realizacji wpisujących się w priorytety inwestycyjne 1a, 1b, 3a, 3c i 8b następujących działań:

- 1.1 WSPARCIE NA RZECZ GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY – celem działania jest zwiększone urynkowanie działalności badawczo-rozwojowej. W ramach działania realizowane są przedsięwzięcia służące wzmocnieniu potencjału infrastrukturalnego sektora naukowo-badawczego oraz zdolności do podejmowania współpracy z sektorem biznesu w zakresie działalności badawczo-rozwojowej. Dofinansowanie mogą otrzymać jedynie projekty ujęte w Kontrakcie terytorialnym
- 1.2 WSPIERANIE TRANSFERU WIEDZY, INNOWACJI, TECHNOLOGII I KOMERCJALIZACJI WYNIKÓW B+R ORAZ ROZWÓJ DZIAŁALNOŚCI B+R W PRZEDSIĘBIORSTWACH – celem działania jest zwiększona aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw. W ramach działania wspierane są projekty B+R przedsiębiorstw, inwestycje w infrastrukturę B+R w przedsiębiorstwach oraz korzystanie przez firmy z usług badawczych,
- 1.3 WSPIERANIE INWESTYCJI W PRZEDSIĘBIORSTWACH – celem działania jest zwiększone zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MŚP. W ramach działania wspierane są inwestycje firm w środki trwałe służące wdrażaniu innowacji technicznych, marketingowych i organizacyjnych,
- 1.4 PROMOCJA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI ORAZ PODNIESIENIE ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ WOJEWÓDZTWA – celem działania jest stworzenie lepszych warunków do rozwoju MŚP. Wspierany jest szeroki katalog projektów takich jak uzbrajanie terenów inwestycyjnych, umiędzynarodowienie firm, infrastruktura inkubatorów przedsiębiorczości, usługi doradcze instytucji otoczenia biznesu.
- 1.5 WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I ZATRUDNIENIA W GMINACH, KTÓRYCH ROZWÓJ UWARUNKOWANY JEST SIECIĄ NATURA 2000 – celem działania jest wzrost poziomu zatrudnienia w gminach, których rozwój uwarunkowany jest siecią Natura 2000. W ramach działania wspierane są inwestycje firm sprzyjające tworzeniu miejsc pracy.

Całkowita alokacja (wkład ze środków UE) na ww. działania to 232 367 214 EUR.

Należy uznać, że zakres przedmiotowy wsparcia w pełni koresponduje z problemami/wyzwaniami zidentyfikowanymi w diagnozie.

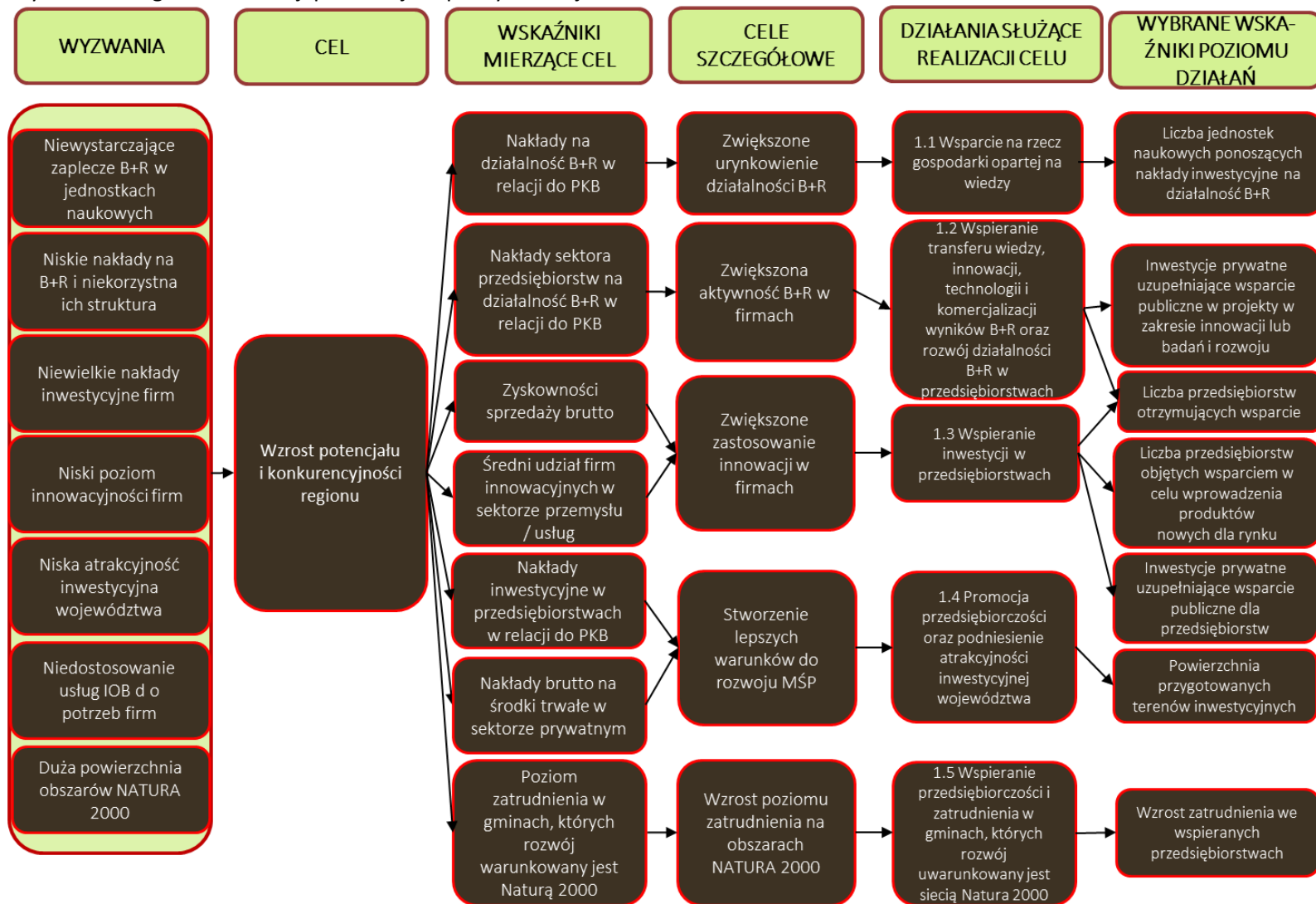
Teoria wdrażania

Za wdrażanie pierwszej osi priorytetowej odpowiada Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego z wyjątkiem poddziałania 1.4.2, w którym funkcję Instytucji Pośredniczącej pełni Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego. Do dnia 31.12.2018r. w ramach pierwszej osi priorytetowej zostało ogłoszonych 19 naborów w trybie konkursowym oraz 8 w trybie pozakonkursowym. W naborach złożono 662 wnioski o dofinansowanie²⁵ na kwotę dofinansowania 1,5 mld zł. Do końca 2018r. zawarto 215 umów o dofinansowanie, a poziom kontraktacji wyniósł 67,4%.

Poniżej w formie graficznej prezentujemy logikę interwencji.

²⁵ Wartość dotyczy wniosków po pozytywnej ocenie formalnej.

Rysunek 1. Logika interwencji pierwszej osi priorytetowej RPOWP 2014-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie zapisów RPOWP 2014-2020 oraz SZOOP.

3.1.2 Aktualny i prognozowany stan wdrażania

3.1.2.1 Wskaźniki ram wykonania

W osi priorytetowej „Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu” przyjęto dwa wskaźniki zaliczane do tzw. ram wykonania. Poniżej omawiamy każdy z nich oraz prezentujemy szacunki dotyczące wartości docelowej.

Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie

Stan obecny oraz prognozy

Wartość celu pośredniego

Zgodnie z danymi otrzymanymi od Zamawiającego wartość wskaźnika dla celu pośredniego zgodnie ze stanem na dzień 31.12.2018r. wynosi 241, co oznacza przekroczenie wartości zakładanej.

Wartość celu końcowego

Jeżeli chodzi o cel końcowy, to zarówno w wariantcie realistycznym, jak i optymistycznym zakładana wartość nie zostanie osiągnięta. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela 2. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie*

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana	Wartość osiągnięta	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie optymistycznym
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie [szt]	158	241	152,5%	1056	708	67%	716	68%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość celu pośredniego

Wpływ na istotne przekroczenie wartości wskaźnika miało przede wszystkim uwzględnienie w szacowaniu jego wartości również projektów będących w trakcie realizacji mimo, iż pierwotnie cel pośredni dla wskaźnika produktu miał dotyczyć projektów zakończonych. Zgodę na zmianę sposobu obliczania wartości wskaźnika wyraziła Komisja Europejska.

Wartość celu końcowego

Analizę przyczyn nieosiągnięcia wartości celu końcowego warto rozpocząć od pokazania w jakim stopniu poszczególne instrumenty wsparcia oferowane w pierwszej osi priorytetowej „pracują” na wskaźnik. W poniższej tabeli pokazano jak w ujęciu liczbowym i procentowym kształtuje się wartość wskaźnika w podziale na działania pierwszej osi priorytetowej.

Tabela 3. Poziom osiągnięcia wskaźnika z ram wykonania na poziomie poszczególnych działań pierwszej osi priorytetowej

	Wartość celu końcowego wskaźnika „liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	Szacowana wartość celu końcowego ²⁶²⁷	Stopień osiągnięcia celu końcowego
Działanie 1.2	30	195	648%
Działanie 1.3	153	194	127%
Działanie 1.4	813	306	38%
Działanie 1.5	60	110	184%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Z powyżej tabeli wynika wyraźnie, iż działaniem, które „odpowiada” za nieosiągnięcie założonej wartości celu końcowego jest działanie 1.4, w którym zaplanowano wsparcie 813 firm, natomiast w praktyce w wariantcie realistycznym uda się ich wesprzeć 306.

Wskaźnik dla działania 1.4, w Metodologii szacowania wartości docelowej wskaźników, był liczony jako suma wskaźników *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI 3)* (wartość docelowa 8) i *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe* (wartość docelowa 805). Wartość docelowa tego drugiego wskaźnika w Metodologii została obliczona na podstawie budżetu działania i kosztu jednostkowego wsparcia doradczego oraz założono, że prawie połowa alokacji na 1.4.1 sfinansuje wsparcie doradcze dla firm. Wdrażanie tego instrumentu napotkało jednak na bariery. Zmieniono instrument wsparcia w typie projektu 1A i zaniechano wdrażania 1B. Wartość docelowa tego wskaźnika wymaga zatem korekty biorącej pod uwagę nowe instrumenty wsparcia w 1.4.1. Szczegółowa analiza i prognoza nowej wartości docelowej wskaźnika przeprowadzona jest w punkcie 2.2.3.

Osiągnięcie założonej wartości docelowej wskaźnika utrudnia również konieczność eliminowania z szacunków firm powtarzających się (tj. firm o takich samych numerach NIP) – jeżeli dana firma pozyskała wsparcie więcej niż jeden raz, to do wartości wskaźnika zliczana jest tylko jednokrotnie. Zidentyfikowano tymczasem, że firmy powtarzają się – zarówno w ramach poszczególnych działań jak i między różnymi schematami wsparcia.

Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych

Stan obecny oraz prognozy

Wartość celu pośredniego

Według danych zaprezentowanych w informacji kwartalnej wartość wskaźnika dla celu pośredniego została przekroczona o 79 p.p.

Wartość celu końcowego

Z oszacowań wynika, że zarówno w wariantcie realistycznym, jak i optymistycznym wartość celu końcowego zostanie nieznacznie przekroczona.

²⁶ Dane dla wariantu realistycznego.

²⁷ Wartości nie sumują się do 729 z uwagi na fakt, iż przy obliczaniu wartości wskaźnika z ram wykonania założono, że część firm może powtarzać się między różnymi działaniami.

Tabela 4. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych*

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana (2018r.)	Wartość osiągnięta (2018r.)	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana (2023r.)	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych [EUR]	37 729 439	67 547 801	179,03%	273 373 193	311 883 622	114%	322 008 900	118%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość celu pośredniego

Założenia metodyczne dotyczące wskaźnika finansowego z ram wykonania były wspólne dla wszystkich programów operacyjnych. Kluczowe, wyjaśniające poziom osiągnięcia zakładanych celów dotyczą takich parametrów jak wartość wkładu własnego oraz tempo certyfikacji mierzone udziałem wydatków certyfikowanych do końca 2018r. w wartości celu końcowego wskaźnika.

Jeżeli chodzi o pierwszy parametr to przyjęto, że wkład własny do projektu stanowić będzie 15% wydatków kwalifikowalnych (20% w przypadku Mazowsza jako regionu lepiej rozwiniętego). W praktyce okazało się, że udział środków prywatnych beneficjentów pierwszej osi priorytetowej RPOWP 2014-2020 w całkowitej wartości kosztów kwalifikowalnych jest zdecydowanie wyższy i wynosi 33%. Na poziom wkładu prywatnego w bezpośredni sposób rzutują zapisy regulaminów naborów, w których określona jest maksymalna intensywność wsparcia. Największe środki prywatne (w relacji do kwoty dofinansowania) zostały zmobilizowane w działaniu 1.5. Podstawą udzielania wsparcia w tym działaniu jest albo regionalna pomoc inwestycyjna (art. 14 GBER)²⁸ albo pomoc de minimis. Minimalny wymagany wkład własny Beneficjenta wynosi 30% w przypadku mikro i małych firm oraz 40% w przypadku średnich przedsiębiorstw. W rzeczywistości wkład prywatny wyniósł średnio 42%, co wynikało z faktu, iż na etapie oceny punktowano dodatkowo podwyższenie wkładu własnego wnioskodawcy w odniesieniu do minimalnego wymaganego wkładu (maksymalną liczbę punktów można było uzyskać za zwiększenie wkładu własnego o 15 p.p.).

Jeżeli chodzi o drugi parametr to przyjęto, że do końca 2018r. wartość wskaźnika stanowić będzie 14% wartości celu końcowego. W rzeczywistości relacja między wartością osiągniętą, a wartością celu końcowego określoną w Programie wynosi 24,7% natomiast oszacowaną wartością celu końcowego 21,7%. Oznacza to, że tempo certyfikacji było szybsze od zakładanego. Wynika to m.in. z wczesnego ogłoszenia naborów wniosków w działaniach pierwszej osi priorytetowej (pierwsze nabory ogłoszono już w 2015r., w każdym z działań udało się ogłosić nabory najpóźniej w 2016r.), co przekładało się na terminy składania wniosków o płatność pośrednią i płatność końcową. Warto ponadto zauważyć, że w regulaminach naborów zawarto wymogi, które sprzyjały osiągnięciu/przekroczeniu wartości celu pośredniego. W pierwszych naborach w działaniach 1.3 i 1.5 określono, że data planowanego terminu finansowego zakończenia realizacji Projektu nie może być późniejsza niż 30 września 2018r., w poddziałaniu 1.2.1 zaznaczono, że okres realizacji projektu nie może być dłuższy niż 36 miesięcy, a w poddziałaniu 1.2.2 dłuższy niż 24 miesiące.

Jedynym działaniem, w którym do końca 2018r. nie pojawiły się żadne wydatki certyfikowane jest działanie 1.1, co wynika z faktu, iż w działaniu dofinansowany jest jeden projekt, którego realizacja nie

²⁸ Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu.

mogła się rozpocząć z uwagi na trudności w znalezieniu partnera gospodarczego (wątek został rozwinięty szerzej w kolejnym rozdziale).

Wartość celu końcowego

Przyczyna przekroczenia jest analogiczna jak w przypadku celu pośredniego, czyli wyższy od zakładanego udział wkładu prywatnego. Należy zauważyć, że w praktyce wartość wskaźnika będzie jeszcze większa, ponieważ po rozstrzygnięciu naborów trwających i zaplanowanych na rok 2019 w osi pierwszej pozostaną niezakontraktowane środki w wysokości od 103,8 mln zł do ok. 113,8 mln zł, które w opinii ewaluatora mają potencjał do tego by być zakontraktowanymi w tej osi w roku 2020.

3.1.2.2 Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Priorytet inwestycyjny 1a

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 1a.

Tabela 5. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 1a

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta ²⁹	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba wspartych laboratoriów badawczych [szt]	21	0	21	100%	21	100%
Liczba jednostek naukowych ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R [szt]	1	0	1	100%	1	100%
Liczba naukowców pracujących w ulepszonych obiektach infrastruktury badawczej (CI) [szt]	33	0	33	100%	33	100%
Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie innowacji lub badań i rozwoju (CI) [EUR]	3 000 000	0	5 228 916	174%	5 228 916	174%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

²⁹ W całym raporcie kolumna ta dotyczy wartości na 31.12.2018r.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Należy zakładać, że zakładane wartości docelowe wszystkich wskaźników zostaną osiągnięte w 100%, co wynika z faktu, iż w ramach działania 1.1 wybrany do dofinansowania jest tylko jeden projekt, w którym wartość dofinansowania konsumuje niemal całą alokację na ten instrument wsparcia (nie należy więc spodziewać się nowych projektów). W projekcie tym zakładane wartości równe są wartościom docelowym z Programu, co nie powinno dziwić, bowiem Uniwersytet Medyczny w Białymstoku był jedyną jednostką naukową, której projekt figurował na liście przedsięwzięć podstawowych w Aneksie nr 2 do Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Podlaskiego. Możliwe było więc ustalenie z potencjalnym beneficjentem jaki dokładnie ma być zakres przedmiotowy i spodziewane rezultaty, co znalazło odzwierciedlenie w tożsamych wartościach docelowych w Programie oraz projekcie. W metodologii szacowania wskaźników wskazano wprost, że wartości wskaźników oszacowano w oparciu o informacje na temat projektu zgłoszonego do realizacji, ujętego w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Podlaskiego.

Przekroczenie wartości wskaźnika dotyczącego inwestycji prywatnych wynika z faktu, iż w metodologii szacowania założono, na podstawie analizy eksperckiej, że możliwe (realne) będzie pozyskanie do 10% współfinansowania prywatnego w ramach projektów realizowanych w PI 1a tymczasem Uniwersytet Medyczny został zobligowany do zapewnienia wkładu prywatnego w wysokości 28%.

Warto tylko zauważyć, że osiągnięcie wskaźników było zagrożone z uwagi na trudności jakie beneficjent miał w znalezieniu partnera gospodarczego, który byłby w stanie wnieść wkład prywatny do projektu. Trudności te wynikały z umiarkowanej korzyści jaką partner gospodarczy odnosi z tytułu inwestowania w projekt własnych środków finansowych – jest nią preferencyjny dostęp do infrastruktury badawczej. Analogiczny problem wystąpił w odpowiedniku działania 1.1 na szczeblu krajowym, czyli działaniu 4.2 Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, w który minimum 10% wartości kosztów kwalifikowalnych projektu musiało zostać sfinansowane ze środków pochodzących od przedsiębiorców. Wymóg skutkował znikomym zainteresowaniem jednostek naukowych aplikowaniem o wsparcie. W planowanym na rok 2019 naborze planuje się „jedynie” premiowanie na etapie oceny punktowej zapewnienia wkładu prywatnego przedsiębiorcy.

Do działania 1.1 w załączniku 2 do SZOOP przypisano 2 wskaźniki, których wartości docelowe nie zostały oszacowane. Chodzi o: *Przychód z komercjalizacji wyników prac B+R prowadzonych przez jednostkę naukową* oraz *Liczbę skomercjalizowanych wyników prac B+R prowadzonych przez jednostkę naukową*. Oszacowanie wartości docelowej tych wskaźników nie jest możliwe, ponieważ beneficjent nie wykazał ich we wniosku aplikacyjnym (również tym będącym obecnie w trakcie oceny). Rekomenduje się usunięcie ich z załącznika 2 do SZOOP – ich monitorowanie wymagałoby nałożenia na beneficjenta dodatkowych obowiązków, co w sytuacji przeszło dwuletniego opóźnienia w realizacji projektu nie jest uzasadnione. Ponadto, jeżeli chodzi o pierwszy ze wskaźników to w sytuacji, gdy zakończenie realizacji projektu planowane jest na rok 2022 określenie przez Uniwersytet w tym momencie spodziewanych przychodów z komercjalizacji jest bardzo trudne i musiałoby być obarczone dużym ryzykiem błędu. Drugi wskaźnik ma w naszej opinii niską wartość informacyjną – sukces projektu nie zależy od liczby skomercjalizowanych wyników prac B+R, a raczej ich potencjału gospodarczego (jeden skomercjalizowany wynik generujący dla jednostki naukowej wysokie zyski w większym stopniu świadczy o sukcesie projektu aniżeli kilka wyników o małej wartości ekonomicznej).

Priorytet inwestycyjny 1b

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 1b.

Tabela 6. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 1b

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi (CI) [szt.]	8	1	15	193%	19	243%
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI) [szt.]	30	86	195	648%	205	682%
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI) [szt.]	30	1	54	178%	64	212%
Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) [EUR]	23 848 590	1 450 558	25 065 160	105%	30 968 806	130%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Spośród wymienionych wyżej wskaźników w największym stopniu przekroczona zostanie wartość wskaźnika dotyczącego liczby przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie. Przyczyn takiej sytuacji należy upatrywać przede wszystkim w metodyce szacowania wartości wskaźnika, w której założono, że średnia wartość projektu wyniesie 5,16 mln zł – podzielenie alokacji na priorytet inwestycyjny 1b przez tę kwotę i skorygowanie o odsetek powtarzających się beneficjentów dawało wartość 30 firm otrzymujących wsparcie. Przyjęcie tak wysokiej średniej wartości projektu sugeruje, iż na etapie opracowywania metodologii szacowania wskaźników RPOWP 2014-2020 zakładano, że w ramach priorytetu inwestycyjnego 1b będzie oferowane jedynie wsparcie na projekty badawczo-rozwojowe, względnie inwestycje w infrastrukturę B+R. Tymczasem już w pierwszej wersji SZOOP z dnia 18 czerwca 2015r. przewidziano w ramach priorytetu inwestycyjnego 1b również poddziałanie 1.2.2, którego istotą jest zaoferowanie podlaskim przedsiębiorcom wsparcia w postaci bonów na innowacje. Operator projektu grantowego realizowanego w ramach poddziałania ustalił w regulaminie, że maksymalna wartość grantu nie może przekraczać 100 tys. zł. Dzięki temu w ramach 10 mln zł dofinansowania jakie uzyskał operator udało się udzielić wsparcia 85 przedsiębiorstwom i to właśnie poddziałanie 1.2.2 w najistotniejszym stopniu przyczynia się do przekroczenia wartości docelowej wskaźnika.

Równocześnie zidentyfikowano jedną (wspólną zresztą dla wszystkich działań osi pierwszej) okoliczność sprzyjającą temu, że zakładane wartości celu końcowego wskaźników będą przekraczane a mianowicie przyjęty w metodyce szacowania kurs euro. Do obliczenia alokacji w PLN przyjęto kurs przeliczeniowy 3,55 czyli zdecydowanie niższy od rzeczywistego (przykładowo w roku 2018 średnioroczny kurs wyniósł 4,266). Wartości alokacji obliczone z użyciem takiego kursu są wyraźnie niższe od wartości rzeczywistych. Jeżeli podstawą do ustalenia wartości celu końcowego wskaźnika liczby firm otrzymujących dotację jest podzielenie spodziewanej średniej kwoty dofinansowania w PLN przez alokację w PLN to siłą rzeczy wartość wskaźnika będzie niższa aniżeli gdyby wartość alokacji byłaby wyznaczona z użyciem rzeczywistego kursu przeliczeniowego (wyższa alokacja to większa liczba wspartych projektów). Przykładowo, alokacja w EUR na działanie 1.2 to 55,56 mln EUR – w złotych po kursie 3,55 daje to kwotę 197 mln zł, natomiast po kursie 4,15 jaki zgodnie z ustaleniami z Zamawiającym miał zostać zastosowany w niniejszym badaniu, kwotę 231 mln zł. Różnica to 33 mln zł.

O ponad 78 p.p. przekroczona będzie w wariantcie realistycznym wartość wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje* i to, mimo że wartość środków finansowych jakie w postaci dotacji trafią do przedsiębiorców jest zdecydowanie niższa od zakładanej w metodologii szacowania wskaźników. Wynika to z faktu uruchomienia w ramach priorytetu inwestycyjnego 1b wsparcia w postaci bonów, na które alokowano 5,56 mln EUR (w poddziałaniu 1.2.2 firmy nie otrzymują dotacji, więc ta alokacja nie „pracuje” na analizowany wskaźnik) a także spodziewanej niepełnej kontraktacji środków w poddziałaniu 1.2.1. Mimo niższej od zakładanej kwoty dotacji udzielonych firmom w ramach priorytetu inwestycyjnego 1b wartość wskaźnika zostanie przekroczona, co wynika z wyraźnie niższej od szacowanej średniej wartości projektu. Zamiast szacowanych 5,16 mln zł wyniosła ona 2,6 mln zł. Wpływ na taką sytuację miały następujące okoliczności:

- ustalenie na niskim poziomie minimalnej wartości kosztów kwalifikowalnych w projektach dotyczących tworzenia lub rozwoju zaplecza badawczo-rozwojowego, służącego działalności inwestycyjnej (dolny limit wynosił w każdym z naborów 100 tys. zł) oraz projektach badawczo rozwojowych (w dwóch pierwszych naborach limit wynosił 20 tys. zł a w naborze ogłoszonym w 2018r. 100 tys. zł),
- ustalenie na niskim poziomie maksymalnej wartości kosztów kwalifikowalnych w projektach B+R (5 mln zł w dwóch pierwszych naborach i 7 mln zł w naborze z 2018r.),
- konieczność wniesienia przez przedsiębiorcę wkładu własnego – jego wysokość zależy od wielkości firmy, poziomu gotowości technologicznej prowadzonych prac, formuły realizacji projektu (premia z tytułu tzw. efektywnej współpracy) oraz tego czy beneficjent zobowiąże się do szerokiego rozpowszechniania wyników projektu. W zależności od konfiguracji powyższych warunków wkład własny wyniesie od 20% do 75%. Obowiązek wniesienia wkładu własnego nie pozostaje bez wpływu na wnioskowaną kwotę dotacji – im ona wyższa tym wyższe środki finansowe jakie musi zapewnić przedsiębiorca.

W opinii ewaluatora założona w metodologii szacowania wartości wskaźników średnia wartość dofinansowania była zawyżona. Dla porównania, w niewielkim stopniu udało się ją przekroczyć w poddziałaniu 1.1.1 PO IR stanowiącym główny instrument wspierania aktywności badawczej firm na szczeblu krajowym - średni poziom dofinansowania w tym instrumencie to 5,4 mln zł i jest stymulowany przede wszystkim wysokim „progiem wejścia”, który w pierwszych naborach wynosił 2 mln zł (minimalna wartość kosztów kwalifikowalnych) w przypadku firm z sektora MŚP i aż 12 mln zł w przypadku firm dużych (później progi obniżono odpowiednio do 1 mln zł i 5 mln zł). Można też średnią wartość dotacji porównać z danymi ze statystyki publicznej. W roku 2017 w województwie podlaskim w sektorze przedsiębiorstw aktywnych badawczo było 99 firm, które na prace B+R przeznaczyły kwotę 78,5 mln zł, co daje w przeliczeniu na przedsiębiorstwo 793 tys. zł czyli ponad pięciokrotnie mniej niż zakładana średnia wartość dofinansowania (dla porównania średnia dla Polski ogółem to 2,9 mln zł).

Na tle danych GUS generalnie zainteresowanie podlaskich firm ubieganiem się o wsparcie z poddziałania 1.2.1 należy uznać za wysokie. W naborach z 2016, 2017 i pierwszej rundzie naboru z roku 2018 wnioski złożyło 88 unikalnych firm³⁰, czyli 89% firm aktywnych badawczo według GUS. Nawet przyjmując, że dane GUS są dwukrotnie zaniżone³¹ to i tak o dotacje na realizację prac B+R/inwestycje w infrastrukturę B+R ubiegała się połowa populacji firm, która w roku 2017 ponosiła nakłady na badania i rozwój. Jest to odsetek wysoki szczególnie jeżeli weźmie się pod uwagę fakt, że poddziałanie 1.2.1 konkurowało ze wsparciem oferowanym z Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój. Za czynniki zachęcające podlaskie firmy do ubiegania się o środki z poddziałania 1.2.1 należy uznać:

³⁰ Dla dwóch pierwszych naborów dane dotyczą wniosków po pozytywnej ocenie formalnej.

³¹ Patrz m.in.: Ocena skuteczności wdrażania PO IR przez NCBR, sprawności obsługi projektów oraz identyfikacji dobrych praktyk w działaniu 1.1 POIR (Moduł I, Etap I), EGO S.C, LB&E, MCM Institute, Warszawa 2018r., Innowacyjność polskich przedsiębiorstw. Działalność badawczo-rozwojowa i współpraca nauki z biznesem, Polska Rada Biznesu, Delab, Warszawa 2017r; Potencjał innowacyjny gospodarki: uwarunkowania, determinanty, perspektywy. Narodowy Bank Polski, Warszawa 2016r.

- nabory wniosków podzielone na etapy/rundy (dotyczy naborów z 2017 i 2018r.),
- najwyższą w kraju (obok województw lubelskiego, podkarpackiego i warmińsko-mazurskiego) intensywność wsparcia w odniesieniu do inwestycji w infrastrukturę B+R,
- stosunkowo wysokie alokacje na poszczególne nabory,
- dopuszczenie do aplikowania konsorcjów przedsiębiorstw oraz konsorcjów naukowo-przemysłowych,
- dopuszczenie by elementem projektu było również wsparcie doradczo-szkoleniowe dla MŚP niezbędne do rozwoju działalności B+R,
- niska (w porównaniu do PO IR) minimalna wartość kosztów kwalifikowalnych,
- dopuszczenie, począwszy od drugiego naboru projektów nie zaliczanych do rdzenia specjalizacji lub specjalizacji wschodzących (choć alokacja na tego rodzaju projekty była niewielka).

Niemal dwukrotnie przekroczona zostanie wartość docelowa wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi (CI)*. Jest to w przede wszystkim konsekwencją przekroczenia wartości docelowej wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje*. 15 p.p. w poziomie przekroczenia wartości docelowych obu wskaźników w wariancie realistycznym (193% - 178%) wynika z faktu, że współpraca z ośrodkami badawczymi będzie nawiązywana nieco częściej niż zakładano w metodologii opracowanej przez IZ – zamiast 25% oszacowano, że będzie to 28% przedsiębiorstw. Przyjęto, że najwyższy odsetek firm współpracujących z sektorem nauki charakteryzować będzie trzeci, trwający nabór w poddziałaniu 1.2.1. Wynika to z faktu, iż zgodnie z regulaminem naboru w przypadku dofinansowania nienoszącego znamion pomocy publicznej udzielanego w ramach projektów B+R dla jednostek naukowych (będących partnerami w projekcie) na realizację prac B+R dopuszczalny poziom dofinansowania wynosi 100%³². W poprzednich jednostki naukowe obowiązywały takie same zasady dotyczące poziomu dofinansowania, co przedsiębiorstwa co oznacza, że jednostki musiały wnieść wkład własny do projektu, a to z pewnością nie wpływało pozytywnie na ich skłonność do aplikowania. Firmy mogły też skorzystać z usług jednostek naukowych na zasadzie podwykonawstwa natomiast musiały wtedy pokryć koszt usługi świadczonej przez jednostkę. Przyjęte w trwającym naborze rozwiązanie dotyczące 100% intensywności wsparcia dla jednostek naukowych jest dla przedsiębiorstw wyjątkowo korzystne, ponieważ mogą powierzyć jednostce realizację części³³ prac badawczych zaplanowanych w projekcie bez konieczności angażowania własnych środków finansowych. Z czysto ekonomicznego punktu widzenia w interesie przedsiębiorstw jest, więc realizacja projektów składanych do poddziałania 1.2.1 w konsorcjach naukowo-przemysłowych. Warto w tym miejscu zauważyć, że na rozszerzenie katalogu beneficjentów o konsorcja naukowo-przemysłowe, które mogą otrzymać 100% dofinansowania zdecydował się w tym roku również NCBR w poddziałaniu 1.1.1.

W najmniejszym stopniu przekroczona zostanie wartość wskaźnika *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)*. Wskaźnik dotyczy całkowitej wartości wkładu prywatnego (w tym wydatków niekwalifikowalnych) w projekt, który uzyskał pomoc publiczną w formie dotacji. Taka definicja jest zbieżna z definicją wskaźnika zamieszczoną w dokumencie Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych 2014-2020 - katalog definicji dla Celów Tematycznych finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności oraz dla pomocy technicznej³⁴. W metodyce założono, że intensywność wsparcia w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 1b wyniesie 70%. Jak wskazano poziom intensywności w poddziałaniu 1.2.1 zależy od wielu czynników i może się mieścić w przedziale 25% - 80%. W praktyce w projektach, dla których są zawarte umowy wyniosła

³² Pod warunkiem, że projekt jest realizowany w ramach ich działalności niegospodarczej.

³³ Udział kosztów kwalifikowalnych ponoszonych przez jednostkę naukową nie może przekroczyć 30% kosztów kwalifikowalnych badań przemysłowych i eksperymentalnych prac rozwojowych w realizowanym projekcie.

³⁴ Definicja wskaźnika brzmi: Total value of private contribution in supported innovation or R&D projects, including noneligible parts of the project.

51%. W poddziałaniu 1.2.2 intensywność wynosi maksymalnie 95% - w praktyce w pierwszym projekcie wyniosła 85% a w drugim wybranym do dofinansowania 86,3%.

Niższa od zakładanej intensywność wsparcia w poddziałaniu 1.2.1, na które przypada 90% alokacji priorytetu inwestycyjnego 1b tłumaczy, dlaczego wartość inwestycji prywatnych jest wyższa od szacowanej. Należy podkreślić, że poziom przekroczenia wartości docelowej jest w rzeczywistości jeszcze bardziej wyraźny od zaprezentowanego w tabeli. Wynika to dwóch przyczyn:

- zaliczeniu przez 10 beneficjentów wskaźnika do grupy wskaźników projektowych, podczas gdy zgodnie z ustaleniami z Zamawiającym podstawę szacowania stanowiły wartości wskaźników programowych,
- błędnym przyjęciu przez część beneficjentów, że wartość wskaźnika stanowi różnicę między całkowitą wartością kosztów kwalifikowalnych (a nie wartością projektu ogółem), a wartością dotacji.

W kolejnej perspektywie finansowej w przypadku tego rodzaju wskaźników, których wartość może być obliczona automatycznie przez system informatyczny na podstawie danych z wniosków aplikacyjnych/umów należy zrezygnować z obligowania beneficjentów do wykazywania we wniosku wartości wskaźnika, a tym bardziej samodzielnego określania przez beneficjenta jego wartości docelowej.

Priorytet inwestycyjny 3c

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 3c. Wskaźniki PI 3c zasilane są z Działania 1.3.

Tabela 7. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 3c.

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI 2) [szt.]	75	22	78	104%	78	104%
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI 3) [szt.]	78	0	111	142%	111	142%
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI 1) [szt.]	153	15	194	127%	194	127%
Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CI 6) [EUR]	70 300 000	17 643 211	87 853 817	125%	87 853 817	125%
Inwestycje prywatne uzupełniające	1 875 000	26 120	1 875 000	100%	1 875 000	100%

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (CI 7) [EUR]						
Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy (CI 29) [szt]	153	18	56	37%	56	37%
Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku (CI 28) [szt.]	77	25	79	103%	79	103%
Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie ekoinnowacji [szt.]	77	26	82	106%	82	106%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wskaźnik *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI 2)* zasilany jest z Działania 1.3 z projektów typu 1 i typ 2. Z kolei wskaźnik *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI 3)* zasilany jest z Działania 1.3 typ projektu 3 i 4 – instrumenty finansowe. Wartości obu wskaźników oszacowane na moment zakończenia naborów ogłaszanych w 2019 roku przekraczają wartości docelowe. Pierwszy z nich (CI 2) przekracza wartość docelową o 4%. Średnia wartość dofinansowania projektu inwestycyjnego finansowanego z dotacji w 1.3 okazała się, co prawda, wyższa niż założonej w Metodologii szacowania wskaźników³⁵ (założono – 2,9 mln zł – średnia wynosi – 3,3 mln zł). Jednocześnie jednak zmienił się kurs PLN/EUR (w momencie szacowania średni kurs dla całego okresu realizacji RPOWP 2014-2020 przyjęto na poziomie 3,11 a rzeczywisty średni kurs dla okresy wdrażania do końca 2018r. wynosi 4,15). Spowodowało to realne zwiększenie budżetu działania (typ 1 i 2) w złotych o 73 mln zł (o 33%) i możliwość dofinansowania dotacją projektów większej liczby przedsiębiorstw. Podobnie w przypadku instrumentów finansowych (typ 3 i 4). W momencie szacowania wartości docelowej wskaźnika całkowity budżet instrumentów finansowych wynoszący 25 mln EUR przeliczono na 77,7 mln zł. Tymczasem budżet, który w rzeczywistości przekazano umową Menadżerowi Funduszu Funduszy wyniósł 108 mln zł. Konsekwencją tego były wyższe wartości wskaźników w umowach z pośrednikami finansowymi. Szacowana na podstawie umów z pośrednikami finansowymi wartość wskaźnika przekracza o 42% jego wartość docelową. Wskaźnik *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI 1)* jest sumą wskaźników CI 2 i CI 3, stąd jego wartość szacowana zostanie przekroczona proporcjonalnie do „wkładów” CI 2 i CI 3 w CI 1.

Wskaźnik charakteryzujący inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne - dla dotacji również został przekroczony. W przypadku CI 6 zakładana proporcja pomiędzy średnim dofinansowaniem projektu a jego wartością całkowitą potwierdziła się w rzeczywistości – dofinansowanie stanowiło

³⁵ Metodologia szacowania wartości docelowych dla wskaźników wybranych do realizacji w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020, Instytucja Zarządzająca RPOWP 2014-2020, Białystok 2018r.

średnio 52% całkowitych kosztów projektu (w Metodologii szacowania przyjęto – 50%). Wzrost szacowanej wartości wskaźnika wynika, jak poprzednio, z większej wartości budżetu na projekty dotacyjne typ 1 i 2.

W przypadku wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy (CI 29)* założono, że każde wsparte przedsiębiorstwo niezależnie od typu wsparcia (dotacje lub instrument finansowy) przeznaczy wsparcie na produkty nowe dla firmy a połowa alokacji na dotacje i połowa alokacji na instrumenty finansowe zostanie wykorzystana na dofinansowanie produktów nowych dla rynku (wskaźnik: *Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku (CI 28)*). Dlatego wartość docelowa wskaźnika CI 29 jest równa wartości docelowej wskaźnika CI 1 a wartość wskaźnika CI 28 stanowi połowę wartości wskaźnika CI 29. Oszacowana wartość wskaźnika CI 28 nieco przekracza założoną wartość docelową, co można tłumaczyć, jak poprzednio, większą liczbą projektów możliwych do sfinansowania dzięki większej puli środków w PLN. W przypadku CI 29 wartość wskaźnika w podpisanych już umowach jest znacznie mniejsza niż liczba wspartych przedsiębiorstw (CI1), co nie powinno mieć miejsca. Co prawda może zachodzić sytuacja, że produkt nowy dla rynku nie jest nowy dla firmy, kiedy np. modernizuje swój produkt specjalnie pod potrzeby jakiegoś rynku, ale trudno sądzić, żeby było to źródłem tak dużej różnicy we wskaźnikach CI 29 i CI1. Z rozmów z przedstawicielami IZ wynika, że najbardziej prawdopodobnym źródłem tej różnicy jest niewłaściwy wybór wskaźników przez beneficjentów wsparcia. Minimalną wartością wskaźnika, która można „bezpiecznie” przyjąć jako szacowana wartość końcową będzie szacowana wartość wskaźnika CI 2 Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotację. Kryteria wyboru projektów zorientowane na innowacje i duża konkurencja pomiędzy wnioskodawcami z uwagi na duży popyt na dotacje gwarantuje, że wszystkie projekty dotacyjne będą wspierać innowacje nowe dla firmy. Rekomendujemy, więc przyjęcie wartości tego wskaźnika na poziomie CI 2, czyli 78 przedsiębiorstw.

Wskaźnik *Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie eko-innowacji* dotyczy przedsiębiorstw, które w ramach realizowanego projektu wprowadziły innowacje ukierunkowane na poprawę efektywności wykorzystania zasobów naturalnych w gospodarce, zmniejszenie negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko lub wzmocnienie odporności gospodarki na presje środowiskowe. Oszacowana wartość wskaźnika przekracza wartość docelową (o 6%). Spowodowane jest to, podobnie jak poprzednio, większą liczbą wspartych projektów zarówno przez instrumenty dotacyjne jak i instrumenty zwrotne.

Priorytet inwestycyjny 3a

Stan obecny i prognozy

Wskaźniki PI 3a zasilane są z Działania 1.4. W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 3c.

Tabela 8. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 3a.

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie optymistycznym
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI 1) [szt.]	813	11	306	38%	306	38%
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe (CI) [szt.]	805	0	62	8%	62	8%

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI 3) [szt.]	8	0	8	100%	8	100%
Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (CI 7) (EUR)	750 000	0	750 000	100%	750 000	100%
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI 3) [szt.]	Nie oszacowano	11	235	nd	235	nd
Liczba wspieranych nowych przedsiębiorstw (CI 5) [szt.]	122	0	55	45%	55	45%
Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu [szt.]	31	0	4	13%	4	13%
Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych [ha]	78	34	100	128%	100	128%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

W Działaniu 1.4 występują dwa poddziałania 1.4.1 i 1.4.2. Dodatkowo w ramach działania 1.4.1 realizowanych jest kilka typów projektów:

- Typ projektu 1A – usługi doradcze dla MŚP (model popytowy) (instrument skierowany do MŚP),
- Typ projektu 1B – rozwój i profesjonalizacja usług świadczonych przez IOB (instrument skierowany do IOB),
- Typ projektu 1C – Pilotażowe projekty tworzenia infrastruktury biznesowej, w tym inkubatorów (skierowany do IOB i JST),
- Typ projektu 2. Tereny inwestycyjne (skierowane do JST, przedsiębiorstw i IOB),
- Typ projektu 3 – Centra logistyczne (skierowane do przedsiębiorstw),
- Typ projektu 4A - Promocja gospodarcza: Targi, misje i inne wydarzenia o charakterze międzynarodowym (skierowane do MŚP),
- Typ projektu 4B - Promocja gospodarcza: Kompleksowa kampania promocji gospodarczej województwa podlaskiego (projekt pozakonkursowy Województwa Podlaskiego),
- Typ projektu 5 – Wsparcie kapitałowe nowych firm (instrument finansowy) (ostateczni odbiorcy MŚP).

Działanie 1.4.2 realizuje projekty analogiczne do 1.4.1, typ projektu 2, jednak wyłącznie dla JST wchodzących w skład Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego.

Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI 1)

W Metodologii wskaźnik był liczony, jako suma wskaźników *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe (805)* i *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI 3) (8)*. Tymczasem do wartości docelowej wskaźnika powinno się doliczać jeszcze wartość docelową wskaźnika poziomu SZOOP - *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI 2)*. Jego wartość docelowa nie została oszacowana. Wskaźnik ten będzie zasilany z projektów typu 3 i 4A oraz 1A po zmianie jego formuły. Na podstawie obowiązujących umów i prognozowanego wykorzystania alokacji w przyszłych naborach oszacowano jego wartość końcową na 235 przedsiębiorstw.

Wskaźnik *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe* realizowany jest przez typy projektów 1B, 4B i 1C. Do końca 2018 roku zorganizowano 1 nabór na projekty typu 1B, w którym nie podpisano żadnej umowy. W 2019r. planowany jest nabór na 1A w nowej formule popytowej, w której przedsiębiorcy otrzymują wsparcie finansowe (transfer środków na zakup usługi od IOB), wobec tego ten wskaźnik nie będzie zasilany z 1A. Planuje się też nabór na 1C. Oszacowana wartość wskaźnika po zakończeniu tych naborów wyniesie 27 (taką liczbę inkubowanych firm oszacowano na podstawie dostępnego budżetu i kosztu jednostkowego powierzchni inkubatora, przy założeniu ok. 50 m² powierzchni inkubatora na każdą inkubowaną firmę. W planowanym projekcie pozakonkursowym (4B), w którym beneficjentem jest Województwo Podlaskie, wskaźnik ten wyniesie 35 przedsiębiorstw. Zatem po zakończeniu naborów w 2019 roku wartość wskaźnika wyniesie 62. Wartość docelowa wskaźnika (805) w Metodologii została obliczona na podstawie budżetu działania (10 mln EUR) i przyjmując koszt jednostkowy wsparcia doradczego, które otrzyma przedsiębiorca na poziomie ok. 39 tys. zł. Założono więc, że prawie połowa alokacji na 1.4.1 (23 mln EUR) sfinansuje typy projektów generujące ten wskaźnik. Rzeczywiste budżety naborów w 1B i 1A, które są znacząco mniejsze oraz zmiana sposobu wdrażania 1A powodują, że oszacowanie z Metodologii staje się nieaktualne. Należy przyjąć nową wartość docelową wskaźnika – 62 przedsiębiorstw.

Podsumowując wartość wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI 1)* będzie sumą trzech wskaźników: *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe (62)* i *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI 3) (8)* i *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI 2) (236)*. Wyniesie więc 306.

Liczba wspieranych nowych przedsiębiorstw (CI 5) - w Metodologii założono, że nowe przedsiębiorstwa będą stanowić 15% wszystkich przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie. Przy czym założono, że dotyczy to będzie również przedsiębiorstw inwestujących na terenach inwestycyjnych. To założenie wydaje się niesłuszne, bowiem nowe firmy niezwykle rzadko dysponują kapitałem pozwalającym na inwestycje typu greenfield. Oszacowanie wartości docelowej wskaźnika bazuje na wartości wskaźnika w podpisanych umowach (4 nowe przedsiębiorstwa na 39 wspartych- nabór 001/18) oraz planowanych naborach typ 1A. W tym przypadku przyjęto to samo założenie, co w Metodologii tj. założono, że 15% wspartych w ramach naboru 003/19 przedsiębiorstw będzie przedsiębiorstwami nowymi. Ponieważ szacuje się, że wsparcie otrzyma 107 przedsiębiorstw, wobec tego 16 z nich spełni ten warunek. Do tego dodano liczbę przedsiębiorstw objętych wsparciem w typie 5 i typie 1C, gdyż w obu przypadkach wsparcie z definicji kierowane jest do firm nowych. Łącznie, więc wartość wskaźnika osiągnęła 55 (45% wartości docelowej). Wartość docelowa została jednakże przeszacowana, ponieważ jest powiązana formułą (15% z CI 1) z przeszacowaną wartością wskaźnika CI 1 *Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem*. Należy zredukować wartość docelową wskaźnika CI 5.

Wskaźnik *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI 3)* dotyczy typu projektu 5 – fundusze seed. Podobnie wskaźnik *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (CI 7)*. Ich wartości docelowe zostaną osiągnięte pod warunkiem wyboru pośrednika finansowego (w pierwszym przetargu pośrednik nie został wybrany, drugi przetarg w momencie realizacji niniejszego badania nie był zakończony).

Wskaźnik *Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu* w założeniach miał być zasilany z typu projektu 1B. Jednak w jedynym ogłoszonym do tej pory naborze zainteresowanie wsparciem profesjonalizacji usług było niewielkie (2 wnioski) i nie podpisano żadnej umowy. Definicja wskaźnika³⁶ pozwala na zasilanie go także ze projektu typu 1C – co będzie dotyczyć usług inkubacji, które będą nowe dla beneficjenta/IOB lub zmodyfikowane w wyniku projektu. Oszacowano, że po zakończeniu konkursów w 2019r. powstaną 3 inkubatory, tym samym wartość wskaźnika wyniesie 3. W ramach typu projektu 5 - seed capital, jeśli uda się zakontraktować pośrednika, powstanie 1 nowa usługa. Łącznie szacowana wartość wskaźnika to 4.

Wskaźnik *Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych (ha)* jest agregatem identycznych wskaźników w 1.4.1 w projekcie typu 2 i w poddziałaniu 1.4.2 realizowanym w BOF. Oszacowana wartość wskaźnika w obu działaniach przekracza wartość docelową, stąd agregat również przekracza w podobnej proporcji (o 28%) wartość wskaźnika na poziomie PI 3a. Wartość wskaźnika w Metodologii szacowano na podstawie danych historycznych z poprzedniej perspektywy finansowej. Średnia wartość dofinansowania w 1 ha powierzchni terenów inwestycyjnych w RPOWP 2014-2020 okazała się znacząco mniejsza (650 tys. zł) w porównaniu z założoną (945 tys. zł). Przy niewielkiej liczbie inwestycji (7 umów) oszacowania na podstawie wartości średniej mogą być nieprecyzyjne, bo koszt (całkowity) uzbrojenia 1ha terenu zależy od zakresu robót. W 7 dofinansowanych inwestycjach wahał się on od 300 tys. zł do 1 400 tys. zł za 1 ha, zaś dofinansowanie wyniosło średnio 76% kosztu całkowitego.

Priorytet inwestycyjny 8b

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 8b. Wskaźniki PI 8b zasilane są z Działania 1.5

Tabela 9. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 8b.

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI 1) /Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI 2) [szt.]	60	30/31	110	184%	110	184%
Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CI 6) [EUR]	6 000 000	3 744 910	20 935 679	349%	20 935 679	349%
Wzrost zatrudnienia we wspieranych	477	17	679	142%	679	142%

³⁶ Usługi dotychczas nie oferowane przez daną IOB - wprowadzone do oferty IOB lub ulepszone (np. poprzez zwiększenie zakresu usług, podniesienie jakości usług, zmianę sposobu świadczenia usług), w wyniku realizowanego projektu.

przedsiębiorstwach (CI) [EPC]						
----------------------------------	--	--	--	--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

W Działaniu 1.5 zasilającym wskaźniki produktu PI 8b wszystkie wskaźniki zostały przekroczone. Wskaźniki: *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI 1)* i *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI 2)* są tożsame, ponieważ w działaniu tym udzielane są wyłącznie dotacje. Przekroczenie wartości docelowej wskaźnika jest skutkiem dwóch czynników: mniejszej niż oczekiwano wartości średniej dofinansowywanego projektu (założono ok. 725 tys. zł a w rzeczywistości (w 90 podpisanych umowach – średnia wynosi 463 tys. zł) oraz większej o około 25% niż zakładano w alokacji w złotych (wynikającej z niższego kursu zastosowanego w momencie szacowania wartości docelowej wskaźnika w Metodologii niż średni kurs w okresie wdrażania). Konsekwencją jest prawie dwa razy większa liczba realizowanych projektów. Większa liczba realizowanych projektów przekłada się na zwiększenie wartości wskaźnika *Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach*. Istotnym czynnikiem było też bardzo wysokie premiowanie (max 40 pkt/100) kosztu publicznego stworzenia i utrzymania 1 miejsca pracy (EPC). Wyniósł on średnio w podpisanych umowach 85 tys. zł (zakładany przy szacowaniu wartości docelowej wskaźnika – ok. 95 tys. zł). Trzeba zaznaczyć, że założony koszt utworzenia miejsca pracy na poziomie przyjętym w metodologii jest zbliżony do wskaźników uzyskiwanych w poprzedniej perspektywie finansowej dla najmniejszych projektów realizowanych przez firmy mikro i projektów finansowanych z funduszu JEREMIE. Algorytm premiowania zastosowany w kryteriach oceny, który za koszt publiczny na poziomie 95 tys. zł przyznaje prawie maksymalną liczbę punktów (koszt od 76 tys. zł do 100 tys. zł – 36 pkt na 40 możliwych) eliminuje projekty większe premiując projekty inwestycyjne mniejszych firm i firm mikro. Wydaje się, że można by tu zastosować nieliniową skalę przyznawania punktów za koszt miejsca pracy promując w ten sposób projekty nieco większe.

Szacowane, prawie 4 – krotne przekroczenie wartości docelowej wskaźnika wynika z mniejszej intensywności pomocy niż zakładana w Metodologii (zakładana 70%, rzeczywista – 58%). Ponadto w Metodologii do oszacowania wartości docelowej wskaźnika posłużono się wskaźnikiem intensywności pomocy, który odnosi się do kosztów kwalifikowalnych a nie kosztów całkowitych projektu. Z definicji wskaźnika wynika, że jego wartość jest różnicą pomiędzy kosztami całkowitymi a dofinansowaniem. Odnosząc koszty całkowite do dofinansowania otrzymujemy 38% a nie 70% jak przyjęto w Metodologii. Wpływ na zwiększenie wkładu własnego beneficjentów miały też kryteria wyboru – za każdy procent zwiększenia wkładu własnego ponad wymagane minimum beneficjenci otrzymywali 1 punkt dodatkowy w ocenie wniosku (max 15 pkt/100.)

3.1.2.3 Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu – poziom makro

Dla pierwszej osi priorytetowej przyjęto 8 specyficznych wskaźników rezultatu. Poniżej prezentujemy ich zakładaną na 2023r. wartość, wartość najbardziej aktualną wg. statystyki GUS oraz wartości oszacowane z wykorzystaniem modelowania ekonometrycznego.

Tabela 10. Stopień osiągnięcia celu końcowego specyficznych wskaźników rezultatu przypisanych do pierwszej osi priorytetowej

	Wartość bazowa	Najbardziej aktualna wartość	Wartość docelowa (2023)	Wartość szacowana na koniec 2023
Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB w woj. podlaskim [%]	0,41 (2011)	0,59 (2017)	0,97	0,60 – 0,74
Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB (BERD) [%]	0,09 (2012)	0,18 (2017)	0,28	0,28
Zyskowność sprzedaży brutto w województwie podlaskim [%]	3,37 (2012)	4,17 (2017)	3,91	3,88

	Wartość bazowa	Najbardziej aktualna wartość	Wartość docelowa (2023)	Wartość szacowana na koniec 2023
Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych [%]	23,4 (2013)	18,2 (2017)	23,4	23,0
Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw z sektora usług [%]	12,0 (2013)	6,2 (2017)	12,0	8,0
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB [%]	6,5 (2012)	6,2 (2016)	11,1	11,7
Nakłady brutto na środki trwałe w sektorze prywatnym [mln zł]	2 370 (2011)	bd	4 131	bd
Wskaźnik zatrudnienia w gminach, których rozwój warunkowany jest Naturą 2000	9,1 (2013)	9,2 (2014)	11,0	10,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020 oraz danych GUS.

Wskaźniki przypisane do celu tematycznego 1

W oparciu o model można szacować, że bez RPOWP 2014-2020 nakłady na B+R w relacji do PKB byłyby w roku 2017 o 0,076 punktu procentowego niższe, czyli wyniosłyby 0,51%. Z prognoz wynika, że w roku 2023 udział nakładów na B+R w PKB może wynieść od 0,60% do 0,74%. Wartość docelowa nie zostałaaby, więc osiągnięta. Prognozowanie było utrudnione (stąd wartość w przedziale) z uwagi na brak wyraźnego trendu, jeżeli chodzi o zmianę wartości wskaźnika w ostatnich latach – w latach 2014- 2017 jego wartość wynosiła kolejno 0,6; 0,76; 0,44; 0,59. Trudno wytłumaczyć tak istotne fluktuacje – z uwagi na ograniczoną liczbę podmiotów, które w województwie są aktywne badawczo wahania trendu mogą wynikać z decyzji inwestycyjnych pojedynczych przedsiębiorstw/jednostek naukowych (w skali Polski wahania były niewielkie a trend rosnący). Pewnym wytłumaczeniem istotnego spadku wartości wskaźnika między rokiem 2015, a 2016 było zakończenie się realizacji projektów z obszaru badań i rozwoju dofinansowanych z perspektywy finansowej 2007-2013 i dopiero początek realizacji projektów z kolejnej perspektywy. Warto też zauważyć, że znacząco w obecnej perspektywie ograniczono wsparcie aktywności badawczej jednostek naukowych, a to one w województwie podlaskim generują większość nakładów na B+R. Upatrywanie w tym fakcie przyczyny istotnego spadku wartości wskaźnika GERD/PKB między rokiem 2015, a 2016 wydaje się znajdować potwierdzenie w danych GUS. W tym okresie nakłady firm na B+R spadły o 33 mln zł, podczas, gdy nakłady w sektorze uczelni wyższych i rządowym (instytuty badawcze) o 90 mln zł.

Jeżeli chodzi o nakłady przedsiębiorstw na B+R w relacji do PKB (BERD/PKB), to z modelu wynika, że bez projektów współfinansowanych z RPOWP 2014-2020 w 2017 roku udział nakładów na B+R przedsiębiorstw

w PKB wyniosłyby 0,15% wobec 0,18% faktycznie. Prognoza według trendu liniowego (najlepiej dopasowanego), to BERD na poziomie 0,28% w 2023 roku, czyli na poziomie założonym w RPOWP 2014-2020.

Pozytywny wpływ RPOWP 2014-2020 na wartości docelowe obu wskaźników stwierdzony dla roku 2017 jest efektem mobilizacji w ramach priorytetów inwestycyjnych 1a i 1b znaczących środków finansowych. Wartość alokacji na te priorytety to 85,5 mln EUR tj. ponad 355 mln zł, z czego 65% przypada na sektor przedsiębiorstw. Dla porównania średnioroczne nakłady na działalność B+R w województwie podlaskim w latach 2014-2017 wyniosły 243 mln zł, z czego tylko 28% przypadło na sektor przedsiębiorstw. Zestawienie danych GUS z wartością alokacji pokazuje, że środki z RPOWP 2014-2020 są na tyle duże, że mają potencjał do generowania zmian obserwowalnych w skali makro. Ponadto istotnym jest, iż środki te przyczyniają się również do generowania wkładu prywatnego. W

działaniu 1.1 jego wartość oszacowano na 5,2 mln EUR tj. 21,6 mln zł natomiast w działaniu 1.2 na 25 mln EUR (w wariantcie realistycznym) tj. 103,8 mln zł. Dodanie tych kwot do wartości alokacji na poszczególne działania oznacza, że mogą one przyczynić się do wzrostu nakładów ogółem na B+R o 480 mln zł, a nakładów w sektorze przedsiębiorstw o 335 mln zł (jest to wzrost skumulowany przypadający na lata 2016-2023). Warto zauważyć, że wsparcie z RPOWP 2014-2020 w wyraźny sposób przyczyni się do zmiany niekorzystnej struktury nakładów na B+R. Udział nakładów w sektorze przedsiębiorców w ogóle nakładów poniesionych na B+R dzięki wsparciu z RPOWP 2014-2020 wyniesie 70%.

Osiągnięcia zakładanej wartości wskaźnika BERD/PKB a prawdopodobnego nieosiągnięcia wartości wskaźnika GERD/PKB należy upatrywać przede wszystkim w tym, że dotychczas nakłady na B+R w województwie podlaskim były generowane przez szeroko rozumiany sektor nauki. Biorąc pod uwagę znaczące ograniczenie środków na badania i rozwój dla jednostek naukowych w obecnej perspektywie finansowej ponad dwukrotny wzrost wartości wskaźnika GERD musiałby być zawdzięczany przede wszystkim wzrostowi nakładów w sektorze przedsiębiorstw, które musiałby kompensować zawiązką spadek nakładów w sektorze nauki. To wymagałoby absorpcji przez podlaskie firmy większych środków aniżeli cała alokacja na poddziałanie 1.2.1, co raczej byłoby niemożliwe biorąc pod uwagę, że po rozstrzygnięciu trwającego naboru w poddziałaniu zostanie jeszcze niezakontraktowane około 65 mln zł.

Wskaźniki przypisane do celu tematycznego 3

Do CT 3 przypisano pięć wskaźników:

- Wskaźnik rentowności obrotu brutto,
- Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych,
- Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw z sektora usług,
- Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB,
- Nakłady brutto na środki trwałe w sektorze prywatnym.

W przypadku pierwszego wskaźnika oszacowano model, który pokazał, że wzrost dynamiki wypłat z projektów na innowacyjność i ICT z RPOWP 2014-2020 w latach 2010-2017 o 1 punkt procentowy oznaczał wzrost *Wskaźnika rentowności obrotu brutto* o 0,0008 punktu procentowego, natomiast wzrost nakładów na B+R w województwie o 1 mln zł oznaczał wzrost wskaźnika rentowności obrotu brutto przedsiębiorstw o 0,0016. Model potwierdził kluczowe znaczenie innowacyjności, a szczególnie tej opartej o działalność B+R, czyli oznaczającej bardziej nowatorskie rozwiązania, dla rentowności przedsiębiorstw. Według tego modelu w 2017 roku bez wypłat dla beneficjentów projektów na innowacyjność z RPOWP 2014-2020 (oś 1) wskaźnik rentowności obrotu brutto wyniósłby 3,65% zamiast 3,70% w rzeczywistości. Według tego modelu wartość wskaźnika rentowności obrotu brutto w 2023 roku wyniesie 3,86% (w 2021 – 3,9%, a w 2022 – 3,88%), a według trendu liniowego wskaźnika rentowności obrotu brutto wyniesie on 3,88%, przy założonym zbliżonym wskaźniku celu 3,91%.

Dla potrzeb prognozy wypłaty środków z projektów z osi 1 RPOWP 2014-2020 oszacowano według rozkładu z poprzedniego okresu programowania 2007-2013 z korektą po równo na poszczególne lata wynikającą z różnicy w udziale zużycia środków w pierwszych 5 latach w okresie 2007-13 i 2014-2020 (było większe zużycie w okresie 2007-2013), zaś nakłady na B+R w mln zł w oparciu o trend liniowy.

Dla wskaźnika *Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych* oszacowano model, który pokazał, że w latach 2007-2010 wzrost wartości realizowanych projektów na innowacje, ICT i sprawy społeczne (razem z infrastrukturą) finansowanych w RPOWP 2014-2020 i PO RPW o 1 mln zł oznaczał wzrost udziału przedsiębiorstw innowacyjnych w przemyśle o 0,0086 punktu procentowego, natomiast wzrost liczby osób biernych zawodowo o 1 tys. oznaczał spadek odsetka przedsiębiorstw innowacyjnych w przemyśle o 0,15 punktu procentowego. Nie udało się oszacować modelu jedynie z RPOWP 2014-2020, co oznacza, że dopiero skumulowany efekt RPOWP 2014-2020 i Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej miał pozytywny wpływ na innowacyjność przedsiębiorstw przemysłowych. Ponadto model potwierdził duże znaczenie kapitału

ludzkiego dla innowacyjności – więcej niewykorzystanego tego kapitału w postaci osób biernych zawodowo oznacza, bowiem mniejszą innowacyjność przedsiębiorstw w przemyśle. Według tego modelu bez projektów związanych z innowacjami z RPOWP 2014-2020 i PO RPW udział firm innowacyjnych w przemyśle wyniósłby 14,9% w 2017 roku zamiast 18,2% faktycznie.

Według tego modelu i przy założeniu wartości projektów na innowacje współfinansowanych z RPOWP 2014-2020 i PO RPW w wysokości zbliżonej do finansowania z poprzedniego okresu (250 zł na mieszkańca w 2023, 400 zł w 2022, 500 zł w 2021 i po 600 zł w 2019-2020 na mieszkańca – przeliczone przez liczbę mieszkańców zaprognozowaną na 2018 rok w oparciu o trend liniowy) oraz przy prognozie w oparciu o trend liniowy liczby osób biernych zawodowo wg BAEL, wartość prognozy udziału firm innowacyjnych w przemyśle wyniosła dla 2023 roku 23%, zaś dla 2022 23,9%, a więc są to wartości zbliżone do założonego celu 23,4%.

Nie udało się oszacować modelu względem wskaźnika *Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw z sektora usług*. Natomiast według regresji uzależniającej udział przedsiębiorstw innowacyjnych w usługach jedynie od nakładów z funduszy strukturalnych z RPOWP 2014-2020 na innowacje i sprawy społeczne w 2023 roku będzie 8% firm innowacyjnych w usługach, zaś najwyżej 9,9% w 2019 roku (co wynika z rozkładu finansowania z funduszy, analogicznego do okresu programowania 2007-2013).

Prognozowana prawie 100% realizacja wartości docelowej wskaźnika dla przedsiębiorstw przemysłowych i znacznie niższa niż oczekiwano szacowana wartość wskaźnika dla przedsiębiorstw usługowych, wynikać może z silnej orientacji wsparcia w PI 3c RPOWP 2014-2020 na sektor produkcyjny i dużo mniejszej oferty dla firm z sektora usług. Z czterech naborów w Działaniu 1.3 trzy oferowały dotacje wyłącznie firmom produkcyjnym (typ projektu 1), a tylko jeden dopuszczał start firm usługowych chcących wdrażać ekoinnowacje (typ projektu 2). Jeszcze dobitniej o tej nierównowadze świadczy porównanie alokacji przeznaczanej na konkursy dla firm produkcyjnych (łącznie 170 mln zł³⁷) z alokacją przeznaczoną na ekoinnowacje (20 mln zł). Do firm usługowych są kierowane za to instrumenty zwrotne³⁸, ale są one mniej atrakcyjne od dotacji, dają mniejszy impuls rozwojowy i nie nadają się do finansowania inwestycji podwyższonego ryzyka, jaką jest wprowadzanie innowacji.

Dla wskaźnika *Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB*, oszacowano model, który pokazał, że wzrost dynamiki wypłat z RPOWP 2014-2020, w latach 2010-2017, na projekty związane

z ochroną środowiska i transportem o 1 punkt procentowy, oznaczał wzrost nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB o 0,027 punktu procentowego. W 2017 roku nakłady na inwestycje przedsiębiorstw w relacji do PKB bez wypłat środków z RPOWP 2014-2020 na projekty związane z ochroną środowiska i transportem wyniosłyby 6,2% zamiast 7,3%.

W oparciu o: (1) prognozę wypłat z RPOWP 2014-2020 według pozostałych do rozdysponowania środków, (2) oraz uwzględniając wypłaty z 2018 roku (oszacowane w oparciu o przewidziane w RPO finansowanie krajowe i UE osi RPO IV, V i VI), (3) z uwzględnieniem wypłat do 2018 roku oraz, (4) w oparciu o strukturę rozdysponowania w poszczególnych latach środków z RPO 2007-2013 i początku finansowania 2014-2020 wraz z korektą ze względu na mniejsze wypłaty w początkowych latach (2016-2017) środków z RPOWP 2014-2020 niż 2007-2013 w latach 2009-2010), (5) w oparciu o trend liniowy (najbardziej dopasowany po wykorzystaniu testów do danych) liczby mieszkań oddanych do użytku, (6) po uwzględnieniu struktury wydatkowania środków w latach 2021-2022, oszacowano, że udział nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw w PKB w 2023 roku powinien wynieść 11,7%.

³⁷ W konkursach na typ 1 projektu, łączna kwota dofinansowania w podpisanych umowach i alokacja na 3, jeszcze nierozstrzygnięty konkurs, to 202 mln zł.

³⁸ W pierwszym okresie wyłącznie dla firm usługowych a w chwili obecnej również dla produkcyjnych.

W systemie Strateg nie monitoruje się wartości wskaźnika *Nakłady brutto na środki trwałe w sektorze prywatnym (mln PLN)*. W Metodologii szacowania wskaźników³⁹ wartość docelową wskaźnika oszacowano dla danych dotyczących nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw. Wartości nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw nie są tożsame z nakładami brutto na środki trwałe. Nieprawidłowo podana jest też wartość bazowa – podana wartość dla roku 2011 jest w istocie wartością nakładów inwestycyjnych w roku 2012. W modelowaniu zastosowano trend liniowy na kilku danych, choć dostępne dane wykazywały duże fluktuacje. Dlatego uważamy, że wynik tego modelowania nie jest miarodajny. Stąd też oszacowana wartość docelowa może być nieprawdziwa i dotyczy nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw a nie nakładów brutto na środki trwałe. Wskaźnik dotyczący nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw jest już monitorowany w osi 1. w odniesieniu do PKB. Proponujemy, zatem rezygnację z tego wskaźnika, który powiela informacje charakteryzowane wskaźnikiem *Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB*.

Wskaźniki przypisane do celu tematycznego 8

Wskaźnikiem rezultatu na poziomie programu, przypisanym do celu tematycznego 8. w osi 1. jest *Wskaźnik zatrudnienia w gminach, których rozwój warunkowany jest Naturą 2000*. Wskaźnik ten nie jest monitorowany w systemie Strateg (podana jest tylko jedna wartość dla roku 2014). Wskaźnik zatrudnienia w gminach objętych Naturą 2000 tj. tych, w których obszar ten jest większy od średniej dla UE (17,5%)⁴⁰, obliczono jako relację pracujących do ludności w wieku produkcyjnym. Ludność w wieku produkcyjnym obliczono w oparciu o liczbę ludności ogółem i odsetek ludności w wieku produkcyjnym szacowany przez GUS. Nie wydzielano, jak w Metodologii szacowania wskaźników do RPOWP 2014-2020, części gmin objętych Naturą 2000, gdyż dla rynku pracy to nie ma znaczenia - w ramach jednej gminy łatwo się przemieścić do pracy. Dane w GUS dla powyższych zmiennych są dostępne od 2002 roku. Obliczono trend kwadratowy ludności w wieku produkcyjnym w gminach objętych Naturą 2000 oraz trend liniowy w przypadku liczby pracujących. Wybór modelu trendu wynikał z porównania jakości modeli trendów różnego stopnia (sumy kwadratów reszt). W rezultacie można szacować, że w 2013 roku wskaźnik zatrudnienia w gminach objętych programem Natura 2000 wyniósł 21,97%, a w 2017 roku 22,3%. W oparciu o obliczone trendy można szacować, że w 2023 roku wyniesie 25,75%. Wyrażając te wartości w ujęciu wartości bazowej z RPOWP 2014-2020 9,1% w 2013 roku, do 2017 roku wskaźnik ten wzrósł do 9,28%, a według prognozy w 2023 roku wyniesie 10,7%, czyli nieznacznie mniej niż założona wartość docelowa 11%.

3.1.3 Podsumowanie

Z uwagi na zróżnicowany zakres wsparcia udzielanego w ramach pierwszej osi priorytetowej ocena **skuteczności** interwencji musi zostać dokonana w podziale na poszczególne działania. Ocena będzie dokonywana przede wszystkim przez pryzmat stopnia osiągnięcia wartości docelowych wskaźników, ponieważ, to wskaźniki operacjonalizują cele każdego z działań.

W Działaniu 1.1 skuteczność interwencji mierzona przewidywanym stopniem osiągnięcia wartości docelowych wskaźników odpowiada przyjętym przez IZ założeniom. Finalna ocena skuteczności będzie mogła zostać dokonana po zakończeniu realizacji przez Uniwersytet Medyczny projektu, który w momencie realizacji niniejszego badania był dopiero w fazie powtórnej oceny. O skuteczności świadczyć będzie wpływ projektu na potencjał komercjalizacyjny tejsze jednostki naukowej, który będzie można ustalić w oparciu o badanie typu studium przypadku oraz analizę danych zastanych (np. wyników oceny parametrycznej jednostek naukowych).

³⁹ Metodologia szacowania wartości docelowych dla wskaźników wybranych do realizacji w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020, Instytucja Zarządzająca RPOWP 2014-2020, Białystok 2018r.

⁴⁰ Białowieża, Dobrzyniewo Duże, Dubicze, Cerkwie, Giby, Grajewo, Gródek, Hajnówka, Janów, Jaświły, Jeleniewo, Krasnopol, Łomża, Narew, Narewka, Nowinka, Perlejewo, Piątnica, Płaska, Radziłów, Rutki, Sejny, Suwałki, Sztabin, Szudziałowo, Trzcianne, Turośl, Turośl Kościelna, Wizna, Zawady, Augustów.

W Działaniu 1.2 przekroczone zostaną wartości docelowe wszystkich wskaźników tym samym skuteczność wsparcia należy uznać za wysoką. Szczególnie należy docenić spodziewane efekty interwencji w zakresie mobilizacji wkładu prywatnego. Udzielane wsparcie niewątpliwie przyczynia się do osiągnięcia celu działania jakim jest zwiększona aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw co jest bardzo ważne w kontekście stojącego nie tylko przez województwem podlaskim ale i całym krajem wyzwania polegającego na odejściu od imitacyjnego modelu innowacyjności.

Podobnie w Działaniach 1.3 i 1.5. dla dotacyjnego instrumentu wsparcia - wartości docelowe wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego zostaną w pełni osiągnięte i dla wielu wskaźników przekroczone. Sprzyja temu niewątpliwie wysoka konkurencja w ubieganiu się o dotacje inwestycyjne (wartość złożonych wniosków znacząco przekraczała dostępną alokację na nabór), która prowadzi do pozytywnej selekcji projektów. Osiągnięcie wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego nie przesądza o pełnym sukcesie wsparcia dotacjami inwestycyjnymi. Szacowana na koniec 2023r. wartość wskaźnika rezultatu specyficznego dla programu - *Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw z sektora usług* – osiągnie 66% wartości docelowej. Jednocześnie drugi „bliźniaczy” wskaźnik dla sektora przemysłowego osiągnie zaplanowaną wartość docelową. Może to wynikać z silnej orientacji wsparcia w 1.3 na sektor produkcyjny i dużo mniejszej oferty dla firm z sektora usług. Świadczy o tym porównanie alokacji przeznaczonych na konkursy dla firm z których wykluczone są firmy usługowe (łącznie 170 mln zł a biorąc pod uwagę podpisane umowy 202 mln zł) z alokacją przeznaczoną na typ projektu 2 (ekoinnowacje), do którego dopuszczone są firmy usługowe. Do firm usługowych kierowane są instrumenty zwrotne, ale są one mniej atrakcyjne od dotacji, dają mniejszy impuls rozwojowy i nie nadają się do finansowania inwestycji podwyższonego ryzyka jaką jest wprowadzanie innowacji.

W Działaniu 1.3, w przypadku instrumentu finansowego, nie ma ryzyka nieosiągnięcia zakładanych wartości wskaźników. Wynika to przede wszystkim z wysokiej skuteczności działania TISE, które udzieliło ponad dwukrotnie więcej pożyczek niż pierwotnie planowało.

W Działaniu 1.4 skuteczność realizacji interwencji jest zróżnicowana. W Poddziałaniu 1.4.1 w typach projektów 2, 3, 4A i 4B nie widać problemów z realizacją zaplanowanych działań, a wartości docelowe wskaźników powinny zostać osiągnięte a nawet przekroczone. Podobnie w Poddziałaniu 1.4.2. Problemy we wdrażaniu instrumentów wsparcia dotyczą działań w typach projektów 1A, 1B i 1C. Zmiana modelu wsparcia instytucji otoczenia biznesu w Polsce na model popytowy sprawia trudności w odnalezieniu się w tej nowej sytuacji zarówno IOB-om jak i korzystającym z ich usług w modelu popytowym przedsiębiorcom⁴¹. W konsekwencji zmniejszeniu uległa liczba IOB we wszystkich województwach w Polsce a także znacznej redukcji uległa oferta usługowa IOB skierowana do przedsiębiorców. Do końca 2018 roku zorganizowano 1 nabór na projekty typu 1B, w którym nie podpisano żadnej umowy. W 2019r. planowany jest nabór na 1A w nowej formule popytowej, który ma charakter pilotażowy. Planuje się też w 2019r. nabór na typ projektu 1C. O skuteczności wsparcia usług doradczych świadczonych przez IOB dla przedsiębiorców będzie więc można więcej powiedzieć po zakończeniu naborów w 2019r.

W przypadku instrumentu seed capital (1.4.1. typ 5) ocena skuteczności na ten moment nie jest możliwa, z uwagi na brak wyboru pośrednika finansowego. Jeżeli pośrednika nie uda się wybrać w trwającym przetargu, to środki z tego instrumentu powinny zostać realokowane.

Jeżeli chodzi o **efektywność** interwencji to jej ostateczną ocenę będzie można przeprowadzić w momencie, w którym zakończona zostanie realizacja dofinansowanych projektów natomiast w tym momencie warto zwrócić uwagę na kilka wątków istotnych w kontekście analizy efektywności.

⁴¹ Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, SOOIP, Warszawa 2018r.

Na wstępie należy zauważyć, że w system udzielania wsparcia wbudowane są mechanizmy stymulujące efektywność wydatkowania środków publicznych. Należą do nich:

- Stosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów – przykładowo w poddziałaniu 1.2.1 w ramach kryterium „kwalifikowalność wydatków projektu” oceniane jest czy wskazane wydatki kwalifikowane projektu są racjonalne i niezbędne do realizacji celów projektu. W działaniu 1.5 dodatkowo punktowane jest podwyższenie wkładu własnego ponad minimalny poziom wynikający z regulaminu naboru.
- Wymóg pokrycia przez wnioskodawcę części kosztów kwalifikowalnych projektu oraz całkowitej wartości wydatków niekwalifikowalnych. Zaangażowanie kapitału własnego wnioskodawcy sprzyja racjonalizacji podejmowanych przez niego wyborów ekonomicznych.
- Obowiązek stosowania przez beneficjentów tzw. procedury konkurencyjności określonej w Wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020. Beneficjenci są zobligowani do wyboru dostawcy produktów/usług w drodze przejrzystej, niedyskryminującej procedury, w której jedynym kryterium oceny ofert może (ale nie musi) być cena.
- Określenie maksymalnej wartości wsparcia, co jest szczególnie istotne w odniesieniu do projektów, w których intensywność wsparcia jest wysoka (może zatem zachęcać do realizacji bardziej kosztochłonnnych projektów). Dobrym przykładem zastosowania takiego rozwiązania jest działanie 1.5, w którym maksymalną wartość wydatków kwalifikowalnych ustalono na poziomie 2 mln zł,
- Oferowanie w pierwszej osi priorytetowej również wsparcia w postaci instrumentów finansowych (działanie 1.3, poddziałanie 1.4.1), które, z uwagi na zwrotny charakter, cechuje się zdecydowanie wyższą efektywnością od wsparcia dotacyjnego.

Niewątpliwie ważnym miernikiem efektywności interwencji publicznej będą przychody osiągnięte przez przedsiębiorstwa z tytułu wdrożeń wyników prac B+R. O efektywności świadczyć będzie sytuacja kiedy będą one wyraźnie przekraczać koszty poniesione na realizację prac badawczych (zarówno środki prywatne jak i środki publiczne). Na moment realizacji badania większość dofinansowanych w poddziałaniu 1.2.1 projektów badawczych była w trakcie realizacji lub ich realizacja zakończyła się na tyle niedawno, że jakiegokolwiek rozstrzygnięcie o potencjalnych przychodach i zyskach z tytułu wdrożeń prac B+R byłoby przedwczesne. Beneficjenci mają 3 lata od zakończenia realizacji projektu na wdrożenie jego wyników⁴².

Innym miernikiem efektywności interwencji publicznej jest tzw. dodatkowość inwestycyjna, czyli wolumen środków prywatnych, które są w stanie wygenerować środki publiczne. W województwie podlaskim, dzięki zastosowaniu kryteriów wyboru projektów silnie premiujących dodatkowy wkład beneficjenta ponad wymagane przepisami pomocy publicznej minimum⁴³, uzyskano wysoką dodatkowość inwestycyjną schematów dotacyjnych wsparcia. W badaniu regionalnej pomocy inwestycyjnej⁴⁴ okazało się, że województwo podlaskie ma najwyższy wskaźnik (13 pkt. proc.) udziału własnego beneficjentów w kosztach kwalifikowalnych ponad wymagane minimum, wśród województw w Polsce (średnia dla Polski – 3 pkt. proc.).

3.1.4 Rekomendacje

Rekomendacje o charakterze „wskaźnikowym”

⁴² W uzasadnionych przypadkach IZ RPOWP 2014-2020 może wydłużyć okres na wdrożenie wyników projektu, w szczególności w oparciu o ocenę stopnia zaawansowania prac.

⁴³ W 1.3 maksymalnie 20 pkt., a w 1.5 maks. 15 pkt. - 1 pkt. za każdy punkt procentowy udziału własnego ponad wymagane minimum.

⁴⁴ Ewaluacja regionalnej pomocy inwestycyjnej w zakresie celu tematycznego 3 w obszarze wzmocnienia konkurencyjności mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020, Ewaluacja, Stowarzyszenie STOS, Warszawa 2018r.

W przypadku wskaźników ram wykonania należy obniżyć wartość docelową wskaźnika *liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* do poziomu maksymalnie 700 przedsiębiorstw, ponieważ osiągnięcie zakładanej wartości celu końcowego nie jest możliwe.

W PI 3c, w przypadku wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy (CI 29)* wartość wskaźnika w podpisanych już umowach jest znacznie mniejsza niż liczba wspartych przedsiębiorstw, co nie powinno mieć miejsca i wynika prawdopodobnie z błędów beneficjentów. Można „bezpiecznie” przyjąć, że wartość końcowa CI 29 będzie nie mniejsza niż wartość końcowa wskaźnika CI 2 *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotację*, czyli 78 przedsiębiorstw.

W PI 3a W Metodologii wskaźnik *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI 1)* był liczony jako suma wskaźników *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe (805)* i *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI 3) (8)*. Tymczasem do wartości docelowej wskaźnika powinno się doliczyć jeszcze wartość docelową wskaźnika poziomu SZOOP - *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI 2)*. Jego wartość docelowa nie została oszacowana. Wskaźnik ten będzie zasilany z projektów typu 3 i 4A oraz 1A po zmianie jego formuły. Na podstawie obowiązujących umów i prognoz oszacowano jego wartość końcową na 235 przedsiębiorstw⁴⁵.

Wskaźnik *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe* realizowany jest przez typy projektów 1B, 4B i 1C. Nie planuje się nowych naborów w formule 1B. Po zmianie formuły 1A na popytową ten wskaźnik nie będzie zasilany z 1A. Wartość docelowa wskaźnika (805) w Metodologii została obliczona na podstawie budżetu działania i założonego kosztu jednostkowego wsparcia doradczego. Trudności we wdrażaniu powodują, że oszacowanie z Metodologii staje się nieaktualne. Szacowana wartość docelowa wskaźnika to 62 przedsiębiorstwa.

W przypadku wskaźnika *Liczba wspieranych nowych przedsiębiorstw (CI 5)* jego wartość docelową powiązano w Metodologii szacowania z wartością wskaźnika CI 1 *Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem*. Jak pisano wcześniej wartość docelowa CI 1 została przeszacowana – w konsekwencji również przeszacowana jest wartość docelowa CI 5. Szacuje się wartość wskaźnika na 55 przedsiębiorstw.

W związku ze zmianą formuły 1A i rezygnacją z naborów w 1B należy skorygować wartość docelową wskaźnika *Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu*. Szacowana wartość docelowa wskaźnika to 4 usługi.

W przypadku wskaźnika rezultatu specyficznego dla programu *Nakłady brutto na środki trwałe w sektorze prywatnym* nie ma danych monitoringowych dla tego wskaźnika w systemie Strateg. W Metodologii szacowania wskaźników wartość docelową wskaźnika oszacowano dla danych dotyczących nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw. Wartości nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw są skorelowane choć nie tożsame z nakładami brutto na środki trwałe. Metoda szacowania wskaźnika w Metodologii szacowania wartości docelowych wskaźników wydaje się być mało precyzyjna. Ponieważ wskaźnik dotyczący nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw jest już

⁴⁵ W dotychczasowych umowach (typ projektu 4A) (koniec 2018 r) wskaźnik wynosi 40 przedsiębiorstw. Spodziewana kontraktacja w zamkniętym już naborze RPPD.01.04.01-IZ.00-20-002/18 Centra logistyczne (typ 3) – 4 przedsiębiorstwa. Planowany nabór RPPD.01.04.01-IZ.00-20-001/19 (typ projektu 4A) – 85 przedsiębiorstw (Alokacja na nabór to 3 mln zł. Założono 100% wykorzystanie alokacji. W poprzednim konkursie 58% alokacji przypadło na przedsiębiorstwa, przy takiej samej proporcji w planowanym konkursie na przedsiębiorstwa przypadnie 1,74 mln zł. Średnia wartość dofinansowania w poprzednim konkursie 68 tys. zł. Wobec tego 28 firm otrzyma dotacje. IOB wykorzystają poprzednio 42% alokacji na konkurs co każe przypuszczać, że w trwającym naborze wykorzystają 1,26 mln zł. Średnia wartość udzielonej dotacji w przeliczeniu na firmy – 22 tys. zł. Wobec tego 57 przedsiębiorstw otrzyma dotacje. Razem 57+28 = 85). Planowany nabór RPPD.01.04.01-IZ.00-20-003/19. Typ projektu 1A (model popytowy) Alokacja 8 mln zł. Średnia zakładana wartość usługi 75 tys. zł. Wobec tego 106 przedsiębiorstw otrzyma dotacje. Łącznie 40+4+85+106 = 235.

monitorowany w osi 1. w odniesieniu do PKB, proponujemy rezygnację z wskaźnika *Nakłady brutto na środki trwałe w sektorze prywatnym*, który powieliła informacje charakteryzowane wskaźnikiem *Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB*.

Rekomendacje dotyczące możliwych do wprowadzenia usprawnień

Możliwości wprowadzania modyfikacji dotyczących warunków aplikowania lub warunków realizacji projektów są ograniczone z uwagi na znaczny poziom zaawansowania wdrażania poszczególnych działań pierwszej osi priorytetowej.

Jeżeli chodzi o działanie 1.1, to kształt interwencji jest determinowany przede wszystkim regulacjami szczebla krajowego i europejskiego. W kolejnej perspektywie finansowej wsparcie na inwestycje infrastrukturalne jednostek naukowych powinno zostać przez Komisję Europejską całkowicie przemodelowane i dostosowane do potencjału finansowego zarówno jednostek naukowych jak i przedsiębiorstw (kwestia wnoszenia wkładu prywatnego).

W poddziałaniu 1.2.1 rekomendować należy ogłoszenie naboru również w roku 2020. Warunki, na jakich wsparcie jest oferowane w obecnym naborze należy uznać za optymalne.

W poddziałaniu 1.2.2 nie są planowane (na moment realizacji badania) już żadne nabory wniosków a poziom kontraktacji będzie bliski 100%. Kształt interwencji należy uznać za optymalny.

Jeżeli chodzi o instrumenty finansowe w działaniu 1.3, to w aktualnej wersji Strategii Inwestycyjnej (marzec 2019r.) wprowadzono zmiany w parametrach instrumentu wynikające z badania *Aktualizacja oceny ex ante instrumentów finansowych w ramach RPOWP 2014-2020 wraz ze świadczeniem usług doradczych*. Wprowadzanie dalszych zmian nie jest konieczne.

W działaniu 1.3 w 2019r. zostanie ok 23 mln zł. Jest też prawdopodobne, że do tego działania zostaną realokowane dodatkowe środki. Rekomendujemy objęcie wsparciem w naborze po 2019r. również firm z sektora usług (Działanie 1.3, dotacje, typ projektu 1), które mają równie ważne znaczenie dla konkurencyjności gospodarki regionalnej, co firmy produkcyjne.

W działaniu 1.4.1 w 2019 roku wdrażany będzie pilotażowy projekt, w którym świadczenie usług doradczych dla przedsiębiorców będzie realizowane w modelu popytowym. W przyjętym rozwiązaniu przedsiębiorcy otrzymują dotację na zakup usługi, a usługi i usługodawcy wybierani są z oferty „notyfikowanej” przez IZ⁴⁶. Oferta usługowa ma być prezentowana w postaci platformy internetowej. Gdyby pilotaż się powiódł, tego typu wsparcie miałoby być oferowane w kolejnej perspektywie finansowej. Powodzenie pilotażu zależy od tego czy uda się rozliczać koszty usług po stronie przedsiębiorców metodą ryczałtową. Jeśli to się nie uda, zakup usług w formule konkurencyjnej podważa sens tworzenia platformy z predefiniowaną ofertą usług konkretnych usługodawców.

⁴⁶ Wsparciem w ramach konkursu mogą zostać objęte specjalistyczne usługi doradcze ujęte w Katalogu usług (lub zgłoszone do ujęcia w Katalogu usług), świadczone przez podmioty ujęte na Liście kwalifikowalnych dostawców usług.

3.2 OŚ PRIORYTETOWA II PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA

3.2.1 Logika interwencji

Teoria bazowa

W RPOWP 2014-2020 zidentyfikowano następujące wyzwania w obszarze Osi II:

- Niedostosowanie kompetencyjno-kwalifikacyjne zasobów pracy, skutkujące stałym wzrostem stopy bezrobocia i zmniejszającą się liczbą pracujących. Wyzwaniem są też niezagospodarowane zasoby pracy.
- Widoczne dysproporcje w sytuacji kobiet i mężczyzn, wynikające m.in. z wykonywania przez kobiety obowiązków rodzinnych i sprawowania opieki nad osobami zależnymi. Integrację zawodową znacznie utrudnia niewystarczający dostęp do usług społecznych, zwłaszcza związanych z opieką nad małym dzieckiem (do lat 3).
- Wysoki udział osób zatrudnionych w rolnictwie oraz niski poziom przedsiębiorczości powodują, że rynek pracy jest słabo rozwinięty. Problem potęguje niedostosowanie strukturalne podaży i popytu na pracę.
- Procesy modernizacyjne i adaptacyjne wymuszają ciągłą aktualizację, podnoszenie i zmianę kwalifikacji oraz umiejętności pracowników. Mogą także powodować wzrost bezrobocia.
- Wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego, wskazujący na starzenie się społeczeństwa. Niezbędne wydłużenie okresu aktywności zawodowej wymaga zachowania odpowiedniego stanu zdrowia.

Teoria działania

Celem interwencji podejmowanej w ramach II osi priorytetowej jest Wzrost przedsiębiorczości oraz wzrost poziomu aktywności zawodowej mieszkańców regionu. Cel ten wpisuje się w pięć Priorytetów inwestycyjnych i osiągnąć ma być poprzez sześć celów szczegółowych:

- 8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników
 - Cel szczegółowy: Zwiększenie aktywności i mobilności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo oraz innych grup, które znajdują się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy
- 8iii Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw
 - Cel szczegółowy: Wzrost samozatrudnienia i przedsiębiorczości mieszkańców
- 8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę
 - Cel szczegółowy: Zwiększenie aktywności zawodowej i zatrudnienia wśród osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3 lub nad osobami z niepełnosprawnościami
- 8v Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian
 - Cel szczegółowy 1: Dostosowanie kompetencji i kwalifikacji pracowników na rzecz podniesienia konkurencyjności przedsiębiorstw z sektora MŚP
 - Cel szczegółowy 2: Poprawa sytuacji na rynku pracy osób zwolnionych lub zagrożonych zwolnieniem z przyczyn zakładu pracy
- 8vi Aktywne i zdrowe starzenie się

- Cel szczegółowy: Przedłużenie wieku aktywności zawodowej

Cele te mają zostać osiągnięte dzięki realizacji pięciu Działań:

- 2.1 ZWIĘKSZANIE ZDOLNOŚCI ZATRUDNIENIOWEJ OSÓB POZOSTAJĄCYCH BEZ ZATRUDNIENIA ORAZ OSÓB POSZUKUJĄCYCH PRACY PRZY WYKORZYSTANIU AKTYWNEJ POLITYKI RYNKU PRACY ORAZ WSPIERANIE MOBILNOŚCI ZASOBÓW PRACY – obejmujące:
 - Instrumenty i usługi rynku pracy, których dobór zostanie oparty na indywidualnej diagnozie potrzeb wspieranej osoby (poradnictwo zawodowe, wsparcie psychologiczne, warsztaty z technik poszukiwania pracy, subsydiowanie zatrudnienia, staże, praktyki zawodowe, pośrednictwo pracy)
- 2.2. DZIAŁANIA NA RZECZ RÓWNOWAGI PRACA – ŻYCIE – obejmujące następujące przedsięwzięcia:
 - Tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 jako działania służące likwidacji barier uniemożliwiających pracę
 - Aktywizacja zawodowa rodziców (lub innych opiekunów prawnych i faktycznych) osób z niepełnosprawnościami.
 - Wsparcie przedsiębiorców i pracodawców w stosowaniu rozwiązań na rzecz godzenia życia zawodowego z prywatnym (jako działanie uzupełniające powyższe)
- 2.3 WSPIERANIE POWSTAWANIA I ROZWOJU PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH – obejmujące następujące przedsięwzięcia:
 - Udzielanie pomocy finansowej na rozpoczęcie działalności gospodarczej (zwrotnej lub bezzwrotnej), uzupełniane przez usługi doradcze w zakresie zasad prowadzenia własnego biznesu i szkoleniowe, w tym szkolenia specjalistyczne w dziedzinie podejmowanej działalności gospodarczej. Ponadto możliwe jest wsparcie pomostowe w początkowej fazie funkcjonowania przedsiębiorstwa.
- 2.4 ADAPTACJA PRACOWNIKÓW, PRZEDSIĘBIORSTW I PRZEDSIĘBIORCÓW DO ZMIAN – obejmujące następujące przedsięwzięcia:
 - wsparcie na rzecz podniesienia kompetencji przedsiębiorców w zakresie tworzenia zorientowanej na konkurencyjność strategii rozwoju przedsiębiorstwa,
 - realizacja wysokiej jakości zindywidualizowanych szkoleń i innych usług rozwojowych, skierowanych z jednej strony do kadry zarządzającej (w tym szkolenia z zakresu wykorzystania TIK oraz e-biznesu), z drugiej zaś do pracowników – finansowane na zasadach podmiotowych,
 - wsparcie inicjatyw podejmowanych na poziomie lokalnym i regionalnym przez związki pracodawców i związki zawodowe, w szczególności w zakresie: organizacji pracy, form świadczenia pracy, promocji podnoszenia kwalifikacji zawodowych, godzenia życia zawodowego i prywatnego,
 - realizacja działań zdefiniowanych w ramach procesu identyfikowania specjalizacji regionalnych, stanowiących instrument wsparcia przedsiębiorstw w procesach dostosowawczych i związanych w szczególności z procesami wdrażania innowacji,
 - interwencja skierowana do pracowników zwolnionych, przewidzianych do zwolnienia lub zagrożonych zwolnieniem (program *outplacementu*).
- 2.5 AKTYWNE I ZDROWE STARZENIE SIĘ – obejmujące następujące przedsięwzięcia:
 - wdrażanie programów zdrowotnych, zarówno profilaktycznych jak i rehabilitacyjnych (krajowych i regionalnych).

Całkowita alokacja (wkład ze środków UE) na ww. działania to 84 088 663 EUR.

Zakres przedmiotowy wsparcia w pełni koresponduje z problemami/wyzwaniami zidentyfikowanymi w diagnozie.

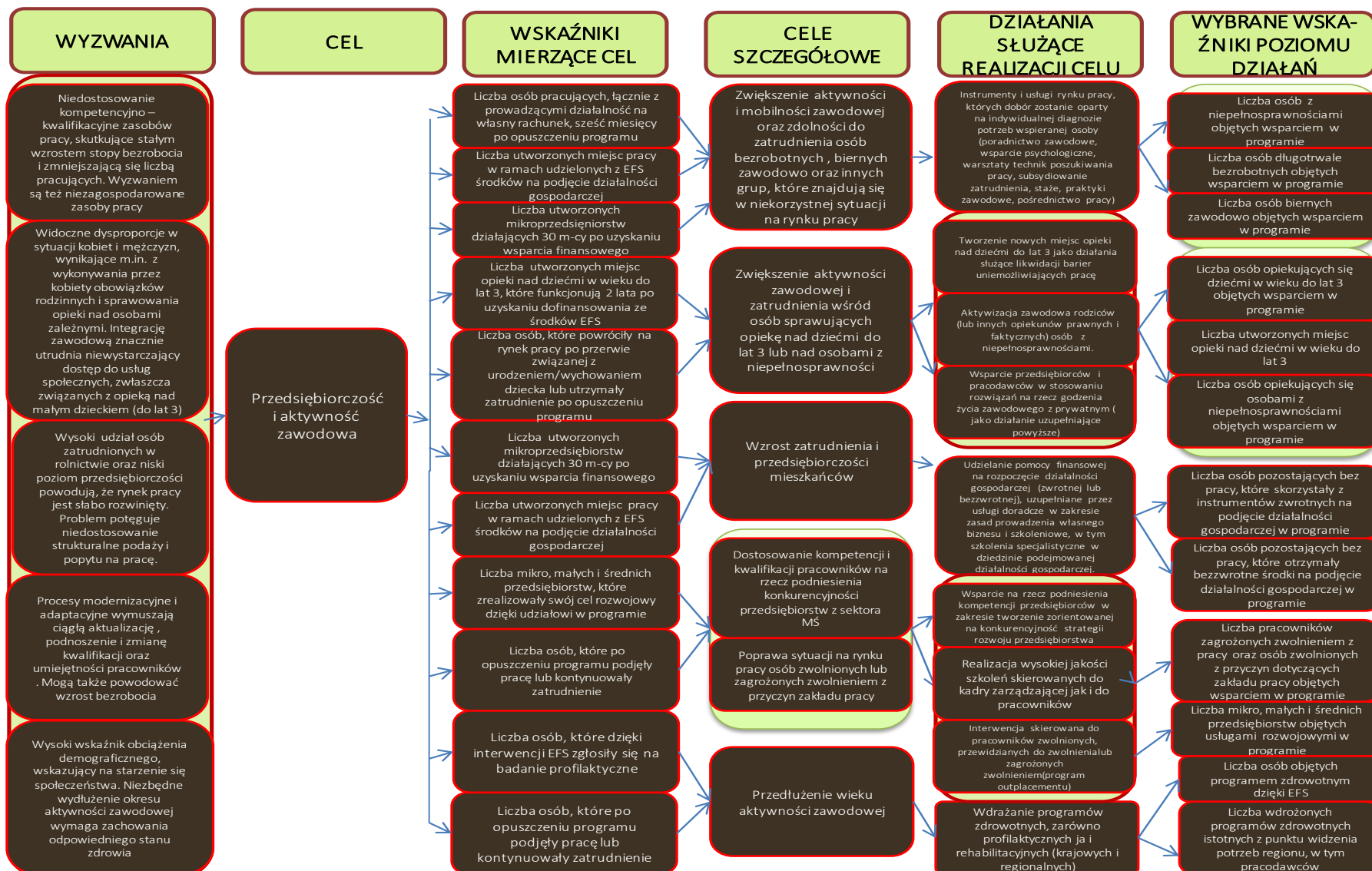
Teoria wdrażania

Wdrażanie Osi II powierzono Instytucji Pośredniczącej – Wojewódzkiemu Urzędowi Pracy, z wyjątkiem Działania 2.3, za które odpowiada Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (IZ). Do dnia 31.12.2018r. w ramach drugiej osi priorytetowej zostały ogłoszone 23 nabory konkursowe, w ramach których do dofinansowania wybrano 112 wnioski na kwotę dofinansowania 129 654 749,22 zł (w tym cztery nabory nie zostały jeszcze rozstrzygnięte). Przeprowadzono ponadto 7 naborów pozakonkursowych, w ramach których wybrano 58 projektów na kwotę 84 112 622, 10 zł. Beneficjentami tych projektów są: powiatowe urzędy pracy, Bank Gospodarstwa Krajowego oraz Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku. Na dzień 31.12.2018r. poziom kontraktacji wyniósł 58,3% i dotyczył 156 umów⁴⁷ lub decyzji o dofinansowanie projektu.

Poniżej w formie graficznej prezentujemy logikę interwencji.

⁴⁷ Dotyczy umów zawartych i nierozwiązanych przed dniem 31.12.2018r.

Rysunek 2. Logika interwencji drugiej osi priorytetowej RPOWP 2014-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie zapisów RPOWP 2014-2020 oraz SZOOP.

3.2.2 Aktualny i prognozowany stan wdrażania

3.2.2.1 Wskaźniki ram wykonania

W osi priorytetowej „Przedsiębiorczość i aktywność zawodowa” przyjęto trzy wskaźniki zaliczane do tzw. ram wykonania. Poniżej omawiamy każdy z nich oraz prezentujemy szacunki dotyczące wartości docelowej.

Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie

Stan obecny oraz prognozy

Wartość wskaźnika produktu została oszacowana przy założeniu, że będzie on agregowany z projektów dofinansowanych w ramach działania 2.1. Jego wartość pośrednia została określona na poziomie 3 947, a wartość docelowa na poziomie 12 335.

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Zamawiającego wartość wskaźnika dla celu pośredniego na dzień 31.12.2018r. wynosiła 8 613, co oznacza znaczące przekroczenie wartości (realizacja na poziomie ponad 218%).

Szacowana na rok 2023 wartość wynosi w wariantcie optymistycznym 11 451 osób, a w wariantcie realistycznym 11 220, co oznacza wykonanie założonej wartości docelowej na poziomie 91-93%.

Tabela 11. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania *Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie*

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana	Wartość osiągnięta	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie optymistycznym
Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie [os.]	3 947	8 613	218,2%	12 335	11 220	91%	11 451	93%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość celu pośredniego

Założona wartość celu pośredniego została znacząco przekroczona, co wynika z bardzo dużego zainteresowania konkursami (dotyczy to zwłaszcza działania 2.1). Spowodowane ono było przede wszystkim długim okresem oczekiwania na uruchomienie konkursów (opóźnione ze względu na konieczność zamknięcia uzgodnień dotyczących PO PW 2014-2020), co oznaczało długą przerwę w dostępie do środków EFS, problematyczną zwłaszcza dla wnioskodawców konkursowych (w minionych latach powstała pewna grupa instytucji, których jedyną formą działalności jest realizacja projektów w ramach EFS). Zauważalne było to szczególnie w pierwszym naborze, przeprowadzonym w 2015 roku w ramach, którego złożono wnioski na wartość ponad 52 mln, przy budżecie naboru 12 mln. Trzeba jednak stwierdzić, że akurat to zainteresowanie nie przełożyło się w pełni na kontraktację ze względu na słabą znajomość wśród wnioskodawców zasad aplikowania w obecnym okresie przy jednocześnie

sztynnych zasadach oceny wniosków (brak możliwości poprawiania wielu aspektów wniosków i związane z tym odrzucanie wielu interesujących wniosków z powodu niekiedy drobnych uchybień).

Wartość celu końcowego

Zgodnie z dokonanymi oszacowaniami wartość docelowa wskaźnika zostanie osiągnięta.

Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3

Stan obecny oraz prognozy

Wartość wskaźnika produktu została oszacowana przy założeniu, że będzie on agregowany z projektów dofinansowanych w ramach działania 2.2. Jego wartość pośrednia została określona na poziomie 416, a wartość docelowa na poziomie 1 302.

Wartość wskaźnika dla celu pośredniego na dzień 31.12.2018r. wynosiła 373, co oznacza osiągnięcie wskaźnika w blisko 90%. Szacowana na rok 2023 wartość wynosi w wariantcie optymistycznym 2 516 osób, a w wariantcie realistycznym 1 302, co oznacza wykonanie założonej wartości docelowej na poziomie 97-193%.

Tabela 12. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana	Wartość osiągnięta	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie optymistycznym
Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 [szt.]	416	373	89,6%	1 302	1 258	97%	2 516	193%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Nie dotyczy – cel pośredni został osiągnięty; oszacowania w wariantcie realistycznym także wskazują, że zostanie on osiągnięty.

Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych

Stan obecny oraz prognozy

Tabela 13. Szacowany poziom osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana	Wartość osiągnięta	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie optymistycznym
Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych [EUR]	13 653 467	27 193 800	199,1%	98 927 839	63 138 970	64% (wartość zaniżona)	76 230 963	77% (wartość zaniżona)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość celu pośredniego

Cel pośredni został przekroczony, co wynika z bardzo dużego zainteresowania pierwszymi konkursami, a także z dużej łącznej wartości projektów pozakonkursowych, zakontraktowanych w tym okresie.

Wartość celu końcowego

Niezbędne jest zastrzeżenie, że oszacowana wartość celu końcowego nie uwzględnia tego, że ok. 75% niezakontraktowanych środków jest już przypisanych do wykonawców pozakonkursowych – powiatowych urzędów pracy w ramach trzech kolejnych edycji naborów (2020, 2021, 2022). Tak więc cel końcowy zostanie osiągnięty.

3.2.2.2 Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Priorytet inwestycyjny 8i

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 8i.

Tabela 14. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 8i

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie optymistycznym
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie [os.]	308	553	339	130%	405	131%
Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie [os.]	6 425	5 239	5 997	93%	6 128	95%
Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie [os.]	3 212	2 707	2 966	92%	3 026	94%
Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie [os.]	1 600	1 078	1 335	83%	1 355	85%
Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie [os.]	12 335	8 613	11 220	91%	11 451	93%
Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie [os.]	651	270	380	58%	387	59%
Liczba osób o niskich kwalifikacjach	2 718	6 704	4 898	180%	4 992	184%

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
objętych wsparciem w programie [os.]						
Liczba osób pracujących znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy objętych wsparciem w programie [os.]	471	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości (bez wskaźników omówionych wcześniej)

Przekroczenie wartości wskaźników dotyczy *liczby osób z niepełnosprawnościami oraz liczby osób o niskich kwalifikacjach, objętych wsparciem w programie*. Jest to sytuacja zdecydowanie pozytywna, ponieważ dotyczy osób napotykających szczególnych trudności na rynku pracy, a wynika z ogólnej wysokiej liczby osób objętych wsparciem.

Według stanu na 31.12.2018r. zagrożone nieosiągnięciem wartości docelowych były dwa wskaźniki: *liczby osób biernych zawodowo i liczby osób pracujących znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, objętych wsparciem w programie*. Pierwszy z wymienionych wskaźników odnosi się do grupy szczególnie trudnej, jeśli chodzi o możliwość dotarcia do potencjalnych uczestników i pozyskania ich do udziału w projekcie. Wynika to z niejednoznaczności statusu – osoby formalnie bierne zawodowo często pracują na czarno, bierne zawodowo są także matki wychowujące dzieci, dla których zasiłki otrzymywane w ramach programu 500+ stanowi stanowią powód rezygnacji z aktywności zawodowej. Program ten nie był dostępny w okresie programowania wsparcia, jego wprowadzenie stanowi istotną zmianę w warunkach wdrażania programu. Drugi z wymienionych wskaźników został wprowadzony do programu w ramach zmian dokonanych w 2018 roku i w związku z tym nie był uwzględniany w rozstrzygniętych konkursach. Działania podjęte przez WUP jako instytucję wdrażającą mają szansę przyczynić się do poprawy sytuacji w odniesieniu do obu tych wskaźników – w listopadzie 2018 roku ogłoszony został nabór na projekty skierowane wyłącznie do grup, o których mowa w analizowanych wskaźnikach. W momencie sporządzania niniejszego raportu ocena nie została jeszcze zakończona, ale z danych zawartych na stronie IOK wiadomo, że do negocjacji (a więc po pozytywnej ocenie i zakwalifikowaniu wniosku do dofinansowania) skierowano 7 projektów adresowanych do osób biernych zawodowo i 13 projektów adresowanych do tzw. biednych pracujących. Według informacji uzyskanych w toku badania zadeklarowane przez wnioskodawców łączne wartości wskaźników zbliżają się do ich wartości docelowych, zapisanych w programie. Aby jednak zagwarantować pełną realizację wskaźników niezbędny jest jeszcze jeden konkurs, na który jednak nie ma już środków w ramach działania 2.1.

Priorytet inwestycyjny 8iii

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 8iii.

Tabela 15. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 8iii

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba osób pozostających bez pracy, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie [os.]	115	0	172	150%	172	150%
Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie [os.]	373	276	744	199%	744	199%
Liczba osób pracujących, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie [os.]	10	0	0	0	0	0
Liczba osób pracujących, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie [os.]	Oszacowany w późniejszym terminie	0	0	nd	0	nd

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartości docelowe dwóch pierwszych wskaźników zostaną przekroczone, co wynika z niezmiennego zainteresowania uruchamianiem działalności gospodarczych przez osoby pozostające bez pracy przy rosnącej popularności instrumentów zwrotnych. Jednak decydujące znaczenie ma niższa od zakładanej wysokości dotacji/pożyczki, wynikająca z Wytycznych Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju⁴⁸. Wartości pozostałych dwóch wskaźników szacujemy na poziomie zero – nie podjęto działań w kierunku zainteresowania osób pracujących ofertą ze względu na wysokie zapotrzebowania ze strony osób pozostających bez pracy, którym w sposób oczywisty nadano priorytet w dostępie do środków.

Priorytet inwestycyjny 8iv

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 8iv.

⁴⁸ Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze rynku pracy na lata 2014-2020

Tabela 16. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 8iv

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie	1 302	644	1 798	138%	3 460	266%
Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 [os.]	1 302	373	1 258	97%	2 516	193%
Liczba osób opiekujących się osobami z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie [os.]	95	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości (nie opisane wcześniej)

Przekroczenie wartości wskaźnika *liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie* wynika z utworzenia większej liczby miejsc opieki nad dziećmi, są to bowiem wskaźniki ściśle ze sobą powiązane (co z kolei wynika m.in. z niższego od zakładanego kosztu tworzenia takiego miejsca). Założono, że z każdego utworzonego miejsca skorzysta przynajmniej jeden rodzic, podczas gdy w praktyce okazało się, że w części przypadków korzystają oboje rodzice.

Nie zostanie osiągnięta wartość wskaźnika *liczba osób opiekujących się osobami z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie*. Wskaźnik, a przede wszystkim typ projektu, generującego ten wskaźnik, zostały wprowadzone do programu w 2018 roku w związku z wprowadzeniem takiego typu projektu do przywołanych już Wytocznych Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju. W ogłoszonym w 2018 roku konkursie na nabór projektów realizujących działania z zakresu aktywizacji zawodowej rodziców (lub innych opiekunów prawnych i faktycznych) osób z niepełnosprawnościami oraz finansowanie opieki nad osobami z niepełnosprawnościami nie wpłynął żaden wniosek. Z rozmów przeprowadzonych przez WUP – IOK z potencjalnymi wnioskodawcami wynika, że ten typ projektu jest oceniany jako nierealistyczny, niemożliwy do realizacji. Zwracano przede wszystkim uwagę na dwie kwestie:

- wsparcie w zakresie opieki nad osobą z niepełnosprawnością ma miejsce wyłącznie w okresie działań aktywizacyjnych, którymi objęty jest opiekun i ustaje w momencie podjęcia pracy, podczas gdy nie ma gwarancji, że opiekun otrzyma wynagrodzenie pozwalające na sfinansowanie opiekuna po zakończeniu wsparcia,
- projekt musi spełniać kryterium efektywności zatrudnieniowej na zasadach ogólnych, przyjętych dla projektów aktywizacyjnych, a więc na poziomie 42% lub 52% w zależności od kategorii uczestnika, przy czym do kryterium zaliczane jest zatrudnienie w wymiarze minimum ½ etatu. To warunek bardzo trudny do spełnienia, biorąc pod uwagę specyfikę grupy docelowej (m.in. ryzyko utraty świadczeń po powrocie na rynek pracy).

WUP planuje powtórzenie konkursu, jest jednak obawa, że ponownie nie zostanie złożony żaden wniosek o dofinansowanie, a w efekcie wskaźnik nie zostanie osiągnięty.

Możliwe są dwojakiego rodzaju działania:

- rewizja założeń typu projektu – możliwa wyłącznie na poziomie MIR (zmniejszenie wskaźnika efektywności zatrudnieniowej, zmniejszenie wymiaru czasu pracy zaliczanego do wskaźnika efektywności zatrudnieniowej),

- zmiana wartości docelowej wskaźnika – rekomendujemy zapis odnoszący tę wartość maksymalnie do wysokości wskaźnika, jaki będzie wynikał ze złożonych w planowanym konkursie wniosków.

Priorytet inwestycyjny 8v

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 8v.

Tabela 17. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 8v

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie optymistycznym
Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie [os.]	2 424	3 228	3 228	133%	3 228	133%
Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy objętych wsparciem w programie [os.]	130	254	324	249%	324	249%
Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w programie [szt.]	484	517	517	106%	517	106%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Spodziewane jest przekroczenie wskaźnika dotyczącego *liczby osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie*, co jest efektem bardzo dużego zapotrzebowania firm na usługi rozwojowe, w tym szkolenia kadry zarządzającej przedsiębiorstw i ich pracowników. Jest prawdopodobne, że efekt ten jest nie tylko związany z rosnącą świadomością znaczenia kompetencji pracowników dla wyników ekonomicznych firmy, ale także z zastosowaniem w ramach działania 2.4 tzw. popytowego podejścia do wdrażania usług rozwojowych, w którym to sam zainteresowany dokonuje wyboru usługi, na którą przeznaczy środki w ramach przyznanego limitu środków.

Przekroczony zostanie wskaźnik dotyczący *liczby pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy objętych wsparciem w programie* – wartość na poziomie 249% wartości docelowej zadeklarowano w pięciu projektach realizujących ten wskaźnik. Z informacji będących w posiadaniu IOK nie ma zagrożenia niewykonania tych wartości, jednak wiadomo, że beneficjenci mieli i mają duże problemy z realizacją projektów ze względu na znikome zapotrzebowanie na tę formę wsparcia. W obecnej sytuacji na rynku pracy wsparcie typu outplacementowego nie jest konieczne. Z tego względu proponowane przez WUP wygaszanie tego typu projektów należy uznać za zasadne.

Priorytet inwestycyjny 8vi

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 8vi.

Tabela 18. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 8vi

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie optymistycznym
Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS [os.]	3 693	70	179 945	4873%	196 752	5328%
Liczba wdrożonych programów zdrowotnych istotnych z punktu widzenia potrzeb zdrowotnych regionu, w tym pracodawców [szt.]	1	0	4	400%	4	400%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

W przypadku wskaźnika dotyczącego *liczby wdrożonych programów zdrowotnych istotnych z punktu widzenia potrzeb zdrowotnych regionu, w tym pracodawców* przekroczenie jego wartości docelowej (które nastąpiło już na etapie niniejszej ewaluacji) wynika z faktu przyjęcia przez Zarząd Województwa Podlaskiego czterech, a nie – jak przyjęto na etapie szacowania wartości docelowych – jednego programu.

Wskaźnik odnoszący się do liczby osób prawdopodobnie zostanie znacząco przekroczony, co wynika przede wszystkim z przyjęcia większej liczby programów oraz możliwości realizacji głównie działań informacyjno-edukacyjnych, z pominięciem procedur medycznych, czego efektem jest bardzo niski koszt jednostkowy uzyskania wskaźnika (590 zł wobec zakładanych 10 000).

3.2.2.3 Wskaźniki rezultatu

Priorytet inwestycyjny 8i

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości wskaźników rezultatu przyporządkowanych do PI8i⁴⁹.

⁴⁹ Pominięto wskaźniki rezultatu długoterminowego, których pomiar ma być prowadzony w ramach odrębnych ewaluacji.

Tabela 19. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 8i

	Cel końcowy (2023)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie optymistycznym
Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu [os.]	7 546	5 740	9 817	130%	9 887	131%
Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej [szt.]	7 546	1 078	7 274	96%	7 293	97%
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu [os.]	31%	58,57	10%	32%	10%	33%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Przekroczony prawdopodobnie zostanie wskaźnik *Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu*. Wynika to z faktu uwzględnienia w wartości docelowej na etapie jej szacowania jako osób pracujących wyłącznie tych osób, które otrzymały środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, podczas gdy wnioskodawcy uwzględniali również osoby podejmujące pracę na istniejących miejscach pracy.

Bardzo niski poziom, na jakim osiągnięty zostanie wskaźnik *liczby osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu* ma dwie przyczyny, obie jednak wymagają pogłębionej analizy w ramach odrębnego badania. Pierwsza dotyczy podstawy szacowania wartości docelowej. Logicznie przyjęto, że podstawą powinny być jako punkt odniesienia efekty wsparcia uzyskane w ramach analogicznych działań w PO KL 2007-2013. Trzeba jednak zauważyć, że w obecnym okresie wprowadzono bardzo wymagające zasady uznawania faktu nabycia kwalifikacji, czego nie było w okresie wdrażania PO KL. W poprzednim okresie fakt odbycia szkolenia był częstokroć utożsamiany z nabyciem kwalifikacji, obecnie niezbędne jest dokonania potwierdzenia nabycia kwalifikacji przez przeprowadzenie ich sprawdzenia. Jak zapisano w Metodologii szacowania wskaźników – „kwalifikacje należy rozumieć jako formalny wynik oceny i walidacji, który uzyskuje się w sytuacji, kiedy właściwy organ uznaje, że dana osoba osiągnęła efekty uczenia się spełniające określone standardy”. Biorąc powyższe pod uwagę można uznać wartość wskaźnika za przeszacowaną.

Druga przyczyna prawdopodobnie wynika z niewłaściwego rozumienia wskaźnika przez wnioskodawców oraz błędów we wnioskach o dofinansowanie. Analizowany wskaźnik był wymagany na etapie aplikowania, a jednak w bazie w przypadku wielu projektów nie występuje. Co ciekawe, z zawartych do końca 2018 roku umów wynika wartość 963, podczas gdy w już zrealizowana do tego momentu wartość wynosi 1018. Można się spodziewać, że po dokonaniu weryfikacji danych z wniosków o dofinansowanie szacowana wartość wskaźnika ulegnie znaczącemu podwyższeniu.

Priorytet inwestycyjny 8iii

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości wskaźników rezultatu przyporządkowanych do PI8iii⁵⁰.

Tabela 20. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 8iii

	Cel końcowy (2023)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie optymistycznym
Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej [os.]	100%	276	92%	92%	92%	92%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość docelowa wskaźnika zostanie osiągnięta.

Priorytet inwestycyjny 8iv

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości wskaźników rezultatu przyporządkowanych do PI8iv⁵¹.

Tabela 21. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 8iv

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie optymistycznym
Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu [os.]	15%	29,35%	51%	341%	48%	321%
Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie, po opuszczeniu programu [os.]	50%	21,74%	40%	81%	34%	68%
Liczba osób opiekujących się osobami z	30%	0%	0	0	0	0

⁵⁰ Pominięto wskaźniki rezultatu długoterminowego, których pomiar ma być prowadzony w ramach odrębnych ewaluacji.

⁵¹ Pominięto wskaźniki rezultatu długoterminowego, których pomiar ma być prowadzony w ramach odrębnych ewaluacji.

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
niepełnosprawnościami, które podjęły pracę po opuszczeniu programu [os.]						

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Analiza dotycząca wskaźników rezultatu odnoszących się do dwóch grup docelowych projektów realizowanych w ramach działania 2.2 pokazuje interesujące zjawisko: okazuje się, że częściej na rynek pracy wracają osoby bezrobotne, dla których brak możliwości zapewnienia opieki nad dzieckiem stanowił barierę w podjęciu pracy niż osoby, przebywające na urloпах macierzyńskich lub wychowawczych. Nie bez znaczenia jest tu jednak fakt, że do pierwszego wskaźnika zalicza się nie tylko podjęcie zatrudnienia, ale także rozpoczęcie jego poszukiwania, co czyni osiągnięcie wskaźnika znacznie łatwiejszym. Decydujący jednak wpływ na niski wynik w przypadku wskaźnika *Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie, po opuszczeniu programu* ma przyjęcie optymistycznego założenia, że objęcie wsparciem spowoduje powrót na rynek pracy w 100% przypadków, co wykluczyło na przykład sytuację podjęcia decyzji o urodzeniu kolejnego dziecka. Tak więc wskaźnik ten należy uznać za zawyżony, podczas gdy wskaźnik *Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu* okazał się zaniżony. Co jednak istotne, to rezultat interwencji wyrażony w wartościach bezwzględnych ma szansę być znacząco wyższy niż zakładany – dzięki interwencji na rynek pracy może wrócić łącznie ponad 1600 osób, podczas gdy w przypadku osiągnięcia obu zakładanych wartości docelowych wskaźników byłoby to tylko 1169 osób (przy osiągnięciu szacowanej wartości docelowej wskaźnika produktu).

Zerowa wartość wskaźnika *Liczba osób opiekujących się osobami z niepełnosprawnościami, które podjęły pracę po opuszczeniu programu* wynika z zerowej wartości odpowiadającego mu wskaźnika produktu.

Priorytet inwestycyjny 8v

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości wskaźników rezultatu przyporządkowanych do PI8v.

Tabela 22. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 8v

	Cel końcowy (2023)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu [os.]	78%	71%	80%	102%	80%	102%
Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy	86%	70%	86%	100%	86%	100%

	Cel końcowy (2023)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie optymistycznym
dzięki udziałowi w programie [szt.]						
Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie [os.]	61%	56%	62%	102%	62%	102%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości (dotyczy tylko wskaźników nie komentowanych wcześniej)

Wartości docelowe wskaźników zostaną osiągnięte.

Priorytet inwestycyjny 8vi

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego przyporządkowanych do PI8vi.

Tabela 23. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 8vi

	Cel końcowy (2023)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie optymistycznym
Liczba osób, które dzięki interwencji EFS zgłosiły się na badanie profilaktyczne [os.]	30%	30%	32%	108%	33%	109%
Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie [os.]	61%	0%	57%	93%	57%	93%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości (dotyczy tylko wskaźników nie komentowanych wcześniej)

Wartości docelowe wskaźników zostaną osiągnięte.

3.2.3 Podsumowanie

Generalnie skuteczność interwencji mierzona wartościami uzyskiwanych wartości wskaźników oraz szacowanymi wartościami docelowymi produktu i rezultatu jest wysoka. Odnosi się to zwłaszcza do projektów aktywizacyjnych skierowanych do osób bezrobotnych, wsparcia w zakładaniu działalności gospodarczej (w formie dotacji i instrumentów finansowych) oraz projektów typu usługi rozwojowe dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w formule podejścia popytowego.

Ostateczna ocena efektywności interwencji w ramach osi II będzie możliwa dopiero po zakończeniu realizacji dofinansowanych projektów, jednak już na obecnym etapie wdrażania możemy sformułować pewne oceny.

Na podstawie realizacji wskaźników można stwierdzić, że przy certyfikacji wydatków na poziomie około 70% alokacji, uzyskano już wykonanie lub nawet przekroczenie większości wskaźników. Świadczy to o wysokim poziomie efektywności finansowej osiągnięcia zaplanowanych wskaźników.

W procedurze wdrażania interwencji (co dotyczy każdej osi) istnieje szereg mechanizmów zapewniania efektywności – poczynając od kryteriów wyboru projektów (ocena racjonalności i efektywności wydatków, wymóg trwałości w przypadku projektów powstawanie nowych instytucji czy miejsc), poprzez wymóg wnoszenia wkładu własnego przez wnioskodawców, po obowiązek stosowania przez beneficjentów procedur gwarantujących konkurencyjność i przejrzystość wydatkowania środków – nabywania dóbr i usług zgodnie z prawem zamówień publicznych i zasadą konkurencyjności.

Przedstawiona powyżej analiza w zakresie osiągnięcia wskaźników wskazuje, że zastosowane mechanizmy efektywności są skuteczne, biorąc pod uwagę przekroczenie znacznej części wskaźników.

Priorytety zidentyfikowane na etapie projektowania interwencji zachowują swoją aktualność w kontekście obecnych wyzwań społeczno-gospodarczych, mimo zaistniałych od tego czasu zmian i nie wymagają korekty.

3.2.4 Rekomendacje

Przeprowadzone badanie nie wskazuje na potrzebę dokonania zmian w zakresie interwencji, z wyjątkiem celowości rezygnacji z dwóch typów projektów w ramach działania 2.4 (PI8v):

- Inicjatywy podejmowane na poziomie lokalnym i regionalnym, mające na celu zwiększanie zdolności adaptacyjnych przedsiębiorców w szczególności w zakresie organizacji pracy, form świadczenia pracy, promocji podnoszenia kwalifikacji zawodowych, godzenia życia zawodowego i prywatnego.
 - Uprawnione do aplikowania podmioty, tj. organizacje pracodawców i związki zawodowe okazały się nie zainteresowane aplikowaniem w konkursach na ten typ projektów.
- Realizacja działań zdefiniowanych w ramach procesu określania specjalizacji regionalnych stanowiących instrument wsparcia przedsiębiorstw w procesach dostosowawczych i związanych w szczególności z procesami wdrażania innowacji.
 - Warunkiem wdrożenia wsparcia w powyższym zakresie było doprecyzowanie przez IZ zakresu wsparcia i uzyskanie akceptacji dla zaproponowanej formuły przez IK UP; nie uzyskano akceptacji.

Ponadto celowe jest wygaszenie interwencji w ramach typu projektów:

- Wsparcie dla osób zwolnionych, przewidzianych do zwolnienia lub zagrożonych zwolnieniem z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, realizowane w formie tworzenia i wdrażania programów typu outplacement.
 - Pięć realizowanych w tym obszarze projektów co prawda osiąga zadeklarowane wyniki, jednak sygnalizowane są problemy w realizacji projektów, co spowodowane jest dobrą sytuacją przedsiębiorstw i wynikającym stąd brakiem zwolnień z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

Rezygnacja z wymienionych typów projektów i wygaszenie projektów typu outplacement nie oznacza rezygnacji z wolnych środków w ramach działania 2.4, bowiem rekomendujemy przeznaczenie ich na pierwszy typ projektu, tj. Realizacja usług rozwojowych dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w formule podejścia popytowego

Napotkano także na problemy z wdrażaniem typu projektu:

- Działania z zakresu aktywizacji zawodowej rodziców (lub innych opiekunów prawnych i faktycznych) osób z niepełnosprawnościami oraz finansowanie opieki nad osobami z niepełnosprawnościami (działanie 2.2, PI8iv).
 - W ramach prowadzonego naboru nie został złożony żaden wniosek o dofinansowanie, a kontakty w potencjalnymi wnioskodawcami wskazują na poważne wady tego typu projektu, czyniące jego realizację bardzo ryzykowną (niezależne od instytucji wdrażających, bowiem wynikające z Wytycznych MIR),

jednak nie ma jeszcze obecnie podstaw do rezygnacji z tego typu interwencji, niezbędna jest jednak zmiana wartości docelowej wskaźnika, przypisanego do tego typu projektu (zarówno wskaźnika produktu jak i rezultatu). Instytucja odpowiedzialna za wdrażanie osi II, Wojewódzki Urząd Pracy, planuje przeprowadzenie drugiego naboru. Rekomenduje się określenie wartości docelowych obu wskaźników jako „maksymalnie w wysokości osiągniętej w ramach planowanego naboru”.

Ze względu na prawdopodobieństwo nieosiągnięcia wskaźnika *Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie, po opuszczeniu programu*, przy jednoczesnym znaczącym przekroczeniu wartości wskaźnika *Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu* rekomendujemy obniżenie wartości docelowej pierwszego z nich do 40% i podwyższenie wartości docelowej drugiego do 50%.

Zwiększeniu skuteczności interwencji służyć będzie dokonanie pewnych realokacji środków:

- Celowe jest zwiększenie alokacji na działanie 2.1 (PI8i) tak, aby możliwe było przeprowadzenie kolejnego naboru konkursowego w 2020 roku. Co prawda w ramach działania 2.1 są nadal niezakontraktowane środki, jednak – jak już odnotowano – znacząca ich część jest przeznaczona na pozakonkursowe nabory projektów powiatowych urzędów pracy. Projekty konkursowe realizowane przez inne niż PUP podmioty stanowią cenne uzupełnienie oferty PUP dla osób bezrobotnych i stanowią jedyną ofertę dla osób biernych zawodowo i tzw. biednych pracujących. Przeprowadzenie dodatkowego konkursu zapewni ofertę wsparcia dla wymienionych grup do końca okresu programowania;
- Celowe jest także nieznaczne zwiększenie alokacji na działanie 2.5 (PI8vi), co wynika z kalkulacji kosztów zaplanowanego konkursu na wdrażanie krajowego programu profilaktycznego. Na podkreślenie zasługuje fakt, że chodzi o program profilaktyczny dotyczący wczesnego wykrywania nowotworów raka jelita grubego, w ramach którego dostępne są darmowe badania kolonoskopowe.

Rekomendujemy przeznaczenie kwot wynikających z rezerwy wykonania w osi II na działanie 2.1 w wysokości 98,85% i na działanie 2.5 w wysokości 1,15%.

Zwiększenie skuteczności i efektywności interwencji nie wymaga zmian instytucjonalnych czy systemowych. Istniejące w początkowym okresie wdrażania bariery i problemy, odnoszące się z jednej strony do procedury oceny wniosków o dofinansowanie (w tym kryteriów), z drugiej do Wytycznych MIR zostały usunięte w okresie od początku wdrażania do momentu realizacji badania.

3.3 OŚ PRIORYTETOWA III KOMPETENCJE I KWALIFIKACJE

3.3.1 Logika interwencji

Teoria bazowa

W RPOWP 2014-2020 zidentyfikowano następujące wyzwania w obszarze Osi III:

- Ograniczona dostępność i niesatysfakcjonująca jakość edukacji przedszkolnej, w szczególności na obszarach wiejskich,
- Dysproporcje w jakości kształcenia w szkołach na poszczególnych poziomach edukacji, w szczególności pomiędzy obszarami miejskimi a wiejskimi.
- Niedostateczna infrastruktura TIK w szkołach kształcenia ogólnego oraz niewystarczające kompetencje nauczycieli w zakresie wykorzystania TIK w procesie nauczania.
- Zbyt niski udział osób dorosłych w kształceniu ustawicznym powodujący braki w dostosowaniu ich kompetencji do faktycznych potrzeb rynku pracy. Dotyczy to nie tylko kompetencji stricte zawodowych, ale też kompetencji takich, jak samodzielność w działaniu, umiejętności podejmowania decyzji czy umiejętność pracy w zespole, komunikatywność, kreatywność, a dodatkowo - kompetencji w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych.
- Niedostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnych i regionalnego rynku pracy, niska zdawalność egzaminów zawodowych, niedostateczne dostosowanie warunków panujących w szkołach do rzeczywistych środowisk pracy zawodowej oraz niewystarczający zakres współpracy szkół zawodowych z pracodawcami. Ponadto niedostatecznie rozwinięta infrastruktura i niski poziom wyposażenia techniczno-dydaktycznego placówek kształcenia zawodowego.

Teoria działania

Celem interwencji podejmowanej w ramach III osi priorytetowej jest Podniesienie kompetencji na rzecz poprawy konkurencyjności gospodarki. Cel ten wpisuje się w trzy Priorytety inwestycyjne i osiągnąć ma być poprzez pięć celów szczegółowych:

- 10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających podjęcie kształcenia i szkolenia
 - Cel szczegółowy: Wzrost upowszechnienia wysokiej jakości edukacji przedszkolnej wśród dzieci w wieku przedszkolnym
 - Cel szczegółowy: Podniesienie jakości oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia ogólnego ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych oraz rozwijanie indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
 - Cel szczegółowy: Uzupelnienie kompetencji kadry pedagogicznej na rzecz poprawy jakości kształcenia ogólnego
- 10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji
 - Cel szczegółowy: Podniesienie kompetencji i kwalifikacji osób dorosłych poprzez wzrost uczestnictwa w kształceniu ustawicznym

- 10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami
 - Cel szczegółowy: Podniesienie kompetencji uczniów szkół zawodowych zwiększających szanse na regionalnym rynku pracy

Cele te mają zostać osiągnięty dzięki realizacji trzech Działań.

- 3.1 KSZTAŁCENIE I EDUKACJA – obejmujące następujące przedsięwzięcia:
 - Projekty nakierowane na tworzenie miejsc w ramach edukacji przedszkolnej i zwiększanie jakości edukacji przedszkolnej poprzez budowanie dodatkowej oferty edukacyjnej, wykraczającej poza podstawę programową oraz będącej odpowiedzią na zdiagnozowane specjalne potrzeby dzieci.
 - Projekty służące zmniejszaniu dysproporcji w dostępności do wysokiej jakości kształcenia ogólnego na poszczególnych etapach edukacji szkolnej. Wsparcie będzie skupiało się na podnoszeniu kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy. Preferowane będzie wsparcie uczniów o największych i specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym z niepełnosprawnościami, zagrożonych przedwczesnym wypadnięciem z systemu oświaty oraz wybitnie uzdolnionych, aby jak najpełniej odpowiadało na ich indywidualne potrzeby edukacyjne. Realizowane przedsięwzięcia mogą obejmować - jako element uzupełniający - również doposażenie szkół/pracowni przedmiotowych.
 - Doskonalenie nauczycieli w zakresie wykorzystania metod eksperymentu naukowego w edukacji, przy jednoczesnym podnoszeniu wiedzy w zakresie efektywnego wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych. Zapewnienie nauczycielom narzędzi diagnostyki psychologiczno-pedagogicznej i metod zindywidualizowanego podejścia do ucznia. Podnoszenie kompetencji interpersonalnych i społecznych kadry pedagogicznej.
- 3.2. KSZTAŁTOWANIE I ROZWÓJ KOMPETENCJI KADR REGIONU – obejmujące następujące przedsięwzięcia:
 - dotyczące podniesienia atrakcyjności szkół dla dorosłych, placówek kształcenia ustawicznego, placówek kształcenia praktycznego oraz innych tego typu placówek.
 - działania wspierające osoby dorosłe w podnoszeniu kompetencji (w tym podstawowych i przekrojowych) i kwalifikacji z wykorzystaniem różnych form kształcenia, takich jak studia podyplomowe, kursy kompetencji ogólnych oraz inne kursy/szkolenia umożliwiające uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy.
 - działania w kierunku podnoszenia kompetencji osób dorosłych w zakresie wykorzystywania TIK – przy czym interwencja w tym obszarze jest traktowana uzupełniająco.
 - działania pro świadomościowe skupione na poradnictwie edukacyjno-zawodowym osób dorosłych, które z własnej inicjatywy są zainteresowane uzyskaniem pomocy w zakresie diagnozy potrzeb oraz wyboru i znalezienia odpowiedniej oferty edukacyjnej.
- 3.3 SZKOLNICTWO ZAWODOWE NA RZECZ KONKURENCYJNOŚCI PODLASKIEJ GOSPODARKI – obejmujące następujące przedsięwzięcia:
 - podniesienie atrakcyjności szkół zawodowych poprzez zwiększenie współpracy szkół z pracodawcami, jak również współpracy z sektorem B+R i lepsze dostosowanie ich oferty kształcenia do rzeczywistych potrzeb rynku pracy.

- przedsięwzięcia nastawione na doskonalenie przez uczniów i słuchaczy umiejętności praktycznych w formie staży oraz praktyk zawodowych u pracodawców, a także kompleksowych programów kształcenia praktycznego organizowanych w miejscu pracy.
- Realizowane będą również projekty ukierunkowane na tworzenie w szkołach i placówkach kształcenia zawodowego warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej poprzez ich wyposażenie/doposażenie w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne.
- realizacja kompleksowych programów rozwojowych poprzedzonych diagnozą potrzeb konkretnej szkoły/placówki kształcenia zawodowego wraz z opracowaniem i wdrożeniem programu wsparcia. Działaniem współtowarzyszącym będzie objęcie opieką pedagogiczno-psychologiczną uczniów wykazujących problemy w nauce lub z innych przyczyn zagrożonych przedwczesnym wypadnięciem z systemu szkolnictwa.
- kompleksowe wsparcie szkół zawodowych w zakresie podnoszenia kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych oraz przygotowania zawodowego uczniów.
- działania ukierunkowane na podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadry dydaktycznej w obszarze kształcenia umiejętności interpersonalnych i społecznych, korzystania z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, wykorzystania metod eksperymentu naukowego w edukacji.
- działania związane z popularyzacją kształcenia zawodowego
- wsparcie osób dorosłych w podnoszeniu kompetencji zawodowych w formie pozaszkolnych form kształcenia dorosłych.

Całkowita alokacja (wkład ze środków UE) na ww. działania to 129 830 000 EUR.

Zakres przedmiotowy wsparcia w pełni koresponduje z problemami/wyzwaniami zidentyfikowanymi w diagnozie.

Teoria wdrażania

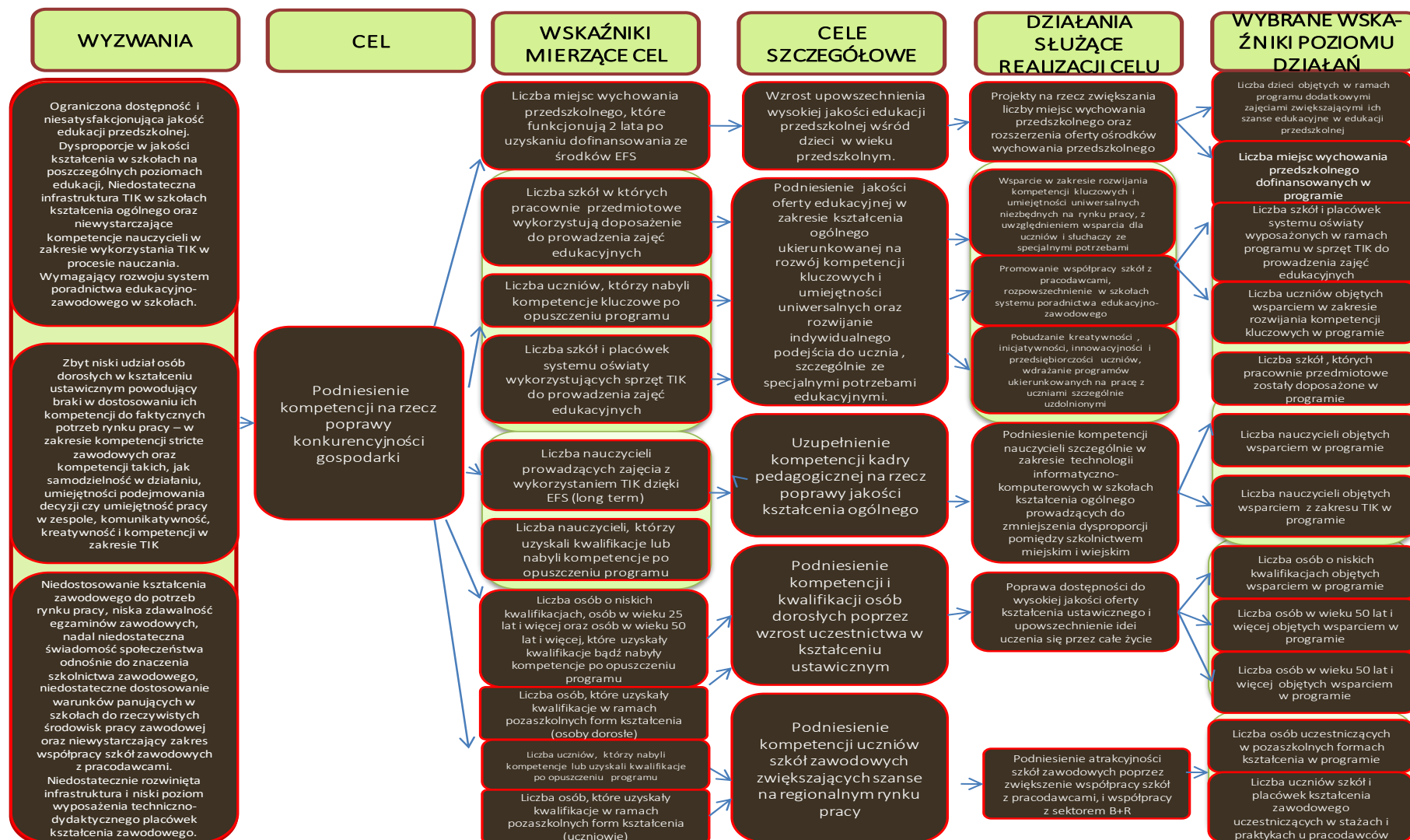
Za wdrażanie Osi III odpowiadają trzy instytucje:

- IZ bezpośrednio odpowiada za poddziałanie 3.1.2 oraz 3.3.1
- IP - Wojewódzki Urząd Pracy odpowiada za poddziałanie 3.1.1 i 3.2
- IP ZIT BOF odpowiada za poddziałanie 3.1.3 i 3.3.2

Do dnia 31.12.2018r. w ramach trzeciej osi priorytetowej zostało ogłoszonych 26 naborów, w ramach których do dofinansowania zatwierdzono 302 wnioski na kwotę dofinansowania 287 765 851,55 zł. Na dzień 31.12.2018r. poziom kontraktacji wyniósł 54,3% i dotyczył 288 umów o dofinansowanie projektu.

Poniżej w formie graficznej prezentujemy logikę interwencji.

Rysunek 3. Logika interwencji trzeciej osi priorytetowej RPOWP 2014-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie zapisów RPOWP 2014-2020 oraz SZOOP.

3.3.2 Aktualny i prognozowany stan wdrażania

3.3.2.1 Wskaźniki ram wykonania

W osi priorytetowej „Kompetencje i kwalifikacje” przyjęto trzy wskaźniki zaliczane do tzw. ram wykonania. Poniżej omawiamy każdy z nich oraz prezentujemy szacunki dotyczące wartości docelowej.

Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji i nabywania kwalifikacji w programie

Stan obecny oraz prognozy

Wartość wskaźnika produktu została oszacowana przy założeniu, że będzie on agregowany z projektów dofinansowanych w ramach działania 3.3. Jego wartość pośrednia została określona na poziomie 6 000, a wartość docelowa na poziomie 24 805.

Wartość wskaźnika dla celu pośredniego na dzień 31.12.2018r. wynosi 5 235, co oznacza osiągnięcie celu (87,25%). Szacowana na rok 2023 wartość wynosi w wariacie optymistycznym 29 952 uczniów, a w wariacie realistycznym 19 413, co oznacza wykonanie założonej wartości docelowej na poziomie między 78 a 121%.

Tabela 24. Szacowany poziom osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania *Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji i nabywania kwalifikacji w programie*

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana	Wartość osiągnięta	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji i nabywania kwalifikacji w programie [os.]	6 000	5 235	87,25%	24 805	19 413	78%	29 952	121%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Szacowanie wartości docelowej wskaźnika wskazuje (w wariacie realistycznym) na zagrożenie jej osiągnięcia, mimo jej obniżenia w ramach zmian w programie w 2018 roku (obniżono wartość pośrednią z 11 085 na 6 000 i docelową z 34 640 na 24 805). Co prawda od końca 2018 roku (bazę do oszacowań stanowią dane na dzień 31.12.2018) do momentu sporządzania raportu rozstrzygnięto kolejne konkursy i w dniu 21 marca wartość wskaźnika wynosiła już 15 704⁵². Jeśli ta tendencja utrzyma się w ramach naborów zaplanowanych na 2019 rok to jest szansa na zrealizowanie scenariusza pośredniego i osiągnięcie wskaźnika.

Problem z osiągnięciem założonej wartości docelowej wynika z wyższego od zakładanego kosztu jednostkowego osiągnięcia wskaźnika (6 500 wobec zakładanych 5 000 zł), ale też mniejszego niż oczekiwano zainteresowania szkół. Wynika to z niskiego limitu na wydatki stanowiące cross-financing oraz środki trwałe w sytuacji, gdy szkoły są bardzo zainteresowane tą właśnie możliwością. Trzeba w tym miejscu przypomnieć, że w ramach PO KL 2007-2013 w województwie podlaskim projekty szkół zawodowych mogły korzystać z cross-financingu na poziomie aż 60% wartości projektu. Obecnie limit

⁵² Uwzględniając umowy już zawarte i oczekujące na zawarcie.

na cross-financing wynosi 30%, analogiczny jest limit na środki trwałe, ale łącznie wydatki na cross-financing i środki trwałe nie mogą przekroczyć 30%. Dodatkowo kolejne roczniki uczniów z przyczyn demograficznych są coraz mniejsze, co wpływa na skalę projektów, a tym samym na zakres wskaźników.

Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie

Stan obecny oraz prognozy

Wartość wskaźnika produktu została oszacowana przy założeniu, że będzie on agregowany z projektów dofinansowanych w ramach działania 3.2. Jego wartość pośrednia została określona na poziomie 2 450, a wartość docelowa na poziomie 7 656.

Tabela 25. Szacowany poziom osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania *Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie*

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana	Wartość osiągnięta	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie [os.]	2 450	2 946	120,24%	7 656	8 440	110%	8 440	110%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość pośrednia została przekroczone, co było wynikiem bardzo dużego zainteresowania osób dorosłych ofertą projektu. W dalszej części dodatkowo wyjaśnimy specyfikę działania 3.2. Wartość docelowa zostanie osiągnięta.

Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych

Stan obecny oraz prognozy

Wartość pośrednia została określona na kwotę 21 080 480 EUR i została osiągnięta na poziomie 77,73%. Wartość docelowa wynosi 142 325 116 EUR. Dokonane oszacowania wskazują, że jej osiągnięcie jest zagrożone, jednak skala zagrożeń wydaje się być mniejsza niż wynika to z przyjętej metodologii szacowania.

Tabela 26. Szacowany poziom osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych*

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana	Wartość osiągnięta	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych [EUR]	21 080 483	16 384 820	77,73%	142 325 116	86 732 092	61%	112 523 985	79%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Działania w ramach III osi są bardzo zróżnicowane, nie ma więc jednej przyczyny problemów z kontraktowaniem środków w jej ramach. Warto też zauważyć, że problemy te nie dotyczą wszystkich przewidywanych form interwencji – nie ma problemów z kontraktowaniem środków w ramach

poddziałania 3.1.2, 3.1.3. Nie ma też zagrożeń z kontraktowaniem środków w ramach działania 3.2, dla którego przewiduje się uruchomienie nieprzewidzianego w harmonogramie naboru wniosków na 2019 rok konkursu.

Problem wykorzystania alokacji przypisanej osi III dotyczy, więc przede wszystkim działania 3.3 i poddziałania 3.1.1.

Działanie 3.3.1 dotyczące wzmocnienia kształcenia zawodowego, jak wspomniano już przy omówieniu wskaźnika odnoszącego się do liczby uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji i nabywania kwalifikacji, napotyka na mniejsze od oczekiwanego zainteresowanie, czego przyczyny już wskazano. Dodatkowo na opóźnienia w kontraktacji wpływ ma realizacja części projektów w formule projektów zintegrowanych w ramach, której czas oceny jest znacząco dłuższy od projektów jednofunduszowych. W przypadku działania 3.3.2, wdrażanego przez ZIT BOF, aktualnie dokonano zmiany strategii BOF, co umożliwi zakontraktowanie pełnej kwoty.

Jeśli chodzi o działanie 3.1.1, czyli tworzenie miejsc wychowania przedszkolnego i rozwój oferty zajęć dla dzieci objętych tą opieką, to na niski poziom kontraktacji wpływa dość niskie zainteresowanie tworzeniem nowych miejsc, wynikające z jednej strony z rosnącego nasycenia miejscami wychowania przy spadku liczby dzieci i możliwości finansowania tworzenia miejsc z innych źródeł, z drugiej zaś – z konieczności dochowania zasady trwałości przy tego typ projektach, co w powiązaniu z poprzednimi czynnikami ogranicza zainteresowanie potencjalnych wnioskodawców.

3.3.2.2 Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Priorytet inwestycyjny 10i

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 10i.

Tabela 27. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 10i

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej [os.]	5 234	8 353	13 183	252%	15 325	293%
Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie [szt.]	1 755	467	2 329	133%	2 692	153%
Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie [os.]	1 355	2 778	5 211	385%	5 491	405%
Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności	16 436	16 750	28 951	176%	29 689	181%

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
uniwersalnych w programie [os.]						
Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych [szt.]	73	82	208	285%	214	293%
Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie [os.]	511	851	2 034	398%	2 067	405%
Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie [szt.]	165	61	211	128%	217	132%
Liczba uczniów objętych wsparciem stypendialnym w programie [os.]	Wskaźnik podlega monitorowaniu – brak wartości docelowej	0	82	nd	83	nd

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Oszacowania wskazują, że wszystkie wskaźniki produktu zostaną przekroczone, stanowiąc dowód trafności zaplanowanego wsparcia, bowiem szacowane wysokie wartości wskaźników docelowych są efektem dużego zainteresowania wnioskodawców. Mimo, iż w opinii IP liczba składanych wniosków w ramach działania 3.1.1 jest mniejsza od oczekiwanej, a deklarowana do końca 2018 roku do utworzenia liczba miejsc wychowania przedszkolnego gwarantowała osiągnięcie wartości docelowej w zaledwie 26%, to trwające i planowane nabory powinny zagwarantować wyższą od zakładanej liczbę miejsc – pod warunkiem utrzymania dotychczasowej skłonności wnioskodawców do tworzenia nowych miejsc. Organizowanie dodatkowych zajęć edukacyjnych natomiast od początku cieszy się bardzo dużym zainteresowaniem – na tyle dużym, że już w końcu 2018 roku przekroczone zostały wartości docelowe. Możliwość zwiększenia oferty zajęć dla dzieci stanowi cenne uzupełnienie generalnie skromnych budżetów gmin i pozwala na zmniejszenie opłat wymaganych przez rodziców, co w sytuacji relatywnie ubogiego społeczeństwa podlaskiego ma bardzo duże znaczenie.

Wysokie wartości wskaźników odnoszących się do kształcenia ogólnego wskazują na trafność założeń konkursów, w ramach których wnioskodawcy mogli aplikować o kompleksowe zróżnicowane wsparcie – kierowane jednocześnie do uczniów i nauczycieli, uzupełnione możliwością doposażenia. Możliwość uzyskania w jednym projekcie tak szerokiego wachlarza form wsparcia (w miejsce składania osobnych projektów na poszczególne formy) ułatwiło podjęcie decyzji o aplikowaniu i zmniejszyło koszty jednostkowe uzyskania oczekiwanych wartości wskaźników.

Nie bez znaczenia było wskazywanie w regulaminie konkursów oczekiwanych w ramach konkursów wartości docelowych wskaźników oraz premiowanie projektów zakładających doposażenie pracowni oraz objęcia wsparciem nauczycieli (kryteria przewidywały premiowanie wniosku w przypadku zaplanowania podnoszenia kwalifikacji w zakresie pedagogiki specjalnej). Uzupełniające znaczenie niewątpliwie miały także negocjacje prowadzone w toku oceny wniosków, podczas których zwracano także uwagę na możliwość osiągania wyższych wartości wskaźników w ramach założonego budżetu.

Potencjał absorpcyjny działań w ramach PI10i jest bardzo wysoki, na co wskazuje liczba składanych wniosków. Co prawda wiele z nich nie uzyskało pozytywnej oceny, jednak działania informacyjno-edukacyjne wobec wnioskodawców prowadzone przez IP w połączeniu ze zmianami w kryteriach oceny, jakie nastąpiły już po przeprowadzeniu konkursów w działaniu 3.1.2 oraz większości konkursów w działaniu 3.1.1 pozwalają sądzić, że w ramach zaplanowanych na rok 2019 konkursów możliwe będzie w pełni osiągnięcie wskaźników wskazanych w oszacowaniach (i zakontraktowanie pełnych alokacji).

Priorytet inwestycyjny 10iii

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 10iii. Uwzględniono także jeden wskaźnik przypisany do PI10iv (wyróżniony w tabeli poniżej kolorem szarym), co wynika z faktu realizowania Działania 3.2 w formule zintegrowanej. Co prawda działanie wdrażane jest w ramach dwóch poddziałań – każde odnoszące do innego priorytetu inwestycyjnego, ale są one ze sobą ściśle powiązane, co uzasadnia łączną prezentacją ich efektów.

Tabela 28. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 10iii oraz (częściowo) 10iv

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie [os.]	3 063	1 836	3 411	111%	3 411	111%
Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie [os.]	3 063	977	3 411	111%	3 411	111%
Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie [os.]	7 656	2 946	8 440	110%	8 440	110%
Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie [os.] – wskaźnik PI10iv	1 914	973	2 662	139%	2 662	139%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości (z wyłączeniem wskaźników omówionych wcześniej)

Wszystkie wskaźniki zostaną osiągnięte, a wskaźnik *liczby osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia* zostanie prawdopodobnie przekroczony. Wynika to z przyjętej formuły wdrażania działania 3.2, której w tym miejscu warto poświęcić kilka słów, ze względu na oryginalną formułę.

Jak już stwierdzono, łączy ono dwa priorytety inwestycyjne, co jest unikalnym w skali kraju podejściem. PI10iii dotyczy podnoszenia kompetencji (w tym podstawowych i przekrojowych) i kwalifikacji osób dorosłych, a także działania z zakresu poradnictwa edukacyjno-zawodowego skierowane do osób dorosłych zainteresowanych podnoszeniem kwalifikacji, PI10iv natomiast dotyczy między podnoszenia kwalifikacji zawodowych między innymi osób dorosłych. Zdecydowano o wyłonieniu trzech projektów zintegrowanych – po jednym w każdym z subregionów województwa. Projekt zintegrowany składa się

z dwóch projektów – jednego wpisującego się w cele poddziałania 3.2.1, drugiego – wpisującego się w cele poddziałania 3.2.2. Takie podejście pozwoliło na stworzenie oferty, w ramach której osoba dorosła zainteresowana rozwojem może uzyskać pomoc w diagnozie swoich potrzeb i możliwości i otrzymać bon na sfinansowanie przydatnego jej szkolenia – co oznacza przyjęcie formuły popytowej realizacji szkoleń.

Wyłonieni beneficjenci są zobowiązani do osiągnięcia wskaźników na poziomie określonym w programie.

Osiągnięcie wyższych wskaźników jest możliwe w związku z niższymi od założonych kosztów szkoleń, co wynika m.in. z realizacji przez uczestników stosunkowo prostych szkoleń zawodowych, o cenach niższych niż założone 15 tys. zł. To z kolei wynika z faktu objęcia wsparciem osób o niskich kwalifikacjach, dla których dostępne są głównie szkolenia niskonakładowe.

Priorytet inwestycyjny 10iv

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 10iv.

Tabela 29. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 10iv

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego [szt.]	69	14	58	84%	86	125%
Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji i nabywania kwalifikacji w programie [os.]	24 805	5 235	19 413	78%	29 952	121%
Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy [os.]	17 320	2 685	9 111	53%	13 314	77%
Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie [os.]	564	255	1 319	234%	1 943	345%

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie optymistycznym
Liczba uczniów objętych wsparciem stypendialnym w programie [os.]	Podlega monitorowaniu	0	195	nd	349	nd
Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie [os.]	Do oszacowania w późniejszym terminie	0	100	nd	182	nd

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości (z wyłączeniem wskaźników omówionych wcześniej)

Oszacowania dotyczące możliwości osiągnięcia wartości docelowych wskaźników wskazują na zagrożenie osiągnięcia dwóch wskaźników:

- *Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego*

W tym przypadku ryzyko nieosiągnięcia szacowane na podstawie danych dostępnych na dzień 31.12.2018 było niewielkie i już rozstrzygnięcia konkursów z roku 2018 (w marcu 2019) pokazały, że wskaźnik został już nieznacznie przekroczony. Jak już wspomniano, szkoły są bardzo zainteresowane możliwością doposażenia. Na poprawę wartości wskaźnika niewątpliwie wpływ miało podwyższenie limitu cross-financingu do wysokości 30%. Należy jednak zwrócić uwagę, że wyższy koszt jednostkowy uzyskania analizowanego wskaźnika pomniejsza środki na osiągnięcie pozostałych wskaźników, tym samym zmniejszając szansę na ich osiągnięcie.

- *Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy*

IOK dwukrotnie organizowała konkursy dotyczące wyłącznie staży i praktyk u pracodawcy, z których pierwszy (w 2015 roku) cieszył się dość dużym zainteresowaniem, jednak nie przełożyło się ono na odpowiednią liczbę zawartych umów, co wynikało z dużej skali projektów odrzuconych i ocenionych negatywnie. Drugi konkurs dotyczący wyłącznie staży (ogłoszony w końcu 2017 roku) nie wywołał już podobnie dużego zainteresowania, choć tylko dwa wnioski nie przeszły pozytywnie oceny. Staże uwzględnione są także w konkursach dotyczących wszystkich dopuszczalnych form wsparcia (z wyłączeniem tzw. popularyzacji), a także konkursach zintegrowanych (realizowanych na obszarze BOF). Mimo tak intensywnych działań wg stanu na 21 marca wartość wskaźnika wynosiła 7 569, nadal więc jest odległa od wartości docelowej. Okazuje się bowiem, że mimo iż pracodawcy mają problem z zaspokojeniem potrzeb kadrowych, to formuła staży i praktyk nie jest wciąż dla nich interesująca. Beneficjenci sygnalizują problemy z pozyskaniem miejsc staży i praktyk, choć regulamin konkursu przewiduje finansowanie kosztów wynagrodzenia opiekuna stażysty lub praktykanta u pracodawcy.

W Metodologii szacowania wskaźników RPOWP 2014-2020 nie przyjęto żadnych założeń co do kosztu jednostkowego wskaźnika, docelową wartość wskaźnika odnosząc do wskaźnika *Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji i nabywania kwalifikacji w programie* (w wysokości 50%). Jednocześnie szacując wartość tego referencyjnego wskaźnika za punkt wyjścia przyjęto podział alokacji nie uwzględniający staży, co oznacza, że oszacowany

koszt jednostkowy wskaźnika *Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji i nabywania kwalifikacji w programie* określony na poziomie 5 tys. zł obejmuje także wsparcie w postaci staży. Badanie pokazuje, że koszt jednostkowy dla staży i praktyk wynosi ponad 15 tys. zł, a wyłącznie dla rozwijania kompetencji i nabywania kwalifikacji ponad 6 tys. zł.

Znacząco przekroczony może zostać wskaźnik *Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie*, co wynika z możliwości realizacji w projektach w większości konkursów (z wyjątkiem dwóch wspomnianych wyżej oraz projektu popularyzatorskiego) wsparcia o charakterze kompleksowym, uwzględniającym m.in. działania na rzecz podnoszenia kwalifikacji nauczycieli.

Wartość docelową wskaźnika *Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie* proponujemy określić w wysokości wynikającej z oszacowania realistycznego, tj. 100.

3.3.2.3 Wskaźniki rezultatu

Priorytet inwestycyjny 10i

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości wskaźników rezultatu przyporządkowanych do PI10i⁵³.

Tabela 30. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 10i

	Cel końcowy (2023)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie optymistycznym
Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu [os.]	78%	48%	99%	127%	99%	127%
Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych [szt.]	100%	101%	104%	104%	104%	104%
Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu [os.]	67%	43%	91%	136%	91%	136%
Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych [szt.]	100%	94%	100%	100%	100%	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Prognozowane przekroczenie docelowej wartości wskaźnika dotyczącego *liczby nauczycieli, którzy nabyli kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu* wynika z zaniżenia jego wartości na etapie jej szacowania. Oparto się bowiem na danych dotyczących różnych grup uczestników w projektach PO KL, a nie na specyficznej grupie nauczycieli. Wg deklaracji wnioskodawców niemal 100%

⁵³ Pominięto wskaźniki rezultatu długoterminowego, których pomiar ma być prowadzony w ramach odrębnych ewaluacji.

uczestników uzyska kwalifikacje lub nabędzie kompetencje dzięki udziałowi w programie i nie wydaje się, by była to wartość zawyżona.

Jeśli chodzi o liczbę uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu, to sytuacja przedstawia się podobnie – wnioskodawcy przyjmują, że jeśli proces nabywania kompetencji lub umiejętności będzie miał miejsce *de facto* w szkole, to ryzyko nieukończenia form szkoleniowych i nie zakończenia ich zgodnie z założeniami (weryfikacja) jest niewielkie. Wstępne dane dotyczące rezultatów uzyskanych do końca 2018 roku pokazują słuszność tego założenia – na 16 750 uczniów objętych wsparciem 7 289 nabyło kwalifikacje lub umiejętności, a należy mieć na uwadze, że osoby objęte wsparciem zliczane są na wejściu do projektu, zaś osoby, które nabyły kwalifikacje lub umiejętności po jego zakończeniu, czyli dla projektów trwających wartości rezultatów są jeszcze nieznanne.

Priorytet inwestycyjny 10iii

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości wskaźników rezultatu przyporządkowanych do PI10iii oraz jednego wskaźnika przypisanego do PI10iv.

Tabela 31. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 10iii i (częściowo) PI10iv

	Cel końcowy (2023)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie optymistycznym
Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu [os.]	60%	1%	59%	99%	59%	99%
Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu [os.]	60%	1%	59%	99%	59%	99%
Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu [os.]	60%	1%	60%	100%	60%	100%
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia [os.]	31%	6%	31%	100%	31%	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Kolorem szarym wyróżniono wskaźnik przypisany do PI10iv – analogicznie jak w tabeli 28.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wszystkie wskaźniki zostaną osiągnięte.

Priorytet inwestycyjny 10iv

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości wskaźników rezultatu przyporządkowanych do PI8iv.

Tabela 32. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 10iv

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie optymistycznym
Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu [os.]	78%	62%	97%	125%	98%	126%
Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje lub uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu [os.]	67%	53%	98%	147%	97%	145%
Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki EFS [os.]	100%	98%	100%	100%	100%	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości (dotyczy tylko wskaźników nie komentowanych wcześniej)

Wyjaśnienie przekroczenia wartości docelowych dwóch pierwszych wskaźników jest analogiczne jak w przypadku wskaźników rezultatu przypisanych do PI10i.

3.3.3 Podsumowanie

Skuteczność interwencji mierzona wielkością uzyskiwanych wartości wskaźników oraz szacowanymi wartościami docelowymi produktu i rezultatu jest wysoka. Co prawda oszacowania pokazują na ryzykownie niskie (potencjalnie) wykonanie wskaźnika odnoszącego się do wydatków certyfikowanych, jednak informacje uzyskane w toku wywiadów i panelu wskazują na wysokie prawdopodobieństwo osiągnięcia założonych wartości wskaźnika.

Relatywnie niższa skuteczność, zagrażająca nieosiągnięciem założonych wartości docelowych, ma miejsce w części działań skierowanych do szkół zawodowych – dotyczy to przede wszystkim staży i praktyk odbywanych przez uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego u pracodawców oraz, w mniejszym stopniu – działań w zakresie rozwijania kompetencji i nabywania kwalifikacji. Wynika to z jednej strony z wyższych od zakładanych kosztów jednostkowych uzyskiwania wskaźników (nieoszacowany koszt staży i praktyk), z drugiej zaś z wciąż małą świadomością celowości odbywania staży i praktyk u pracodawców. Dotyczy to zarówno szkół, zwłaszcza tych stosunkowo dobrze wyposażonych w sprzęt niezbędnych do kształtowania umiejętności praktycznych, jak i pracodawców, niezainteresowanych przyjmowaniem uczniów.

Ostateczna ocena efektywności interwencji w ramach osi III będzie możliwa dopiero po zakończeniu realizacji dofinansowanych projektów. Należy zauważyć, że w procedurze wdrażania interwencji (co dotyczy każdej osi) istnieje szereg mechanizmów zapewniania efektywności – poczynając od kryteriów

wyboru projektów (ocena racjonalności i efektywności wydatków, wymóg trwałości w przypadku projektów powstawanie nowych instytucji czy miejsc), poprzez wymóg wnoszenia wkładu własnego przez wnioskodawców, po obowiązek stosowania przez beneficjentów procedur gwarantujących konkurencyjność i przejrzystość wydatkowania środków – nabywania dóbr i usług zgodnie z prawem zamówień publicznych i zasadą konkurencyjności.

Przedstawiona powyżej analiza w zakresie osiągnięcia wskaźników wskazuje, że zastosowane mechanizmy efektywności są skuteczne, biorąc pod uwagę przekroczenie znacznej części wskaźników.

Niezależnie od stwierdzonych trudności w zakresie kształcenia zawodowego należy zdecydowanie stwierdzić, że priorytety zidentyfikowane na etapie projektowania interwencji zachowują swoją aktualność w kontekście obecnych wyzwań społeczno-gospodarczych. Można nawet stwierdzić, że w świetle dokonanej reformy w obszarze szkolnictwa zawodowego konieczność ścisłej współpracy z pracodawcami, m.in. w zakresie części praktycznej kształcenia, nabrało jeszcze większego niż dotychczas znaczenia i tym bardziej jest niezbędne promowanie tego aspektu.

3.3.4 Rekomendacje

Przeprowadzone badanie nie wskazuje na potrzebę dokonania jakichkolwiek zmian w zakresie interwencji. Celowe jest natomiast dokonanie zmiany wartości docelowej wskaźnika *Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy* w kierunku jej urealnienia: rekomendujemy ustalenie wartości docelowej wskaźnika na poziomie 10 000.

Biorąc pod uwagę wysokie wskaźniki dotyczące przedszkoli i wysokie nasycenie miejscami opieki przedszkolnej w województwie, w kontekście planowanego konkursu na projekty w tym obszarze rekomendujemy sporządzenie mapy nasycenia miejscami opieki, jako narzędzia wspierającego ekspertów w procesie oceny wniosków o dofinansowanie.

Zwiększeniu skuteczności interwencji służyć będzie ponadto podjęcie decyzji o zwiększeniu alokacji całkowitej (uwzględniającej rezerwę wykonania) na szczególnie trafne rodzaje interwencji:

- Działanie 3.1 (z przeznaczeniem na poddziałanie 3.1.2),
- Działanie 3.2 w części dotyczącej PI10iv (poddziałanie 3.2.2)

w ramach których istnieje duży niezaspokojony popyt na wsparcie i tym samym znaczący potencjał absorpcyjny.

Rekomendujemy przeznaczenie kwot wynikających z rezerwy wykonania w osi III, przypadającej na PI10iii na działanie 3.1 (poddziałanie 3.1.2) w wysokości 37% i na działanie 3.2 (poddziałanie 3.2.2) w wysokości 63%.

Zwiększenie skuteczności i efektywności interwencji nie wymaga zmian instytucjonalnych czy systemowych. Istniejące w początkowym okresie wdrażania bariery i problemy, odnoszące się z jednej strony do procedury oceny wniosków o dofinansowanie (w tym kryteriów), z drugiej do Wytycznych MIR zostały usunięte w okresie od początku wdrażania do momentu realizacji badania.

3.4 OŚ PRIORYTETOWA IV POPRAWA DOSTĘPNOŚCI TRANSPORTOWEJ

3.4.1 Logika interwencji

Teoria bazowa

Zgodnie z diagnozą do Programu najważniejsze wyzwania rozwojowe regionu to:

- jeden z najslabiej rozwiniętych systemów transportowych, będący barierą w zakresie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności;
- zły stan techniczny sieci drogowej, a także kolejowej, skutkujący spadającymi maksymalnymi prędkościami na liniach i długimi czasami przejazdu;
- brak połączeń kolejowych między najważniejszymi ośrodkami regionu i z sąsiednimi województwami.

W diagnozie dostrzeżono mechanizm wpływu wymienionych czynników na znaczne zróżnicowanie przestrzenne w poziomie rozwoju i dostępie do usług w województwie, które ma swoje przyczyny także w peryferyjnym położeniu geograficznym.

Teoria działania

Odpowiedzią na zdiagnozowane wyzwania rozwojowe jest oś priorytetowa IV, której celem głównym jest poprawa dostępności transportowej. Oś ta jest realizowana przez 2 działania:

- 4.1 MOBILNOŚĆ REGIONALNA, w ramach którego wydzielono poddziałania:
 - 4.1.1 Mobilność regionalna;
 - 4.1.2 Dostępność terenów inwestycyjnych w BOF;
- 4.2 INFRASTRUKTURA KOLEJOWA.

Ich wdrożenie ma oddziaływać na cele szczegółowe, tj. zwiększenia dostępności transportowej regionu w ruchu drogowym oraz kolejowym, które mierzone są wskaźnikami drogowej (WDDT) i kolejowej (WKDT) dostępności transportowej.

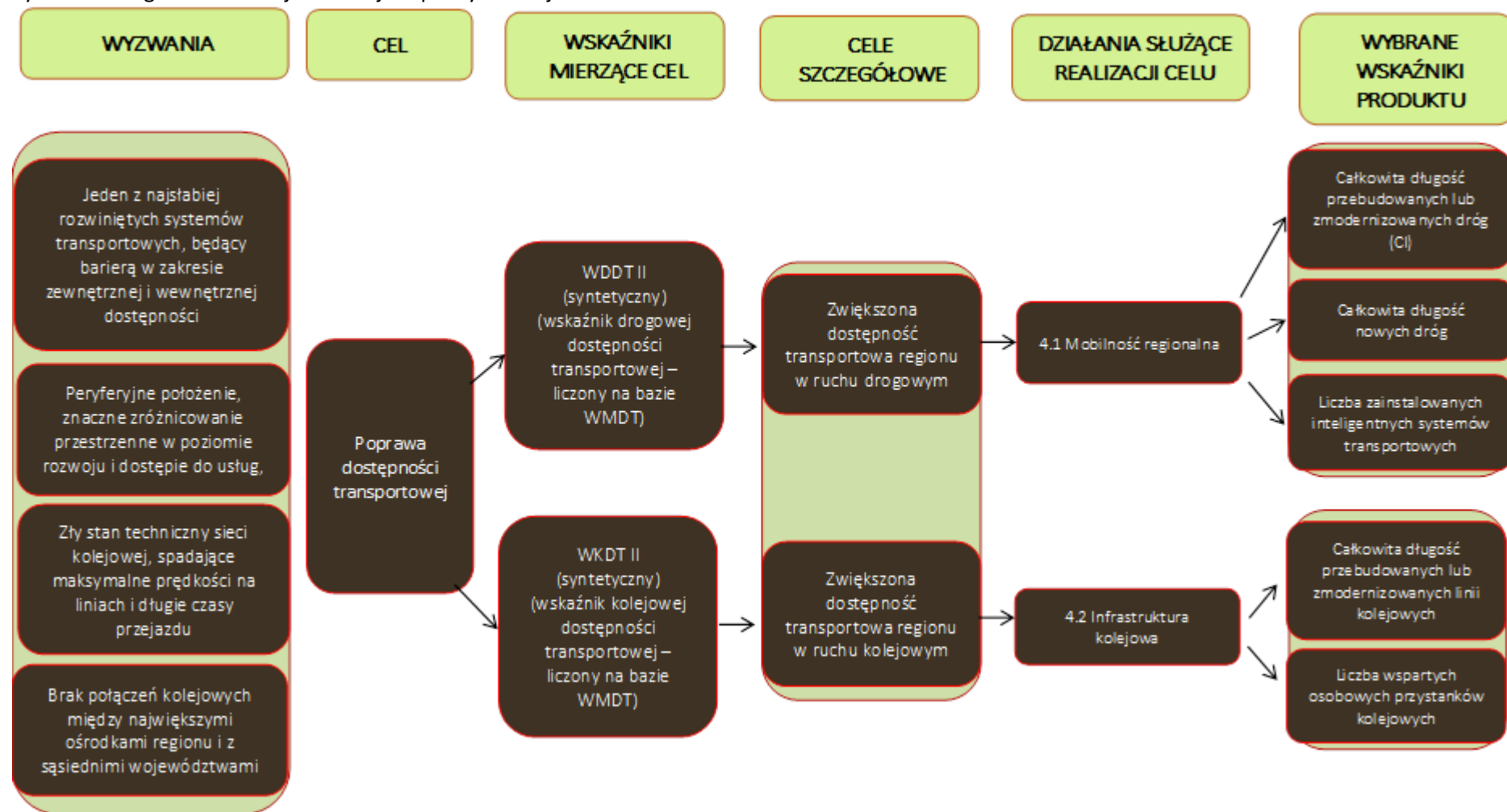
Teoria wdrażania

Za wdrażanie działań w IV osi priorytetowej odpowiada Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego oraz powołana Instytucja Pośrednicząca ZIT Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego (BOF).

Do końca 2018r. zakontraktowano projekty o wartości 777 394 170,53 zł, co stanowi 84% alokacji.

Poniżej w formie graficznej prezentujemy logikę interwencji.

Rysunek 4. Logika interwencji czwartej osi priorytetowej RPOWP 2014-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie zapisów RPOWP 2014-2020 oraz SZOOP.

3.4.2 Aktualny i prognozowany stan wdrażania

3.4.2.1 Wskaźniki ram wykonania

W osi priorytetowej „Poprawa dostępności transportowej” przyjęto dwa wskaźniki zaliczane do tzw. ram wykonania:

- *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych;*
- *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg.*

Poniżej omawiamy każdy z nich oraz prezentujemy szacunki dotyczące wartości docelowej.

Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg

Stan obecny oraz prognozy

Wskaźnik wdrażany jest przez działanie 4.1 Mobilność regionalna, które jest realizowane w większości w trybie pozakonkursowym, a projekty wybierane w konkursie obejmowały jedynie inwestycje drogowe w miastach na prawach powiatu. Dotychczas zakontraktowano umowy przewyższające wartość alokacji. Zakładano, że przebudowanie lub modernizacji do końca 2018r. będzie 20 km dróg. Udało się ten wskaźnik wypełnić w 78,5%. Z kolei cel końcowy w zakresie wskaźnika przebudowanych lub zmodernizowanych dróg został ustalony na poziomie 132 km, a zgodnie z oszacowaniem dokonanym w ramach niniejszego opracowania na koniec 2023r. wskaźnik osiągnie wartość 88,31 km, co będzie stanowić 66,9%.

Tabela 33. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźników z ram wykonania *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg*

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana	Wartość osiągnięta	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg [km]	20	15,6	78,5%	132	88,31	66,9%	136,21	103,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość celu pośredniego

Cel pośredni nie został osiągnięty, choć w pełni zrealizowano zamierzenia inwestycyjne z działania 4.1.2 koordynowane przez ZIT BOF. Nieznacznie gorzej wygląda tempo wdrażania projektów w poddziałaniu 4.1.1, gdzie na 15 w 8 nie odnotowano postępu w realizacji. Wynika to m.in. z konieczności ponownego ogłaszania przetargów opóźniających wdrażanie.

Wartość celu końcowego

Oszacowanie docelowej wartości na poziomie 88,31 km w wariacie realistycznym oparto o założenia zrealizowania wszystkich projektów, dla których zawarto umowy oraz braku nowych naborów wniosków w bieżącym roku i później, z uwagi na wyczerpanie alokacji. Zgodnie z tym oszacowaniem istnieje ryzyko nieosiągnięcia wskaźnika z uwagi na zgłaszany przez beneficjentów w całej Polsce problem przekroczeń kosztów wykonania inwestycji ponad oszacowane kosztorysy, a przez to wymuszony mniejszy zakres rzeczowy projektów i niższe niż szacowane na etapie programowania wartości produktów inwestycji.

Dla wariantu optymistycznego oszacowano wartość docelową na poziomie 136,21 km (uwzględniając projekty zidentyfikowane, lecz jeszcze bez podpisanych umów) i stopień osiągnięcia wskaźnika równy 103,2%.

Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych

Stan obecny oraz prognozy

Cel pośredni wskaźnika *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych* został ustalony na poziomie 36 208 486 EUR. Na koniec 2018r. osiągnięto poziom 91,3%, czyli 33 048 328 EUR. Wartość zakładana dla 2023 wynosiła 262 352 942 EUR. W wariacie realistycznym szacuje się, że stopień osiągnięcia wskaźnika wyniesienie 93,15%, a w wariacie optymistycznym: 118,94%. W wariacie realistycznym przyjęto, że z sukcesem zrealizowane zostaną wszystkie dotychczas zakontraktowane projekty. W wariacie optymistycznym założono, że zostanie zakontraktowany i zrealizowany 1 projekt z zakresu infrastruktury kolejowej w działaniu 4.2, na który nabór trwa do kwietnia 2019r. oraz 2 zidentyfikowane projekty drogowe z niepodpisanymi umowami (poddziałanie 4.1.1).

Tabela 34. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźników z ram wykonania *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych*

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana (2018r.)	Wartość osiągnięta (2018r.)	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana (2023r.)	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia wskaźnika w wariacie optymistycznym
Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych [EUR]	36 208 486	33 048 328	91,3%	262 352 942	244 380 539	93,15%	312 032 499	118,94%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość celu pośredniego

Osiągnięcie celu pośredniego na poziomie 91,3% należy uznać za satysfakcjonujące. Jest ono efektem realizacji projektów wyłącznie z działania 4.1 Mobilność regionalna, ponieważ nie dokonano postępów w realizacji projektów z działania 4.2. Stopień osiągnięcia wartości celu pośredniego jest znacznie wyższy niż w przypadku innego wskaźnika zaliczanego do ram wykonania, tj. *Całkowitej długości przebudowanych lub zmodernizowanych dróg*. Wynika to z sytuacji rynkowej, która powoduje znaczący wzrost kosztów realizacji inwestycji, znacząco przekraczających zakładane wartości kosztorysowe.

Wartość celu końcowego

Oszacowanie zakładające realizację wszystkich zakontraktowanych dotychczas projektów (wariant realistyczny) wskazuje, że wartość celu końcowego osiągnie poziom 93,15%. W wariacie optymistycznym, zakładającym realizację 1 projektu planowanego do zakontraktowania w toczącym się obecnie naborze (działanie 4.2) oraz 2 projektów zidentyfikowanych (poddziałanie 4.1.1) bez podpisanych umów o dofinansowanie obliczono poziom 118,94%. Oszacowanie uwzględnia założenie, że poziom wydatków kwalifikowalnych w działaniu 4.2 będzie na dotychczasowym poziomie, co przy obecnych trudnościach z wyborem wykonawcy prac przez beneficjenta jest założeniem zachowawczym. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że poziom wydatków kwalifikowalnych w tym działaniu będzie wyższy, co będzie spowodowane wzrostem kosztów realizacji usług budowlanych i koniecznością zwiększenia alokacji, aby zrealizować już zakontraktowane projekty. Wzrost ten widoczny jest szczególnie w branży infrastruktury kolejowej, której rynek jest mniej rozwinięty niż drogowej, a prace mają charakter bardziej specjalistyczny.

3.4.2.2 Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Dla osi priorytetowej IV ustanowiono 5 tego rodzaju wskaźników, z czego 3 przypisanych jest do PI 7b, a 2 do PI 7d.

Priorytet inwestycyjny 7b

Stan obecny i prognozy

W ramach PI 7b zaplanowano wdrożenie 4 inteligentnych systemów transportowych, całkowita długość nowych dróg wynieść miała 6 km, a przebudowanych lub zmodernizowanych 132 km. Na potrzeby oszacowania założono, że nie zostaną już zrealizowane inne inwestycje, poza tymi które obecnie mają zawarte umowy. Dlatego też wartości dla wariantu realistycznego i optymistycznego są identyczne.

Na poziomie całego działania 4.1 szacuje się, że stopień osiągnięcia wskaźnika *Całkowitej długości nowych dróg (C13)* będzie znacząco przekroczony (275%), wskaźnik *Całkowitej długości przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (C14)* zostanie nieosiągnięty (69% wartości celu końcowego), tak samo jak wskaźnik *Liczba zakupionego sprzętu/systemów służących poprawie bezpieczeństwa/ochrony uczestników ruchu drogowego*.

W poniższej tabeli zaprezentowano zbiorcze dane na temat zakładanych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 7b.

Tabela 35. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wspólnych i specyficznych produktu dla PI 7b

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantie optymistycznym
Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych [szt.]	4	0	0	0%	0	0%
Całkowita długość nowych dróg (CI) [km]	6	3,36	16,5	275%	19,5	325%
Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (CI) [km]	132	15,6	88,31	66,9%	136,21	103,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych IZ i dokumentacji technicznej projektów realizowanych w ZIT BOF.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

W żadnym z zakontraktowanych projektów nie jest wykazywany wskaźnik *Liczba zainstalowanych systemów transportowych*, dlatego jego wartość docelową oszacowano na docelowym poziomie równym 0. W realizacji projektów drogowych wystąpiły trudności związane z przekroczeniami wartości kosztorysowych, związane z sytuacją na rynku firm wykonawczych. Podjęto działania mające na celu intensyfikację poziomu kontraktacji i wdrażania, tj. zwiększono alokację, a beneficjenci powtarzali postępowania przetargowe w celu znalezienia wykonawców w zakładanym budżecie.

Znaczące przekroczenie wartości wskaźnika *Całkowita długość nowych dróg* wynika prawdopodobnie z trudności w klasyfikowaniu i przypisywaniu wartości do właściwych wskaźników przez beneficjentów. Na przykładzie projektów z poddziałania 4.1.2 ustalono, że deklarowane wartości różniły się względem zrealizowanych, co miało wpływ na prawie 2-krotnie wyższą wartość niż zakładana na poziomie priorytetu. Przykładowo *Całkowita długość nowych dróg* na podstawie danych SL2014 została

obliczona na 0,93 km, a po weryfikacji na podstawie danych dokumentacji technicznej⁵⁴ zweryfikowana do wartości 3,36 km. W przypadku wskaźnika *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg* było to odpowiednio 3,19 km (SL2014) i 0,61 km w rzeczywistości. Prawdopodobnie podobnymi zależnościami można wytłumaczyć przekroczenia w przypadku poddziałania 4.1.1.

Priorytet inwestycyjny 7d

Stan obecny i prognozy

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7d założono zrealizowanie projektów przebudowy lub modernizacji linii kolejowych na poziomie 64 km oraz wsparcie osobowych przystanków kolejowych w liczbie 2 szt. W wariantcie realistycznym przyjęto realizację dotychczas zakontraktowanych projektów, które swoim zasięgiem obejmują 48,01 km. Są to 2 projekty zakładające rewitalizację linii kolejowych istotnych dla transportu towarowego, stąd nie jest w nich zakładane wsparcie dla przystanków osobowych.

W poniższej tabeli zestawiono zbiorcze dane na temat zakładanych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 7d.

Tabela 36. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wspólnych i specyficznych produktu dla PI 7d

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie optymistycznym
Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych [CI] [km]	64	0	48,01	75,2%	48,01	75,2%
Liczba wspartych osobowych przystanków kolejowych [szt.]	2	0	0	0%	0	0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wdrażanie projektów z zakresu infrastruktury kolejowej w działaniu 4.2 obarczone jest największymi trudnościami w osi priorytetowej IV. Poza zakontraktowanymi dotychczas 2 projektami rewitalizacji, tj.:

- Rewitalizacji linii kolejowej nr 59 na odcinku granica państwa – Chryzanów (S),
- Rewitalizacji linii kolejowej nr 57 na odcinku Kuźnica Białostocka – Gieniusze (S) oraz linii kolejowej nr 923 na odcinku Bufałowo Wschód – Bufałowo (S),

pierwotnie planując także przywrócenie pasażerskiej obsługi kolejowej do Łomży, dzięki realizacji projektów pn.:

- Rewitalizacja linii kolejowej nr 49 na odcinku Śniadowo – Łomża,
- Rewitalizacja linii kolejowej nr 36 na odcinku Łapy– Śniadowo – granica województwa.

Niestety z uwagi na brak zainteresowania przewoźników obsługą pasażerską, w projektach zakres został ograniczony przez PKP PLK jedynie do rewitalizacji linii kolejowych w zakresie obsługi towarowej.

⁵⁴ M.in. DROTECH Sp. z o.o., Opis techniczny do projektu wykonawczego budowy drogi gminnej – ulicy Nilskiego – Łapińskiego w Łapach, s. 1.

Nie tylko w województwie podlaskim, ale w całej w Polsce beneficjent, jakim jest PKP PLK napotyka na problem przekroczenia wartości kosztorysowych w ramach postępowań przetargowych, a przez to problemy z ich rozstrzygnięciem. Oferowane przez wykonawców ceny przewyższają kosztorysy nawet ponad dwukrotnie, czego przykładami są przetargi ogłaszane na wykonanie prac w ramach projektów zakontraktowanych już z RPOWP 2014-2020. Sytuacja rynkowa wymuszać będzie prawdopodobnie rezygnację z części zaplanowanych projektów i przesunięcie środków na już zakontraktowane, co jest zgodne z oczekiwaniami beneficjenta.

Jedynym wskaźnikiem z załącznika nr 2 do SZOOP, dla którego założono, że wartość zostanie oszacowany w późniejszym terminie jest *Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych*. W żadnym z zakontraktowanych projektów nie jest on wykazywany dlatego zakłada się, że pozostanie na zerowym poziomie.

Tabela 37. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wspólnych i specyficznych produktu dla PI 7d w odniesieniu do działania

	Cel końcowy (2023)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych [szt.]	n/d	0	0%	0	0%	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

3.4.2.3 Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu – poziom makro

Dla czwartej osi priorytetowej przyjęto 2 specyficzne wskaźniki rezultatu. Poniżej zestawione zostały ich zakładane na 2023r. wartości oraz wartości najbardziej aktualne wg. oszacowań. Z uwagi na złożoną konstrukcję wskaźnika nie jest możliwe oszacowanie jego wartości bez zaawansowanych metod analizy przestrzennych i kartograficznych, stąd można mówić jedynie o kierunku prognozowanych zmian i modyfikacji jego dotychczasowego tempa wzrostu.

Tabela 38. Zestawienia wartości wskaźników rezultatu dla PI 7d i PI 7b

	Wartość bazowa	Wartość w roku 2017	Wartość szacowana na koniec 2018r.	Wartość docelowa (2023)	Wartość szacowana na koniec 2023r.
WDDT II Wskaźnik Drogowej Dostępności Transportowej (syntetyczny)	12,8479	14,00	b.d.	16,0364	b.d.
WKDT II Wskaźnik Kolejowej Dostępności Transportowej (syntetyczny)	10,3396	13,32	b.d.	16,7487	b.d.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych strateg.stat.gov.pl. [dostęp: 9 kwietnia 2019r.]

Można przewidywać, że kierunek oraz tempo zostanie utrzymane, ponieważ realizacja dużych projektów infrastrukturalnych w drogi ekspresowe i magistralne linie kolejowe postępuje zgodnie z planem, co przyczyni się zarówno do wzrostu drogowej jak i kolejowej dostępności transportowej. Udział RPOWP 2014-2020 we wzroście tych wskaźników będzie prawdopodobnie niewielki, ale zgodny z pożądanym kierunkiem. Szczególnie przysłużą się inwestycje w ciągach dróg odchodzących od dróg szybkiego ruchu i obwodnice miast. Inwestycje na drogach w miastach i na terenach inwestycyjnych nie będą oddziaływać na wskaźnik dostępności transportowej przeliczany dla całego regionu lub będą, ale w niezauważalnym stopniu.

Ważne z punktu widzenia regionu inwestycje na szlakach prowadzących z Łomży do Białegostoku mogą nie zostać zrealizowane w obecnej perspektywie UE. Potencjalnie mają one większe znaczenie dla WKDT niż projekty na przygranicznych odcinkach linii szerokotorowych. Łomża jest bowiem jednym z

największych miast w Polsce pozbawionym obsługi pasażerskim transportem kolejowym a zły stan prowadzących do niej linii kolejowych generuje uciążliwość także dla transportu ładunków. Realizacja wszystkich zaplanowanych do realizacji w ramach RPOWP 2014-2020 prac na liniach kolejowych przewidzianych w Regionalnym Planie Transportowym Województwa Podlaskiego przyczyniłaby się do osiągnięcia założonego wskaźnika. Opisywany wyżej wzrost cen rynkowych oraz dostępna w czwartej osi priorytetowej alokacja powoduje ryzyko braku realizacji części zaplanowanych rewitalizacji linii, stąd należy przewidywać, że wartość docelowa wskaźnika rezultatu WKDT nie zostanie osiągnięta, ponieważ obecnie zakontraktowane projekty nie wygenerują wystarczających efektów w zakładanym zakresie.

3.4.3 Podsumowanie

Inwestycje prowadzone w ramach RPOWP 2014-2020 cechuje poprawna skuteczności w realizacji postawionych celów. Zaplanowane działania mają pozytywne oddziaływanie na dostępność transportową, choć ich udział we wzroście wskaźników nie będzie znaczący. Dla rezultatów Programu negatywnie odbije się brak rewitalizacji linii kolejowych będących elementem połączenia kolejowego Białystok – Łomża.

Efektywności wdrażania interwencji zagraża wzrastający poziom cen wykonania prac budowlanych, który szczególnie dotyka branżę infrastruktury kolejowej. W przypadku inwestycji drogowych rynek wykonawców jest szerszy, a zakres prac mniej wyspecjalizowany. Pomimo przekroczenia kosztorysów udaje się, zatem wyłonić wykonawców w postępowaniach przetargów, przy zwiększeniu alokacji, co w przypadku inwestycji kolejowych jest dużo bardziej skomplikowane. Istnieje wysokie prawdopodobieństwo konieczności przesunięcia środków i rezygnacji z realizacji części projektów kolejowych, aby z sukcesem zakończyć już zakontraktowane inwestycje. Alternatywnym rozwiązaniem będzie przesunięcie środków z innych osi priorytetowych przez IZ i zwiększenie alokacji na realizację wszystkich zaplanowanych projektów kolejowych. Taki scenariusz wymaga także gotowości finansowej ze strony beneficjenta. Pozwoliłoby to na osiągnięcie zakładanych wartości wskaźników rezultatu. Podobna sytuacja rynkowa w branży drogownictwa wymusza zabezpieczenie dodatkowej alokacji także na realizację 2 projektów z poddziałania 4.1.1, w którym alokacja została wyczerpana. Dotyczy to przebudowy fragmentów dróg wojewódzkich nr 687 oraz 678, które zostały zidentyfikowane, lecz nie zostały zawarte umowy o dofinansowanie.

3.4.4 Rekomendacje

Rekomenduje się urealnienie zaplanowanych w Programie wartości docelowych wskaźników, dla których prognozowane są znaczące przekroczenia lub niedoszacowania. Prawdopodobnie różnice między danymi SL2014 a dokonaną weryfikacją dokumentacji technicznej wynikają z mylnej interpretacji przez beneficjentów wytycznych wskazujących jak należy kwalifikować realizowane przedsięwzięcie: budowa nowej drogi lub przebudowa istniejącej. Dotyczy to wskaźników z działania 4.1 Mobilność regionalna, tj. *Całkowita długość nowych dróg* i *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg*, których korekty należy dokonać także na poziomie projektów. Rekomenduje się zmianę docelowej wartości wskaźnika *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych [CI]*, jak również usunięcie wskaźników *Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych* i *Liczba wspartych osobowych przystanków kolejowych* z uwagi na brak projektów wykazujących ich realizację.

3.5 OŚ PRIORYTETOWA V. GOSPODARKA NISKOEMISYJNA

3.5.1 Logika interwencji

Teoria bazowa

W uzasadnieniu wyboru celów tematycznych dokumentu programowego RPOWP 2014-2020, wskazano na następujące problemy/wyzwania uzasadniające interwencję publiczną w takim zakresie, jaki został przewidziany w ramach V osi priorytetowej:

- zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego regionu (obecne zużycie energii w województwie kilkakrotnie przewyższa jej produkcję, co powoduje uzależnienie od źródeł wytwórczych znajdujących się poza terenem województwa, a zły stan sieci elektroenergetycznych zagraża ciągłości jej dostaw i powoduje straty w trakcie przesyłu);
- niewykorzystany potencjał rozwoju energetyki odnawialnej (duży potencjał szczególnie w zakresie produkcji energii z biogazu i energii słonecznej);
- rosnące zapotrzebowanie na energię wśród podlaskich przedsiębiorstw oraz ulegająca zmianom sytuacja na rynku paliw, przy jednocześnie złym stanie technicznym sieci energetycznych;
- wysokie zużycie energii w sektorze budownictwa, w tym w budynkach użyteczności publicznej i mieszkaniowych, co wskazuje na wysoki potencjał oszczędności energii w tym sektorze;
- konieczność realizacji celów pakietu energetyczno-klimatycznego UE, w tym redukcji emisji CO₂, wzrostu wykorzystania OZE i poprawy efektywności energetycznej, m.in. poprzez realizację lokalnych planów i strategii gospodarki niskoemisyjnej;
- znaczące emisje CO₂, zanieczyszczeń powietrza i hałasu z sektora transportu w miastach.

W odpowiedzi na zidentyfikowane problemy i wyzwania wskazano na konieczność ukierunkowania interwencji na rozwój wykorzystania OZE, poprawę efektywności energetycznej przedsiębiorstw oraz budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych, a także ograniczenie zanieczyszczenia powietrza poprzez realizację planów gospodarki niskoemisyjnej, w tym budowę i modernizację sieci ciepłowniczej, modernizację indywidualnych źródeł ciepła, wymianę oświetlenia na energooszczędne, promowanie budownictwa energooszczędnego i pasywnego oraz wsparcie niskoemisyjnego transportu publicznego w miastach.

Teoria działania

Cele osi V mają zostać osiągnięte dzięki realizacji działań wpisujących się w priorytety inwestycyjne 4a, 4b, 4c i 4e:

- PI 4a - realizacja priorytetu inwestycyjnego ma przyczynić się do zwiększenia udziału energii odnawialnej w produkcji energii ogółem, ale też w jej zużyciu końcowym brutto (działanie 5.1). Efektem podjętych działań będzie redukcja emisji CO₂ i poprawa stanu środowiska, ale także wzrost potencjału ekonomicznego słabych strukturalnie obszarów wiejskich (wskaźnik rezultatu specyficzny dla programu: *Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto*);
- PI 4b – rezultatem podjęcia kompleksowych działań prowadzących do racjonalizacji zużycia i ograniczenia strat energii i ciepła z zastosowaniem OZE powinien być spadek zużycia energii pierwotnej w MŚP (działanie 5.2), a w efekcie także redukcja emisji CO₂. Oczekiwane rezultaty powinny mieć wpływ na zmniejszenie energochłonności gospodarki (wskaźnik rezultatu specyficzny dla programu: *Zużycie energii elektrycznej na 1 mln zł PKB*);
- PI 4c - rezultatem podjęcia kompleksowych działań prowadzących do racjonalizacji zużycia i ograniczenia strat energii, ciepła i wody z zastosowaniem OZE powinien być spadek zużycia energii pierwotnej w sektorze mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej (działanie 5.3, w tym poddziałanie 5.3.1 i 5.3.2). Oczekiwane rezultaty powinny mieć wpływ na

zmniejszenie zapotrzebowania na energię ciepłą (wskaźniki rezultatu specyficzne dla programu: *Sprzedż energii cieplnej w ciągu roku – budynki mieszkalne* oraz *Sprzedż energii cieplnej w ciągu roku – urzędy i instytucje*);

- PI 4e – interwencja ukierunkowana została na wsparcie obszarów posiadających strategie odnoszące się do kwestii związanych z zapewnieniem lokalnego bezpieczeństwa energetycznego, a także przyczyniających się do osiągnięcia celów pakietu energetyczno-klimatycznego 3x20 (w przypadku Polski 2x20 i 1x15% w zakresie OZE). Wspierane działania dotyczą zaopatrzenia w energię i jej zużycia oraz zapewnienia bezpieczeństwa zasilania, jak również promowania „czystego” transportu w miastach i ich obszarach funkcjonalnych (działanie 5.4). Wpływie to bezpośrednio na redukcję emisji gazów cieplarnianych oraz zanieczyszczeń pyłowych do atmosfery (wskaźnik rezultatu specyficzny dla programu: *Średnie roczne stężenia pyłu PM10 na stanowiskach pomiarowych (średnia dla: Białegostoku, Suwałk i Łomży)*).

Teoria wdrażania

Oś V wdrażana jest obecnie w czterech działaniach:

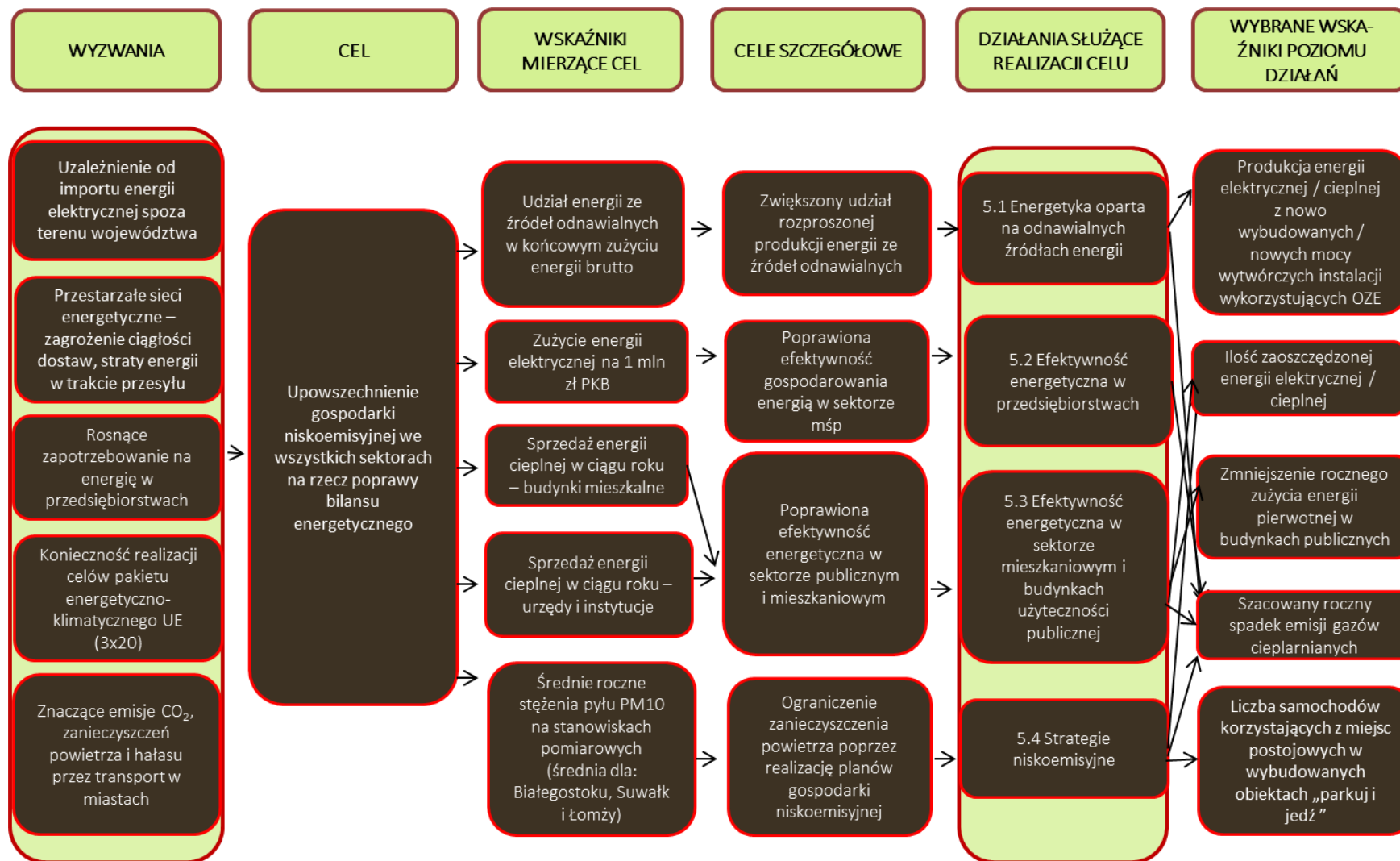
- 5.1 Energetyka oparta na odnawialnych źródłach energii;
- 5.2 Efektywność energetyczna w przedsiębiorstwach;
- 5.3 Efektywność energetyczna w sektorze mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej:
 - 5.3.1 Efektywność energetyczna w budynkach publicznych, w tym budownictwo komunalne;
 - 5.3.2 Efektywność energetyczna w sektorze mieszkaniowym;
- 5.4 Strategie niskoemisyjne:
 - 5.4.1 Strategie niskoemisyjne z wyłączeniem BOF;
 - 5.4.2 Strategie niskoemisyjne BOF.

System instytucjonalny wdrażania w osi V składa się z odpowiednich departamentów Instytucji Zarządzającej usytuowanej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podlaskiego. Dla poddziałania 5.4.2 wyznaczono Instytucję Pośredniczącą ZIT BOF.

Całkowita alokacja z rezerwą wykonania (wkład ze środków UE) na ww. działania wynosi 190 530 000 EUR. Na koniec 2018 roku zakontraktowano 62% alokacji.

Na rysunku poniżej przedstawiono schemat graficzny logiki interwencji.

Rysunek 5. Logika interwencji piątej osi priorytetowej RPOWP 2014-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zapisów RPOWP 2014-2020 oraz SZOOP.

3.5.2 Aktualny i prognozowany stan wdrażania

3.5.2.1 Wskaźniki ram wykonania

W V osi priorytetowej „Gospodarka niskoemisyjna” przyjęto trzy wskaźniki zaliczane do tzw. ram wykonania. Poniżej omówiono każdy z nich oraz zaprezentowano szacunki dotyczące wartości możliwej do osiągnięcia w 2023r.

Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych

Wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowalnych w projektach. Cel pośredni dla osi piątej został określony na poziomie 31 mln EUR, a cel końcowy – 224 mln EUR i jest równy całkowitej alokacji na piątą oś priorytetową (wraz z rezerwą wykonania), uwzględniającej wkład UE, krajowe środki publiczne oraz krajowe środki prywatne, przy założeniu średniego dofinansowania na poziomie 85%.

Stan obecny oraz prognozy

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Zamawiającego, wartość wskaźnika osiągnięta na koniec 2018r. wynosi 40 mln EUR, co odpowiada realizacji celu pośredniego na poziomie 131%.

Wg przeprowadzonych oszacowań, w działaniu 5.1 wartość kosztów kwalifikowalnych wyniesie od 427 do 457 mln zł, w działaniu 5.2 – między 38⁵⁵ a 76 mln zł, w poddziałaniu 5.3.1 – od 234 do 262 mln zł, w poddziałaniu 5.3.2- 40 mln zł, w poddziałaniu 5.4.1 – od 127 do 130 mln zł, w poddziałaniu 5.4.2 – 183 mln zł. Sumując wartości dla poszczególnych instrumentów wsparcia można oszacować, że wartość certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych będzie mieściła się w przedziale: 1 017 – 1 120 mln zł, tj. 245 – 270 mln EUR, co odpowiada 109-120% wartości celu końcowego wskaźnika.

Tabela 39. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania
Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana (2018r.)	Wartość osiągnięta (2018r.)	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana (2023r.)	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych [EUR]	30 936 335	40 374 925	131%	224 152 942	245 172 190	109%	269 908 370	120%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość celu pośredniego

Wartość celu pośredniego została określona na poziomie 13,8% wartości celu końcowego. Wpływ na przekroczenie zakładanej na koniec 2018r. wartości miało szybsze niż zakładano tempo kontraktacji i realizacji projektów - w działaniu 5.1 i poddziałaniu 5.3.1 pierwsze nabory wniosków przeprowadzono już w 2015r. (w poddziałaniu 5.3.1 kolejny nabór w 2016r.), również kontraktacja projektów pozakonkursowych w poddziałaniu 5.4.2 postępowała szybko, dzięki czemu większość projektów wyłonionych w tych naborach została przed końcem 2018r. zakończona, a część znajdowała się w zaawansowanym stadium realizacji.

⁵⁵ W wariacie ostrożnym przyjęto, że możliwa do osiągnięcia kwota to połowa wartości umowy z BGK.

Wartość celu końcowego

Przewidywane niewielkie przekroczenie oszacowanej wartości celu końcowego wynika z faktu, że prognozowane jest wykorzystanie całej alokacji przypisanej do V osi priorytetowej, a wartość docelowa wskaźnika finansowego wyznaczona została z założeniem średniego dofinansowania ze środków UE na poziomie 85% kosztów kwalifikowalnych, podczas gdy realnie w podpisanych dotąd umowach o dofinansowanie w skali całej osi poziom ten wynosi średnio 69%, co oznacza wyższą niż prognozowano wartość wkładu własnego beneficjentów.

Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków

Wskaźnik agregowany jest z projektów dofinansowanych w PI 4b (działanie 5.2) i PI 4c (poddziałania 5.3.1 i 5.3.2). Cel pośredni został określony na poziomie 38 szt., a cel końcowy - na poziomie 584 szt.

Stan obecny oraz prognozy

Zgodnie z danymi otrzymanymi od Zamawiającego, realizacja celu pośredniego dla wskaźnika *Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków*, wynikająca z zatwierdzonych do 31.12.2018 wniosków o płatność, wynosi 67 szt., co odpowiada 176% wyznaczonej wartości celu pośredniego, a więc jej blisko dwukrotne przekroczenie.

Wartość wskaźnika wynikająca z podpisanych do 31.12.2018 umów o dofinansowanie w poddziałaniu 5.3.1 wynosi 106 szt., natomiast w ramach umów zawartych z pośrednikami dla instrumentów finansowych – w działaniu 5.2 – 7 szt., w poddziałaniu 5.3.2 – 26 szt.; łącznie w skali całej V osi priorytetowej – 139 szt., co odpowiada 24% celu końcowego. Przy założeniu zakontraktowania całkowitego budżetu nierozstrzygniętego dotąd naboru w działaniu 5.3.1 (80 mln zł) oraz wykonania założeń umów z pośrednikami finansowymi w działaniu 5.2 i poddziałaniu 5.3.2, wartość wskaźnika *Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków* powinna w 2023r. osiągnąć poziom 192 szt., co odpowiada 33% wartości wyznaczonego celu końcowego. W wariantcie optymistycznym, który zakłada zakontraktowanie całkowitej alokacji pozostałej do wykorzystania w poddziałaniu 5.3.1 (tj. ok. 100 mln zł)⁵⁶ oraz wykonanie wszystkich założeń z umowy z menadżerem funduszy w działaniu 5.2 i poddziałaniu 5.3.2 BGK (łącznie 40 szt.), wskaźnik może osiągnąć poziom 227 szt. co odpowiada 39% celu końcowego.

Tabela 40. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania *Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków*

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana (2018r.)	Wartość osiągnięta (2018r.)	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana (2023r.)	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie optymistycznym
Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków [szt.]	38	67	176%	584	192	33%	227	39%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość celu pośredniego

Wartość celu pośredniego została określona na poziomie 6,5% wartości celu końcowego. Wpływ na przekroczenie zakładanej na koniec 2018r. wartości miał niewątpliwie fakt, że w poddziałaniu 5.3.1 bardzo szybko, bo już w 2015 i 2016r., przeprowadzono dwa pierwsze nabory wniosków, dzięki czemu

⁵⁶ Jest to prawdopodobne, biorąc pod uwagę fakt, że wnioskowana kwota dofinansowania we wnioskach złożonych w ostatnim naborze w poddziałaniu 5.3.1 wynosi 146 mln zł.

duża część inwestycji została przed końcem 2018r. zakończona, a część znajdowała się w zaawansowanym stadium realizacji.

Wartość celu końcowego

Na etapie programowania wartość celu końcowego wskaźnika *Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków* oszacowano na podstawie danych historycznych z RPOWP 2014-2020 2007-2013 oraz danych Banku Światowego, zawartych w badaniu ex ante instrumentów finansowych planowanych do wdrożenia w ramach POIiŚ 2014-2020. Wyliczony w ten sposób koszt jednostkowy termomodernizacji budynku użyteczności publicznej wyniósł 996 tys. zł, wielorodzinnego budynku mieszkalnego - ok. 1 810 tys. zł (na podstawie strategii inwestycyjnej IF) oraz mieszkalnego budynku jednorodzinnego – 100 tys. zł. Na budynki użyteczności publicznej planowano przeznaczyć alokację w wysokości ok. 96 mln zł, na budynki mieszkalne wielorodzinne – ok. 25 mln zł, a na budynki jednorodzinne ok. 46 mln zł, co pozwalało szacować, że wsparciem zostanie objętych 96 budynków użyteczności publicznej, 14 budynków wielorodzinnych i 460 budynków jednorodzinnych. Dodatkowo we wskaźniku ram wykonania uwzględniono także wkład PI 4b - 14 budynków przedsiębiorstw, które mogą zostać poddane termomodernizacji w działaniu 5.2. Przyjęte założenia należy uznać za poprawne metodologicznie i finansowo⁵⁷, natomiast ostatecznie termomodernizacja budynków jednorodzinnych nie znalazła się wśród typów dofinansowanych w działaniu 5.3 w przedsięwzięć - wsparcie obejmuje budynki użyteczności publicznej i komunalne budynki mieszkalne w poddziałaniu 5.3.1 oraz budynki wielorodzinne zarządzane przez spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe w poddziałaniu 5.3.2. Biorąc pod uwagę ten kluczowy fakt, należy stwierdzić, że nawet w przypadku wykorzystania całkowitej alokacji na działania 5.2 i 5.3 nie będzie możliwe osiągnięcie zakładanej wartości celu końcowego, ze względu na znaczny udział budynków jednorodzinnych w oszacowanej na etapie programowania wartości tego celu (460 z 584 szt., tj. 79% wartości celu końcowego). Wartość celu końcowego powinna w związku z tym zostać skorygowana odpowiednio do realnego zakresu interwencji: od wartości 584 szt. należy odjąć 460 szt., które miały odnosić się do budynków jednorodzinnych, oraz dodać liczbę budynków użyteczności publicznej, które mogą zostać poddane termomodernizacji przy wykorzystaniu tej samej alokacji, którą zamierzano przeznaczyć na budynki jednorodzinne, tj. 46 szt. (46 mln zł / 0,996 mln zł = 46 budynków). Obliczona w ten sposób wartość celu końcowego powinna wynieść 170 szt. (584 – 460 + 46 = 170) i jest to poziom, który może zostać osiągnięty w 100% (w nawet ponad 100%) w ramach alokacji środków UE dostępnej w działaniach 5.2 i 5.3.

Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE

Wskaźnik agregowany jest z projektów dofinansowanych w PI 4a (działanie 5.1) i PI 4b (działanie 5.2). Cel pośredni został określony na poziomie 14 szt., a cel końcowy - na poziomie 106 szt.

Stan obecny oraz prognozy

Zgodnie z danymi otrzymanymi od Zamawiającego, realizacja celu pośredniego dla wskaźnika *Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE*, wynikająca z zatwierdzonych do 31.12.2018 wniosków o płatność, wynosi 211 szt., co odpowiada 1 507% wyznaczonej wartości celu pośredniego, a więc jej ponad piętnastokrotne przekroczenie.

Przy założeniu zakontraktowania całkowitych budżetów naborów planowanych w działaniu 5.1 na 2019r. (110 mln zł) oraz wykonania założeń umów z pośrednikami finansowymi w działaniu 5.2 (19 szt.), wartość wskaźnika *Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE* powinna w 2023r. osiągnąć poziom 3 328 szt., co odpowiada 3 139% wartości wyznaczonego celu końcowego. W wariancie optymistycznym, który zakłada zakontraktowanie całkowitej alokacji

⁵⁷ Koszt jednostkowy termomodernizacji budynku użyteczności publicznej w realnie podpisanych umowach o dofinansowanie w poddziałaniu 5.3.1 okazał się zbliżony do zakładanego – wyniósł jak dotąd 832 tys. zł, natomiast w projektach wyłonionych w ostatnim naborze można się spodziewać wyższej kwoty, co jest związane ze znacznym wzrostem cen na rynku usług budowlanych.

pozostałej do wykorzystania w działaniu 5.1 (tj. ok. 128 mln zł)⁵⁸ oraz wykonanie wszystkich założeń z umowy z menadżerem funduszy) BGK (37 szt.), wskaźnik może osiągnąć poziom 3 560 szt. co odpowiada 3 359% celu końcowego.

Tabela 41. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania *Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE*

	Cel pośredni (2018r.)				Cel końcowy (2023r.)			
	Wartość zakładana	Wartość osiągnięta	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE [szt.]	14	211	1 507%	106	3 328	3 139%	3 560	3 359%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Przyczyny znacznych przekroczeń celu pośredniego oraz końcowego zostaną omówione łącznie, ponieważ wynikają z tych samych uwarunkowań.

Cel końcowy dla wskaźnika *Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE* został wyznaczony w oparciu o dostępną alokację środków UE oraz średnie koszty wsparcia na budowę lub modernizację jednostek wytwarzania energii z OZE w projektach z RPOWP 2014-2020 2007-2013 (wartość urealniono w czasie z wykorzystaniem indeksu WCPSP). Oszacowana w ten sposób wartość wskaźnika wyniosła 69 szt. w działaniu 5.1 (przy średniej zakładanej mocy zainstalowanej jednostki wytwarzania na poziomie 0,48MW) oraz 37 szt. w działaniu 5.2 (przy średniej zakładanej mocy zainstalowanej jednostki wytwarzania na poziomie 0,08MW). Przyjęty ostrożny poziom wartości celu pośredniego (13% wartości celu końcowego) uwzględniał wysokie ryzyko związane z realizacją inwestycji w duże jednostki wytwarzana energii elektrycznej z OZE, na które wpływ ma między innymi złożoność procedur formalno-prawnych oraz braki legislacyjne w tym obszarze, jakie zidentyfikowano na etapie programowania.

Przyjęte założenia i oszacowania należy uznać za poprawne metodologicznie i merytorycznie, natomiast okazały się nie w pełni adekwatne do realiów wdrożeniowych, w szczególności w odniesieniu do decyzji o dofinansowaniu w działaniu 5.1 energetyki prosumenckiej, w tym projektów „parasolowych”, realizowanych przez samorządy, obejmujących wyłącznie energetykę słoneczną (montaż małych instalacji fotowoltaicznych i solarnych na budynkach mieszkańców w celu produkcji energii na potrzeby własne). Ponadto wpływ na znacznie wyższy niż oczekiwano poziom realizacji omawianego wskaźnika miały zastosowane w działaniu 5.1 szczegółowe kryteria oceny merytorycznej. W przypadku projektów dotyczących wytwarzania energii z OZE (w tym wytwarzania na potrzeby własne) kryteria premiowały małe jednostki wytwórcze (maksymalną punktację w kryterium „Rodzaj źródeł energii” w przypadku jednostek podłączanych do sieci otrzymywały instalacje biogazowe do 200 kW, a w przypadku produkcji energii na potrzeby własne – do 50kW oraz w obu przypadkach ogniwa fotowoltaiczne do 40kW), a pośrednio premiowały także technologie fotowoltaiczne⁵⁹, charakteryzujące się najniższym poziomem nakładów inwestycyjnych na jednostkę mocy

⁵⁸ Jest to prawdopodobne – w poprzednich naborach obejmujących te same typu projektów zatwierdzono do dofinansowania projekty, w których wartość dofinansowania UE przekraczała wyznaczone na poszczególne typy projektów budżety naboru.

⁵⁹ Kryterium premiowało także kolektory słoneczne (energia cieplna), jednak w tym fragmencie raportu omawiane są wyłącznie kwestie dotyczące wytwarzania energii elektrycznej z OZE.

zainstalowanej (kryterium „Efektywność kosztowa urządzeń produkujących energię pochodzącą ze źródeł odnawialnych”, w którym przyznawano maksymalną punktację za najniższy poziom nakładu środków UE na jednostkę mocy zainstalowanej) - elektrownie wiatrowe czy biogazowe mają znacznie wyższe nakłady inwestycyjne na 1 MW mocy zainstalowanej. Kryteria oceny merytorycznej zastosowane dla projektów „parasolowych” premiowały jeszcze mniejsze jednostki – ogniwa fotowoltaiczne do 5 kW mocy zainstalowanej⁶⁰. Konsekwencją tych uwarunkowań programowych była możliwość objęcia wsparciem znacznie większej liczby instalacji, niż miałyby to miejsce w przypadku dofinansowania większych elektrowni wiatrowych i biogazowych, które wzięto pod uwagę przy wyznaczaniu wartości docelowej wskaźnika na etapie programowania. W umowach podpisanych do końca 2018r. w działaniu 5.1 *Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE* wynosi ponad 1,9 tys. szt., a średnia moc zainstalowana jednostki wytwarzania energii elektrycznej z OZE - 0,02 MW, a więc dwudziestoczekrotnie mniej niż zakładano na etapie programowania – a w kolejnych, planowanych na 2019r. w działaniu 5.1 naborach można się spodziewać podobnej struktury projektów jak w dotychczas podpisanych umowach. Warto podkreślić, że indywidualne panele fotowoltaiczne można zamontować i uruchomić w bardzo krótkim czasie, nie wymagają zazwyczaj pozwoleń na budowę i skomplikowanych procedur formalnych, co miało wpływ na szybsze niż zakładano tempo realizacji projektów i spowodowało znaczne przekroczenie celu pośredniego omawianego wskaźnika.

Dodatkowo należy zauważyć, że część alokacji przypisanej do działania 5.1 (ok. 56 mln zł) planowano przeznaczyć na wsparcie magazynowania i przesyłu energii elektrycznej, natomiast ostatecznie wnioskodawcy (operatorzy systemu dystrybucyjnego) nie byli zainteresowani realizacją projektów tego typu i nie są planowane dla nich kolejne nabory, dzięki czemu większa kwota środków UE zostanie przeznaczona na jednostki wytwórcze, co ma wpływ na dalsze zwiększenie możliwej do osiągnięcia wartości omawianego wskaźnika.

Istotnym czynnikiem zewnętrznym, mającym wpływ na to, że wnioskodawcy nie aplikowali o środki dla projektów obejmujących inne technologie, takie jak wiatr czy biogaz, była niestabilność uwarunkowań prawnych dotyczących ustawowego systemu wsparcia operacyjnego dla produkcji energii elektrycznej z OZE. Przedłużający się do grudnia 2017r. proces notyfikacji w KE nowego, aukcyjnego systemu wsparcia wprowadzonego nowelizacją ustawy OZE z 2015r., wprowadzenie w 2016r. przepisów istotnie ograniczających możliwość lokalizacji oraz rentowność inwestycji w energetykę wiatrową, trudności w przeprowadzaniu pierwszych aukcji w nowym systemie, w końcu procedowanie kolejnej nowelizacji ustawy OZE (zawierającej m.in. rozstrzygnięcia w zasadniczym dla możliwości skorzystania ze wsparcia ze środków UE obszarze łączenia pomocy publicznej na cele inwestycyjne z pomocą operacyjną) zakończone jej przyjęciem dopiero w czerwcu 2018r., stanowiły istotną przeszkodę w planowaniu i realizacji nowych inwestycji w większe jednostki wytwarzania energii elektrycznej z OZE. Jednocześnie zapisy ustawy OZE, wprowadzające bardziej korzystne niż w poprzednim okresie zasady bilansowania i rozliczeń energii elektrycznej produkowanej w małych instalacjach prosumenckich weszły w życie już 1 lipca 2016r., co było czynnikiem stymulującym przygotowanie projektów obejmujących tego typu małe i mikroinstalacje (fotowoltaika).

3.5.2.2 Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Priorytet inwestycyjny 4a

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 4a. Wskaźniki PI 4a realizowane są przez działanie 5.1.

⁶⁰ Kryterium premiowało także kolektory słoneczne (energia cieplna), jednak w tym fragmencie raportu omawiane są wyłącznie kwestie dotyczące wytwarzania energii elektrycznej z OZE.

Przy szacowaniu wartości wskaźników możliwych do osiągnięcia w 2023r. uwzględniono założenia z umów podpisanych do końca 2018r. oraz w wariantcie realistycznym - wykorzystanie w 100% budżetów naborów planowanych w działaniu 5.1 na 2019r. (110 mln zł), a w wariantcie optymistycznym - zakontraktowanie całej pozostałej do wykorzystania w działaniu 5.1 alokacji, tj. ok. 128 mln zł⁶¹. W obu wariantach przyjęto, że rozkład typów projektów i średnia relacja kwoty dofinansowania, przypadająca na jednostkę danego wskaźnika, będzie podobna jak w podpisanych do końca 2018r. umowach. Wyjątek stanowi wskaźnik *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie*, dla którego w oszacowaniach uwzględniono podział na typy projektów w poszczególnych planowanych naborach, w tym dla typu 5 z SZOOP wzięto pod uwagę podwyższenie minimalnej kwoty dofinansowania dla MŚP do 1 mln zł.

Tabela 42. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 4a.

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie optymistycznym
Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE [szt.]	69	211	3 309	4 795%	3 541	5 132%
Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE [szt.]	23	273	7 200	31 303%	7 708	33 515%
Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (CI 30) ⁶² [MW]	44	6	105 ⁶³	238%	112	255%
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI) [przedsiębiorstwa]	48	8	140	292%	160	334%
Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI 34) [t CO ₂ eq/rok]	99 573	5 050	63 852	64%	68 350	69%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Przyczyny znacznego przekroczenia wartości docelowej wskaźnika *Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE* przedstawiono w rozdziale dotyczącym wskaźników ram wykonania. Przedstawione tamże zewnętrzne uwarunkowania prawne miały wpływ także na inne niż zakładano poziomy realizacji wartości docelowych pozostałych wskaźników, przypisanych do PI 4a.

Podobne uwarunkowania miały także wpływ na znaczne przekroczenie wartości wskaźnika *Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE*. Na etapie programowania zakładano, że spośród wspartych jednostek wytwarzania energii z OZE, 75% będzie dotyczyło wytwarzania energii elektrycznej, 25% natomiast energii cieplnej i w związku z tym dla energii cieplnej dofinansowane zostaną 23 większe instalacje (zakładana średnia moc zainstalowana – 0,48MW), prawdopodobnie biomasowe. Oszacowanie to opierało się o doświadczenia z wdrażania RPOWP 2014-2020 2007-2013. Przyjęte założenia należy uznać za poprawne, natomiast podjęta w późniejszym czasie decyzja o

⁶¹ Jest to prawdopodobne – w poprzednich naborach obejmujących te same typy projektów zatwierdzono do dofinansowania projekty, w których wartość dofinansowania UE przekraczała wyznaczone na poszczególne typy projektów budżety naboru.

⁶² Wskaźnik uwzględnia składowe: „Dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych” i „Dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych”.

⁶³ Dokonano korekt błędnych i brakujących wartości wskaźnika zawartych w SL2014 dla umów podpisanych do końca 2018r.

przeprowadzeniu naboru dla projektów „parasolowych” sprawiła, że okazały się nieadekwatne. W umowach podpisanych do końca 2018r. w działaniu 5.1 liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE wynosi ponad 4,2 tys. szt. (z czego 4,17 tys. w projektach „parasolowych” – typ 4 wg SZOOP), a średnia moc zainstalowana dofinansowanej w działaniu 5.1 jednostki wytwarzania energii cieplnej z OZE wynosi 0,004 MW, a więc ponad stukrotnie mniej, niż zakładano na etapie programowania. Rozkład liczby jednostek wytwórczych między energią elektryczną i ciepłą jest także inny niż zakładano – jak dotąd 69% liczby jednostek stanowią te wytwarzające energię ciepłą, a tylko 31% elektryczną. Powyższe uwarunkowania stanowią przyczynę tak znacznego przekroczenia wartości docelowej omawianego wskaźnika programu.

Prognozowane przekroczenie zakładanej wartości docelowej wskaźnika *Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (CI)* wynika przede wszystkim z faktu, że jak dotąd w działaniu 5.1 objęto dofinansowaniem niemal wyłącznie technologie wykorzystujące energię słoneczną (panele fotowoltaiczne i kolektory słoneczne), które charakteryzują się niższym niż inne technologie poziomem nakładów inwestycyjnych na jednostkę mocy zainstalowanej, który dodatkowo istotnie obniżył się w porównaniu z okresem, w którym wykonywano oszacowania wartości docelowych wskaźników. Na etapie programowania zakładano natomiast dofinansowanie także jednostek wiatrowych, biogazowych i biomasowych, charakteryzujących się wyższym poziomem nakładów inwestycyjnych na jednostkę mocy zainstalowanej. Ponadto, jak już wcześniej wspomniano, część alokacji przypisanej do działania 5.1 - ok. 13,5 mln EUR - planowano przeznaczyć na wsparcie magazynowania i przesyłu energii elektrycznej, natomiast ostatecznie wnioskodawcy nie byli zainteresowani realizacją projektów tego typu i nie są planowane dla nich kolejne nabory, dzięki czemu większa kwota środków UE zostanie przeznaczona na jednostki wytwórcze, co ma wpływ na zwiększenie wartości omawianego wskaźnika.

W odniesieniu do wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI)* na etapie programowania założono, że jego wartość docelowa będzie wynikała z liczby wspartych jednostek wytwarzania energii z OZE i na podstawie doświadczeń perspektywy finansowej 2007-2013 przyjęto, że każde ze wspartych przedsiębiorstw zrealizuje inwestycje zakładające wybudowanie średnio około 1,9 jednostki wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, co przy planowanych 92 jednostkach dawało wynik 48 przedsiębiorstw. W umowach podpisanych do końca 2018r. liczba niepowtarzalnych przedsiębiorstw, które uzyskały wsparcie w działaniu 5.1, wynosi już 113, a więc ponad dwukrotnie więcej niż zakłada wartość docelowa, a prognozować można, że po rozstrzygnięciu planowanych na 2019r. naborów liczba ta wzrośnie do 140-160 przedsiębiorstw. Sytuacja ta wynika przede wszystkim z faktu, że w działaniu 5.1 objęto dofinansowaniem znacznie mniejsze niż wstępnie planowano instalacje, produkujące energię na potrzeby własne.

Przyczyną prognozowanego nieosiągnięcia zakładanej wartości docelowej wskaźnika *Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI 34)* są natomiast nieadekwatne do realiów wdrożeniowych założenia metodyczne przyjęte na etapie jej szacowania. Wartość wskaźnika jest pochodną ilości wyprodukowanej w instalacjach OZE energii elektrycznej i cieplnej. Na etapie programowania założono, że średnia sprawność urządzeń do produkcji OZE wynosić będzie około 40%, co w praktyce przekładałoby się w uproszczeniu na średnią roczną długość pracy przy maksymalnej mocy na poziomie ok 3 tys. h. Założenie to mogłoby być poprawne, gdyby w działaniu 5.1 dofinansowanie objęło w znacznej części inne niż oparte na energii słonecznej technologie, takie jak biogazownie (których produktywność⁶⁴ sięga 8 tys. h/rok) i elektrownie wiatrowe (ok. 2-3 tys. h/rok), natomiast realnie dofinansowane w RPOWP 2014-2020 instalacje - panele fotowoltaiczne i kolektory słoneczne - mają produktywność na poziomie ok. 1 tys. h/rok, co przekłada się na mniejszą niż zakładana ilość wyprodukowanej energii i automatycznie niższy poziom redukcji emisji CO₂. W konsekwencji nawet przy zakontraktowaniu całej alokacji oraz przy znacznym przekroczeniu wskaźnika *Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych*, nie można prognozować realizacji

⁶⁴ W uproszczeniu podano tu produktywność jako przeliczeniowy czas pracy instalacji przy maksymalnej mocy.

wartości docelowej wskaźnika *Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI 34)* na satysfakcjonującym poziomie, tj. minimum 85%. W ocenie zespołu badawczego powyższe uwarunkowania uzasadniają potrzebę korekty wartości docelowej omawianego wskaźnika.

W poniższej tabeli prezentujemy dane na temat zakładanych i szacowanych wartości dodatkowych wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego przyporządkowanych do działania 5.1 zgodnie z Załącznikiem nr 2 do SZOOP (w tabeli pominięto wskaźniki, które zostały ujęte w programie – te przedstawiono w poprzedniej tabeli).

Tabela 43. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych dodatkowych wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego przypisanych do działania 5.1 w Załączniku nr 2 do SZOOP

Wskaźnik	Cel końcowy (2023)	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba wybudowanych instalacji do produkcji biokomponentów [szt.]	Zostanie oszacowany	0	Nie dotyczy	0	Nie dotyczy
Liczba wybudowanych instalacji do produkcji biopaliw [szt.]	Zostanie oszacowany	0	Nie dotyczy	0	Nie dotyczy
Długość nowo wybudowanych lub zmodernizowanych sieci elektroenergetycznych dla odnawialnych źródeł energii [km]	Zostanie oszacowany	0	Nie dotyczy	0	Nie dotyczy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Priorytet inwestycyjny 4b

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 4b. Wskaźniki PI 4b realizowane są przez działanie 5.2.

Przy określaniu możliwych do osiągnięcia w 2023r. wartości wskaźników w wariacie realistycznym uwzględniono założenia wynikające z umów zawartych przez BGK z pośrednikami finansowymi, tj. Fundacją Rozwoju Przedsiębiorczości w Suwałkach oraz Podlaską Fundacją Rozwoju Regionalnego, natomiast w wariacie optymistycznym – wartości docelowe wynikające z umowy z BGK (menadżerem Funduszu Funduszy).

Tabela 44. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 4b

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE [szt.]	37	0	19	51%	37	100%
Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE [szt.]	12	0	6	50%	12	100%
Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków [szt.]	14	0	7	50%	14	100%

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI) [przedsiębiorstwa]	63	0	42	67%	42	100%
Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (CI 30) [MW]	2,89	0	1,45	50%	2,89	100%
Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI 34) [t CO ₂ eq/rok]	8 470	0	4 235	50%	8 470	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Problemy z osiągnięciem zakładanych w programie wartości docelowych wskaźników wynikają przede wszystkim z niskiego zainteresowania ostatecznych odbiorców (MŚP) oferowaną formą i zakresem wsparcia - do końca 2018r. udzielono zaledwie 8 pożyczek. U źródła problemu leży przede wszystkim niska świadomość ekologiczna MŚP oraz ich nienajlepsza kondycja finansowa, co przekłada się na ograniczenie skłonności do inwestowania w efektywność energetyczną i OZE, ponieważ inwestycje te nie zwracają się dostatecznie szybko. Dodatkowo można wskazać, że w działaniu 5.1 oferowana była dotąd dla MŚP bardziej atrakcyjna forma wsparcia w postaci dotacji na instalacje OZE wytwarzające energię na potrzeby własne. Należy podkreślić, że IZ zidentyfikowała te problemy i już w 2018r. podjęła działania zaradcze, obejmujące przede wszystkim uatrakcyjnienie warunków wsparcia (obniżenie oprocentowania do 0%, wydłużenie okresu karencji z 6 do 12 miesięcy, zniesienie obowiązku wykonania audytu ex-post) oraz wyznaczanie w działaniu 5.1 minimalnej kwoty dofinansowania dla MŚP na poziomie 1 mln zł w celu przekierowania zainteresowania MŚP na pożyczki oferowane w działaniu 5.2. Ponadto BGK opracował plan naprawczy oraz planuje w drugim kwartale 2019r. przeprowadzić przetarg na nowego pośrednika finansowego dla pozostałej transzy środków (ok. 30 mln zł). Jeśli jednak okaże się, że wprowadzone zmiany nie przyniosą do końca 2019r. skutku w postaci zwiększenia dynamiki kontraktacji środków w umowach z odbiorcami konieczne będzie podjęcie bardziej radykalnych rozwiązań – prawdopodobnie wycofania środków od menadżera Funduszu Funduszy i ich realokacji na inne działania. Na obecnym etapie nawet wykonanie zakładanych wartości docelowych wartości wskaźników na poziomie ok. 50% (wynikających z zawartych dotąd umów z pośrednikami finansowanymi) należy uznać za zagrożone.

W przypadku działania 5.2, lista wskaźników produktu i rezultatu (wraz z wartościami docelowymi), ujętych w Załączniku nr 2 do SZOOP, jest identyczna jak w programie.

Priorytet inwestycyjny 4c

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 4c. Wskaźniki PI 4c realizowane są przez poddziałania 5.3.1 i 5.3.2.

Przy szacowaniu wartości wskaźników możliwych do osiągnięcia w 2023r. w wariacie realistycznym uwzględniono realizację założeń z umów podpisanych do końca 2018r. i wykorzystanie w 100% budżetu nierozstrzygniętego naboru (80 mln zł) w poddziałaniu 5.3.1 oraz osiągnięcie zakładanych w Załączniku nr 2 do SZOOP wartości docelowych wskaźników w poddziałaniu 5.3.2, natomiast w wariacie optymistycznym – zakontraktowanie 100% pozostałej do wykorzystania alokacji w

poddziałaniu 5.3.1 (ok. 100 mln zł)⁶⁵ oraz osiągnięcie zakładanych wartości wskaźników wynikających z umów z pośrednikami finansowymi w poddziałaniu 5.3.2 (są to wartości wyższe niż docelowe z Załącznika nr 2 do SZOOP).

Tabela 45. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 4c

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (CI 32) [kWh/rok]	41 994 665	33 709 681	85 329 414	203%	93 649 352	223%
Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI 34) [t CO ₂ eq/rok]	14 278	8 741	23 431	164%	25 544	179%
Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków [szt.]	570	67	185	32%	213	37%
Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii (CI 31) [szt.]	1 160	0	700	60%	1 300	112%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Prognozowane przekroczenie wartości docelowych wskaźnika *Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (CI 32)* wynika z faktu, że średni nakład środków UE na jednostkę wskaźnika w podpisanych do końca 2018r. umowach (1,62 zł/kWh) był o ponad połowę niższy niż zakładano przy wyznaczaniu wartości docelowej wskaźnika na etapie programowania poziomie (3,99 zł/kWh - poziom oszacowany w oparciu o medianę ze średnich kosztów zmniejszenie zużycia energii pierwotnej, które były obserwowane w perspektywie finansowej 2007-2013⁶⁶). Ponieważ wartość docelową wskaźnika *Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI 34)* wyznaczono na podstawie określonego wcześniej spadku zapotrzebowania na energię pierwotną (z uwzględnieniem współczynnika emisyjności wynikającego z wytycznych KAPE), także ona zostanie przekroczona, choć w mniejszym stopniu niż poprzedni wskaźnik, co wynika z zastosowania w poszczególnych projektach specyficznych dla poszczególnych źródeł wytwarzania i rodzajów energii współczynników emisyjności przy określaniu wartości wskaźnika.

Problem z realizacją zakładanej na poziomie 570 szt. wartości docelowej wskaźnika *Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków* opisano wcześniej szczegółowo w rozdziale dotyczącym ram wykonania (łącznie dla priorytetów inwestycyjnych 4b i 4c). Na poziomie PI 4c liczba 570 obejmować miała 96 budynków użyteczności publicznej, 14 budynków wielorodzinnych i 460

⁶⁵ Jest to prawdopodobne, biorąc pod uwagę kwotę wnioskowanego dofinansowania we wnioskach złożonych w naborze RPPD.05.03.01-IZ.00-20-001/18, która wynosi ponad 146 mln zł.

⁶⁶ Nie jest do końca jasne, czy przy tych oszacowaniach uwzględniono możliwy poziom dofinansowania ze środków UE, czy też wzięto pod uwagę całkowity koszt.

budynków jednorodzinnych, przy czym ostatecznie zakres wsparcia udzielanego w działaniu 5.3 nie obejmuje budynków jednorodzinnych, a na poziomie SZOOP liczba 460 została ujęta w wartości docelowej wskaźnika *Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii (CI 31)* dla poddziałania 5.3.1 i także nie zostanie zrealizowana (wsparciem objęte zostały głównie budynki użyteczności publicznej, wielorodzinne budynki komunalne stanowią margines). Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania, należy stwierdzić, że nawet w przypadku wykorzystania całkowitej alokacji na działanie 5.3, nie będzie możliwe osiągnięcie zakładanej dla PI 4c wartości docelowej wskaźnika *Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków* i powinna ona zostać skorygowana odpowiednio do realnego zakresu interwencji: od wartości 570 szt. należy odjąć 460 szt., które miały odnosić się do budynków jednorodzinnych, oraz dodać liczbę budynków użyteczności publicznej, które mogą zostać poddane termomodernizacji przy wykorzystaniu alokacji, którą zamierzano przeznaczyć na budynki jednorodzinne, tj. 46 szt. (46 mln zł / 0,996 mln zł = 46 budynków). Obliczona w ten sposób wartość celu końcowego powinna wynieść 156 szt. (570 – 460 + 46 = 156) i jest to poziom, który może zostać osiągnięty w 100% (w nawet ponad 100%) w ramach alokacji środków UE dostępnej w działaniu 5.3. Należy też zauważyć, że suma wyznaczonych w Załączniku nr 2 do SZOOP wartości docelowych wskaźnika *Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków* dla poddziałań 5.3.1 i 5.3.2 wynosi 110 szt. i nie jest spójna z wartością docelową wyznaczoną w programie dla PI 4c, która wynosi 570 szt. Kwestia ta wymaga uspoźnienia.

Wartość docelowa wskaźnika *Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii (CI 31)*, wg zapisów Załącznika nr 2 do SZOOP, agreguje 460 szt. przypisanych w poddziałania 5.3.1 oraz 700 szt. przypisanych do poddziałania 5.3.2. W związku z faktem, że jak wcześniej wspomniano, w poddziałaniu 5.3.2 budynki mieszkalne mają marginalny udział w ogólnej liczbie wspartych budynków, należałoby rozważyć rezygnację lub znaczne zmniejszenie wartości docelowej⁶⁷ wskaźnika dla poddziałania 5.3.1 na poziomie Załącznika nr 2 do SZOOP, a na poziomie programu - dla PI 4c (do 700 szt., zgodnie z zapisami Załącznika nr 2 do SZOOP dla poddziałania 5.3.2). Na obecnym etapie nie jest możliwe określenie prawdopodobieństwa osiągnięcia zakładanego w poddziałaniu 5.3.2 poziomu 700 szt. (a nawet 1300 szt., które zapisano w umowie z BGK oraz w 2 umowach z pośrednikami finansowymi) ze względu na brak dostępu do danych z poziomu umów z ostatecznymi odbiorcami wsparcia. Czynnikiem programowym, który może ograniczać absorpcję (przez ostatecznych od biorców wsparcia) środków alokowanych działanie 5.3.2, jest wymóg poprawy efektywności energetycznej o 25%, który - jak pokazuje praktyka - jest trudny do spełnienia w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych, co przy jednoczesnym istnieniu konkurencyjnej oferty wsparcia ze środków krajowych może stanowić zagrożenie dla wykonania zakładanych wartości docelowej omawianego wskaźnika.

W poniższej tabeli zaprezentowane dane na temat tych wskaźników z załącznika nr 2 do SZOOP, których wartość docelowa nie została wyznaczona.

Tabela 46. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego przypisanych do poddziałań 5.3.1 i 5.3.2 zgodnie z Załącznikiem nr 2 do SZOOP

Wskaźnik	Działanie	Cel końcowy (2023)	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji [m ²]	Poddziałanie 5.3.1	Zostanie oszacowany	222 706	Nie dotyczy	244 520	Nie dotyczy

⁶⁷ Do poziomu, jaki może zostać osiągnięty po podpisaniu umów dla projektów wyłonionych w naborze RPPD.05.03.01-IZ.00-20-001/18 (dotychczasowa wartość wskaźnika w umowach zawartych do końca 2018r. – 9 szt.)

Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła [szt.]	Poddziałanie 5.3.1	Zostanie oszacowany	70	Nie dotyczy	76	Nie dotyczy
Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej [MWh/rok]	Poddziałanie 5.3.1	Zostanie oszacowany	3 092	Nie dotyczy	3 386	Nie dotyczy
Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [GJ/rok]	Poddziałanie 5.3.1	Zostanie oszacowany	241 413	Nie dotyczy	263 330	Nie dotyczy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Priorytet inwestycyjny 4e

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 4e. Wskaźniki PI 4e realizowane są przez poddziałania 5.4.1 i 5.4.2.

Przy szacowaniu wartości wskaźników możliwych do osiągnięcia w 2023r. uwzględniono wkład projektów realizowanych w poddziałaniu 5.4.2, w którym zakontraktowano już 100% alokacji⁶⁸, natomiast umowy zawarte dotychczas w Poddziałaniu 5.4.1 nie realizowały żadnego z wymienionych poniżej wskaźników i nie jest możliwe dokonanie wiarygodnych prognoz odnośnie potencjalnego wkładu projektów, które zostaną wyłonione w nierozstrzygniętym jeszcze naborze w poddziałaniu 5.4.1, w realizację wskaźników programu.

Tabela 47. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 4e

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Pojemność zakupionego lub zmodernizowanego taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej [osoby]	720	0	720	100%	720	100%
Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej [szt.]	12	0	12	100%	12	100%
Długość wspartej infrastruktury rowerowej [km]	40	11	48	121%	48	121%
Liczba miejsc postojowych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź” [szt.]	50	0	78	156%	78	156%

⁶⁸ W związku z tym wariant optymistyczny jest taki sam jak realistyczny.

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie optymistycznym
Liczba stanowisk postojowych w wybudowanych obiektach „Bike&Ride” [szt.]	180	18	188	104%	188	104%
Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych [szt.]	1	0	1	100%	1	100%
Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych [szt.]	1	0	1	100%	1	100%
Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI 34) [t CO ₂ eq/rok]	11 213	2 201	30 290	270%	37 194	332%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartości docelowe wskaźników w PI 4e zostały określone zgodnie z zapisami Strategii ZIT BOF (a w więc dla poddziałania 5.4.2) i większości będą realizowane zgodnie z planem, a niewielkie przekroczenia zakładanych w programie wartości wskaźników wynikają ze zmiany zakresów projektów zawartych w Strategii ZIT BOF. W wyniku ostatniego, trwającego jeszcze naboru w poddziałaniu 5.4.1, poziom realizacji wskaźników: *Pojemność zakupionego lub zmodernizowanego taboru pasażerskiego, Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego, Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych* może wrosnąć, jednakże jak wcześniej wspomniano, nie jest na obecnym etapie możliwe oszacowanie poziomu realizacji wskaźników przez projekty, które zostaną wyłonione w tym naborze.

Wartość docelowa wskaźnika *Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI 34)* została na etapie programowania obliczona wyłącznie w odniesieniu do wymiany 12 starych jednostek taboru pasażerskiego na nowe, spełniające normę EURO VI. Nie uwzględniono natomiast potencjalnego wkładu w realizację wskaźnika innych wspieranych w działaniu 5.4 przedsięwzięć, w tym obejmujących modernizację indywidualnych źródeł ciepła czy modernizację oświetlenia ulicznego. W podpisanych do końca 2018r. w działaniu 5.4 umowach o dofinansowanie wskaźnik osiągnął już wartość 25 953 t CO₂eq/rok, a po zakontraktowaniu całej alokacji w poddziałaniu 5.4.1 (co jest wysoce prawdopodobne) jeszcze wzrośnie. W związku ze znacznym niedoszacowaniem wartości docelowej wskaźnika rekomendowana jest jej korekta.

W poniższej tabeli prezentujemy dane na temat zakładanych i szacowanych wartości wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego przyporządkowanych do poddziałań realizujących priorytet inwestycyjny 4e, zgodnie z Załącznikiem nr 2 do SZOOP.

Tabela 48. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego przypisanych do poddziałań 5.4.1 i 5.4.2 zgodnie z Załącznikiem nr 2 do SZOOP

Wskaźnik	Działanie	Cel końcowy (2023)	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie optymistycznym
WSKAŹNIKI PRODUKTU						
Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI 34) [t CO ₂ eq/rok]	Poddziałanie 5.4.1	Zostanie oszacowany	12 371	Nie dotyczy	19 275	Nie dotyczy
	Poddziałanie 5.4.2	11 213	17 919	160%	17 919	160%

Wskaźnik	Działanie	Cel końcowy (2023)	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Pojemność zakupionego taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej [osoby]	Poddziałanie 5.4.1	Zostanie oszacowany	Brak danych ⁶⁹	Nie dotyczy	Brak danych	Nie dotyczy
	Poddziałanie 5.4.2	720	720	100%	720	100%
Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej [szt.]	Poddziałanie 5.4.1	Zostanie oszacowany	Brak danych ⁷⁰	Nie dotyczy	Brak danych	Nie dotyczy
	Poddziałanie 5.4.2	12	12	100%	12	100%
Długość wspartej infrastruktury rowerowej [km]	Poddziałanie 5.4.1	Zostanie oszacowany	Brak danych ⁷¹	Nie dotyczy	Brak danych	Nie dotyczy
	Poddziałanie 5.4.2	40	48	121%	48	121%
Liczba miejsc postojowych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź” [szt.]	Poddziałanie 5.4.1	Zostanie oszacowany	Brak danych ⁷²	Nie dotyczy	Brak danych	Nie dotyczy
	Poddziałanie 5.4.2	50	78	156%	78	156%
Liczba stanowisk postojowych w wybudowanych obiektach „Bike&Ride” [szt.]	Poddziałanie 5.4.1	Zostanie oszacowany	Brak danych ⁷³	Nie dotyczy	Brak danych	Nie dotyczy
	Poddziałanie 5.4.2	180	188	104%	188	104%
WSKAŹNIKI REZULTATU BEZPOŚREDNIEGO						
Liczba samochodów korzystających z miejsc postojowych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź” [szt.]	Poddziałanie 5.4.1	Zostanie oszacowany	Brak danych ⁷⁴	Nie dotyczy	Brak danych	Nie dotyczy
	Poddziałanie 5.4.2	10 625 ⁷⁵	10 625	Nie dotyczy	10 625	Nie dotyczy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

3.5.2.3 Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu – poziom makro

Dla V. osi priorytetowej przyjęto pięć specyficznych wskaźników rezultatu. Poniżej prezentujemy ich zakładaną na 2023r. wartość, wartość najbardziej aktualną wg. statystyki publicznej oraz możliwe do osiągnięcia w 2023r. wartości oszacowane z wykorzystaniem modelowania ekonometrycznego.

Tabela 49. Stopień osiągnięcia wartości docelowych specyficznych wskaźników rezultatu przypisanych do piątej osi priorytetowej

⁶⁹ Brak możliwości oszacowania – dotychczas zawarte w poddziałaniu 5.3.1 umowy nie realizują wskaźnika.

⁷⁰ J.w.

⁷¹ J.w.

⁷² J.w.

⁷³ J.w.

⁷⁴ J.w.

⁷⁵ Zgodnie ze Strategią ZIT BOF.

Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa (2023)	Wartość najbardziej aktualna	Wartość szacowana na koniec 2023r.	Poziom osiągnięcia wartości docelowej
Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto [%]	15,5 (2012)	18,6	22,5 (2017)	30	161%
Zużycie energii elektrycznej na 1 mln zł PKB [GWh]	0,079 (2011)	0,064	0,70 (2017)	0,0615-0,068	96-106%
Sprzedaż energii ciepłej w ciągu roku – budynki mieszkalne [GJ]	5 197 506 (2013)	4 982 272	5 115 672 (2017)	4 128 584 – 4 386 996	82-88%
Sprzedaż energii ciepłej w ciągu roku – urzędy i instytucje [GJ]	1 354 833 (2013)	1 212 357	1 336 989 (2017)	1 037 923 - 1 153 399	85-95%
Średnie roczne stężenia pyłu PM10 na stanowiskach pomiarowych (średnia dla: Białegostoku, Suwałk i Łomży) [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	25,93 (2012)	22,52	21,0 (2017)	18,8	83%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz danych GIOŚ.

Wartości bazowa i docelowa wskaźnika *Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto* zostały oszacowane w oparciu o dane publikowane przez GUS, wg formuły: „Produkcja energii elektrycznej z odnawialnych nośników energii/Zużycie energii elektrycznej wg sektorów ekonomicznych ogółem”⁷⁶, dlatego nazwa wskaźnika powinna zostać zmieniona adekwatnie do miernika, który reprezentuje, tj. *Udział energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii elektrycznej brutto* (obecna nazwa odnosi się bowiem do wskaźnika, którego formuła - poza końcowym zużyciem energii elektrycznej brutto - obejmuje także końcowe zużycie energii w ciepłownictwie i chłodnictwie oraz w transporcie, a takie dane nie są dostępne na poziomie województwa podlaskiego). Wyznaczona w programie wartość docelowa wskaźnika (18,6%) została osiągnięta już w 2013r. Obserwowany od 2007r. trend wskaźnika był wzrostowy (osiągając maksimum na poziomie 29,9% w 2015r.), następnie w latach 2016-2017 zmienił się na spadkowy (do 22,5% w 2017r.), na co prawdopodobnie miała wpływ trudna sytuacja prawna związana z niestabilnością przepisów dotyczących ustawowego wsparcia do produkcji energii elektrycznej z OZE (załamanie się systemu zielonych certyfikatów i długotrwałe prace nad uruchomieniem nowego, aukcyjnego systemu wsparcia). Jednak biorąc pod uwagę trend wieloletni (od 2007r.), oraz względną stabilizację sytuacji prawnej, można w oparciu o regresję liniową prognozować osiągnięcie w 2023r. poziomu 30%, co oznacza, że zakładany w programie cel powinien zostać nie tylko osiągnięty, ale znacznie przekroczony. Wyniki modelowania ekonometrycznego, opierającego się na danych także z poprzedniej perspektywy finansowej, wskazują, że jak dotąd środki RPOWP 2014-2020 przyczyniały się do wzrostu produkcji energii elektrycznej z OZE w regionie. Według przeprowadzonych oszacowań, bezpośrednim efektem realizacji przedsięwzięć dofinansowanych w działaniu 5.1 będzie produkcja około 71,6 GWh/rok energii elektrycznej z OZE, co odpowiada 11% całkowitej produkcji energii elektrycznej z OZE w województwie podlaskim w 2017r. Potencjalny bezpośredni wkład RPOWP 2014-2020 w przyrost wartości wskaźnika *Udział energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii elektrycznej brutto* kształtować się powinien na poziomie ok. 1,7 punktu procentowego, co należy ocenić jako wkład znaczący, przy czym nie uwzględniono tu jeszcze potencjalnych efektów pośrednich, edukacyjno-demonstracyjnych, które mogą znacznie zwiększyć skalę oddziaływania programu. Warto także podkreślić bardzo istotny efekt realizacji programu, jakim będzie rozwój energetyki prosumenckiej w regionie - nie tylko w zakresie energii elektrycznej, ale także ciepłej, co powinno mieć dodatkowo także wpływ na poprawę jakości powietrza (dzięki zastąpieniu produkcji ciepła w nieefektywnych indywidualnych źródłach produkcją ciepła przy wykorzystaniu kolektorów słonecznych).

⁷⁶ Zgodnie z informacjami zawartymi w „Metodologii szacowania wartości docelowych dla wskaźników wybranych do realizacji w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020”, sierpień 2018r.

Jak wskazują wyniki modelowania ekonometrycznego, w latach 2007-2015 *Zużycie energii elektrycznej na 1 mln zł PKB* w województwie podlaskim zmniejszało się w wyniku oddziaływania funduszy strukturalnych (wzrost wypłat dla beneficjentów z RPOWP 2014-2020 o 1 mln zł oznaczał spadek zużycia energii elektrycznej na 1 mln PKB o 0,017%), a także współwystępowało ze wzrostem produkcji sprzedanej przemysłu, co sugeruje, że produkcja ta jest obecnie mniej energochłonna. W 2015r. bez wypłat z RPOWP 2014-2020 zużycie energii elektrycznej na 1 mln zł PKB wyniosłoby 0,073 GWh zamiast faktycznie odnotowanych 0,072 GWh. W oparciu o model można prognozować, że w 2023 roku wskaźnik osiągnie poziom 0,0615 GWh na 1 mln zł PKB, zaś według najlepiej dopasowanego do danych trendu sześciennego - 0,068 GWh, wobec założonego w RPOWP 2014-2020 poziomu 0,064 GWh zużycia energii elektrycznej na 1 mln zł PKB. Oznacza to, że cele strategiczne wyznaczone w RPOWP 2014-2020 zostaną osiągnięte na poziomie zbliżonym do zakładanego.

W programie założono, że wartość wskaźników *Sprzedaż energii cieplnej w ciągu roku - budynki mieszkalne* oraz *Sprzedaż energii cieplnej w ciągu roku – urzędy i instytucje* obniży się do 2023r. i faktycznie wyniki modelowania ekonometrycznego wskazują na to, że w 2023r. oba wskaźniki osiągną poziom nawet niższy od zakładanego (co w tym przypadku jest efektem pożądanym). Wyniki modelowania wskazują także, że w latach 2009-17 sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe w budynkach mieszkalnych spadała wraz ze wzrostem wypłat z RPOWP 2014-2020 na ochronę środowiska i transport, a także w wyniku wzrostu liczby mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 mieszkańców, co może oznaczać, że nowe mieszkania nie są podłączane do sieci ciepłowniczych, ale także odzwierciedla mniejszą energochłonność nowo budowanych mieszkań. Również sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe w urzędach i instytucjach w latach 2010-17 spadała w wyniku wzrostu wypłat z RPOWP 2014-2020 (wzrost wypłat o 1 mln zł w odniesieniu do poprzedniego roku oznaczał spadek sprzedaży energii cieplnej dla urzędów i instytucji o 517 GJ). Istotnym bezpośrednim efektem przedsięwzięć dofinansowanych w Dzianiu 5.3 będzie niewątpliwie zmniejszenie zapotrzebowania na energię ciepłą w sektorze publicznym (zdecydowana większość dofinansowanych projektów dotyczy budynków użyteczności publicznej) – wg przeprowadzonych oszacowań w wyniku realizacji projektów zużycie energii cieplnej w budynkach użyteczności publicznej zmniejszy się o ok. 241 tys. GJ, co odpowiada ok. 18% sprzedaży energii cieplnej na cele komunalno-bytowe w urzędach i instytucjach w województwie podlaskim w 2017r.⁷⁷

Aktualną na 2017r. wartość wskaźnika *Średnie roczne stężenia pyłu PM10 na stanowiskach pomiarowych* oszacowano w oparciu o dane publikowane przez GIOŚ⁷⁸, z uwzględnieniem uśrednionych w skali roku wartości stężeń 24-godzinnych PM10 na zlokalizowanych w województwie podlaskim stacjach pomiarowych, na których prowadzono pomiary PM10. Wartość prognozowaną na 2023r. oszacowano w oparciu o ten sam zbiór danych, przy założeniu przedłużenia trendu wykładniczego z lat 2007-2017, adekwatnie do metodologii zastosowanej na etapie programowania RPOWP 2014-2020⁷⁹. Obserwowany w latach 2013-2017 trend wskaźnika był spadkowy (choć widoczne są duże wahania między poszczególnymi latami) i już w latach 2016-2017 osiągnął on poziom niższy do zakładanego w programie poziomu docelowego. Kontynuacja obserwowanego trendu powinna pozwolić na osiągnięcie w 2023r. poziomu około 18,8 µg/m³, co oznacza, że cele strategiczne wyznaczone w RPOWP 2014-2020 zostaną osiągnięte (w tym przypadku osiągnięcie poziomu niższego niż zakładano jest efektem pożądanym). Interwencja RPOWP 2014-2020 będzie miała wpływ na zmniejszenie emisji pyłów PM10 i nie dotyczy to jedynie przedsięwzięć realizowanych w PI 4e, do którego przyporządkowano wskaźnik, ale całej V osi priorytetowej, tj. zastosowania OZE (przede wszystkim jednostki wytwarzania energii cieplnej, zastępujące produkcję ciepła w przestarzałych, nieefektywnych piecach indywidualnych, będących istotnym źródłem emisji pyłu PM10),

⁷⁷ Należy jednak pamiętać, że omawiany wskaźnik GUS obejmuje wyłącznie ciepło sieciowe, a część budynków, które poddawane są termomodernizacji, może nie być podłączona do sieci (posiadają własne indywidualne źródła ciepła).

⁷⁸ Zestawienie „GIOŚ_Statystyki_2000-2018_wer20180828”, <http://powietrze.gios.gov.pl/pjp/archives>, dostęp w dn. 25 marca 2019r.,

⁷⁹ Zgodnie z metodyką określoną w „Metodologii szacowania wartości docelowych dla wskaźników wybranych do realizacji w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020”, sierpień 2018r.

termomodernizacji budynków publicznych, mieszkaniowych i budynków przedsiębiorstw, modernizacji źródeł ciepła, budowy dróg rowerowych i wymiany taboru komunikacji publicznej na pojazdy ekologiczne. Skala oddziaływania programu nie jest jednak możliwa do oceny ze względu na brak informacji o poziomie redukcji emisji pyłów w efekcie realizacji poszczególnych dofinansowanych przedsięwzięć.

3.5.3 Podsumowanie

Głównym celem V osi priorytetowej jest upowszechnienie gospodarki niskoemisyjnej we wszystkich sektorach na rzecz poprawy bilansu energetycznego. Na obecnym etapie wdrażania można z pełnym przekonaniem stwierdzić, że interwencja skutecznie realizuje wyznaczone cele szczegółowe obejmujące zwiększanie udziału rozproszonej produkcji energii ze źródeł odnawialnych, poprawy efektywności energetycznej, w szczególności w sektorze publicznym, a także w sektorze mieszkaniowym, ma także wpływ na ograniczenie zanieczyszczenia powietrza poprzez realizację planów gospodarki niskoemisyjnej. Dobór katalogu wskaźników, służących monitorowaniu postępów wdrażania, jest adekwatny do charakteru interwencji oraz zdefiniowanych priorytetów rozwojowych i umożliwia przyszłą ocenę wkładu interwencji w zmiany zachodzące w obszarach jej oddziaływania. Zidentyfikowane na etapie projektowania interwencji priorytety są nadal bardzo aktualne, a uzyskane i prognozowane efekty interwencji - wysoce użyteczne w kontekście obecnych wyzwań społeczno-gospodarczych regionu.

Istotne ryzyko niewykonania celów programu zidentyfikowano jedynie w przypadku obszaru poprawy efektywności energetycznej w sektorze MŚP (priorytet inwestycyjny 4b, działanie 5.2), gdzie oferowana forma wsparcia (pożyczka, a nie dotacja) nie cieszy się zainteresowaniem odbiorców i dotychczasowe postępy we wdrażaniu nie pozwalają na optymistyczne prognozy, nawet pomimo wdrożenia przez IZ stosownych działań zaradczych.

Poza PI 4b, cele V osi priorytetowej, ujęte w wartościach docelowych wskaźników ram wykonania oraz specyficznych dla programu wskaźników produktu i rezultatu, zostaną w zdecydowanej większości osiągnięte na zakładanym lub wyższym (w niektórych przypadkach znacznie wyższym) niż zakładano poziomie. Zidentyfikowane ryzyko nieosiągnięcia wyznaczonych na poziomie ram wykonania oraz PI 4c wartości docelowych wskaźnika *Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków* nie wynika z problemów z absorpcją środków czy niską efektywnością interwencji, a z nieadekwatnego do realnego zakresu interwencji sposobu oszacowania wartości docelowych wskaźnika, w związku z czym konieczne jest dokonanie stosownych korekt. Również prognozowany problem z osiągnięciem zakładanej w PI 4a wartości wskaźnika *Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI 34)* wynika z nieadekwatności oszacowań wykonanych na etapie programowania, co stanowi przesłankę do modyfikacji wartości docelowej wskaźnika na poziomie PI 4a.

Poszczególne działania wdrażane w V osi priorytetowej charakteryzują się różnym poziomem efektywności w osiąganiu jednego z kluczowych rezultatów jakim jest obniżenie emisji CO₂. Porównanie relacji nakładów środków UE do wartości wskaźnika *Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych*, wskazuje, że najniższą wartość odnotowuje się w działaniu 5.4.1, w którym dotychczas dofinansowano projekty obejmujące wymianę oświetlenia ulicznego oraz wymianę indywidualnych źródeł ciepła, co wskazuje na bardzo wysoką efektywność tego typu przedsięwzięć nie tylko z punktu widzenia poprawy jakości powietrza, ale również przeciwdziałania zmianom klimatycznym.

Tabela 50. Relacja średniego nakładu środków UE na jednostkę redukcji CO₂ w poszczególnych działaniach wdrażanych w V. osi priorytetowej

	Poddziałanie / Działanie					
	5.1	5.2	5.3.1	5.3.2	5.4.1	5.4.2
Wartość docelowa wskaźnika <i>Szacowany</i>	37 417	8 470	12 778	2 157	8 034	17 919

<i>roczny spadek emisji CO₂ wg zawartych umów [t CO₂ eq/rok]</i>						
Wkład UE na umowach [PLN]	155 530 987	64 960 500	84 157 870	34 212 530	17 469 491	118 950 557
Średni nakład środków UE na jednostkę redukcji emisji [PLN/t CO ₂ eq/rok]	4 157	7 669	6 586	15 861	2 174	6 638
Średni poziom dofinansowania UE (wkład UE/wydatki kwalifikowalne) [%]	63,6%	85,0%	70,2%	85,0%	71,2%	65,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Efektywność wydatkowania środków publicznych została w V osi priorytetowej zapewniona między innymi poprzez system wyboru projektów: na etapie merytorycznej oceny wniosków zastosowano zarówno kryteria efektywności kosztowej (relacja wnioskowanego dofinansowania UE do mocy zainstalowanej urządzeń produkujących energię z OZE lub do ilości zaoszczędzonej energii), jak i kryteria promujące maksymalizację wkładu projektów w osiąganie zakładanych rezultatów (w postaci redukcji emisji CO₂, zwiększenie efektywności energetycznej, liczby budynków poddanych termomodernizacji, liczby zakupionych jednostek taboru komunikacji miejskiej). Łącznie za kryteria z dwóch wymienionych grup możliwe było uzyskanie od 30 % (w działaniu 5.1 do nawet 53% (w poddziałaniu 5.3.1) łącznej liczby punktów możliwej do uzyskania na etapie oceny merytorycznej.

Efektywności wydatkowania środków sprzyja także wymóg pokrycia przez wnioskodawcę części kosztów kwalifikowalnych projektu oraz całkowitej wartości wydatków niekwalifikowalnych, co sprzyja racjonalizacji poziomu ponoszonych wydatków. Na koniec nie można nie wspomnieć także o procedurze konkurencyjności, która obliuguje beneficjentów do wyłaniania dostawcy produktów/usług w drodze przejrzystej, niedyskryminującej procedury, w której jednym kryteriów oceny ofert może (ale nie musi) być cena.

3.5.4 Rekomendacje

Rekomendacje o charakterze „wskaźnikowym”

- Wartości docelowe wskaźnika *Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków*, określone w ramach wykonania (584 szt. z PI 4b i PI 4c) oraz w PI 4c (570 szt.), nie zostaną osiągnięte, co wynika z nieadekwatnego do realnego zakresu interwencji sposobu ich wyliczenia – uwzględniono 460 jednorodzinnych budynków mieszkalnych, które ostatecznie nie zostały objęte wsparciem. Szacunkowy koszt jednostkowy termomodernizacji budynku jednorodzinnego odpowiada około 1/10 kosztu jednostkowego termomodernizacji budynku użyteczności publicznej i w oparciu o tę relację należałoby przeliczyć wartości docelowe wskaźników. Rekomendowane jest wprowadzenie następujących korekt wartości docelowej wskaźnika:
 - ✓ Ramy wykonania: 170 szt., zgodnie z wyliczeniem: 584 (obecna wartość celu końcowego) – 460 (budynki jednorodzinne) + 46 (budynki publiczne) = 170 szt.
 - ✓ PI 4c: 156 szt., zgodnie z wyliczeniem: 570 (obecna wartość docelowa) – 460 (budynki jednorodzinne) + 46 (budynki publiczne) = 156 szt.
 - ✓ Załącznik nr 2 do SZOOP – poddziałanie 5.3.1: 142 szt., zgodnie z wyliczeniem: 96 (obecna wartość docelowa) + 46 = 142 szt.
- Prognozowany problem z osiągnięciem zakładanej w PI 4a wartości wskaźnika *Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI 34)* wynika z nieadekwatności oszacowań wykonanych na etapie programowania - zakładano znaczny udział innych niż oparty o

wykorzystanie energii z promieniowania słonecznego technologii, które mają wyższą sprawność i produktywność, co przekłada się na wyższy poziom redukcji emisji CO₂. Rekomendowane jest zmniejszenie wartości docelowej wskaźnika, określonej w programie dla PI 4a oraz w Załączniku nr 2 do SZOOP dla działania 5.1, do poziomu 60 000 t CO₂eq/rok.

- Wartość docelowa wskaźnika *Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI 34)* w PI 4e zostanie znacznie przekroczona ze względu na to, że przy jej wyznaczaniu uwzględniono wyłącznie przedsięwzięcia obejmujące wymianę taboru komunikacji miejskiej, tymczasem także innego typu projekty (w tym modernizacja oświetlenia ulicznego oraz indywidualnych źródeł ciepła) przyczyniają się do realizacji wskaźnika. Rekomendowane jest zwiększenie wartości docelowej wskaźnika, określonej w programie dla PI 4e, do poziomu 30 000 t CO₂eq/rok.
- Wartość wskaźnika rezultatu *Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto* została oszacowana w oparciu o dane publikowane przez GUS wg formuły: „Produkcja energii elektrycznej z odnawialnych nośników energii/Zużycie energii elektrycznej wg sektorów ekonomicznych ogółem”, nie uwzględnia natomiast końcowego zużycia energii brutto w ciepłownictwie i chłodnictwie oraz transporcie, co sugeruje zastosowana nazwa wskaźnika. Rekomendowana jest zmiana nazwy wskaźnika na *Udział energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii elektrycznej brutto*.

Rekomendacje dotyczące możliwych do wprowadzenia usprawnień instytucjonalnych i programowych

W V osi priorytetowej nie zidentyfikowano potrzeby wprowadzania istotnych usprawnień zwiększających skuteczność i efektywność wdrażania. Interwencja - z wyjątkiem instrumentu finansowego w działaniu 5.2 - została zaprojektowana trafnie i adekwatnie do zdiagnozowanych wyzwań i potrzeb, a oferowana forma wsparcia jest atrakcyjna dla odbiorców, co znajduje odzwierciedlenie w dużym zainteresowaniu naborami i prognozowanym wykorzystaniu całkowitej alokacji środków UE.

W V osi priorytetowej, od początku okresu wdrażania, pojawiały się następujące problemy: zmiany uwarunkowań prawnych w obszarze OZE (oddziałujące na przebieg wdrażania działania 5.1), niskie zainteresowanie wsparciem oferowanym w działaniu 5.2, znaczący wzrost kosztów usług budowlanych w działaniu 5.3, w końcu ogromna liczba wniosków składanych w naborach w działaniu 5.1, uniemożliwiająca przeprowadzenie procesu oceny w zakładanym czasie przy ograniczonych zasobach kadrowych. Należy podkreślić, że IZ w odpowiednim czasie identyfikowała te problemy i wprowadzała odpowiednie działania zaradcze, których zakres i skuteczność na obecnym etapie ocenić można jako zadowalające. Można wskazać, że ze strony IZ, w odniesieniu do najbardziej problematycznego we wdrażaniu działania 5.2, podjęto już wszystkie możliwe czynności zaradcze, które jeśli nie przyniosą skutku w postaci zwiększenia dynamiki kontraktacji środków w umowach z odbiorcami końcowymi, to konieczne będzie przyjęcie bardziej radykalnych rozwiązań, takich jak wycofanie środków od menadżera Funduszu Funduszy i ich realokacja na inne działania. Oznaczać to będzie, że instrument wsparcia został dobrany nieadekwatnie do zakresu wsparcia i docelowej grupy odbiorców, jakimi są MŚP.

W toku badania w działaniu 5.1 zidentyfikowano problem ze spójnością monitorowania wskaźnika *Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (CI 30)* – część projektów nie miała przypisanej wartości wskaźnika, pomimo, iż zakres projektów obejmował jednostki wytwarzania energii z OZE, a wskaźnik jest zapisany i w programie (PI 4a) i w SZOOP, w kilku projektach wartość wskaźnika podana była w błędnej jednostce. Wskazuje to na potrzebę wzmocnienia mechanizmów zapewniających, że we wszystkich projektach monitorowane są odpowiednie wskaźniki zapisane w programie dla danego priorytetu inwestycyjnego oraz w SZOOP dla danego działania, a także że zapisane w umowach wartości są poprawne. Wśród możliwych do zastosowania rozwiązań wymienić można: zawarcie listy wskaźników obligatoryjnych dla danego typu projektu w regulaminie naboru, zawarcie w generatorze wniosków formuły uniemożliwiającej pominięcie danego wskaźnika,

ewentualnie także wprowadzenie kontroli kompletności, adekwatności i poprawności wskaźników, jako obowiązkowego elementu oceny merytorycznej II stopnia.

3.6 OŚ PRIORYTETOWA VI. OCHRONA ŚRODOWISKA I RACJONALNE GOSPODAROWANIE JEGO ZASOBAMI

3.6.1 Logika interwencji

Teoria bazowa

W uzasadnieniu wyboru celów tematycznych dokumentu programowego RPO WP 2014-2020, wskazano na następujące problemy/wyzwania uzasadniające interwencję publiczną w takim zakresie, jaki został przewidziany w ramach VI. osi priorytetowej:

- nieefektywny system gospodarki odpadami komunalnymi: jeden z najniższych w kraju odsetek osób objętych zorganizowanym systemem zbierania odpadów komunalnych (69,6% wobec średniej krajowej 81%), najniższy w kraju udział odpadów komunalnych zbieranych selektywnie (5,3%, przy średniej krajowej 10,5%), w 2012r. aż 81% zebranych odpadów trafiło na składowiska (81%)⁸⁰;
- nieprawidłowa gospodarka ściekowa, wynikająca z niewystarczającego stopnia skanalizowania, stanowiąca główne źródło zanieczyszczenia wód i gleb - w 2012r. zaledwie 17% ludności wiejskiej było podłączonej do sieci kanalizacyjnej (14 miejsce w kraju), tylko 19% wszystkich mieszkańców terenów wiejskich korzystało z oczyszczalni ścieków (średnia krajowa 33,1%)⁸¹;
- niski poziom dostępności sieci wodociągowej (88,05% ludności, 11. miejsce w kraju); i niski wskaźnik długości ciec wodociągowej - 63,5 km/100 km² (13 miejsce w Polsce przy średniej krajowej na poziomie 90,5 km/100 km²), co skutkuje problemami w dostępności wody pitnej na obszarach najślabiej zaludnionych⁸²;
- duży udział obszarów prawnie chronionych i obszarów objętych siecią Natura 2000, implikujący potrzebę ochrony istniejącego potencjału endogenicznego regionu;
- zmniejszenie przestrzeni życiowej roślin i zwierząt, fragmentaryzacja siedlisk i populacji poszczególnych gatunków w wyniku nadmiernej eksploatacji gospodarczej, turystycznej i rekreacyjnej obszarów wyjątkowo atrakcyjnych, dewastacja kompleksów przyrodniczych i zmniejszenie się drożności korytarzy ekologicznych, przy jednoczesnej ekspansji gatunków obcych, wypierających gatunki rodzime.

W odpowiedzi na zidentyfikowane problemy i wyzwania wskazano na konieczność ukierunkowania interwencji na wzmocnienie systemu gospodarki odpadami komunalnymi, w tym w szczególności selektywną zbiórkę odpadów komunalnych, kompleksowe wsparcie gospodarki wodno-ściekowej, szczególnie uwzględniające potrzeby obszarów wiejskich, ochronę dziedzictwa kulturowego oraz ochronę obszarów cennych przyrodniczo.

Teoria działania

Cele osi 6 mają zostać osiągnięte dzięki realizacji działań wpisujących się w priorytety inwestycyjne 6a, 6b i 6d:

- PI 6a – wsparcie infrastruktury niezbędnej do zapewnienia kompleksowej gospodarki odpadami komunalnymi w regionie (działanie 6.1), co powinno doprowadzić do zwiększenia poziomu selektywnej zbiórki odpadów (wskaźnik rezultatu specyficzny dla programu: Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych);
- PI 6b - wsparcie inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej w celu ochrony środowiska wodnego i efektywnego gospodarowania zasobami wodnymi poprzez ograniczanie zrzutów nieoczyszczonych i niedostatecznie oczyszczonych ścieków (działanie 6.2). Efekty inwestycji powinny doprowadzić do zwiększenia udziału ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków

⁸⁰ Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020.

⁸¹ Ibidem.

⁸² Ibidem.

oraz z sieci kanalizacyjnej (wskaźniki rezultatu specyficzne dla programu: Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków i Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej);

- PI 6d - wsparcie obszarów cennych przyrodniczo, w tym objętych formami ochrony przyrody (parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody, obszarów NATURA 2000, obszarów chronionego krajobrazu), a także inwestycje dotyczące wyposażenia i bazy technicznej tych obiektów oraz opracowywanie planów ochrony i planów zadań ochronnych (działanie 6.3). Przyczyni się to do utrzymania obszarów cennych przyrodniczo oraz wykorzystania lokalnych i regionalnych zasobów przyrodniczych (wskaźnik rezultatu specyficzny dla programu: Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem).

Teoria wdrażania

Oś VI wdrażania jest obecnie w trzech działaniach:

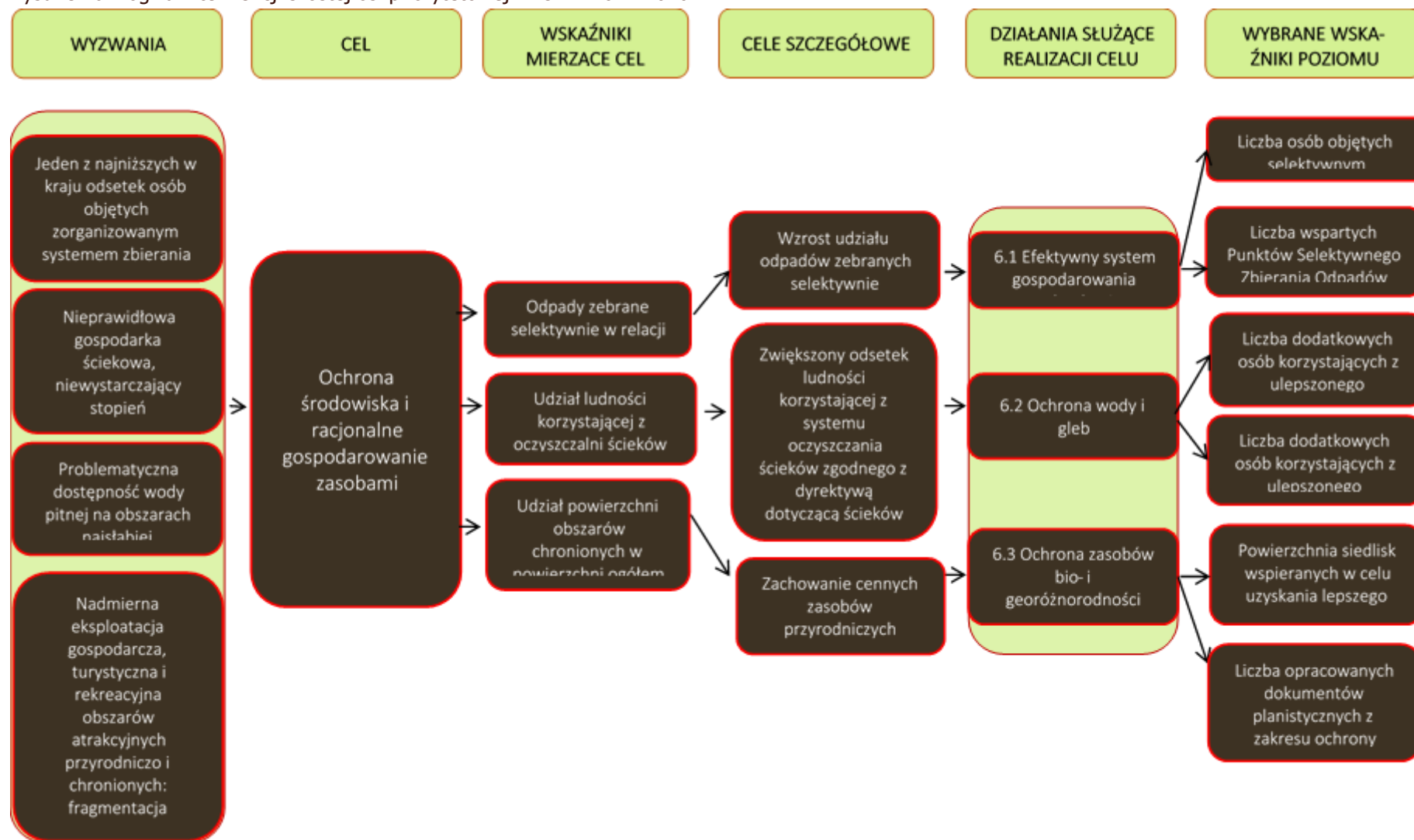
- 6.1 Efektywny system gospodarowania odpadami;
- 6.2 Ochrona wody i gleb;
- 6.3 Ochrona zasobów bio- i georóżnorodności oraz krajobrazu.

System instytucjonalny wdrażania w osi VI składa się z odpowiedniego departamentu Instytucji Zarządzającej usytuowanej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podlaskiego. Nie powołano Instytucji Pośredniczącej.

Całkowita alokacja z rezerwą wykonania (wkład ze środków UE) na ww. działania wynosi 47 000 000 EUR. Na koniec 2018 roku zakontraktowano 25% alokacji.

Na rysunku poniżej przedstawiono schemat graficzny logiki interwencji.

Rysunek 6. Logika interwencji szóstej osi priorytetowej RPOWP 2014-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zapisów RPOWP 2014-2020 oraz SZOOP.

3.6.2 Aktualny i prognozowany stan wdrażania

3.6.2.1 Wskaźniki ram wykonania

W VI. osi priorytetowej *Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami* przyjęto cztery wskaźniki zaliczane do tzw. ram wykonania. Poniżej omówiono każdy z nich oraz zaprezentowano szacunki dotyczące wartości możliwej do osiągnięcia w 2023r.

Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych

Wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowalnych w projektach. Cel pośredni dla osi szóstej został określony na poziomie 7,6 mln EUR, a cel końcowy – 55,3 mln EUR i jest równy całkowitej alokacji na szóstą oś priorytetową (wraz z rezerwą wykonania), uwzględniającej wkład UE, krajowe środki publiczne oraz krajowe środki prywatne, przy założeniu średniego dofinansowania na poziomie 85%.

Stan obecny oraz prognozy

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Zamawiającego, wartość wskaźnika osiągnięta na koniec 2018r. wynosi 5 500 940 EUR, co odpowiada realizacji celu pośredniego na poziomie 72,08 %.

Wg przeprowadzonych oszacowań w działaniu 6.1 wartość kosztów kwalifikowalnych wyniesie od 22,6 do 30,4 mln zł, w działaniu 6.2 – między 44,9 a 93,8 mln zł, w działaniu 6.3 – 44 mln zł. Sumując wartości dla poszczególnych działań można oszacować, że wartość certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych będzie mieściła się w przedziale: 96,5 – 151,8 mln zł, tj. 23,3 – 36,6 mln EUR, co odpowiada 42% - 66% wartości celu końcowego wskaźnika.

Oszacowanie zakłada realizację podpisanych już umów oraz zaplanowanych na 2019 naborów przy kontraktacji analogicznej jak w poprzednich naborach. Oszacowanie nie uwzględnia planowanych przez IZ zmian w naborach, które najprawdopodobniej wejdą w życie po 2019 roku.

Tabela 51. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych*

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana (2018r.)	Wartość osiągnięta (2018r.)	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana (2023r.)	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie optymistycznym
Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych [EUR]	7 631 385	5 500 940	72,08%	55 294 118	23 292 869	42,1%	36 568 163	66,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość celu pośredniego

Wartość celu pośredniego została określona na poziomie 13,8% wartości celu końcowego. Przyczyną nieosiągnięcia zakładanej na koniec 2018r. wartości były opóźnienia w zatwierdzeniu warunków ex ante w zakresie gospodarowania odpadami, opóźnienia w aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) oraz długi okres realizacji projektów. Pomimo opóźnienia w zatwierdzeniu warunków ex-ante uruchomiono konkurs na wsparcie Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). Dodatkowo podjęto działania mające na celu zintensyfikowanie poziomu kontraktacji czyli: ogłoszenie konkursów dla projektów dotyczących odpadów innych niż

komunalne (azbest) oraz dotyczących gospodarki odpadami komunalnymi (zgodnie z planem inwestycyjnym stanowiącym załącznik do Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami (WPGO), ocena wniosków i rozstrzygnięcie ww. konkursów, zaangażowanie komórek merytorycznych Urzędu do informowania potencjalnych Wnioskodawców o ogłoszonych naborach, indywidualne spotkania informacyjne. Pomimo opisanych powyżej działań wskaźnik pośredni nie został osiągnięty.

Wartość celu końcowego

Jeśli konkursy dla działania 6.1 oraz 6.2 prowadzone byłyby zgodnie z założeniami jakie panują obecnie, wówczas szacuje się, że wartość celu końcowego zarówno w wariantcie optymistycznym jak i realistycznym nie zostanie osiągnięta. W przypadku działania 6.1, mamy do czynienia z niskim zainteresowaniem ogłaszającymi konkursami. Kolejny konkurs dla działania 6.1 zakłada nabór na projekty dotyczące PSZOK. Zgodnie z rozeznaniem wśród potencjalnych beneficjentów oraz zgodnie z historycznymi danymi wykorzystanie planowanej na 2019 alokacji nie powinno przekroczyć 33% zaplanowanego budżetu, czyli zaledwie 3,3 mln zł. Zgodnie z informacjami pozyskanymi podczas wywiadów z IZ, planowana jest zmiana trybu wyboru projektów dla działania 6.1 z konkursowego na pozakonkursowy, w celu realizacji 4 projektów dotyczących modernizacji lub rozbudowy zakładów zagospodarowania odpadami.

Dla działania 6.2 ogłoszono nabór na projekty polegające na kompleksowym wsparciu gospodarki wodno-ściekowej oraz projekty z zakresu zwiększenia dostępności do linii wodociągowych dla aglomeracji od 2 do 10 tys. RLM. Na podstawie danych historycznych, szacujemy niskie wykorzystanie ogłoszonego budżetu. W przypadku niepełnego wykorzystania budżetu dla obecnie ogłoszonego naboru dla działania 6.2 IZ planuje dopuszczenie do konkursu aglomeracji powyżej 10 tys. RLM, co w związku z brakiem środków w POIiŚ 2014-2020 powinno przyczynić się do zwiększenia zainteresowania konkursem oraz całkowitym wykorzystaniem alokacji dla działania.

Pozytywną zmianą, jaka została wprowadzona podczas zakończonego w 2018 konkursu dla działania 6.3, było wprowadzenie możliwości realizacji inwestycji na obszarach objętych Naturą 2000, a które to obszary, zgodnie z demarkacją z POIiŚ, były wykluczone podczas pierwszych dwóch konkursów.

Wprowadzona zmiana dla działania 6.3 oraz zmiany proponowane dla działań 6.1 i 6.2 mogłyby przyczynić się do wykorzystania alokacji a tym samym realizacji wartości końcowej wskaźnika, bez tych zmian wskaźnik nie zostanie zrealizowany.

Długość wybudowanej, rozbudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej

Wskaźnik agregowany jest z projektów dofinansowanych w PI 6b (Działanie 6.2). Cel pośredni został określony na poziomie 5 km, a cel końcowy - na poziomie 29 km.

Stan obecny oraz prognozy

Wartość wskaźnika wynikająca z podpisanych do 31.12.2018r. umów o dofinansowanie wynosi 6,61 km, co odpowiada 29% celu końcowego oraz 132% celu pośredniego. Przy założeniu zakontraktowania całkowitego budżetu ogłoszonego naboru w Działaniu 6.2 (50 mln zł) oraz przy założeniu, że średnia relacja kwoty dofinansowania przypadającej na jednostkę wskaźnika będzie analogiczna jak w naborach I-III, wskaźnik *Długość wybudowanej, rozbudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej* wyniesie 16,9 km czyli 58% zakładanego na 2023 rok wskaźnika.

Tabela 52. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania *Długość wybudowanej, rozbudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej*

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana (2018r.)	Wartość osiągnięta (2018r.)	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana (2023r.)	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie

								optymistycznym
Długość wybudowanej, rozbudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej [km]	5	6,61	132%	29	8,38	29%	16,9	58%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość celu pośredniego

Wartość celu pośredniego została określona na poziomie 17,3% wartości celu końcowego. Wpływ na przekroczenie zakładanej na koniec 2018r. wartości miał niewątpliwie fakt, że w Działaniu 6.2 bardzo szybko, bo już w 2015 i 2016r., przeprowadzono dwa pierwsze nabory wniosków, dzięki czemu wszystkie inwestycje zostały zakończone przed końcem 2018r.

Wartość celu końcowego

Wartość wskaźnika odzwierciedla łączną długość wybudowanego w ramach projektu przewodu kanalizacyjnego wraz z uzbrojeniem i urządzeniami oraz z przyłączami, którymi odprowadzane są ścieki. Koszt jednostkowy budowy 1 km sieci kanalizacyjnej został oszacowany na podstawie danych historycznych jako średni koszt w ramach projektów realizowanych w ramach RPOWP 2014-2020 2007-2013. Oszacowanie wartości końcowej wskaźnika na poziomie 29 km, jest prawidłowe, jednak zmieniające się warunki otoczenia, wzrost cen usług budowlanych oraz linia demarkacyjna pomiędzy RPO a Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ), która zakładała, że w ramach RPO podstawą wyboru projektów jest Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych na poziomie regionalnych aglomeracji od 2 tys. do 10 tys. RLM wraz z opracowanym w toku aktualizacji KPOŚK Masterplanem dla wdrażania dyrektywy 91/271/EWG, ograniczyło mocno pulę potencjalnych beneficjentów.

Obserwując pierwsze trzy nabory należy szacować, że zainteresowanie ogłoszonym w marcu 2019 konkursem nie będzie duże, a środki zostaną skosmumowane na poziomie około 17% budżetu naboru. Dobrym rozwiązaniem, które może wpłynąć na zwiększenie zainteresowania konkursem, a tym samym realizacji wskaźnika *Długość wybudowanej, rozbudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej*, jest dopuszczenie możliwości finansowania inwestycji z aglomeracji powyżej 10 tys. RLM, gdzie zainteresowanie powinno być większe, a środki na inwestycje w tego typu aglomeracjach, zostały wyczerpane w ramach POIiŚ 2014-2020. Tak wprowadzone zmiany mogłyby, przyczynić się do wykorzystania alokacji a tym samym realizacji wartości końcowej wskaźnika, bez tych zmian wskaźnik nie zostanie zrealizowany.

Liczba wspartych form ochrony przyrody

Wskaźnik agregowany jest z projektów dofinansowanych w PI 6d (Działanie 6.3). Cel pośredni został określony na poziomie 5 szt., a cel końcowy - na poziomie 30 szt.

W działaniu przeprowadzono trzy nabory, które obejmowały różne typy projektów. Wszystkie umowy z wymienionych naborów zostały podpisane do 31.12.2018r. Nabory cieszyły się bardzo małym zainteresowaniem. Złożono 5 wniosków, podpisano 3 umowy. Czwarty nabór został zakończony w lutym 2019. Nabór cieszył się bardzo dużym zainteresowaniem.

Stan obecny oraz prognozy

Tabela 53. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania *Liczba wspartych form ochrony przyrody*

	Cel pośredni (2018r.)				Cel końcowy (2023r.)			
	Wartość zakładana	Wartość osiągnięta	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba wspartych form ochrony przyrody [szt]	5	24	480%	30	26	86%	Powyżej 26	Co najmniej 86%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość celu pośredniego

Wpływ na przekroczenie zakładanej na koniec 2018r. wartości miał niewątpliwie fakt, że w działaniu 6.3 bardzo szybko, bo już w 2015 i 2016r., przeprowadzono dwa pierwsze nabory wniosków, dzięki czemu wszystkie inwestycje zostały zakończone przed końcem 2018r.

Wartość celu końcowego

Cel końcowy dla wskaźnika *Liczba wspartych form ochrony przyrody* został wyznaczony w oparciu o łączną liczbę parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody objętych wsparciem w ramach działania 6.3. Założono, że 70% środków alokowanych na działanie 6.3 będzie dotyczyło inwestycji na obszarze parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody. Koszt jednostkowy miał w tym przypadku charakter wtórny, bowiem na terenie tych instytucji mogą być realizowane działania związane z pozostałymi wskaźnikami produktu w tym PI, niemniej jednak przy określaniu wartości docelowej posilkowano się danymi na temat średnich kosztów projektów wspomagających parki krajobrazowe w perspektywie 2007-2013. Przyjęte założenia i oszacowania należy uznać za poprawne metodologicznie i merytorycznie, natomiast okazały się nie w pełni adekwatne do realiów wdrożeniowych. Pierwotnie zgodnie z SZOOP finansowane działania na obszarze NATURA2000 musiały być zgodne z wymogami Priorytetowych Ram Działań dla sieci NATURA 2000 na Wieloletni Program Finansowania UE w latach 2014-2020 (PAF). Zakwalifikowanie danego projektu, realizowanego na NATURA 2000 (obszar interwencji POIŚ) i parku krajobrazowego, rezerwatu przyrody (obszar interwencji RPOWP 2014-2020) do interwencji w Programie, mogło mieć miejsce tylko w części interwencji leżącej na obszarze parku krajobrazowego lub rezerwatu przyrody. Tak sformułowany zapis skutecznie uniemożliwił aplikowanie o środki gminom, które planowały realizację działań na obszarze NATURA 2000. Podczas konkursu nr RPPD.06.03.00-IZ.00-20-001/18 usunięto zapis odnośnie kwalifikowania danego projektu realizowanego na NATURA 2000 (obszar interwencji POIŚ) i parku krajobrazowego, rezerwatu przyrody (obszar interwencji RPOWP 2014-2020) do interwencji w Programie tylko w części interwencji leżącej na obszarze parku krajobrazowego lub rezerwatu przyrody, co przyczyniło się do ogromnego zainteresowania. W ostatnim naborze wpłynęły 22 wnioski o łącznej wartości dofinansowania 81,6 mln zł, przy budżecie naboru 25 mln zł. W większości projektów w nierozstrzygniętym naborze RPPD.06.03.00-IZ.00-20-001/18 podejmowane działania mogą mieć wpływ na formy ochrony objęte wskaźnikiem. Większość złożonych projektów ma charakter lokalny (przedsięwzięcia realizowane przez gminy). W złożonych projektach wartość wskaźnika może wynieść od jednej do kilku form ochrony przyrody, incydentalnie nawet do kilkunastu, np. w przypadku występowania na terenie gminy kilku rezerwatów przyrody i realizacji kompleksowych przedsięwzięć oddziałujących na te obiekty.

Liczba rozbudowanych/zmodernizowanych zakładów zagospodarowania odpadów

Wskaźnik agregowany jest z projektów dofinansowanych w PI 6a (Działanie 6.a). Cel pośredni został określony na poziomie 1 szt., a cel końcowy - na poziomie 5 szt.

Stan obecny oraz prognozy

Zgodnie z przeprowadzonym konkursem RPPD.06.01.00-IZ.00-20-001/18, wskaźnik *Liczba rozbudowanych/zmodernizowanych zakładów zagospodarowania odpadów* ten wyniósł 1, jednakże dodatkowo zgodnie z interpretacją IK UP znak pisma DRP-II.7610.111.2018.PM, do wskaźnika została wliczona *Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych* z projektu nr RPPD.06.01.00-20-0001/17. Zgodnie z informacją o planowanych naborach na 2019 konkurs, będzie dotyczył projektów dotyczących PSZOK. Założono, że projekty wybrane do realizacji w naborze planowanym w roku 2019 nie będą miały wpływu na realizację wartości wskaźnika.

Tabela 54. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania *Liczba rozbudowanych/zmodernizowanych zakładów zagospodarowania odpadów*

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana	Wartość osiągnięta	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie optymistycznym
Liczba rozbudowanych /zmodernizowanych zakładów zagospodarowania odpadów [szt.]	1	1	100%	5	2	40%	2	40%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość celu pośredniego

Zgodnie z przeprowadzonym konkursem RPPD.06.01.00-IZ.00-20-001/18, wskaźnik ten wyniósł 1, czyli 100% celu pośredniego.

Wartość celu końcowego

Cel końcowy dla wskaźnika *Liczba rozbudowanych/zmodernizowanych zakładów zagospodarowania odpadów* został wyznaczony w oparciu o łączną liczbę zakładów zagospodarowania odpadów (ZZO), które otrzymały wsparcie na rozbudowę lub modernizację w ramach zrealizowanych projektów. Założono, że 80% środków alokowanych na Działanie 6.1 zostanie przeznaczone na rozbudowę/modernizację zakładów zagospodarowania odpadów i będzie miało bezpośredni wpływ na przedmiotowy wskaźnik.

Zgodnie z przyjętymi przez KE założeniami uruchomienie funduszy w okresie programowania 2014-2020 było uzależnione od spełnienia wymogów warunkowości ex-ante. Jednym z nich był warunek 6.2 Gospodarka odpadami: Promowanie zrównoważonych gospodarczo i środowiskowo inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, w szczególności poprzez opracowanie planów gospodarki odpadami zgodnych z dyrektywą 2008/98/WE oraz z hierarchią odpadów. Szczegółowe wymogi do jakich zobowiązała się strona polska podczas wdrażania działania 6.1, było uchwalenie i notyfikowanie do KE Krajowego planu gospodarki odpadami (KPGO) oraz wojewódzkich planów gospodarki odpadami (WPGO) – ze względu na zmianę podejścia do systemu gospodarki odpadami komunalnymi konieczna była aktualizacja dotychczas istniejących dokumentów. Krajowy Plan Gospodarki Odpadami w przyjętych założeniach miał zostać zaktualizowany do końca 2015r., a następnie w oparciu o wprowadzone w nim założenia opracowano wojewódzkie plany 31.12.2016r. Wydłużające się prace nad KPGO bezpośrednio przekładały się na zakończenie prac z dokumentami wojewódzkimi. KPGO ostatecznie przyjęty został przez Radę Ministrów dopiero w dniu 1 lipca 2016r., co oznaczało kilkumiesięczne opóźnienie związane z zatwierdzeniem wojewódzkich planów, a tym samym miało to wpływ na rozpoczęcie wdrażania programu w obszarze gospodarki odpadami. WPGO dla województwa podlaskiego został zatwierdzony 31.12.2016r.

Koszt jednostkowy został oszacowany w oparciu o szacunki dla kosztów jednostkowych budowy/modernizacji zakładów zagospodarowania odpadów dokonane na podstawie doświadczeń z perspektywy finansowej 2007-2013 oraz zapisów Planu Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012-2017. Jednak biorąc pod uwagę fakt, iż w ramach POIiŚ 2014-2020 oszacowano ten sam wskaźnik na poziomie 12, przy pierwotnej alokacji 900 mln EUR, ostatecznie zmieszanej do 300 mln EUR (około 1,2 mld zł), wydaje się, że wskaźnik ten został oszacowany na zbyt wysokim poziomie osiągnięcia. Należy również wspomnieć, iż w POIiŚ 2014-2020 pomimo nieporównywalnie większego budżetu, osiągnięcie tego wskaźnika też jest trudne do realizacji.

Dobrym rozwiązaniem, które mogłoby przyczynić się do realizacji założonego wskaźnika jest zmiana trybu wyboru projektów dla działania 6.1 z konkursowego na pozakonkursowy i realizacja wspólnie uzgodnionych, zgodnych z WPGO projektów dotyczących modernizacji lub rozbudowy zakładów zagospodarowania odpadami. W Planie Inwestycyjnym znajduje się 7 inwestycji dotyczących rozbudowy/modernizacji RIPOK, gdzie okres realizacji przypada na 2020 rok. W chwili obecnej trwają rozmowy, podczas których IZ RPOWP 2014-2020 jest w trakcie identyfikacji 4-5 potencjalnych projektów, które kwalifikują się do dofinansowania, znajdują się one w Planie Inwestycyjnym, będącym załącznikiem do aktualnego WPGO, zakres tych przedsięwzięć jest zgodny z przedstawionym w WPGO i stopień zaawansowania projektów pozwoli zrealizować je do końca 2023 roku. W chwili obecnej tylko indywidualne podejście i ścisła współpraca z potencjalnymi beneficjentami może przyczynić się do realizacji celu końcowego wskaźnika. W przeciwnym razie wskaźnik ten nie zostanie zrealizowany.

3.6.2.2 Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

W VI. osi priorytetowej ustanowiono 20 wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu, z czego 3 przypisane są do PI 6a, 6b i 6d.

Priorytet inwestycyjny 6a

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 6a. Wskaźniki PI 6a realizowane są przez działanie 6.1. W 2019 roku planowany jest jeden nabór na projekty dotyczące PSZOK, czyli projekty wybrane do realizacji w naborze planowanym w roku 2019, będą miały wpływ na realizację tylko jednego wskaźnika *Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych*. W związku z czym pozostałe trzy wskaźniki nie zostaną osiągnięte. Na podstawie dostępnych danych oszacowano, że wg wskaźnika sukcesu z poprzednich naborów, w nierozstrzygniętym naborze można się spodziewać kontraktacji zaledwie 3,3 mln zł, a *Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych* wyniesie dodatkowo od 3 do 8 szt.

Tabela 55. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 6a

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba rozbudowanych / zmodernizowanych zakładów zagospodarowania odpadów [szt.]	5	1	2	40%	2	40%
Masa wycofanych z użytkowania i unieszkodliwionych	12 058	0	2 562,82	21%	2 562,82	21%

wyrobów zawierających azbest [Mg]						
Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych [szt.]	9	1	5	56%	10	111%
Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów (CI 17) [Tony/rok]	15 000	0	5 200	35%	5 200	35%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Przyczyny znacznego nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźników *Liczba rozbudowanych/zmodernizowanych zakładów zagospodarowania odpadów, Masa wycofanych z użytkowania i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest, Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów* oraz w wersji realistycznej *Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych* wynikają z wymogów dotyczących warunkowości ex-ante, wprowadzonych przez KE oraz polskie prawo. Zgodnie z przyjętymi przez KE założeniami uruchomienie funduszy na działania odpadowe w okresie programowania 2014-2020 było uzależnione od spełnienia wymogów warunkowości ex-ante. Przyczyny niezrealizowania wskaźnika *Liczba rozbudowanych/zmodernizowanych zakładów zagospodarowania odpadów* oraz powiązanego z nim wskaźnika *Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów* zostały opisane w części dotyczącej ram wykonania. Natomiast nieosiągnięcie wskaźnika *Masa wycofanych z użytkowania i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest* wynika z niskiego zainteresowania działaniem.

W poniższej tabeli prezentujemy dane na temat zakładanych i szacowanych wartości dodatkowych wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego przyporządkowanych do Działania 6.1 zgodnie z Załącznikiem nr 2 do SZOOP (w tabeli pominięto wskaźniki, które zostały ujęte w programie – te przedstawiono w poprzedniej tabeli).

Dobrym rozwiązaniem, które mogłoby przyczynić się do realizacji założonego wskaźnika jest zmiana trybu wyboru projektów dla działania 6.1 z konkursowego na pozakonkursowy i realizacja wspólnie uzgodnionych, zgodnych z WPGO projektów dotyczących modernizacji lub rozbudowy zakładów zagospodarowania odpadami.

Tabela 56. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych dodatkowych wskaźników przypisanych do działania 6.1 w Załączniku nr 2 do SZOOP

Wskaźnik	Cel końcowy (2023)	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie optymistycznym
Moc przerobowa zakładu zagospodarowania odpadów	Nie określono	46 000	n.d.	46 000	n.d.
Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów	Nie określono	43 344	n.d.	91 735	n.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Priorytet inwestycyjny 6b

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 6b. Wskaźniki PI 6b realizowane są przez Działanie 6.2.

W działaniu przeprowadzono trzy nabory. Wszystkie obejmowały dwa typy projektów, tj. typ 1: *Projekty polegające na kompleksowym wsparciu gospodarki wodno-ściekowej*, typ 2: *Projekty z zakresu zwiększenia dostępności do linii wodociągowych oraz poprawy jakości wody pitnej*. Wszystkie umowy z wymienionych naborów zostały podpisane do 31.12.2018r. Czwarty nabór planowany na rok 2019 będzie dotyczył tego samego zakresu.

Tabela 57. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 6b

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba rozbudowanych lub zmodernizowanych oczyszczalni ścieków komunalnych [szt.]	2	3	5	259%	11	550%
Długość wybudowanej, rozbudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej [km]	29	6,61	8,38	29%	16,9	58%
Długość wybudowanej, rozbudowanej lub zmodernizowanej sieci wodociągowej [km]	12	7,93	9,85	82%	19,06	159%
Liczba nowych przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.]	380	0	0	0	0	0
Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego zaopatrzenia w wodę (CI 18) [osoby]	1053	99	767	73%	1605	152%
Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków (CI 19) [osoby]	1595	1411	2217	139%	4636	291%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Problemy z nieosiągnięciem zakładanych w programie wartości docelowych wskaźnika *Długość wybudowanej, rozbudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej* wynikają przede wszystkim z linii demarkacyjnej, która miała wpływ na niską skuteczność w wyborze wniosków do dofinansowania, która wyniosła zaledwie 25%. Szczegółowo zagadnienie zostało opisane w części dotyczącej ram wykonania.

Nie złożono żadnego projektu, który realizowałyby wskaźnik *Liczba nowych przydomowych oczyszczalni ścieków* nie zostanie osiągnięty. Szacowana wartość tego wskaźnika wynosi zero.

Priorytet inwestycyjny 6d

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 6d. Wskaźniki PI 6d realizowane są przez działanie 6.3.

W działaniu 6.3 przeprowadzono trzy nabory, które obejmowały różne typy projektów. Wszystkie umowy z wymienionych naborów zostały podpisane do 31.12.2018. Nabory cieszyły się bardzo małym zainteresowaniem. Złożono 5 wniosków, podpisano 3 umowy. Czwarty nabór został zakończony w lutym 2019. Nabór cieszył się bardzo dużym zainteresowaniem.

W konkursie można było uzyskać wsparcie na następujące typy projektów: Typ 4: Projekty polegające na utworzeniu centrów ochrony różnorodności biologicznej w oparciu o rodzime gatunki, np.: banki genowe, ogrody botaniczne, ekoparki; Typ 5: Doposażenie i modernizacja ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej; Typ 6: Inwestycje wykorzystujące naturalne zasoby przyrodnicze takie jak tereny wypoczynkowe, ścieżki dydaktyczne – finansowanie uzależnione od bezpośredniego i silnego związania niniejszej interwencji z promowaniem ochrony różnorodności biologicznej i przyrodniczej.

Tabela 58. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 6d

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba wspartych form ochrony przyrody [szt.]	30	24	24	80%	co najmniej 24	Co najmniej 80%
Liczba opracowanych dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody [szt.]	5	4	5	100%	5	100%
Długość utworzonych/ przebudowanych szlaków turystycznych [km]	8,5	0	26,2	308%	26,1	Co najmniej 308%
Liczba ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej objętych wsparciem [szt.]	7	0	2	29%	2	29%
Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z edukacją ekologiczną [szt.]	1	0	0	0%	0	0%
Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony (CI 23) [ha]	4	0	Brak możliwości oszacowania ⁸³	n.d.	Brak możliwości oszacowania	n.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wskaźniki *Liczba ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej objętych wsparciem* nie zostanie zrealizowany. Na podstawie listy złożonych wniosków ustalono, że przedmiotem żadnego ze złożonych projektów nie jest opracowanie dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody. Potencjalnie może to być elementem uzupełniającym projektu, jednak jest to mało prawdopodobne. Dlatego można przyjąć, że wartość wskaźnika nie ulegnie zmianie po podpisaniu umów z ostatniego naboru.

Dwa projekty złożone w naborze dotyczą doposażenia lub modernizacji ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji. Możliwa do osiągnięcia wartość powinna mieścić się w przedziale od 0

⁸³ ⁸³ W części projektów podejmowane działania mogą mieć wpływ na stan ochrony siedlisk (np. poprzez ograniczenie ryzyk związanych z antropopresją). Na podstawie dostępnych danych (zestawianie złożonych wniosków) nie można oszacować wartości wskaźnika *Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony*.

(jeżeli nie zostanie dofinansowany żaden projekt dot. modernizacji i doposażenia ośrodków edukacji) do 2 (jeżeli zostaną dofinansowane wszystkie projekty dot. modernizacji i doposażenia ośrodków edukacji).

Wskaźnik *Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z edukacją ekologiczną* - w I naborze złożone zostały dwie koncepcje, jednak obie zostały ocenione negatywnie. W trwającym naborze nie zidentyfikowano projektu mającego wpływ na ten wskaźnik.

Wskaźnik *Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony (CI 23)*, nie był realizowany w ramach dotychczasowych projektach.

Szacuje się, że nawet przy wykorzystaniu całej alokacji w naborach, niektóre wskaźniki Programu nie zostaną zrealizowane. Bezpośrednią ograniczenia potencjalnych beneficjentów był wymóg, że projekty na obszarach NATURA 2000 (obszar interwencji POIŚ) i parku krajobrazowego, rezerwatu przyrody (obszar interwencji RPOWP 2014-2020) do interwencji w Programie, mogło mieć miejsce tylko w części interwencji leżącej na obszarze parku krajobrazowego lub rezerwatu przyrody. Tak sformułowany zapis skutecznie uniemożliwił aplikowanie o środki gminom, które planowały realizację działań na obszarze NATURA 2000. Stąd w ostatnim naborze zostało to zmienione.

3.6.2.3 Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu – poziom makro

Dla VI. osi priorytetowej przyjęto trzy specyficzne wskaźniki rezultatu. Poniżej prezentujemy ich zakładaną na 2023r. wartość, wartość najbardziej aktualną wg. statystyki publicznej oraz możliwe do osiągnięcia w 2023r. wartości, oszacowane z wykorzystaniem modelowania ekonometrycznego.

Tabela 59. Stopień osiągnięcia wartości docelowych specyficznych wskaźników rezultatu przypisanych do szóstej osi priorytetowej

Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa (2023)	Wartość najbardziej aktualna	Wartość szacowana na koniec 2023r.	Poziom osiągnięcia wartości docelowej
Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów [%]	5,3 (2012)	12,2	25,5 (2017)	30,2	118%
Udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków [%]	65,45 (2012)	73,58	67,8 (2017)	74	100,2%
Udział powierzchni obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]	32 (2013)	32	(2017)	30,8	96,25%

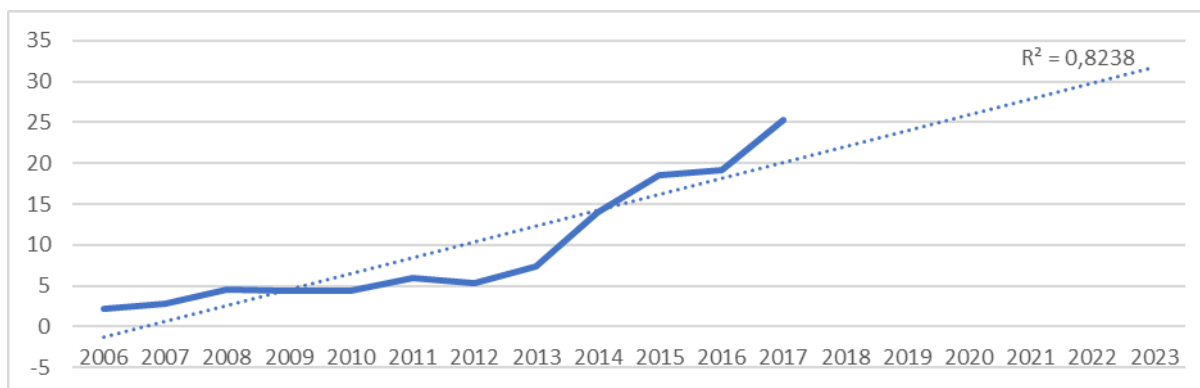
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz danych GIOŚ.

Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów - wskaźnik wyrażany w % publikowany jest przez GUS i obliczany jako masa odpadów komunalnych zebranych selektywnie w stosunku do masy odpadów komunalnych ogółem zebranych w ciągu roku. Szacowanie wartości docelowej przedmiotowego wskaźnika oparto o metodę przedłużenia trendu liniowego na podstawie danych historycznych pochodzących ze źródeł statystyki publicznej.

Za wartość bazową przyjęto poziom 5,3% z 2012r., natomiast wartość docelowa została oszacowana na poziomie 12,2%.

Zgodnie z ostatnimi danymi publikowanymi przez GUS w 2017r. województwo podlaskie osiągnęło poziom 25,5% udziału odpadów zbieranych selektywnie w masie wszystkich zebranych odpadów komunalnych. Od 2005r. obserwowany jest pozytywny proces wzrostu wartości wskaźnika, przy czym największy przyrost obserwowano w latach 2013-2017 i wynikał on głównie ze zmian systemu prawnego dotyczącego gospodarki odpadami (w tym zmiany sposobu raportowania), ale także inwestycji w sektorze gospodarki odpadami dofinansowanych ze środków UE w perspektywie finansowej 2007-2013.

Wykres 1. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów dla województwa podlaskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

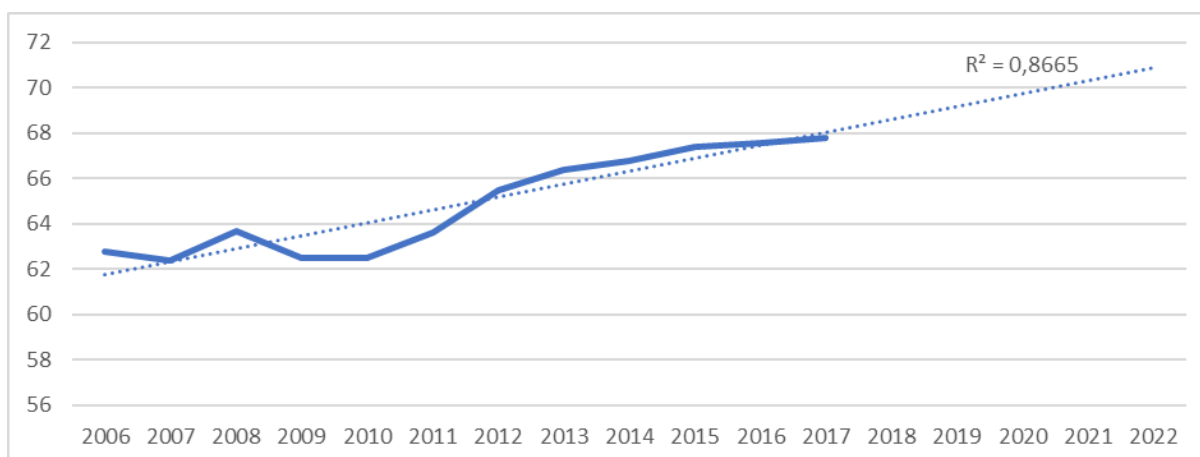
Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ilości odpadów komunalnych ogółem – według trendu liniowego wartości tego wskaźnika od 2005 roku wyniesie w 2023 roku 30,2%, czyli więcej niż założony wskaźnik 12,2%, który już w 2017 roku był przekroczony i wyniósł 25,3%. W przypadku tego wskaźnika nie zastosowano modelu, gdyż bardziej na sytuację w tym zakresie wpływają regulacje niż fundusze strukturalne.

Realizowane w RPOWP 2014-2020 projekty przyczyniają się do stworzenia warunków dla rozwoju systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych i ograniczenia ilości odpadów komunalnych podlegających składowaniu.

Udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków

Wartość wskaźnika oznacza udział liczby ludności miast i wsi korzystających z oczyszczalni ścieków w liczbie ludności ogółem. Dane dotyczące wartości wskaźnika publikowane są przez GUS. Za wartość bazową wskaźnika przyjęto poziom 65,45 % (2012r.), natomiast wartość docelową na 2023r. oszacowano na poziomie 73,58%.

Wykres 2. Udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków dla województwa podlaskiego [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z danych publikowanych przez GUS wynika, że wartość wskaźnika wykazuje tendencję wzrostową, a oszacowana na 2017 rok wartość wynosi 67,8%.

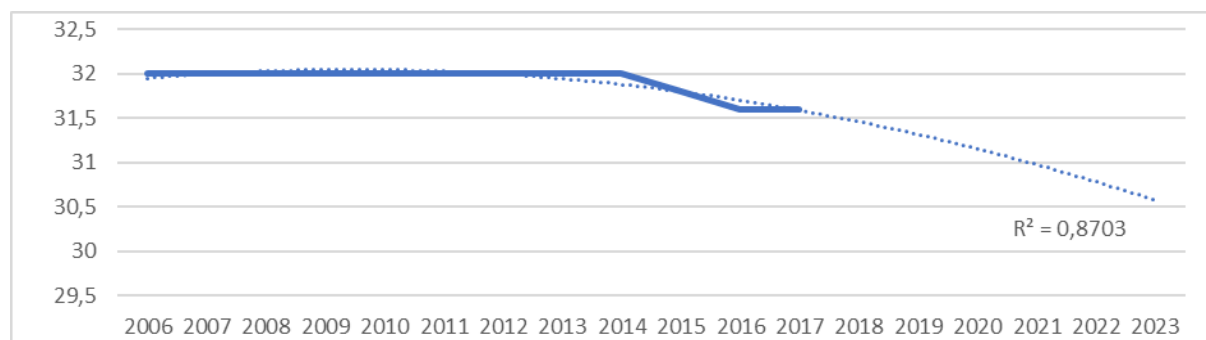
Wartość docelowa wskaźnika *Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków została policzone w oparciu o dane publikowane przez GUS. Projekty realizowane w ramach działania 6.2 przyczynią się do rozwiązania problemu małego skanalizowania poprzez inwestycje w gospodarkę wodno-ściekową,*

w tym systemów odbioru ścieków komunalnych, budowę nowych oczyszczalni i poprawę parametrów już istniejących, jak również wspierania inwestycji z zakresu gospodarki osadami ściekowymi. Powyższe działania przełożą się na wzrost liczby ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków, poprawie ulegnie sama jakość ścieków, a jednocześnie zmniejszy się ilość wprowadzanych do środowiska ścieków nieoczyszczonych oraz strat wody. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków – według trendu liniowego wartość tego wskaźnika od 2003 roku, wyniesie 71,2% w 2023 roku wobec założonej wartości docelowej wskaźnika 73,6%. W oparciu o oszacowany model można natomiast prognozować osiągnięcie poziomu 74% ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w 2023 roku.

Wskaźnik *Udział powierzchni obszarów chronionych w powierzchni ogółem* określa stosunek procentowy powierzchni obszarów chronionych do powierzchni ogółem. Wskaźnik uwzględnia następujące obszary chronione: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe. Nie uwzględnia obszarów sieci Natura 2000 (obejmuje tylko tą część obszarów sieci Natura 2000, która mieści się w granicach innych obszarów prawnie chronionych).

Z uwagi na fakt, iż celem interwencji w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 6d jest zahamowanie niekorzystnych przekształceń, degradacji i fragmentacji siedlisk flory i fauny, zmiany sposobu użytkowania terenu, nadmiernej eksploatacji zasobów naturalnych, w tym rolniczej przestrzeni produkcyjnej, zanieczyszczeń środowiska i rozprzestrzeniania się inwazyjnych gatunków obcych za sukces zostanie uznane utrzymanie obecnej stabilności układów przyrodniczych. Z tego względu wartość docelowa została określona na poziomie wartości bazowej z roku 2013.

Wykres 3. Udział powierzchni obszarów chronionych w powierzchni ogółem dla województwa podlaskiego [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Udział powierzchni obszarów chronionych w powierzchni ogółem – według trendu liniowego wartości tego wskaźnika od 2023 roku wyniesie 31,7% w 2023 roku, ale według lepiej dopasowanego do danych trendu kwadratowego 30,8% wobec wartość docelowej wskaźnika 32%, która była osiągnięta w latach 2006-2014, ale później nieznacznie spadła.

3.6.3 Podsumowanie

W ramach VI. osi priorytetowej „Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami”, oprócz działań polegających na inwestowaniu w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną czy gospodarowania odpadami, wymagane jest przede wszystkim prowadzenia szeroko zakrojonych działań upowszechniających, edukacyjnych, informacyjnych. Ostateczną ocenę efektywności interwencji będzie można przeprowadzić w momencie, w którym zakończona zostanie realizacja dofinansowanych projektów, jednak na obecnym etapie można stwierdzić, że interwencje będą

realizowały cele dotyczące efektywności wykorzystania zasobów naturalnych przede wszystkim w oparciu o działania w ramach gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami.

Analiza kosztów jednostkowych jest zadaniem skomplikowanym. Dużym ograniczeniem analizy kosztów jednostkowych zarówno rzeczowych jak i ekologicznych jest fakt, iż jest ona ograniczona do projektów charakteryzujących się jednorodnym efektem. Główne czynniki kształtujące jednostkowy koszt rzeczowy oraz ekologiczny, to przede wszystkim rodzaj podejmowanego działania, technologie użyte na potrzeby realizacji projektu, wydajność powstałych obiektów i instalacji oraz liczba odbiorców nowej lub zmodernizowanej infrastruktury. W większości analizowanych typów projektów czynników wpływających na koszty jednostkowe projektu jest tak wiele, że trudno jest ustalić jednoznacznie takie zależności.

Ze względu na zróżnicowany zakres projektów oraz szereg czynników wpływających na koszty projektu, porównywanie kosztów jednostkowych uzyskania określonego efektu jest bardzo trudne oraz niezasadne. W przypadku projektów środowiskowych dofinansowywanie z UE nie powinno kierować się wyłącznie przesłankami ekonomicznymi, ale przede wszystkim koniecznością zrównoważonego rozwoju, równości szans i ochrony środowiska.

Na obecnym etapie wdrażania można z pełnym przekonaniem stwierdzić, że interwencja skutecznie realizuje wyznaczone cele szczegółowe obejmujące wzrost udziału odpadów zebranych selektywnie, zwiększony odsetek ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków zgodnego z dyrektywą dotyczącą ścieków komunalnych oraz zachowanie cennych zasobów przyrodniczych regionu.

Dobór katalogu wskaźników, służących monitorowaniu postępów wdrażania, należy ocenić jako adekwatny do charakteru interwencji oraz zdefiniowanych priorytetów rozwojowych, a także umożliwiający przyszłą ocenę wkładu interwencji w zmiany zachodzące w obszarach jej oddziaływania.

Istotne ryzyko niewykonania celów programu zidentyfikowano w przypadku dwóch spośród trzech obszarów: efektywny system gospodarowania odpadami i ochrona wody i gleb (priorytet inwestycyjny 6a, działanie 6.1; 6b, działanie 6.2), gdzie dotychczasowa linia demarkacyjna oraz postępy we wdrażaniu nie pozwalają na optymistyczne prognozy. Przyczyną nieosiągnięcia zakładanych na koniec 2018r. wartości były opóźnienia w zatwierdzeniu warunków *ex ante* w zakresie gospodarowania odpadami, opóźnienia w aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK).

IZ planuje wprowadzić zmiany odnośnie sposobu wyboru projektów dla PI 6a z konkursowego na pozakonkursowy oraz możliwość dofinansowania aglomeracji powyżej 10 tys. RLM dla PI 6b. Szacujemy, że zmiany te mogłyby, przyczynić się do wykorzystania alokacji a tym samym realizacji wartości końcowej wskaźnika, bez tych zmian wskaźnik nie zostanie zrealizowany. Jeśli okaże się, że podjęte przez IZ działania zaradcze nie przyniosą skutku w postaci zwiększenia dynamiki kontraktacji środków w umowach z odbiorcami, konieczne będzie podjęcie bardziej radykalnych rozwiązań – realokacji na inne działania oraz modyfikacja nieosiągniętych wskaźników.

W związku z niską kontraktacją praktycznie w każdym PI odnajdujemy wskaźniki zarówno ram wykonania oraz specyficznych dla programu wskaźników produktu i rezultatu, które nie zostaną osiągnięte na zakładanym poziomie. Zidentyfikowane ryzyko nieosiągnięcia wyznaczonych na poziomie ram wykonania oraz PI 6b wartości docelowych wskaźnika *Długość wybudowanej, rozbudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej* co wynika z problemów z absorpcją środków.

3.6.4 Rekomendacje

Rekomendacje o charakterze „wskaźnikowym”

- PI 6d⁸⁴ :

⁸⁴ Po zakończeniu naboru należy zweryfikować szacowane wykonanie następujących wskaźników.

- Liczba ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej objętych wsparciem;
- Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z edukacją ekologiczną [szt.] – usunąć wskaźnik;
- Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony (CI 23) [ha] – usunąć wskaźnik;
- Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych.
- PI 6a⁸⁵
 - ✓ Masa wycofanych z użytkowania i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest;
 - ✓ Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów (CI 17);
 - ✓ Liczba rozbudowanych / zmodernizowanych zakładów zagospodarowania odpadów.
- PI 6b⁸⁶
 - Długość wybudowanej, rozbudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej;
 - Długość wybudowanej, rozbudowanej lub zmodernizowanej sieci wodociągowej;
 - Liczba nowych przydomowych oczyszczalni ścieków.

Rekomendacje dotyczące możliwych do wprowadzenia usprawnień instytucjonalnych i programowych

W VI. osi priorytetowej zidentyfikowano potrzeby wprowadzania istotnych usprawnień zwiększających skuteczność i efektywność wdrażania. Interwencja - została zaprojektowana trafnie i adekwatnie do zdiagnozowanych wyzwań i potrzeb, a oferowana forma wsparcia jest atrakcyjna dla odbiorców, jednakże opóźnienia w wypełnieniu warunkowości ex-ante oraz linia demarkacyjna spowodowały, że zainteresowanie naborami było bardzo małe, w związku z czym bez wprowadzenia istotnych zmian, dotyczących poszerzenia grupy beneficjentów w działaniu 6.2 oraz wprowadzeniu trybu pozakonkursowego i ścisłej współpracy z potencjalnymi beneficjentami w działaniu 6.1, szacuje się niepełne wykorzystanie całkowitej alokacji środków UE.

⁸⁵ jw.

⁸⁶ jw.

3.7 OŚ PRIORYTETOWA VII POPRAWA SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ

3.7.1 Logika interwencji

Teoria bazowa

W RPOWP 2014-2020 zidentyfikowano następujące wyzwania w obszarze Osi VII:

- Wysoki odsetek osób bezrobotnych w województwie podlaskim utrwała wykluczenie społeczne i potęguje ubóstwo. Szczególnie zagrożeni wykluczeniem społecznym są osoby długotrwale bezrobotne, które posiadają jednocześnie niskie wykształcenie i kwalifikacje zawodowe oraz osoby z niepełnosprawnością i uzależnione. Szczególnie trudna sytuacja jest gospodarstw domowych, w których występuje kumulacja bezrobocia. Dodatkowo problemem jest dziedziczenie wykluczenia społecznego.
- Występują dysproporcje terytorialne w dostępie do usług społecznych i zdrowotnych, w tym zwłaszcza mała jest dostępność usług dla osób starszych i z niepełnosprawnością. Usługi społeczne, w tym opiekuńczo-zdrowotne, wymagają deinstytucjonalizacji. W województwie słabiej niż średnio w kraju dzieci i młodzież objęte są opieką zastępczą. Jest potrzeba rozwijania usług na rzecz rodzin, w tym dostosowanie liczby asystentów rodziny oraz koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej do potrzeb oraz zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu ról opiekuńczo-wychowawczych.
- Skala działających instytucji integracji społeczno-zawodowej jest nieadekwatna do ogromnych potrzeb w regionie. Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społeczne nie mają dogodnych warunków do rozwoju, na co wpływa m.in. niedostateczna wiedza na ten temat, brak zaufania społecznego i ugruntowanej pozycji na lokalnym rynku. Jednocześnie ekonomia społeczna odgrywa znaczącą rolę w tworzeniu warunków sprzyjających rozwojowi adaptacyjnych form zatrudnienia.

Teoria działania

Celem interwencji podejmowanej w ramach VII osi priorytetowej jest Zwiększenie spójności społecznej w regionie poprzez walkę z ubóstwem i politykę włączenia społecznego. Cel ten wpisuje się w trzy Priorytety inwestycyjne i osiągnąć ma być poprzez sześć celów szczegółowych:

- 9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie
 - Cel szczegółowy: Zwiększenie aktywizacji społecznej i zawodowej osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rzecz poprawy i wzmocnienia ich zdolności do zatrudnienia.
- 9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym
 - Cel szczegółowy: Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług społecznych, w szczególności usług środowiskowych, opiekuńczych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.
 - Cel szczegółowy: Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych
- 9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia
 - Cel szczegółowy: Tworzenie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych.

Cele te mają zostać osiągnięty dzięki realizacji trzech Działań:

- 7.1 ROZWÓJ DZIAŁAŃ AKTYWNEJ INTEGRACJI – obejmujące następujące przedsięwzięcia:
 - Działania ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową, wykorzystujące instrumenty aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej służące

zwiększeniu szans na znalezienie zatrudnienia, wyrównywanie deficytów wynikających z braku posiadanych kwalifikacji i doświadczenia zawodowego czy też innych czynników powodujących ograniczenie szans na rynku pracy osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, uzupełnione działaniami o charakterze środowiskowym. Niwelowanie barier napotykanym przez osoby wykluczone będzie możliwe dzięki zastosowaniu kompleksowych i zindywidualizowanych form wsparcia, opartych na indywidualnej diagnozie.

- 7.2 ROZWÓJ USŁUG SPOŁECZNYCH – obejmujące następujące przedsięwzięcia:
 - Wsparcie usług opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym oraz wsparcie usług w postaci mieszkań chronionych i wspomaganych.
 - Wdrożenie programów polityki zdrowotnej w zakresie wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci.
 - Działania związane z udostępnianiem opieki dziennej nad osobami zależnymi (niepełnosprawnymi, niesamodzielnymi).
 - Wsparcie rodzin w rozwoju i samodzielnym wypełnianiu funkcji społecznych oraz wsparcie rozwoju pieczy zastępczej.
 - Aktualizacja wiedzy i kompetencji pracowników i wolontariuszy instytucji pomocy i integracji społecznej, jednostek wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej w zakresie udzielanego wsparcia.

- 7.3 WZMOCNIENIE ROLI EKONOMII SPOŁECZNEJ W ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO – obejmujące następujące przedsięwzięcia:
 - Działania ukierunkowane na poprawę dostępności i jakości usług sprzyjających powstawaniu nowych podmiotów, m.in. poprzez usługi animacyjne oraz inkubacyjne, oraz rozwój i funkcjonowanie już istniejących przedsiębiorstw społecznych.
 - Wsparcie rozwoju istniejących przedsiębiorstw społecznych, w tym np. zapewnienie dostępu do usług doradczych w zakresie prowadzenia biznesu, m.in. obsługi prawnej, księgowości, finansów, usług związanych z wdrażaniem innowacji i planów rozwojowych.
 - Koordynacja i kompleksowe monitorowanie zjawisk zachodzących w sferze wykluczenia społecznego, usług społecznych użyteczności publicznej oraz ekonomii społecznej w regionie, a także analiza skuteczności działań w tym zakresie.

Całkowita alokacja (wkład ze środków UE) na ww. działania to 59 mln EUR (244,9 mln zł).

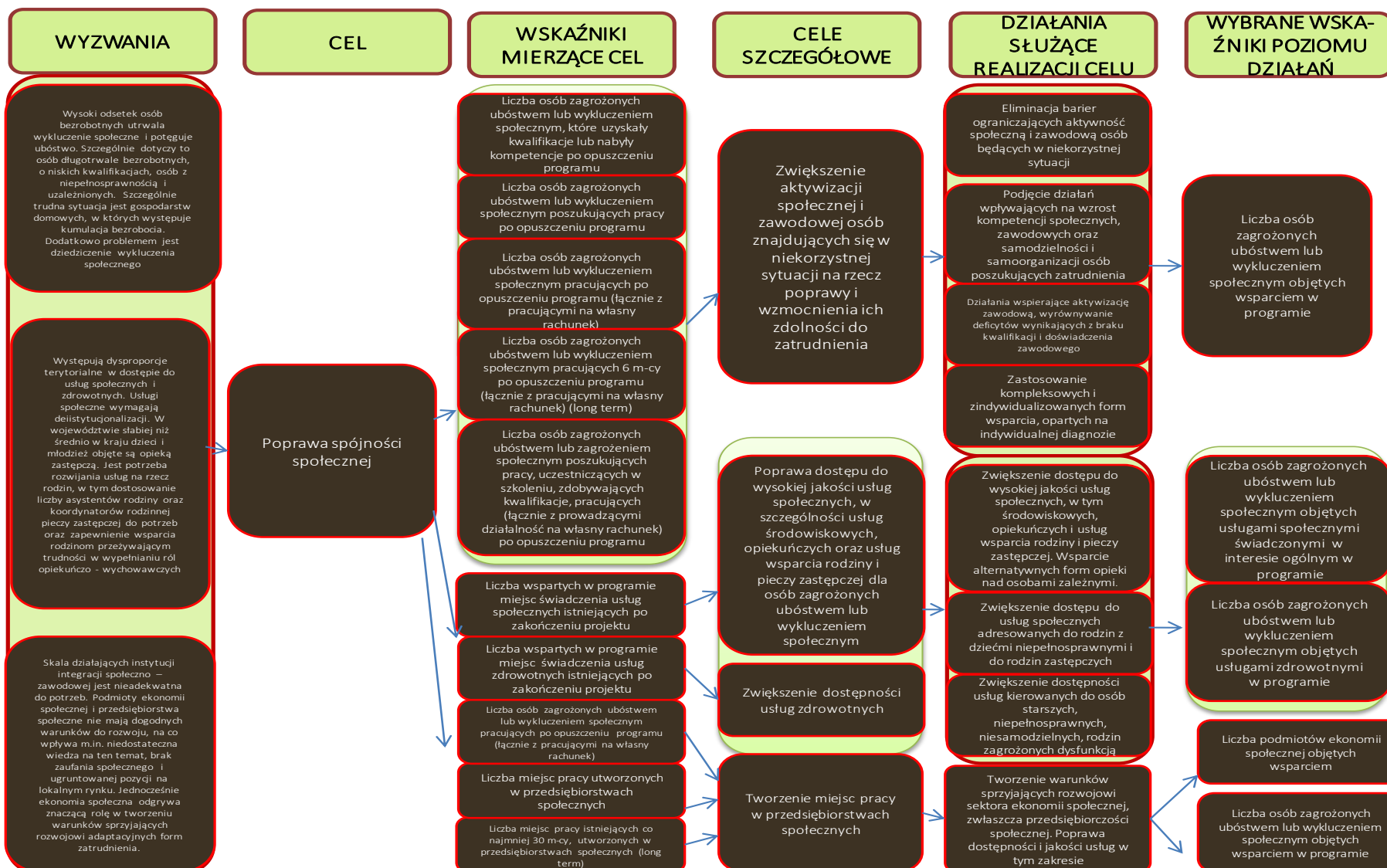
Zakres przedmiotowy wsparcia w pełni koresponduje z problemami/wyzwaniami zidentyfikowanymi w diagnozie.

Teoria wdrażania

Za wdrażanie Osi VII odpowiada Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (IZ) z wyłączeniem poddziałania 7.2.2, za które odpowiada IP ZIT BOF. Do dnia 31.12.2018r. w ramach siódmej osi priorytetowej zostało ogłoszonych 27 naborów, w ramach których do dofinansowania zatwierdzono 91 wniosków na kwotę dofinansowania 98 779 035,59 zł. Ponadto w ramach osi zidentyfikowano 1 projekt pozakonkursowy, realizowany w ramach trzech 2-letnich wniosków o dofinansowanie, dla których dotychczas złożone wnioski opiewały na kwotę 2 285 212,33 zł. Beneficjentem projektów jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku. Na dzień 31.12.2018r. poziom kontraktacji wyniósł 40,1% i dotyczył 89 umów lub decyzji o dofinansowanie projektu.

Poniżej w formie graficznej prezentujemy logikę interwencji.

Rysunek 7. Logika interwencji siódmej osi priorytetowej RPOWP 2014-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie zapisów RPOWP 2014-2020 oraz SZOOP.

3.7.2 Aktualny i prognozowany stan wdrażania

3.7.2.1 Wskaźniki ram wykonania

W osi priorytetowej „Poprawa spójności społecznej” przyjęto dwa wskaźniki zaliczane do tzw. ram wykonania. Poniżej omawiamy każdy z nich oraz prezentujemy szacunki dotyczące wartości docelowej.

Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie

Stan obecny oraz prognozy

Wartość wskaźnika produktu została oszacowana przy założeniu, że będzie on agregowany z projektów dofinansowanych w ramach 7.1 i 7.3. Jego wartość pośrednia została określona na poziomie 5 235, a wartość docelowa na poziomie 16 360.

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Zamawiającego wartość wskaźnika dla celu pośredniego na dzień 31.12.2018r. wynosi 4 535, co oznacza osiągnięcie celu na poziomie 86,63%.

Szacowana na rok 2023 wartość wynosi w wariantcie optymistycznym 14 335 osób, a w wariantcie realistycznym 9 402 osób, co oznacza zagrożenie dla wykonania założonej wartości docelowej.

Tabela 60. Szacowany poziom osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie*

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana	Wartość osiągnięta	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie optymistycznym
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [os.]	5 235	4 535	86,63%	16 360	9 402	57%	14 335	88%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość celu końcowego

Nieosiągnięcie zakładanej wartości docelowej wskaźnika wynika z małej liczby zakontraktowanych projektów, generujących ten wskaźnik (dotyczy działania 7.1) i przeszacowania tej wartości w przypadku działania 7.3. Ze względu na zróżnicowane powody nieosiągnięcia wskaźników łącznie wpływających na wartość analizowanego wskaźnika szczegółowo objaśnione zostaną one w dalszej części, w odniesieniu do obu wskaźników składowych.

Warto jednak zwrócić w tym miejscu uwagę, że osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym są objęte wsparciem także w ramach działania 7.2 (IP9iv), a nie są one wliczane do wskaźnika z ram wykonania, co nie ma szczególnego uzasadnienia.

Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych

Stan obecny oraz prognozy

Wartość pośrednia została określona na poziomie 9 579 824 EUR i zgodnie z danymi wg stanu na dzień 31.12.2018 roku została zrealizowana na poziomie 86,29%. Należy przy tym przypomnieć, że pierwotna

wartość celu pośredniego – przed dokonaną w 2018 zmianą Programu – określona była na poziomie 25 265 882 EUR.

Wartość docelowa została określona na poziomie 64 522 941 EUR. Dokonane oszacowania wskazują na możliwość jej osiągnięcia na poziomie od 57% do 103%.

Tabela 61. Szacowany poziom osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych*

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana	Wartość osiągnięta	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych [EUR]	9 579 824	8 266 167	86,3%	64 552 941	36 946 059	57%	66 518 251	103%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość pośrednia została osiągnięta, co jednak nie byłoby możliwe bez jej zmniejszenia w 2018 roku. Oszacowania wskazują, że zagrożone jest osiągnięcie wartości docelowej. Problemem osi VII, który jest zauważalny nie tylko przez przyrost wydatków certyfikowanych, ale też przez dotychczas osiągnięte i szacowane do osiągnięcia na rok 2023 wartości wskaźników, jest stosunkowo małe zainteresowanie potencjalnych beneficjentów aplikowaniem o środki. W efekcie dotychczas zakontraktowano niespełna 39% całej alokacji.

Jak stwierdzono wyżej, powody małego zaangażowania potencjalnych wnioskodawców mają kilka przyczyn, które szerzej omawiamy przy poszczególnych wskaźnikach. Generalnie można wskazać na następujące okoliczności:

- zmiana sytuacji społeczno-gospodarczej,
- wprowadzenie Programu 500+, stanowiącego czynnik demotywujący do zmiany sytuacji życiowej,
- wymogi zawarte w Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020,
- konieczność wnoszenia wkładu własnego przez wnioskodawców.

Na niską wartość wskaźnika ma także wpływ niski poziom kontraktacji w ramach działania 7.2 (PI9iv). W tym przypadku kluczowe znaczenie ma przede wszystkim nowy charakter wsparcia, nie stosowany dotychczas w ramach EFS, co wymaga wypromowania go wśród innych niż dotychczasowi beneficjenci EFS. Co ważne, w projektach wymagane jest zapewnienie trwałości tworzonych miejsc świadczenia usług społecznych i usług zdrowotnych, co budzi obawy potencjalnych wnioskodawców, wynikające z braku pewności co do przyszłych źródeł finansowania usług. W przypadku poddziałania 7.2.2 zainteresowanie realizacją usług społecznych wykazują organizacje pozarządowe, jednak dla nich trudny do spełnienia jest wymóg wniesienia wkładu własnego w wysokości 5% kosztów projektu.

Nie udało się dotychczas zakontraktować typu projektu „wdrożenie programów polityki zdrowotnej w zakresie wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci obejmujących tworzenie i działalność wyspecjalizowanych zespołów wczesnej interwencji świadczących usługi edukacyjne, rehabilitacyjne, wspierające skierowane do rodzin z dziećmi zagrożonymi niepełnosprawnością i z niepełnosprawnościami”. Na pierwszy konkurs nie wpłynął ani jeden wniosek, w drugim złożono dwa wnioski, obecnie w procedurze negocjacji, w trzecim złożony został kolejny wniosek (trwa ocena).

Nadal nie zakontraktowano realizacji programu na obszarze pozostałych 14 powiatów i wydaje się, że nie będzie to możliwe bez zmiany podejścia do wdrażania tego typu projektu.

3.7.2.2 Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Priorytet inwestycyjny 9i

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 9i.

Tabela 62. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 9i

	Wartość docelowa (2023r.)	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie optymistycznym
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [os.]	10 474	6 880	66%	11 678	111%
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie [os.]	315	1 103	350%	1 521	483%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość docelowa wskaźnika *liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie* może zostać nieosiągnięta. W poprzedniej sekcji zasygnalizowano już przyczyny problemów z osiąganiem założonej wartości tego wskaźnika. Trudno przy tym o ich hierarchizację. Niewątpliwie zmiana sytuacji na rynku pracy spowodowała, że znacząca część osób zainteresowana podjęciem pracy przeszła z grupy zagrożonej ubóstwem do grupy pracujących. Jednocześnie wprowadzenie Programu 500+ spowodowało u części osób z grupy osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym całkowite wycofanie z rynku pracy – zasiłki wypłacane w ramach tego programu zagwarantowały tym osobom akceptowalny dla nich poziom życia. Pozostałe czynniki dotyczą zasad wdrażania wsparcia. Dotyczy to złożoności Wytycznych, którymi kieruje się IOK, opracowując regulamin konkursu i którymi kierować się muszą beneficjenci, realizując projekt. Wytyczne zawierają wiele szczegółowych zaleceń i zobowiązań wobec beneficjentów, z jednej strony ograniczając ich kreatywność, z drugiej – budzą obawy co do prawidłowego odczytania zapisów i możliwości dotrzymania wszystkich obowiązków. Z zapisami Wytycznych wiąże się kolejny czynnik, który może powstrzymać wnioskodawców przed aplikowaniem, czyli kryteria wyboru projektów, z których wynika m.in. konieczność zagwarantowania określonej efektywności społecznej i efektywności zatrudnieniowej. W przypadku grupy bardzo oddalonej od rynku pracy, jaką są osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym osiągnięcie w szczególności efektywności zatrudnieniowej jest wyjątkowo trudne. Należy odnotować, że w końcu 2018 roku funkcjonowały trzy różne definicje i sposoby pomiaru wskaźników efektywności w ramach działania 7.1, wynikające ze zmian wprowadzonych w tym zakresie w Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa. Obecnie pomiar efektywności zatrudnieniowej dokonywany jest nie tylko wśród osób, które podjęły zatrudnienie - niezależnie od rodzaju umowy i czasu trwania zatrudnienia, ale także wśród poszukujących pracy czy osób podejmujących zatrudnienie w ramach zatrudnienia wspieranego. Wprowadzane zmiany mogą stanowić czynniki zmniejszające obawy potencjalnych wnioskodawców przed aplikowaniem. Wydaje się także, że dla części potencjalnych wnioskodawców barierą mogło być stawianie wymogu realizacji projektu dla min. 50

osób. Jest to z jednej strony działanie zrozumiałe z punktu widzenia konieczności osiągnięcia określonej wartości wskaźnika odnoszącego się do liczby osób objętych wsparciem, z drugiej strony w przypadku małej organizacji i specyficznej trudnej grupy docelowej objęciem wsparciem aż 50 osób stanowi zbyt duże wyzwanie. Na pewno też część potencjalnych wnioskodawców obawia się zobowiązania dotyczącego utrzymania tworzonych w ramach projektów podmiotów reintegracji społecznej i zawodowej.

Z kolei wartość wskaźnika *liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie* okazała się niedoszacowana. Niedoszacowanie wynika z uwzględnienia niskiej skłonności tej grupy w projektach aktywnej integracji w ramach PO KL 2007-2013. Wysoki udział osób niepełnosprawnych w projektach aktywnej integracji wynika także z wymagania wobec tej grupy niższych wskaźników efektywności zatrudnieniowej, co może zachęcać beneficjentów do kierowania wsparcia do tej właśnie grupy, dzięki zmniejszeniu ryzyka nie osiągnięcia wymaganych rezultatów. Nie bez znaczenia jest także fakt, iż jeden z typów projektów dotyczy usług na rzecz wsparcia zatrudnienia i rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami w ramach ZAZ i WTZ.

Priorytet inwestycyjny 9iv

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 9iv.

Tabela 63. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 9iv

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie [os.]	2 147	634	2 021	94%	4 823	225%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami asystenckimi i opiekuńczymi świadczonymi w społeczności lokalnej w programie [os.]	podlega monitorowaniu – brak wartości docelowej	0	124	nd	364	nd
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami w postaci mieszkań chronionych i wspomaganych w programie [os.]	podlega monitorowaniu – brak wartości docelowej	0	1 112	nd	3 272	nd
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami wspierania	podlega monitorowaniu – brak	232	1 651	nd	3 732	Nd

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie optymistycznym
rodziny i pieczy zastępczej w programie [os.]	wartości docelowej					
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie [os.]	2 147	0	0	0%	0	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Komentarza wymaga wskaźnik: *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie*. Według stanu na dzień 31.12.2018r. wskaźnik osiągnął wartość 0 i z tego wynikają oszacowania na rok 2023. Wynika to z faktu nie rozstrzygnięcia do tego momentu żadnego konkursu odnoszącego się do usług zdrowotnych. Pierwszy konkurs na ten rodzaj usług ogłoszono w sierpniu 2018 roku i rozstrzygnięto już w 2019 roku (zawarto umowę). W momencie sporządzania niniejszego raportu IOK ogłosił kolejny konkurs z zakresu usług zdrowotnych. W tej sytuacji niewątpliwie wartość wskaźnika będzie wyższa niż 0, nie dysponujemy jednak danymi pozwalającymi na aktualizację oszacowań. Trzeba jednak stwierdzić, że wartość docelowa wskaźnika jest przeszacowana. Jak wynika z Metodologii szacowania wskaźników założono, że 50% alokacji będzie wpływało na realizację tego wskaźnika, podczas gdy w marcu 2019 roku było to (szacunkowo) 20%. Biorąc pod uwagę trwające i zaplanowane konkursy nie wydaje się możliwe zwiększenie tego udziału.

Priorytet inwestycyjny 9v

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 9v.

Tabela 64. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 9v

	Wartość docelowa [2023r.]	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie optymistycznym
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [os.]	5 886	1 358	2 522	43%	2 657	45%
Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem [szt.]	462	410	596	129%	639	138%
Liczba inicjatyw dotyczących rozwoju ekonomii społecznej sfinansowanych ze środków EFS [szt.]	podlega monitorowaniu – brak wartości docelowej	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Jak już wspomniano wcześniej, wskaźnik *liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie* wykazywany w ramach działania 7.3 jest zagrożony nieosiągnięciem w stopniu znacznie większym niż w przypadku działania 7.1. Wynika to z

przeszacowania wartości docelowej (przyjęcie założenia, że na wskaźnik oddziałuje cała alokacja, podczas gdy bezpośrednio wsparcie dla osób wiąże się z zaangażowaniem tylko ok. 80% alokacji) i jednocześnie przyjęcie niższego od faktycznego kosztu jednostkowego (3 993 wobec faktycznej wysokości 9 710).

Z kolei w przypadku wskaźnika *liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem* koszt jednostkowy okazał się nieco niższy od zakładanego (46 740 wobec 50 873), co pozwoli prawdopodobnie na osiągnięcie wartości wskaźnika wyższej od zakładanej.

3.7.2.3 Wskaźniki rezultatu

Priorytet inwestycyjny 9i

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości wskaźników rezultatu przyporządkowanych do PI9i⁸⁷.

Tabela 65. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 9i

	Cel końcowy (2023)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie optymistycznym
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu [os.]	31%	20%	35%	114%	34%	108%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu [os.]	36%	15%	30%	83%	27%	75%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu [łącznie z pracującymi na własny rachunek] [os.]	12%	15%	17%	138%	16%	131%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących [łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek] po opuszczeniu programu [os.]	40%	29%	43%	107%	41%	102%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Prawdopodobnie, biorąc pod uwagę wyniki oszacowań, nieosiągnięty zostanie wskaźnik *liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu*, ale jednocześnie przekroczony zostanie wskaźnik *liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)*. Nieosiągnięcie pierwszego z wymienionych wskaźników w ocenie ewaluatora wiąże się z przekroczeniem drugiego z nich. Wnioskodawcy częściej niż zakładano deklarowali „twardy” rezultat w postaci podjęcia zatrudnienia niż „miękki” dotyczący rozpoczęcia poszukiwania pracy. Analizując

⁸⁷ Pominięto wskaźnik rezultatu długoterminowego, szacowany w odrębnym badaniu ewaluacyjnym.

dane z wniosków o dofinansowanie można jednak mieć wrażenie, że część wnioskodawców miała problem z rozróżnieniem wskaźników i nie miała świadomości, że wskazanie na czwarty ze wskaźników wymaga jednocześnie wskazania jednego lub więcej z trzech pierwszych.

Priorytet inwestycyjny 9iv

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości wskaźników rezultatu przyporządkowanych do PI9iv.

Tabela 66. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 9iv

	Cel końcowy (2023)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu [szt.]	534	73	711	133%	1 662	311%
Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu [szt.]	71	0	0	0%	0	0%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących [łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek] po opuszczeniu programu [os.]	podlega monitorowaniu – brak wartości docelowej	33	408	nd	1 234	nd
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które opuściły opiekę instytucjonalną na rzecz usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej w programie [os.]	podlega monitorowaniu – brak wartości docelowej	0	46	nd	157	nd
Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług asystenckich i opiekuńczych istniejących po zakończeniu projektu [szt.]	podlega monitorowaniu – brak wartości docelowej	0	33	nd	128	nd
Liczba utworzonych w programie miejsc	podlega monitorowaniu	0	17	nd	62	nd

	Cel końcowy (2023)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
świadczenia usług w mieszkaniach wspomaganych i chronionych istniejących po zakończeniu projektu [szt.]	waniu – brak wartości docelowej					
Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu [szt.]	podlega monitorowaniu – brak wartości docelowej	0	1176	nd	3497	nd

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Potencjalnie można spodziewać się przekroczenia wartości docelowej wskaźnika liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu programu. Wskaźnik ten bowiem zlicza mieszkania chronione i wspomagane, przeszkolonych asystentów, opiekunów zawodowych i innych osób świadczących usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, liczbę asystentów rodziny, liczbę specjalistów świadczących konsultacje poradnictwa specjalistycznego, grup samopomocowych i grup wsparcia, rodzin wspierających, liczbę miejsc w placówkach wsparcia dziennego, liczbę miejsc w mieszkaniach wspomaganych i mieszkaniach chronionych i inne.

Zerowa wartość wskaźnika *liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu* wynika z zerowej wartości liczby osób objętych takimi usługami i wiąże się z brakiem realizacji projektów, które generują omawiany wskaźnik. Wskaźnik dotyczy typu projektu Wsparcie de instytucjonalizacji opieki medycznej nad osobami niesamodzielnymi poprzez tworzenie dziennych domów opieki medycznej. Już w 2019 roku zawarto umowę na realizację projektu z tego zakresu na kwotę 1 290 164 zł. Na rok 2019 przewidziano kolejny konkurs z tego zakresu, jest więc szansa na zrealizowanie wskaźników.

Priorytet inwestycyjny 9v

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości wskaźników rezultatu przyporządkowanych do PI9v.⁸⁸

Tabela 67. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 9v

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi)	17%	42%	17%	100%	17%	100%

⁸⁸ Pominięto wskaźnik rezultatu długoterminowego, szacowany w odrębnym badaniu ewaluacyjnym.

na własny rachunek) [os.]						
Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych [szt.]	473	218	596	116%	578	122%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wskaźniki zostaną osiągnięte. Jedynie w wariantcie optymistycznym wartość wskaźnika *Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych* może zostać przekroczona, co wynika z większej niż zakładano liczby podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem.

3.7.3 Podsumowanie

Generalnie skuteczność interwencji mierzona wartościami uzyskiwanych wartości wskaźników oraz szacowanymi wartościami docelowymi produktu i rezultatu jest dość wysoka. Odnosi się to zwłaszcza do projektów wspierających podmioty ekonomii społecznej. Coraz lepiej przebiega realizacja projektów dotyczących usług społecznych – po pierwszym bardzo trudnym okresie projekty zyskują popularność i cieszą się coraz większym zainteresowaniem. Niesatysfakcjonująca jest skuteczność projektów z obszaru integracji społecznej, a to ze względu na wciąż stosunkowo (w stosunku do założeń) niewielką liczbą osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, objętych wsparciem, aczkolwiek można też stwierdzić, że oczekiwania są zbyt wysokie w obecnych warunkach społeczno-gospodarczych. Poważnym problemem jest realizacja projektu dotyczącego regionalnego programu zdrowotnego. Zagrożony wydaje się też wskaźnik wydatków certyfikowanych, ale należy stwierdzić, że intensywne działania IOK dają szansę na osiągnięcie wymaganych wartości.

Na obecnym etapie ocena efektywności interwencji w ramach osi VII nie jest możliwa, będzie to możliwe dopiero po zakończeniu realizacji dofinansowanych projektów. Obecnie można odnotować mechanizmy zapewniania efektywności, przewidziane w procedurze wdrażania interwencji (co dotyczy każdej osi) – poczynając od kryteriów wyboru projektów (ocena racjonalności i efektywności wydatków, wymóg trwałości w przypadku projektów powstawanie nowych instytucji czy miejsc), poprzez wymóg wnoszenia wkładu własnego przez wnioskodawców, po obowiązek stosowania przez beneficjentów procedur gwarantujących konkurencyjność i przejrzystość wydatkowania środków – nabywania dóbr i usług zgodnie z prawem zamówień publicznych i zasadą konkurencyjności.

Przedstawiona powyżej analiza w zakresie osiągania wskaźników wskazuje, że zastosowane mechanizmy efektywności są skuteczne, biorąc pod uwagę przekroczenie znacznej części wskaźników.

Priorytety zidentyfikowane na etapie projektowania interwencji zachowują swoją aktualność w kontekście obecnych wyzwań społeczno-gospodarczych, mimo zaistniałych od tego czasu zmian i nie wymagają korekty.

3.7.4 Rekomendacje

Przeprowadzone badanie nie wskazuje na potrzebę dokonania zmian w zakresie interwencji. Rekomendujemy natomiast potrzebę zmian kilku wskaźników⁸⁹:

- Wskaźnik ram wykonania (generowany przez projekty w ramach PI9i i 9v) *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie* – proponujemy określić w wysokości 10 500; alternatywą jest zmiana definicji wskaźnika i ujmowanie w jego wartości również osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem

⁸⁹ Sposób szacowania rekomendowanych wartości docelowych pokazano w rozdziale I. Szczegółowe obliczenia przedstawiono w tabeli Excel, stanowiącej załącznik do niniejszego raportu.

społecznym obejmowanych wsparciem w ramach PI9iv (działanie 7.2). Jest to uzasadnione, bowiem wsparcie w ramach działania 7.2 również prowadzi do poprawy jakości życia uczestników. Należałoby jedynie dokonać selekcji usług społecznych tak, by zidentyfikować te najsilniej zindywidualizowane, a więc mające bezpośredni istotny wpływ na sytuację uczestnika.

- Wskaźnik z 9i *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie* proponujemy określić na realnym poziomie 8 000 osób.
- Wskaźniki 9iv *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie* (produkt) oraz *Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu* (rezultat) proponujemy ustalić na poziomie wynikającym z wybranych wniosków.
- Wskaźnik 9v *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie* proponujemy ustalić na realnym poziomie 2 500.

Napotkano także na problemy z wdrażaniem typu projektu:

- Wdrażanie programów polityki zdrowotnej w zakresie wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci obejmujących tworzenie i działalność wyspecjalizowanych zespołów wczesnej interwencji świadczących usługi edukacyjne, rehabilitacyjne, wspierające skierowane do rodzin z dziećmi zagrożonymi niepełnosprawnością i z niepełnosprawnościami (działanie 7.2.1, PI9iv).
 - W ramach pierwszego przeprowadzonego naboru nie został złożony żaden wniosek o dofinansowanie, w kolejnym złożono dwa wnioski (warunki konkursu zakładają wyłonienie po jednym wykonawcy na powiat), które są już ocenione pozytywnie, w trzecim – jeden wniosek, którego ocena trwa. Dotychczasowe doświadczenie pokazuje, że nie będzie możliwe zapewnienie realizacji tego typu projektów na obszarze pozostałych powiatów. Z punktu widzenia wydatkowania środków nie stanowi to problemu, bowiem rośnie gotowość potencjalnych beneficjentów do realizacji projektów z zakresu usług społecznych (to samo działanie). Jednak z merytorycznego punktu widzenia – istoty regionalnego programu zdrowotnego⁹⁰, jego celów i oczekiwanych efektów – konieczne jest rozważenie zmiany podejścia do wdrażania tego typu interwencji. Proponujemy rozważenie zmiany trybu wyboru projektów na pozakonkursowy i wdrażanie jednego projektu na obszar całego województwa (z wyłączeniem powiatów objętych już projektami), ew. dwóch osobnych projektów na dwa wyodrębnione w programie poziomy (zgodnie z założeniami programu).

W przypadku podjęcia decyzji o kontynuacji naboru w trybie konkursowym proponujemy rozważenie następujących zmian w założeniach konkursu (wskazujemy na te aspekty, które mogą stanowić istotne czynniki zniechęcające do aplikowania):

- Rezygnacja z premiowania partnerstwa z NGO reprezentującym interesy pacjentów, komplementarności, 2-letniego doświadczenia w zapobieganiu problemowi zdrowotnemu, którego dotyczy program.
- Uproszczenie zasad zliczania uczestników do wskaźników (rezygnacja ze zliczania osób korzystających ze wsparcia krótkotrwałego).
- Rezygnacja z warunku trwałości miejsc świadczenia usług.
- Rezygnacja z wkładu własnego.

⁹⁰ Chodzi o Program profilaktyki nabytych wad postawy skierowany do dzieci w wieku 5-14 lat z terenu województwa podlaskiego, Zarząd Województwa Podlaskiego, Białystok 2016r.

Opisane wyżej problemy z wdrażaniem części interwencji, mimo ich rosnącej skuteczności, uzasadniają przeznaczenie części rezerwy wykonania przypadającej na działanie 7.1 na działania wdrażane w ramach priorytetu inwestycyjnego 9v (działanie 7.3), które wykazuje wysoki potencjał absorpcyjny.

Zwiększenie skuteczności i efektywności interwencji nie wymaga zmian instytucjonalnych czy systemowych, z wyłączeniem opisanej wyżej zmiany dotyczącej wdrażania regionalnego programu zdrowotnego. Istniejące w początkowym okresie wdrażania bariery i problemy, odnoszące się z jednej strony do procedury oceny wniosków o dofinansowanie (w tym kryteriów), z drugiej do Wytycznych MIR⁹¹, zostały usunięte w okresie od początku wdrażania do momentu realizacji badania.

⁹¹ Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020.

3.8 OŚ PRIORYTETOWA VIII. INFRASTRUKTURA DLA USŁUG UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

3.8.1 Logika interwencji

Teoria bazowa

W uzasadnieniu wyboru celów tematycznych dokumentu programowego RPOWP 2014-2020, wskazano na następujące problemy/wyzwania w obszarze infrastruktury użyteczności publicznej, uzasadniające interwencję publiczną w ramach 8. osi priorytetowej:

- Niska gęstość zaludnienia i rozproszona zabudowa, skutkująca wysokimi kosztami budowy infrastruktury usług publicznych, zwłaszcza w obszarze zdrowia i administracji, oraz niewystarczającą ich dostępnością w skali regionu;
- Słaby dostęp do edukacji przedszkolnej warunkującej późniejsze szanse edukacyjne, szczególnie na obszarach wiejskich, niewystarczająca atrakcyjność oferty kształcenia zawodowego i ustawicznego, niski dostęp do nauki i innowacji;
- Potrzeba wzmocnienia roli kultury w rozwoju społecznym regionu;
- Ograniczony dostęp do wysokiej jakości sprzętu medycznego w województwie podlaskim;
- Niewystarczający zasób infrastruktury usług opieki społecznej na poziomie lokalnym w kontekście aktualnego trendu, jakim jest deinstytucjonalizacja świadczenia usług tego typu;
- Utrata funkcji gospodarczych i wyludnianie się małych i średnich miast w wyniku presji konkurencyjnej ze strony większych ośrodków miejskich, powodujące degradację ich zasobów funkcjonalno-technicznych oraz kumulację negatywnych zjawisk społecznych;
- Potrzeba efektywnego wykorzystania potencjałów endogenicznych w rozwoju lokalnym.

W odpowiedzi na zidentyfikowane problemy i wyzwania wskazano na konieczność ukierunkowania interwencji na rozwój infrastruktury usług użyteczności publicznej w formie e-usług, modernizacji bazy i oferty w zakresie opieki przedszkolnej oraz kształcenia zawodowego i ustawicznego, zwiększenia dostępu do nowoczesnej aparatury medycznej, wsparcia procesu rewitalizacji miast małych i średniej wielkości, poprawy efektywności korzystania z zasobów kultury oraz wsparcia rozwoju lokalnego realizowanego oddolnie przez społeczności lokalne.

Teoria działania

Cele osi VIII. mają zostać osiągnięte dzięki realizacji działań wpisujących się w priorytety inwestycyjne 2c, 10a, 6c, 9a, 9b i 9d:

- PI 2c - realizacja priorytetu inwestycyjnego ma przyczynić się do rozwoju i upowszechnienia elektronicznych usług publicznych, w tym informatyzacji usług medycznych oraz rozwiązań telemedycznych, oraz infrastruktury informatycznej, a także digitalizacji zasobów danych publicznych w celu poprawy dostępności do nich. Priorytet realizowany jest za pośrednictwem działania 8.1 (wskaźnik rezultatu specyficzny dla programu: *Odsetek obywateli korzystających z e-administracji w %*);
- PI 10a – efektem realizacji priorytetu będzie przede wszystkim lepszy dostęp do edukacji i wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez poprawę dostępu do placówek przedszkolnych, szkolnych i lepszą ofertę kształcenia ustawicznego, jak również poprawa dostępu do nauki i innowacji. Priorytet realizowany jest za pośrednictwem działania 8.2. Jego celom odpowiadają następujące wskaźniki rezultatu specyficzne dla programu: *Udział dzieci w wieku przedszkolnym objętych wychowaniem przedszkolnym %*; *Zdawalność*

egzaminów zawodowych - zasadnicze szkoły zawodowe w %; Zdawalność egzaminów zawodowych- technika %, Odsetek studiujących na kierunkach technicznych i przyrodniczych (bez cudzoziemców) w %;

- PI 6c - rezultatem podjęcia działań w tym priorytecie ma być efektywne wykorzystywanie zasobów dziedzictwa kulturowego, zwiększenie i zróżnicowanie oferty kulturalnej oraz ochrona dziedzictwa kultury. Priorytet realizowany jest za pośrednictwem działania 8.3 (wskaźnik rezultatu specyficzny dla programu: *Zwiedzający muzea i wystawy na 1000 ludności*);
- PI 9a - realizacja priorytetu inwestycyjnego ma przyczynić się do poprawy dostępności usług społecznych w obszarze zdrowia i usług socjalnych. Priorytet realizowany jest za pośrednictwem działania 8.4 (wskaźniki rezultatu specyficzne dla programu: *Liczba porad udzielonych w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszk.;* *Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem*).
- PI 9b – interwencja ukierunkowana została na wsparcie obszarów rewitalizowanych fizycznie, społecznie i gospodarczo. Priorytet realizowany jest za pośrednictwem działania 8.5 (wskaźnik rezultatu specyficzny dla programu: *Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych*).
- PI 9d – rezultatem podjęcia działań w tym priorytecie ma być wspieranie oddolnej realizacji procesu rozwoju lokalnego opartego o zasoby endogeniczne za pośrednictwem instrumentu RLKS tj. przez Lokalne Grupy Działania w formie zintegrowanych i wielosektorowych Strategii Rozwoju Lokalnego. Priorytet realizowany jest za pośrednictwem działania 8.6. Wskaźnik rezultatu specyficzny dla programu: *Zróżnicowanie LHD (współczynnik zmienności)*.

Realizacja założonych celów jest komplementarna z celami PI 10i, 10v, 8vi oraz 9iv jak również 9vi w tym 9d-9vi współfinansowanymi ze środków EFS.

W osi VIII przewidziano realizację sześciu działań:

8.1 ROZWÓJ USŁUG PUBLICZNYCH ŚWIADCZONYCH DROGĄ ELEKTRONICZNĄ;

8.2 UZUPEŁNIENIE DEFICYTÓW W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY EDUKACYJNEJ I SZKOLENIOWEJ:

8.2.1 Infrastruktura przedszkolna, kształcenia zawodowego i ustawicznego;

8.2.2 Infrastruktura edukacyjna na obszarze Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego;

8.3 OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO;

8.4 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA:

8.4.1 Infrastruktura ochrony zdrowia;

8.4.2 Infrastruktura usług socjalnych w obszarze Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego;

8.5 REWITALIZACJA;

8.6 INWESTYCJE NA RZECZ ROZWOJU LOKALNEGO.

Teoria wdrażania

System instytucjonalny wdrażania w osi VIII składa się z odpowiednich departamentów Instytucji Zarządzającej usytuowanych w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podlaskiego. Rolę Instytucji Pośredniczącej dla działań zlokalizowanych w obszarze Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego (BOF), tj. w przypadku następujących działań: 8.2.2 Infrastruktura edukacyjna na obszarze Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego oraz 8.4.2 Infrastruktura usług socjalnych w obszarze Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego pełni Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego. Członkami stowarzyszenia są gminy: Białystok, Choroszcz, Czarna Białostocka, Dobrzyniewo Duże, Juchnowiec Kościelny, Łapy, Supraśl, Turośń Kościelna, Wasilków, Zabłudów.

Wdrażanie działania 8.6 za pośrednictwem instrumentu RLKS ma charakter pionierski tj. jest realizowane w tej formie po raz pierwszy, a w Polsce instrument realizowany jest w bardzo

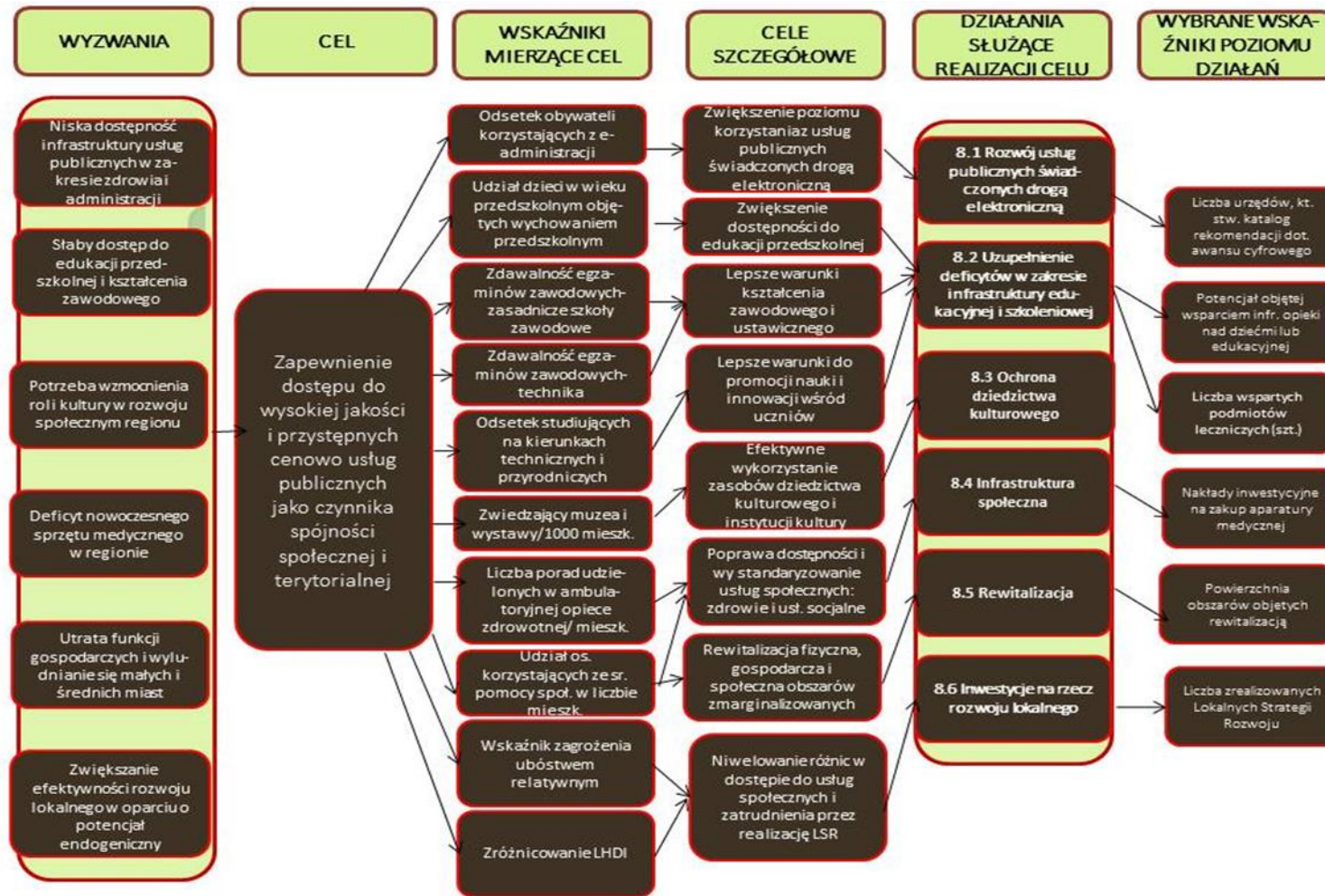
ograniczonym zakresie. Obecnie w podobny sposób RLKS wdrażany jest poza województwem podlaskim jedynie w województwie kujawsko-pomorskim. We wdrażaniu tego instrumentu wykorzystano formułę bezpośrednią, tj. umożliwiono społecznościom lokalnym, reprezentowanym przez Lokalne Grupy Działania (LGD), dokonanie autonomicznego wyboru priorytetów Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR), a następnie ich realizacji za pośrednictwem funduszy EFRROW (w ramach PROW 2014-2020), EFRR (w ramach działania 8.6 RPOWP 2014-2020) i EFS (w ramach 9. Osi priorytetowej RPOWP 2014-2020), oraz EFRMR (PO RYBY). LGD wyłonione w konkursie przez Zarząd Województwa mogą zatem ogłaszać i rozstrzygać konkursy realizujące działania w ramach Lokalnych Strategii Rozwoju, do udziału w których kwalifikują się jedynie podmioty zlokalizowane na obszarze objętym realizacją LSR. Wybór LSR do realizacji przez LGD odbył się zgodnie z zapisami Rozporządzenia ramowego za pośrednictwem konkursu, w którym w 2016r. Zarząd Województwa wybrał do realizacji 12 LGD pokrywających zasadniczo cały obszar województwa podlaskiego⁹². Poszczególne działania realizujące LSR muszą mieć charakter jednofunduszowy. Rolę Instytucji Koordynującej w wielofunduszowym systemie wdrażania RLKS pełni podmiot wdrażający PROW, tj. Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich UMWP.

Całkowita alokacja z rezerwą wykonania (wkład ze środków UE) dla VIII osi priorytetowej wynosi 179.320.000 Euro. Rezerwa wykonania wynosi 1 0759 200 Euro Na koniec 2018 roku zakontraktowano 62,2% alokacji.

Na rysunku poniżej przedstawiono schemat graficzny logiki interwencji.

⁹² Są to: (1) Stowarzyszenie NA.R.E.W. – Narwiańska Akcja Rozwoju Ekonomicznego Wsi; (2) Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania – Tygiel Doliny Bugu”; (3) Lokalna Grupa Działania – Puszcza Knyszyńska; (4) Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kraina Mlekiem Płynąca”; (5) Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Brama na Podlasie”; (6) Stowarzyszenie „Sąsiedzi”; (7) Lokalna Grupa Działania – Fundusz Biebrzański; (8) Lokalna Grupa Działania „Puszcza Białowieska”; (9) Stowarzyszenie „Suwalsko – Sejneńska” Lokalna Grupa Działania; (10) Lokalna Grupa Działania Biebrzański Dar Natury; (11) Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Szlak Tatarski; (12) Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania – Kanał Augustowski”.

Rysunek 8. Logika interwencji ósmej osi priorytetowej RPOWP 2014-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zapisów RPOWP 2014-2020 oraz SZOOP.

3.8.2 Aktualny i prognozowany stan wdrażania

3.8.2.1 Wskaźniki ram wykonania

W VIII osi priorytetowej „Infrastruktura dla usług użyteczności publicznej” przyjęto cztery wskaźniki zaliczane do tzw. ram wykonania. Poniżej omówiono każdy z nich oraz zaprezentowano szacunki dotyczące wartości możliwej do osiągnięcia w 2023r.

Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych

Wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowalnych w projektach. Cel pośredni dla osi ósmej został określony na poziomie 29,1 mln EUR (120,8 mln zł), a cel końcowy – 210,9 mln EUR (874,4 mln zł) i jest równy całkowitej alokacji na ósmą oś priorytetową (wraz z rezerwą wykonania), uwzględniając wkład UE, krajowe środki publiczne oraz krajowe środki prywatne, przy założeniu średniego dofinansowania na poziomie 85%.

Stan obecny oraz prognozy

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Zamawiającego, wartość wskaźnika certyfikacji środków osiągnięta na koniec 2018r. wynosi 17 116 750 EUR (71 mln zł), co odpowiada realizacji celu pośredniego na poziomie 58,79%.

Na podstawie oszacowań dla poszczególnych działań, które uzasadnione są analizami w dalszych rozdziałach oszacowano, że cel końcowy w wariacie realistycznym i optymistycznym zostanie zrealizowany odpowiednio na poziomie 89% i 100%.

Tabela 68. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych*

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana (2018r.)	Wartość osiągnięta (2018r.)	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana (2023r.)	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych (EUR)	29 116 169	17 116 750 (29 591 891) ⁹³	58,79% (102%) ⁹⁴	210 964 706	188 132 804	89%	210 964 706	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość celu pośredniego

Niższa niż zakładana wartość realizacji celu pośredniego wynika przede wszystkim z relatywnie niższego poziomu zaawansowania realizacji działań. W ramach osi VIII przeprowadzono 142 nabory wniosków. Pierwsze konkursy uruchomiono w 2016r. Kontraktowano w nich głównie środki w ramach działań 8.2 (8.2.2) i 8.3, które w rezultacie mają obecnie blisko 100%-owy poziom kontraktacji i z pewnością względnie wysoki poziom realizacji płatności, zważywszy na moment rozpoczęcia projektów. Są to jednak działania, których udział w całkowitej alokacji osi stanowi odpowiednio 12,66% i 6%. Natomiast konkursy w największym działaniu osi, tj. działaniu 8.4.1 (26% całkowitej alokacji) uruchomiono bardzo późno: pierwsze w połowie 2017r., a zasadniczą część naborów przeprowadzono

⁹³ Z uwzględnieniem wydatków faktycznie poniesionych do 31.12.2018r.

⁹⁴ jw.

dopiero w 2018r. W efekcie w tym działaniu zakontraktowano 75% dostępnych środków. Podobnie w działaniu 8.5 (14% całkowitej alokacji), pierwszy konkurs odbył się w 2018r., stąd obecna kontraktacja na poziomie 50%. O tej sytuacji przesądziły jednak uwarunkowania wynikające z regulacji prawnych przyjętych w III kw. 2015r. Dość duże finansowo działania 8.1 oraz 8.6 również napotykały bariery w kontraktacji środków, które jednak zważywszy na pewną specyfikę tych działań, były raczej oczekiwane. Bariery te zostały omówione w kolejnych rozdziałach. Generalny wniosek jest natomiast taki, że na tle pozostałych osi Programu, oś VIII została uruchomiona najpóźniej.

Postęp finansowy realizacji osi VIII ratuje fakt, że w weryfikacji znajdują się wnioski o płatność na kwotę wydatków kwalifikowalnych w wysokości 51 771 835,15 zł (12,47 mln EUR), co pozwoli na zrealizowanie wartości pośredniej wskaźnika finansowego na poziomie ok. 102%. Uznanie wydatków faktycznie poniesionych do końca 2018r., nawet jeśli nie były one jeszcze certyfikowane jest możliwe za zgodą KE. Taki scenariusz jest oczywiście wariantem optymistycznym i zakłada, że wszystkie weryfikowane wydatki zostaną uznane za kwalifikowane.

Wartość celu końcowego

W wariantcie realistycznym wartość celu końcowego dla wskaźnika finansowego według szacunków przedstawionych w tym raporcie, uwzględnia niskie prawdopodobieństwo pełnej kontraktacji środków w działaniach 8.1 (niewykorzystanie 40% alokacji) oraz 8.4.2 (niewykorzystanie 100% alokacji). W wariantcie optymistycznym zakłada się pełną kontraktację środków w obu problematycznych działaniach. Oba scenariusze zakładają sztuczną sytuację, ponieważ nie jest możliwy brak reakcji IZ RPOWP 2014-2020 w kontekście realokacji wskazanych środków, co rekomendujemy dalej w raporcie.

Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej

Wskaźnik agregowany jest z projektów dofinansowanych w PI 10a (działanie 8.2, w tym poddziałania: 8.2.1 i 8.2.2) i PI 9d (działanie 8.6) za zgodą MIR. Cel pośredni został określony na poziomie 1350 os., a cel końcowy - na poziomie 9000 os., przy czym 4 600 os. planowano uzyskać w ramach poddziałania 8.2.1, a 4 400 os. w ramach poddziałania 8.2.2. Zakładane w programie wartości docelowe nie uwzględniają szacunków wartości tego wskaźnika uzyskanych za pośrednictwem działania 8.6.

Stan obecny oraz prognozy

Zgodnie z danymi otrzymanymi od Zamawiającego, realizacja celu pośredniego dla wskaźnika *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej*, wynikająca z zatwierdzonych do 31.12.2018r. wniosków o płatność (por. Informacja kwartalna IV kw. 2018), wynosi 1186 os., co odpowiada 88 % wyznaczonej wartości celu pośredniego, a więc na akceptowalnym poziomie. Relatywnie wyższy poziom realizacji celu pośredniego zapewniają wartości wskaźnika uzyskane z wniosków o płatność w ramach działania 8.6 (tj. dodatkowe 729 os.).

Wartość docelowa wskaźnika *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej* wynikająca z podpisanych do 31.12.2018r. umów o dofinansowanie w poddziałaniu 8.2.1 wyniosła 6 641 os. natomiast w poddziałaniu 8.2.2 - 3 033 os. Dodatkowo, w umowach zakontraktowanych przez LGD w ramach działania 8.6, wartość tego wskaźnika wyniosła 1109 os. Łącznie na poziomie całej osi wartość wskaźnika na podstawie dotychczas zawartych umów już obecnie pozwala stwierdzić, że jego wartość docelowa zostanie zrealizowana na poziomie 149 % . Należy zwrócić uwagę, że w dn. 31.12.2018r. zakontraktowano całość środków dla poddziałania 8.2.1, natomiast realizowano jeszcze dwa konkursy w ramach działania 8.2.2, których alokacje wynosiły odpowiednio 5 mln i 15 mln zł (były to konkursy dedykowane infrastrukturze przedszkolnej i edukacyjnej). Obecnie jeden z tych konkursów został już rozstrzygnięty (podwyższając poziom kontraktacji w działaniu z 44% pod koniec grudnia 2018r. do blisko 92,3% w marcu 2019r.), a drugi jest nadal w toku. Istnieje możliwość, że obecnie trwający konkurs pozwoli rekomendować dofinansowanie, dla co najmniej dwóch projektów i zakończyć kontraktację środków w tym poddziałaniu. W trzecim z

działań zasilających wskaźnik ram wykonania, tj. działaniu 8.6 poziom kontraktacji w dn. 31.12.2018r. wynosił 36,4%, natomiast wartość docelowa wskaźnika wynikająca z przyjętych LSR wynosi 1240 os.

Przedstawione w tabeli szacunki wartości wskaźnika *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej* w wariancie realistycznym i optymistycznym wykonano

w oparciu o przyjętą w projekcie standardową procedurę metodologiczną, opierając je na wynikach naborów i przebiegu realizacji poddziałań 8.2.1, 8.2.2⁹⁵ oraz 8.6 do dn. 31.12.2018r. W wariancie realistycznym - tj. przyjmując dotychczasową wydajność kontraktacji środków, oszacowano, że wskaźnik może zostać wykonany na poziomie 13 423 os., a więc 149% celu końcowego. Uwzględniono wkład działania 8.6 i przyjmując jego realizację zgodną z zapisami LSR, wskaźnik *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej* z. %. W wariancie optymistycznym, który zakłada zakontraktowanie całkowitej alokacji pozostałej do wykorzystania w poddziałaniu 8.2.1 wskaźnik osiągnie poziomo niemal identyczny z wariantem realistycznym z uwagi na bardzo wysoki prawdopodobieństwo pełnej kontraktacji środków oraz niski współczynnik rozwiązanych umów.

Tabela 69. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej*

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana (2018r.)	Wartość osiągnięta (2018r.)	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana (2023r.)	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie optymistycznym
Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej [os.]	1 350	1186	88%	9 000	13 423	149%	13 426	149%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość celu pośredniego

Realizację wartości pośredniej wskaźnika w znaczący sposób uzupełniają wartości wygenerowane w ramach projektów, składanych w działaniu 8.6. Podsumowując, realizacja wskaźnika ram wykonania jest możliwa jedynie w oparciu o projekty zakończone. Choć przedmiotem działania powinna być zasadniczo modernizacja obiektów i ich doposażenie, praktyka pokazała, że potrzeby wnioskodawców dotyczyły często budowy nowej infrastruktury, co znacznie wydłużyło czas realizacji inwestycji i opóźniło realizację wskaźnika. Niekorzystnym aspektem był również relatywnie późny moment uruchomienia pierwszych konkursów w poddziałaniu 8.2.1.

Wartość celu końcowego

Przyjęte założenia metodologiczne konstrukcji wskaźnika należy uznać za poprawne metodologicznie. Bardzo dobra realizacja celu końcowego będzie wynikała z dużej efektywności i popytu na tego typu projekty w działaniu 8.2.1, jak również wysokiego popytu na tego typu projekty w działaniu 8.6 (generalnie na obszarach wiejskich i miast średniej wielkości). Założone wartości wskaźnika (poziom 4 400 os) prawdopodobnie uda się zrealizować w działaniu 8.2.2., choć w gminach z obszaru BOF wyrażano częściej potrzebę budowy nowych, a nie modernizacji istniejących obiektów, co wpłynęło

⁹⁵ W poddziałaniu 8.2.2 w obliczeniach uwzględniono cztery z siedmiu zrealizowanych konkursów, a zatem tylko te, które dotyczyły typu projektów (modernizacja/budowa infrastruktury przedszkolnej) generujących wartości wskaźnika ram wykonania „Potencjał objętej wsparciem infrastruktury opieki nad dziećmi lub edukacyjnej”.

negatywnie na kosztochłonność wskaźnika i możliwość jego optymalnej realizacji⁹⁶. Co prawda w okresie trwania bieżącej perspektywy miały miejsce kolejne reformy systemu oświaty w wyniku, których dzieci sześciolatnie pozostały w przedszkolach, stanowiąc dodatkową grupę dzieci, dla których należało zagwarantować miejsca, trudno jednak oszacować wpływ tego faktu na rzeczywistą wielkość potrzeb deklarowanych przez potencjalnych wnioskodawców tego poddziałania. Niedobór liczby przedszkoli i miejsc opieki przedszkolnej w istniejących placówkach jest natomiast charakterystyczną cechą obszarów metropolitalnych w Polsce.

Liczba urzędów, które wdrożyły katalog rekomendacji dotyczących awansu cyfrowego

Wskaźnik agregowany jest z projektów dofinansowanych w PI 2c (działanie 8.1). Cel pośredni został określony na poziomie 13 szt., a cel końcowy - na poziomie 88 szt.

Stan obecny oraz prognozy

Zgodnie z danymi otrzymanymi od Zamawiającego, realizacja celu pośredniego dla wskaźnika „Liczba urzędów, które wdrożyły katalog rekomendacji dotyczących awansu cyfrowego” wynikająca z zatwierdzonych do 31.12.2018r. wniosków o płatność, wynosi 12 szt., co odpowiada 92% wyznaczonej wartości celu pośredniego. Wartość ta umożliwia realizację celu pośredniego na akceptowalnym poziomie.

Przy założeniu pełnego zakontraktowania pozostałej puli środków w działaniu 8.1 (tj. 40% alokacji) i na podstawie dotychczasowego przebiegu realizacji działania (kosztochłonności wskaźnika) oszacowano, że istnieje pewne prawdopodobieństwo osiągnięcia w 2023r. maksymalnej wartości wskaźnika na poziomie 26% wartości docelowej (23 szt.). Jest to jednak prawdopodobieństwo względnie niskie, biorąc pod uwagę, że dotychczasowy współczynnik sukcesu w przeprowadzonych naborach (zarówno w trybie konkursowym jak i pozakonkursowym) wynosi 10%.

Tabela 70. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania *Liczba urzędów, które wdrożyły katalog rekomendacji dotyczących awansu cyfrowego*

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana	Wartość osiągnięta	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba urzędów, kt. wdrożyły. katalog rekomendacji dot. awansu cyfrowego	13	12	92%	88	16	18%	25	28%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość celu pośredniego

Wartość celu pośredniego (12 szt.) została zrealizowana na podstawie projektu Związku Powiatów Województwa Podlaskiego pt. „Udostępnianie zasobów publicznych rejestrów geodezyjnych – modernizacja ewidencji gruntów i budynków”, zgłoszonego w trybie pozakonkursowym w naborze nr. RPPD.08.01.00-IZ.00-20-002/17. Jest to jedyny zaakceptowany do tej pory projekt, którego dofinansowanie o wysokości 57,9 mln zł stanowi równowartość 60% całkowitej alokacji na to działanie. Projekt zakłada całkowitą realizację wskaźnika ram wykonania na poziomie 13 szt. Aktualny poziom realizacji wskaźnika to 12 szt.

⁹⁶ W działaniu 8.2.1 średni koszt uzyskania jednostki wskaźnika wynosił 8 456 zł, a w poddziałaniu 8.2.2 koszt ten wynosił 11 251 zł.

Wartość celu końcowego

Wartość docelowa wskaźnika ram wykonania została oszacowana z intencją realizacji dużych projektów, obejmujących interwencją wiele jednostek jednocześnie. Z dużym prawdopodobieństwem można przyjąć, że wskaźnik ten odzwierciedlał wyrażane ówczasie rzeczywiste zainteresowanie, zgłoszone przez potencjalnych wnioskodawców na etapie programowania osi. W ramach działania 8.1 zorganizowano w sumie cztery nabory wniosków, przy czym dwa w trybie konkursowym i dwa w trybie pozakonkursowym. W tych naborach zgłoszono w sumie 13 projektów, z których 10 pozytywnie przeszło etap oceny formalnej, a tylko jeden został wybrany do dofinansowania. Niestety w naborach tych odpadały już na etapie oceny formalnej właśnie projekty o potencjalnie systemowym i kompleksowym charakterze, wielopartnerskie jak np.: „Digitalizacja i udostępnienie zbiorów kulturowych - Muzea podlaskie w kulturze cyfrowej” czy „Rozwój elektronicznych usług publicznych województwa podlaskiego”. Ustalono zatem, że współczynnik sukcesu (relacja pomiędzy liczbą projektów zatwierdzonych do dofinansowania, a liczbą projektów, które uzyskały pozytywną ocenę formalną) wynosi zaledwie 10%. Należy odnotować, że zainteresowanie wnioskodawców na podstawie ogólnych doświadczeń z realizacji tego typu działań w ramach RPO 2014-2020 w Polsce, nie jest duże z uwagi na pożądaną kompleksowość projektów informatycznych, skomplikowane wymogi (w tym dotyczące interoperacyjności), konieczność uwzględnienia szeregu regulacji krajowych- trudnych dla wnioskodawców na poziomie regionalnym i lokalnym. Są to projekty trudne i czasochłonne w przygotowaniu, wymagające wsparcia i koordynacji, najczęściej przy aktywnej współpracy z IZ RPO. W województwie podlaskim wnioskodawcy mieli niewielkie szanse powodzenia w procedurze naboru i oceny wniosków (w tym identyfikacji projektów pozakonkursowych), co przekłada się na fakt, że zainteresowanie naborami w tym działaniu systematycznie malało (wartości projektów zgłoszonych w ostatnich konkursach osiągały równowartość 40% i 60% alokacji przeznaczonych na te nabory). Składane projekty charakteryzują się coraz mniejszą funkcjonalnością, tracąc funkcjonalność sieciową na rzecz punktowej. Projekty aktualnie podlegające ocenie to projekty składane przez pojedyncze gminy. Z dużym prawdopodobieństwem mogą one stanowić części wcześniejszych projektów systemowych, które nie uzyskały pozytywnej oceny formalnej. Ich wartość merytoryczna w porównaniu do generalnych oczekiwań wobec rezultatów działania, wyrażonych na etapie programowania, będzie ograniczona. Rozumowanie to prowadzi do wniosku, że w najlepszym razie wskaźnik ram wykonania zostanie zrealizowany na poziomie 28%, a co bardziej prawdopodobne, na poziomie ok. 18% zakładanej wartości docelowej, a dalsza kontynuacja naborów w tym działaniu ma ograniczony sens. Należy jednak odnotować, że zakładane wartości docelowe realizacji wskaźnika miały bardzo ambitne rozmiary. Dla porównania, województwo małopolskie które dysponowało alokacją o wartości 140 000 000 EUR (drugą największą alokacją wśród krajowych RPO pod względem nakładów na PI 2c) przewidziało realizację tego wskaźnika na poziomie 49 szt. (wartość docelowa). Wydaje się zatem, że stanowi to dobry argument dla zmiany wartości docelowej wskaźnika ram wykonania w celu jej urealnienia.

Liczba wspartych podmiotów leczniczych

Wskaźnik agregowany jest z projektów dofinansowanych w PI 9a (poddziałanie 8.4.1). Cel pośredni został określony na poziomie 24 szt., a cel końcowy - na poziomie 54 szt.

Stan obecny oraz prognozy

Zgodnie z danymi otrzymanymi od Zamawiającego, realizacja celu pośredniego dla wskaźnika *Liczba wspartych podmiotów leczniczych*, wynikająca z zatwierdzonych do 31.12.2018r. wniosków o płatność, wynosi 1 szt., co odpowiada 100% wyznaczonej wartości celu pośredniego.

Przy założeniu zakontraktowania całkowitych budżetów naborów planowanych w działaniu 8.4 wartość wskaźnika *Liczba wspartych podmiotów leczniczych* powinna w 2023r. osiągnąć poziom 44 szt., co odpowiada 81% wartości wyznaczonego celu końcowego.

Tabela 71. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania *Liczba wspartych podmiotów leczniczych*

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana	Wartość osiągnięta	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba wspartych podmiotów leczniczych (szt.)	1	1	100%	54	39-44	72%-81%	44	81%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość celu końcowego

Do tej pory w ośmiu naborach wniosków (jeden nabór niezakończony) zgłoszono 71 poprawnych formalnie projektów na kwotę dofinansowania stanowiącą 167 % dostępnych alokacji, co świadczy o wysokim zainteresowaniu działaniem. Współczynnik sukcesu nie jest jednak wysoki (54%). Jeden nabór konkursowy RPPD.08.04.01-IZ.00-20-002/17 o budżecie 15 mln zł, okazał się bezskuteczny. Może to skłaniać do ewentualnej rewizji kryteriów oceny merytorycznej konkursów lub bardziej aktywnej współpracy z wnioskodawcami na etapie aplikacji. Nie ma jednak obawy o poziom zainteresowania wnioskodawców, a co się z tym wiąże, pełną kontraktację środków w tym poddziałaniu. W związku z tym, można przyjąć, że wariant realistyczny szacunku celu końcowego jest praktycznie tożsamy z wariantem optymistycznym. Przeszkodą w osiągnięciu zakładanej wartości celu końcowego wskaźnika *Liczba wspartych podmiotów leczniczych* jest jego większa niż zakładano kosztowność. Dostępna alokacja pozwoli na dofinansowanie maksymalnie 44 podmiotów leczniczych, czyli osiągnięcie ok. 81% celu końcowego. Zatem do pełnej realizacji celu rzeczowego tj. 54 podmiotów leczniczych zabraknie ok. 40.903 tys. zł, a w wariacie realizacji wskaźnika na poziomie 85% ok. 8.180 tys. zł. Można uznać, że wartości te odpowiadają potencjałowi absorpcyjnemu tego działania. Innym wariantem postępowania jest nałożenie limitu na dofinansowanie pojedynczego projektu, aby móc wesprzeć większą liczbę obiektów.

3.8.2.2 Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

W VIII osi priorytetowej ustanowiono 24 wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu, z czego 5 przypisanych jest do PI 2c, 5 do PI 10a, 3 do PI 6c, 5 do 9a, 4 do 9b oraz 2 do PI 9d.

Priorytet inwestycyjny 2c

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 2c. Wskaźniki PI 2c realizowane są przez działanie 8.1.

Przy szacowaniu wartości wskaźników możliwych do osiągnięcia w 2023r. uwzględniono założenia jednej zakontraktowanej umowy o wartości dofinansowania 57 949 163 zł, a w wariacie realistycznym – dodatkowe wykorzystanie w 10% budżetów naborów planowanych w działaniu 8.1 na z 2019r. (pula pozostała do zakontraktowania tj. 40 mln zł), natomiast w wariacie optymistycznym wykorzystanie budżetów naborów w 100%. W obu wariantach przyjęto, że rozkład typów projektów i średnia relacja kwoty dofinansowania, przypadająca na jednostkę danego wskaźnika, będzie podobna jak dotychczas. W przypadku wskaźników, pokrywających się de facto z liczbą partnerów biorących udział w projekcie jak np. wskaźniki „*Liczba urzędów...*”, „*Liczba systemów...*” uznano, że w związku z możliwością zakontraktowania 10% budżetu naborów istnieje potencjał do realizacji jednego projektu,

realizowanego przez jednego wnioskodawcę (urząd). Względnie niskie jest prawdopodobieństwo wygenerowania w takim projekcie usług o dojrzałości w stopniu 3 lub 4, jednak wzięto to pod uwagę. Natomiast wskaźnik *Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych* został oszacowany przez programujących na zbyt niskim poziomie.

Tabela 72. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 2c

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie optymistycznym
Liczba urzędów które wdrożyły katalog rekomendacji dotyczących awansu cyfrowego	88	12	16	18%	25	28%
Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w podmiotach wykonujących zadanie publiczne	9	0	16	177%	25	277%
Liczba osób objętych szkoleniami doradztwem w zakresie kompetencji cyfrowych	3085	0	428	14%	676	22%
Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3-dwustronna interakcja	22	0	4	18%	6	27%
Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 4 - transakcja	40	0	6 ⁹⁷	15%	8 ⁹⁸	20%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Pomijając wskaźnik *Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych*, którego faktyczne wartości są inne niż założone, a także odwrotnie proporcjonalne w relacji do pozostałych wskaźników, należy uznać, że wskaźniki programowe zostały dobrze (w sensie proporcjonalnie) oszacowane na etapie programowania. Zakładały natomiast znacznie wyższy poziom realizacji działania. Generalne przyczyny tego stanu rzeczy podano w podrozdziale 2.1.4, gdzie analizie poddano mało satysfakcjonującą realizację wskaźnika ram wykonania *Liczba urzędów które wdrożyły katalog rekomendacji dotyczących awansu cyfrowego*. Można także spekulować, że szacowane wartości wskaźników okazały się w praktyce bardziej kosztochłonne, skoro 60% alokacji wygenerowało 17% wartości celu końcowego (na przykładzie wskaźnika ram wykonania), jednak niemożliwe jest takie wnioskowanie na podstawie jednego tylko projektu. Z całą pewnością przyjęte szacunki były zbyt ambitne, a inne województwa przyjęły znacznie niższe (o 50%) wartości wskaźników docelowych, przy trzykrotnie wyższych alokacjach (por. np. RPO Małopolskie 2014-2020).

W poniższej tabeli prezentujemy dane na temat wskaźnika z załącznika 2 do SZOOP, którego wartość docelowa nie została oszacowana.

⁹⁷ jw. por. przyp. nr 4.

⁹⁸ jw. por. przyp. nr 5.

Tabela 73. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych dodatkowych wskaźnika z Załącznika nr 2 do SZOOP

Wskaźnik	Cel końcowy (2023)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba utworzonych API	Wskaźnik zostanie oszacowany w późniejszym terminie	0	trudno przewidzieć	0%	trudno przewidzieć	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Priorytet inwestycyjny 10a

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 10a. Wskaźniki PI 10a realizowane są przez działanie 8.2. Jedynie w przypadku wskaźnika ram wykonania jego wartości realizuje dodatkowo działanie 8.6.

Pomijając wskaźnik *Liczba wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej*, w przypadku którego możliwe są jeszcze nowe rozstrzygnięcia w ramach dwóch konkursów (jednym zakończonym i jednym aktualnie trwającym), wartości realistyczne i optymistyczne pozostałych wskaźników są identyczne i z uwagi na zakończone już nabory na określone typy projektów, nie ulegną znaczącym zmianom.

Tabela 74. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 10a

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej (os.)	9000	1186 ⁹⁹	13423	149%	13426	149%
Liczba wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej	40	3	21	53%	22	55%
Liczba wspartych instytucji popularyzujących naukę i innowacje	1	1	1	100%	1	100*
Liczba wspartych obiektów kształcenia zawodowego	27	0	45 ¹⁰⁰	166%	46 ¹⁰¹	170%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

⁹⁹ Do wartości aktualnie osiągniętej oraz wartości szacunkowych ujęto wartości z PI 9d i 10a.

¹⁰⁰ Wartość docelowa wskaźnika na podstawie podpisanych umów w dn. 31.12.2018r. w ramach poddziałania 8.2.1 (33 szt.) oraz poddziałania 8.2.2 (7 szt.), oraz dodatkowej liczby obiektów możliwej do zakontraktowania w wariacie realistycznym w działaniu 8.2.2 (5 szt.).

¹⁰¹ Wartość wskaźnika koresponduje z liczbą wspartych obiektów. Jeśli przyjąć, że w działaniu 8.2.2, w którym pozostają do zakontraktowania środki w 2019r., można spodziewać się zgodnie z obliczoną kosztowością działania dodatkowych 6 obiektów w wariacie optymistycznym, to wartość tego wskaźnika wynosi 46 szt.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Przyczyny przekroczenia docelowych wartości wskaźnika ram wykonania *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej* podano we wcześniejszym podrozdziale 2.1.1. Poza wskaźnikiem *Liczba wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej*, wszystkie wskaźniki opisujące Priorytet 10a zostaną zrealizowane na zakładanym poziomie (*Liczba wspartych instytucji popularyzujących naukę i innowacje*=100%) lub z nadwyżką („Liczba wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego”=166%). W przypadku instytucji popularyzujących naukę, wskaźnik zostanie zrealizowany przez projekt pozakonkursowy w ramach Strategii ZIT, złożony przez Miasto Białystok pn. „Laboratorium Młodego Mistrza i Odkrywcę w Białymstoku” o dofinansowaniu w wysokości 17 444 844,44. zł. Wskaźnik *liczba wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego* zostanie znacznie przekroczony. Podstawą przedstawionych szacunków są już zakontraktowane do realizacji projekty: 33 obiekty w poddziałaniu 8.2.1 i 7 obiektów w poddziałaniu 8.2.2. W przypadku wskaźnika *Liczba wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej* zachodzi potrzeba urealnienia jego wartości. Do dnia 31.12.2018 zakontraktowano realizację 16 obiektów infrastruktury przedszkolnej: 9 w ramach poddziałania 8.2.1 i 7 w ramach poddziałania 8.2.2. W poddziałaniu 8.2.2 trwa w tym czasie nabór, w którym na podstawie szacunków dotychczasowej kosztochłonności projektów w tym poddziałaniu (ok. 7,37 mln zł/ obiekt), oszacowano, że w wariantcie realistycznym w tym naborze dofinansowane zostaną 2 obiekty, a w optymistycznym 3 obiekty. Jedną z przyczyn niskiej realizacji wskaźnika na obszarze BOF są kryteria wyłączające miasto Białystok z możliwości ubiegania się o środki. Pozostałe gminy BOF wyrażają zapotrzebowanie na budowę, a w mniejszym stopniu na modernizację tego typu obiektów. W związku z tym zachodzi potrzeba korekty docelowej wartości tego wskaźnika poprzez obniżenie jego wartości z 40 do 21 szt.

Drugim jest uwzględnienie wartości wskaźnika wynikających z realizacji działania 8.6. Już obecnie w ramach tego działania realizowane jest 9 projektów przyczyniających się docelowo do wsparcia 14 obiektów infrastruktury przedszkolnej. Zakładając analogiczne postępy realizacji działania 8.6 i możliwość dalszego wsparcia dla tego typu projektów (tj. alokację o podobnej wartości, co dotychczas), możliwe jest osiągnięcie lub zbliżenie się do docelowej wartości wskaźnika programowego. Realizacja tego wskaźnika w RPOWP 2014-2020 okazała się bardzo kosztochłonna z uwagi na większe zapotrzebowanie w zakresie budowy, aniżeli modernizacji istniejących obiektów. Z punktu widzenia schematu wdrażania interwencji dobrym rozwiązaniem zastosowanym z powodzeniem w innych RPO było ogłoszenie odrębnych naborów poświęconych tylko doposażeniu obiektów przedszkolnych z wyznaczonym limitem dofinansowania (np. 500 tys. zł), co znacząco zwiększyło realizację tego typu wskaźników.

Priorytet inwestycyjny 9a

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 9a. Wskaźniki PI 9a realizowane są przez działanie 8.4 (poddziałania 8.4.1 oraz 8.4.2).

Tabela 75. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 9a

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie optymistycznym
Liczba wspartych podmiotów leczniczych [szt.]	54	1	39-44	72%-81%	44	81%

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Nakłady inwestycyjne na zakup aparatury medycznej [zł]	102 500 000	3 895 884	107 294 592	105%	107 294 592	105%
Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi [osób] [CO36]	84 130	0	357 480	479%	403 636	480%
Liczba wybudowanych/przebudowanych obiektów w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej [szt.]	10	0	6	60%	8	80%
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.]	64	19	31	48%%	38	59%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Przyczyny nieosiągnięcia docelowych wartości wskaźnika ram wykonania *Liczba wspartych podmiotów leczniczych* podano we wcześniejszym podrozdziale 2.1.4, zwracając uwagę na wyższą niż zakładana kosztochłonność jego realizacji. Wartość wskaźnika *Nakłady inwestycyjne na zakup aparatury medycznej (zł)* oszacowano natomiast na podstawie mediany. Okazało się bowiem, że każdy z 33 wybranych do dofinansowania projektów (stan na 31.12.2018r.) wiązał się z zakupem aparatury medycznej (ogólnie na łączną kwotę 86 327 976 zł), jednak najmniejsza wartość nakładów w projekcie wyniosła 43 848 zł, a największa 12 300 000 zł. Jako podstawę dalszych szacunków przyjęto, zatem medianę o wartości 1 906 056 zł. Wartość ta stanowi przeciętny, najczęściej występujący szacunkowy koszt nakładów w projekcie, dotyczącym wsparcia podmiotów leczniczych. Jeśli zatem szacujemy, że w obu wariantach realizacji wskaźnika ram wykonania dla działania 8.4.1 zachodzi duże prawdopodobieństwo wyboru, co najmniej 44 projektów do dofinansowania (na podstawie wskaźnika *Liczba wspartych podmiotów leczniczych*), oznacza to, że wsparcie zostanie skierowane do dodatkowych 11 projektów współfinansujących zakup aparatury medycznej o wartości 1 906 056 zł/projekt. W rezultacie można przyjąć, że przyjmując te założenia nakłady na zakup aparatury medycznej wyniosą w sumie 107 294 592 zł, stanowiąc 105% realizacji wartości docelowej wskaźnika. Podobnie należy postąpić, szacując możliwą do osiągnięcia wartość wskaźnika (rezultatu) *Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi (CO36)*. W wybranych projektach wahała się ona w przedziale od 130 osób do 75 462 osoby/ projekt. Mediana ustalona w zakresie tych wartości wyniosła natomiast 4 196 osób. Już aktualny stan realizacji tego wskaźnika, uzyskany z 33 wybranych projektów, wynosi 357 480 osób i znacznie przekracza szacunki, przewidywane dla 54 projektów. Gdyby, zatem w działaniu 8.4.1 udało się zrealizować 44 projekty, to można szacować, że wskaźnik rezultatu osiągnie jedenastokrotność (11 projektów) wartości mediany (4 196 osób) i docelowo w wariacie realistycznym i optymistycznym osiągnie wartość zbliżoną do 403 636 osób, stanowiąc 480% szacowanej wartości docelowej.

Diametralnie inaczej przedstawia się sytuacja w działaniu 8.4.2, do którego przypisane są wskaźniki *Liczba wybudowanych/przebudowanych obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej* oraz *Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami*. W przypadku działania 8.4.2 (2% alokacji osi 8.) nie zakontraktowano żadnych środków do końca 2018r. Dużym problemem w realizacji działania 8.4.2 był wymóg jego integracji z poddziałaniem 7.2.2, co

stanowiło barierę dla potencjalnych wnioskodawców. Jak wynika z informacji uzyskanych od Instytucji Pośredniczącej (ZIT BOF) zatwierdzony został przez ZWP i SBOF projekt, zakładający realizację wskaźnika *Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami* w 1 obiekcie realizowany przez Caritas (projekt zintegrowany z Poddziałaniem 7.2.2), a obecnie trwa konkurs (I etap) na projekty zintegrowane. Przy wsparciu oferowanym przez IP ZIT w ramach „Akademii Beneficjenta” istnieje szansa na realizację zakładanej wartości wskaźnika *Liczba wybudowanych/przebudowanych obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej*, przy czym jest dotychczas niska i należy podjąć działania w kierunku urealnienia tej wartości lub rewizji kryteriów naboru. Wartość zakładana na etapie programowania przewidywała realizację konkretnego projektu, w którym miało powstać 10 wspomaganych mieszkań socjalnych, jednak wnioskodawca (organizacja pozarządowa) wycofała się z realizacji projektu po niepowodzeniu w konkursie.

Wartość wskaźnika *Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami* jest zasilana z obu poddziałań. Dotychczas zrealizowana wartość w działaniu 8.4.1 to 19 szt., co oznacza, że wskaźnik jest uwzględniany w 57,5% składanych projektów w zakresie infrastruktury usług zdrowotnych. Jeśli ten trend się utrzyma można szacować w wariacie realistycznym realizację dodatkowych 6 szt. wskaźnika (w 11 projektach). Wariant optymistyczny zakłada, że wskaźnik zostanie wykazany we wszystkich pozostałych projektach w działaniu 8.4.1 oraz dodatkowo projektach możliwych do wytypowania projektach w ramach działania 8.4.2.

Priorytet inwestycyjny 6c

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych i osiągniętych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 6c. Wskaźniki PI 6c realizowane są przez działanie 8.3.

Przy szacowaniu wartości wskaźników możliwych do osiągnięcia w 2023r. uwzględniono wkład 19 projektów realizowanych w działaniu 8.3, w którym zakontraktowano już 100% alokacji¹⁰².

Tabela 76. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 6c

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba zabytków ruchomych/nieruchomych objętych wsparciem [szt.]	64	461	553	864%	553	864%
Liczba instytucji kultury objętych wsparciem [szt.]	12	9	9	75%	9	75%
Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne (CO9) –[os.]	11 380	5000	11 259	99%	11 259	99%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

¹⁰² W związku z tym wariant optymistyczny jest taki sam jak realistyczny.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

W ramach działania 8.3 realizowanych jest 19 projektów, które wykonają docelowe wartości wskaźników założone dla PI 6c. szacunki bazujące na doświadczeniach z poprzedniej perspektywy okazały się poprawne. Trudno było raczej przewidzieć dwa ekstremalne przypadki (ang. *outliers*-termin statystyczny), w których realizacja wskaźnika *Liczba zabytków ruchomych/nieruchomych* okaże się znacznie powyżej oczekiwań tj. Muzeum Rolnictwa Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu (425 szt.) i Parafia w Tykocinie (67 szt.). Mimo wyboru 19 projektów wskaźnik *Liczba instytucji kultury* zostanie zrealizowany w 75%. W rzeczywistości, poza instytucjami kultury z sektora finansów publicznych projekty w ramach tego działania składały także jst, związki wyznaniowe i kościoły, organizacje pozarządowe, spółki prawa handlowego i in. Istnieje prawdopodobieństwo, że wyższą wartość wskaźnika udałoby się uzyskać, gdyby w kryteriach wyżej punktowano status „instytucji kultury”.

Tabela 77. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 6c

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem [os.]	wartość zostanie oszacowana w późniejszym terminie	0	1 199 998	nd.	1 199 998	nd.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Priorytet inwestycyjny 9b

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 9b. Wskaźniki PI 9b realizowane są w ramach działania 8.5.

Szacunki wartości wskaźników możliwych do osiągnięcia w 2023r. uwzględniają wkład projektów realizowanych w działaniu 8.5, w którym aktualnie zakontraktowano 50% alokacji (2018r.). W zawiązku z powodzeniem, jakim cieszą się projekty rewitalizacyjne w województwie podlaskim oraz wysokim współczynnikiem sukcesu projektów, podwojono wartości wynikające z dotychczas złożonych projektów.

Tabela 79. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 9b

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]	51	0	82	160%	82	160%
Liczba wspartych obiektów infra-struktury zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach [szt]	51 ¹⁰³	0	28	55%	28	55%

¹⁰³ Wskaźnik przeszacowany.

Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich [CO38, CI] [m ²]	255 000 (25,5 ha)	0	76 280 ¹⁰⁴	30%	76 280	30%
Ludność mieszkająca na obszarach objętych zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów miejskich [CO37, CI]	411 531	0	71 000	17%	411 531 ¹⁰⁵	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Należy uwzględnić, że w związku z przyjętymi regulacjami prawnymi w zakresie rewitalizacji (III kw. 2015), przygotowanie koniecznych do aplikowania o środki programów rewitalizacji trwało, co najmniej dwa lata. Co zrozumiałe, w ramach działania zrealizowano dotychczas jeden nabór projektów w 2018r., który cieszył się dość dużym powodzeniem. Dodatkowo nabór ten charakteryzował się także dużym współczynnikiem sukcesu- do dofinansowania wybrano 11 z 12 projektów (91%)¹⁰⁶. Istnieje potencjał do pełnej realizacji (tj. kontraktacji) tego działania, obecnie trwa ostatni nabór.

Tymczasem rewizji wymagają z pewnością wskaźniki dla priorytetu PI 9b, szacowane zapewne jeszcze przed przyjęciem ww. ustawy. Już obecna realizacja wskaźnika *Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją w zakontraktowanych projektach przyjmuje wartość 41 ha*, co oznacza, że szacunek na etapie programowania był dość ostrożny i wskaźnik zostanie ostatecznie zrealizowany z dużą nadwyżką. Dwa kolejne wskaźniki tj. *Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach* oraz *Otwarta przestrzeń utworzona lub zrekultywowana na rewitalizowanych obszarach miejskich*- zostały oszacowane w powiązaniu ze wskaźnikiem rewitalizowanej powierzchni (ha). W dużym uproszczeniu przyjęto następujące założenie, że 1 obiekt infrastruktury będzie korespondował z 1 ha rewitalizowanej powierzchni oraz 0,5 ha otwartej przestrzeni rekultywowanej. Można sobie, zatem wyobrazić, że na etapie programowania proces rewitalizacji przestrzeni miejskich (lub potencjalne zapotrzebowanie) utożsamiano z rewitalizacją głównych placów (rynkowych) miast, ew. ośrodków gminnych, wliczając w to dominujący obiekt np. ratusz itp. W rzeczywistości rewitalizacja jest pojęciem dużo szerszym i może dotyczyć terenów poprzemysłowych, powojkowych, zdegradowanej tkanki mieszkaniowej lub obszarów wielofunkcyjnych. Stąd wynikają potencjalne rozbieżności wskaźników generowanych w projektach. Bardziej precyzyjne oszacowanie wskaźników będzie możliwe dopiero w przyszłości po przeanalizowaniu doświadczeń (najczęściej realizowanych typów projektów rewitalizacyjnych) uzyskanych w tej perspektywie finansowej.

Obecnie projekty w ramach działania 8.5 realizują Kolno (11 tys. mieszk.), Sokółka (19 tys. mieszk.), Mońki (11 tys. mieszk.), Suwałki (69 tys. mieszk.), Hajnówka (21,5 tys. mieszk.), Wysokie Mazowieckie (9 tys. mieszk.), Choroszcz (5,5 tys. mieszk.), Bielsk Podlaski (27 tys. mieszk.), Łapy (16 tys. mieszk.), co w sumie się do ok. 189 tys. mieszk. W projektach wykazano realizację wskaźnika *Ludność mieszkająca na obszarach objętych zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów miejskich*. na poziomie 35 500 osób. W wariancie realistycznym podwojono tę wartość, zakładając analogiczny progres wartości wskaźnika dla kolejnej puli środków (50% alokacji). Przy szacowaniu wartości docelowej tego wskaźnika na etapie programowania założono, że do realizacji projektu rewitalizacyjnego przystąpi największe miasto regionu, Białystok (297 tys. mieszk.). W prognozach utrzymano to optymistyczne założenie (wariant optymistyczny).

¹⁰⁴ Należy zrewidować wartość tego wskaźnika wykazywaną w projektach, ponieważ z dużym prawdopodobieństwem jest ona zaniżona.

¹⁰⁵ Pod warunkiem, że projekt rewitalizacyjny złoży Miasto Białystok.

¹⁰⁶ Potwierdza to skuteczność organizacji prepaneli dla wnioskodawców, jako efektywnej metody pilotowania przygotowania bardziej zaawansowanych projektów przez IZ RPO.

W poniższej tabeli prezentujemy dane na temat przypisanego do działania 8.5 wskaźnika z załącznika 2 do SZOOP, którego wartość docelowa nie została oszacowana.

Tabela 78. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych dodatkowych wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego przypisanych do działania 8.5 w Załączniku nr 2 do SZOOP

Wskaźnik	Cel końcowy (2023)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach [szt.]	Wskaźnik zostanie oszacowany w późniejszym terminie	0	36	nd.	36	nd.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Priorytet inwestycyjny 9d

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 9d. Wskaźniki PI 9d realizowane są przez działanie 8.6.

Obecny stan kontraktacji działania 8.6 wdrażanego za pomocą instrumentu RLKS oszacowano na 36,4%. Można uznać to wynik bardzo dobry, biorąc pod uwagę wielofunduszowy i zdecentralizowany sposób organizacji wdrażania instrumentu. Zarząd Województwa Podlaskiego w konkursie rozstrzygniętym w połowie 2016r. wybrał 12 Lokalnych Grup Działania. Przedmiotem konkursu były opracowane przez te grupy Lokalne Strategie Rozwoju. Z LGD podpisano 12 Umów Ramowych m.in. finansowanych z EFRR i EFS¹⁰⁷, na podstawie, których LGD ogłaszają na swoim obszarze konkursy. Umowy zawierają wskaźniki, do których realizacji zobowiązuje się LGD. Na podstawie wyników przeglądu realizacji wskaźników za okres do 31.12.2018r.¹⁰⁸, możliwe jest przyznanie premii w wysokości 60% lub odjęcie 10% przyznanych LGD środków¹⁰⁹. O satysfakcjonującej realizacji umów ramowych w ramach środków EFRR świadczy, że żaden z LGD nie został ukarany obniżeniem dofinansowania, a w przypadku ośmiu grup rozważa się przyznanie nagrody.

W okresie od czerwca 2016r. do końca grudnia 2018r. zrealizowano 110 naborów, w których zgłoszono 245 poprawnych formalnie projektów, a do dofinansowania wybrano 141 (2 umowy rozwiązano). Współczynnik sukcesu wynosi, zatem 58%. Na podstawie tych danych nie ma podstaw sądzić, że kontraktacja nie osiągnie poziomu blisko 100% do końca 2021r. (n+2) w przypadku środków EFRR. Warto jednak kontrolować sytuację w taki sposób, by możliwie skutecznie zarządzać procesem kontraktacji- najpóźniej kontraktować środki dla projektów, które mają najszybszy okres realizacji.

¹⁰⁷ Trzynasta umowa ramowa jest finansowana z PO RYBY

¹⁰⁸ Kolejny przegląd zostanie zrealizowany 31.12.2021.

¹⁰⁹ Odjęcie środków następuje w przypadku nie osiągnięcia przynajmniej 20% zakładanych wskaźników produktu, 85% wartości (pośredniej) wskaźnika Ram Wykonania. W przypadku realizacji 50% wartości wskaźników produktu i co najmniej 85% wskaźnika RW, przyznawana jest nagroda.

Tabela 79. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 9d

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie optymistycznym
Liczba zrealizowanych Lokalnych Strategii Rozwoju [szt.]	10	12	12	120%	12	120%
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]	30	27	94	313%	150	500%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Do realizacji ze środków EFRR/EFS wybrano 12 LSR, co stanowi 120% zakładanej liczby wskaźnika *Liczba zrealizowanych LSR*. W momencie sporządzania analizy nie ma podstaw przypuszczać, że strategie nie zostaną zrealizowane, zatem wariant realistyczny jest identyczny z wariantem optymistycznym. Drugi ze wskaźników *Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach* zostanie prawdopodobnie znacznie przekroczony. Już aktualnie stan realizacji tego wskaźnika stanowi trzykrotność założonej liczby, a jeśli intensywność wsparcia utrzyma się na tym samym poziomie, zakładamy, że docelowo wskaźnik ten może osiągnąć blisko 500% wartości docelowej¹¹⁰. Rewitalizacja ośrodków lokalnych to działanie cieszące się w województwie podlaskim bardzo dużym zainteresowaniem. Jest to sytuacja bardzo zbliżona do innych RPO, mających w ofercie tego typu działania, skierowane do obszarów wiejskich, miast małych i średnich tracących funkcję, choć oczywiście działania te nie są realizowane w takiej formie jak RLKS.

W tabeli 81 prezentujemy dane na temat wskaźników z załącznika 2 do SZOOP, których wartość docelowa nie została oszacowana. Zostały one oszacowane w oparciu o założenia nt. wartości docelowych wskaźników 12 Lokalnych Strategii Rozwoju, w ramach których realizowane są działania współfinansowane przez EFRR. Przegląd poszczególnych wskaźników i stanu ich realizacji przedstawia tabela 82. W założeniach przyjęto, że jeśli obecny stan realizacji (tj. wartości docelowych zapisanych w podpisanych umowach) jest równy lub wyższy niż stan kontraktacji 36,4% to wariant realistyczny pokrywa się z wariantem optymistycznym.

Tabela 80. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 9d

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie optymistycznym
Produkcja energii elektrycznej z nowo wybudowanych, nowych mocy wytwórczych instalacji OZE (MWhe/rok)	Wskaźnik zostanie oszacowany w późniejszym terminie	0	350	nd.	642,2	nd.
Produkcja energii cieplnej z nowo wybudowanych, nowych mocy wytwórczych instalacji OZE (MWht/rok)	Wskaźnik zostanie oszacowany w	0	b.d.	n.d.	209,5	n.d.

¹¹⁰ W wariancie realistycznym przyjęto założenie, że środki przeznaczone na ten typ działań zostały już w pełni zakontraktowane i nie przewiduje się dalszych konkursów w tym obszarze.

	późniejszym terminie					
Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych [tony]	Wskaźnik zostanie oszacowany w późniejszym terminie	0	835	n.d.	2774,63	n.d.
Otwarta przestrzeń utworzona lub zrehabilitowana na rewitalizowanych obszarach [m ²]	Wskaźnik zostanie oszacowany w późniejszym terminie	6 522,5	105200	n.d.	105 200	n.d.
Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w miejscach dziedzictwa kulturalnego i atrakcjach turystycznych [os.]	Wskaźnik zostanie oszacowany w późniejszym terminie	0	14 120	n.d.	14 120	n.d.
Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE [szt]	Wskaźnik zostanie oszacowany w późniejszym terminie	0	57	n.d.	57	n.d.
Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE [szt]	Wskaźnik zostanie oszacowany w późniejszym terminie	316	1062	n.d.	1062	n.d.
Dodatkowa zdolność wytwarzania energii z OZE: -elektrycznej -cieplnej [MW]	Wskaźnik zostanie oszacowany w późniejszym terminie	0,24	0,1	n.d.	0,1	n.d.
Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów [ha]	Wskaźnik zostanie oszacowany w późniejszym terminie	4,67	2,56	n.d.	2,56	n.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Tabela 81. Cele końcowe realizacji Lokalnych Strategii Rozwoju i stan ich realizacji na 31.12.2018r.

	Narew	Tygiel Doliny Bugu	Puszcza Knyszyń ska	Kraina Mlekie m Płynąca	Brama na Podlasie	Sąsie dzi	Fundusz Biebrza ński	Puszcza Białowie ska	Suwalsk o Sejneńs ka	Biebrza ński Dar Natury	Szlak Tatarski	Kanał Augusto wski	Suma wartość i 2023r.	Stan 31.12. 2018
Produkcja energii elektrycznej z nowo wybudowanych, nowych mocy wytwórczych instalacji OZE [MWhe/rok]	-	-	488	-	57	-	-	-	64,8	-	-	32,4	642,2	161,03 (25%)
Produkcja energii cieplnej z nowo wybudowanych, nowych mocy wytwórczych instalacji OZE [MWht/rok]	-	10,15	-	-	117,6	-	-	-	46,6	0,6	11,25	23,3	209,5	1633 ¹¹¹
Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych [tony]	102,2	495,37	218,8	-	-	-	-	-	79,95	-	1878,31	-	2774,63	406,95 (14,6%)
Otwarta przestrzeń utworzona lub zrehabilitowana na rewitalizowanych obszarach [m2]	9 700	-	-	-	1 500	7 500	35 000	30 000	-	1 500	10 000	10 000	105 200	54 705 (52%)
Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w miejscach dziedzictwa kulturalnego i atrakcjach turystycznych [os.]	400	2 000	-	-	1 320	-	100	500	6 000	300	500	3 000	14 120	13 520 (96%)
Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE [szt]	-	-	-	-	30	-	-	-	24	-	-	3	57	b.d.
Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE [szt]	80	671	-	-	60	-	-	-	43	175	30	3	1062	716 (67%)
Dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej z OZE [MW]	-	-	-	-	-	-	-	-	0,1	-	-	-	0,1	b.d.
Dodatkowa zdolność wytwarzania energii cieplnej z OZE [MW]	0,37	1,3	-	-	-	-	-	-	0,06	-	0,83	-	2,56	1,72 (67%)
Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów [ha]	2,67		3	3,6	8	0,75	6	-	2,7	0,5	1	-	28,22	15,8 (56%)

Opracowanie własne na podstawie zaktualizowanych wersji Lokalnych Strategii Rozwoju.

¹¹¹ Prawdopodobnie błędne jednostki wykazane w bazie „wskaźniki produktu na podstawie podpisanych umów”.

3.8.2.3 Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu – poziom makro

Dla VIII. osi priorytetowej przyjęto dziesięć specyficznych wskaźników rezultatu. Poniżej prezentujemy ich zakładaną na 2023r. wartość, wartość najbardziej aktualną wg. statystyki publicznej oraz możliwe do osiągnięcia w 2023r. wartości, oszacowane z wykorzystaniem modelowania ekonometrycznego.

Tabela 82. Stopień osiągnięcia wartości docelowych specyficznych wskaźników rezultatu przypisanych do ósmej osi priorytetowej

Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa (2023)	Wartość najbardziej aktualna	Wartość szacowana na koniec 2023r.	Poziom osiągnięcia wartości docelowej
Odsetek obywateli korzystających z e-administracji [%]	22,4 (2014)	41,9	31% ¹¹²	39,7	95%
Udział dzieci w wieku przedszkolnym objętych wychowaniem przedszkolnym (przedszkola, punkty i zespoły przedszkolne) [%]	56,7 (2012)	66	83,1	100	152%
Zdawalność egzaminów zawodowych – zasadnicze szkoły zawodowe [%]	77,7 (2014)	85,9	75%	b.d.	b.d.
Zdawalność egzaminów zawodowych –technika [%]	63,6 (2014)	72,6	70%	b.d.	b.d.
Odsetek studentów studiujących na kierunkach technicznych i przyrodniczych (bez cudzoziemców) [%]	24,3 (2014)	32,9	23,3	32,7	99%
Zwiedzający muzea i wystawy na 1000 ludności.	321,8 (2012)	493,5	132,7	430	87%
Liczba porad w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przypadających na 1 mieszkańca [szt]	7,2 (2012)	7,7	8,7	8,7	113%
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	10,3 (2013)	9,5	7,3	5,8-6,55	145-163%
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych [%]	16,5 (2011)	15,5	22,4	8	194%
Zróżnicowanie LHDI (współczynnik zmienności)	25,37 (2010)	23,43	b.d.	b.d.	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (dane za 2017).

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Odsetek osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją według trendu liniowego wyniesie 39,7% w 2023 roku wobec założonego wskaźnika 41,9%. Nie udało się oszacować modelu obejmującego RPOWP 2014-2020 i odsetek osób wykorzystujących e-administrację.

Udział dzieci w wieku 3-4 lata objętych wychowaniem przedszkolnym- odsetek dzieci w wieku 3-4 lata objętych wychowaniem przedszkolnym wyniósł w województwie podlaskim w 2017 roku 78,1%, a założoną wartość docelową z RPOWP 2014-2020 tj. 66% przekroczył już w 2014 roku, gdy wyniósł 66,8%. Widać, że wraz z funduszami strukturalnymi rośnie objęcie dzieci opieką przedszkolną, na co wpływ ma sytuacja na rynku pracy skłaniająca rodziców do jej podejmowania, a także niż demograficzny i rozbudowywanie możliwości w zakresie opieki przedszkolnej. Według trendu

¹¹² Dane Eurostat dla Polski (2015r.).

liniowego, w oparciu o dane od 2003 roku, w 2023 roku wszystkie dzieci będą objęte opieką przedszkolną w wieku 3-4 lata w województwie podlaskim.

Odsetek studentów szkół wyższych na kierunkach matematycznych, przyrodniczych i technicznych (bez cudzoziemców) w latach 2007-2016 zwiększał się w wyniku wzrostu wypłat z RPOWP 2014-2020 o 1 mln zł o 0,004 punktu procentowego, a także zwiększał się o 2,25 punktu procentowego w wyniku wzrostu udziału przemysłu w wartości dodanej brutto - według siedziby lokalnej jednostki działalności o 1 punkt procentowy. Oznacza to, że wzrost znaczenia przemysłu w regionalnej gospodarce powoduje, że młodzi wybierają związane z nim kierunki studiów. W 2016 roku odsetek studentów kierunków matematycznych, przyrodniczych i technicznych wyniósłby 26,7% zamiast 29,4% faktycznie bez RPOWP 2014-2020 (brak danych o wartości dodanej w przemyśle dla 2017, dlatego model sięga tego roku). Odsetek studentów szkół wyższych na kierunkach matematycznych, przyrodniczych i technicznych według trendu liniowego w 2023 roku wyniesie 32,7%, czyli na poziomie założonego w RPOWP 2014-2020 celu.

Zwiedzający muzea i oddziały muzealne na 1000 ludności oszacowano na podstawie trendu liniowego w wymiarze 430 zwiedzających muzea na 1000 ludności w 2023 roku.

Liczba porad udzielonych w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przypadających na 1 mieszkańca wartość docelowa w zakresie wskaźnika liczba porad udzielonych w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca [szt] została przekroczona w 2017 roku – wyniosła 8,7 wobec 7,7 założonego w RPO RPW. Wartość wskaźnika w 2017 była też wyższa od roku bazowego – 2012, gdy wyniosła 8,1. Jednak wydaje się, że GUS podaje obecnie inną wartość wskaźnika np. w wyniku przeliczenia danych jeszcze raz, gdyż wartość wskaźnika według GUS wyniosła w 2012 roku wyniosła 8,1, zaś według RPO RWP 7,2.

Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]- projekty z RPOWP 2014-2020 przyczyniały się do spadku udziału osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%] – wzrost wartości realizowanych projektów o 1 mln zł w latach 2010-2017 oznaczał spadek udziału takich gospodarstw domowych o 0,0002 punktu procentowego. Jednocześnie udział gospodarstw domowych objętych pomocą środowiskową zwiększał się wraz ze wzrostem wskaźnika liczby bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym o 1 o 0,075 punktu procentowego. Bez funduszy z RPOWP 2014-2020 i PO RPW udział gospodarstw domowych objętych opieką środowiskową w ogóle ludności wyniósłby 9,4% zamiast 7,3% faktycznie w 2017 roku. Jest on już i tak niższy niż założona w RPOWP 2014-2020 wartość docelowa wskaźnika dla 2023 roku 9,5%. Według prognoz w oparciu o oszacowany model w 2023 roku udział gospodarstw domowych objętych opieką środowiskową w ogóle ludności wyniesie 6,55% (Wartości projektów z RPOWP 2014-2020 oszacowane w oparciu o podobne wartości w analogicznych latach poprzedniego okresu, zaś bezrobotni na 100 osób w wieku produkcyjnym w oparciu o trend liniowy). Według trendu liniowego samego udziału gospodarstw domowych objętych opieką środowiskową w 2023 roku wskaźnik ten wyniesie 5,8%.

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym [%] - wartości wskaźnika zagrożenia ubóstwem relatywnym w latach 2011-17 kształtowały się podobnie jak udziału osób zagrożonych ubóstwem relatywnym, tj. realizacja RPOWP 2014-2020 przyczyniała się do spadku wskaźnika, chociaż bardzo silnie zależał on przede wszystkim od sytuacji na rynku pracy. Bez RPOWP 2014-2020 wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym w 2017 roku wyniósłby 28,9% zamiast 22,4% faktycznie. Prognoza w oparciu o trend kwadratowy (lepiej dopasowany od trendu liniowego) dla wskaźnika zagrożenia ubóstwem dla 2023 roku wynosi około 8%.

3.8.3 Podsumowanie

Głównym celem VIII osi priorytetowej jest zapewnienie odpowiedniego poziomu infrastruktury społecznej i dostępności do niej, odpowiedniego poziomu opieki przedszkolnej, szkolnictwa zawodowego, opieki zdrowotnej, dobrego dostępu do usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną i ten cel jest realizowany, choć stopień jego realizacji jest zróżnicowany w zależności od działania. Na podstawie zakontraktowanych umów z beneficjentami poszczególnych działań można prognozować, że realizacja wartości docelowych wskaźników na rok 2023 przebiegnie już bez

większych zakłóceń i zostanie zrealizowana zgodnie z założeniami. Problemy jakie odnotowano na etapie realizacji wartości pośrednich wskaźników, opisujących rzeczową i finansową realizację osi, powoli udaje się przezwyciężyć. Wynikały one z późno rozpoczętych naborów generalnie w całej osi VIII, choć późniejszy start znajduje szczególne uzasadnienie w przypadku działań 8.5 - gdzie regulacje krajowe z 2015r., wprowadziły nowe uwarunkowania prawne, a standardowy proces przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji wynosi ok. 2 lat, oraz działania 8.6, które jest realizowane w złożonej organizacyjnie formule bezpośredniej realizacji instrumentu RLKS. Także w przypadku tego działania konieczne było ustalenie obowiązujących ram prawnych na poziomie krajowym (2015r.) oraz przeprowadzenie konkursu na LGD realizujące LSR bezpośrednio w ramach społeczności lokalnych (2016r.). Bardzo sprawnie przebiegła kontraktacja środków w ramach działań 8.2.1 - infrastruktura przedszkolna i edukacyjna oraz 8.3, które cieszą się wysokim popytem. Należy zatem wnioskować, że w obu przypadkach istnieje potencjał absorpcyjny dla dodatkowych środków. Większe bariery w kontraktacji wystąpiły w działaniu 8.4.1 - w którym jeden konkurs okazał się nieskuteczny, a największe w działaniu 8.1 - w którym współczynnik sukcesu jest na tyle niski, że prognozuje się istotne ryzyko niewykorzystania pozostałych 40% założonej w działaniu alokacji, a tym bardziej rezerwy wykonania. W przypadku tego działania należałoby podjąć próbę ustalenia, jakie są faktyczne przyczyny systematycznych porażek w naborach (tryb konkursowy i pozakonkursowy), celem uniknięcia takiej sytuacji w kolejnej perspektywie. Należy również zwrócić szczególną uwagę na działanie 8.4.2 w ramach Strategii ZIT, w którym do 31.12.2018r. nie zakontraktowano żadnych środków i trudno przewidzieć, czy uda się to zrobić. Alokacja na to działanie jest, co prawda najniższa w osi (2% całkowitej alokacji), zatem nie wpływa w znaczący sposób na realizację celów założonych na poziomie osi. Warto jednak rozważyć realokację środków z tego poddziałania przy najbliższych renegecjach programu, jeśli podejmowane aktualnie próby kontraktacji tych środków nie powiodą się.

Istnieje bardzo wysokie prawdopodobieństwo, że wartość końcowa wskaźnika ram wykonania *Liczba urzędów, które wdrożyły katalog rekomendacji dotyczących awansu cyfrowego* nie zostanie wykonana na zakładanym poziomie. Została ona znacznie przeszacowana na etapie programowania, być może z myślą o konkretnych projektach, których realizacja nigdy nie doszła do skutku (sytuacja podobna dla wskaźnika „*Liczba wybudowanych/przebudowanych obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej*”). Wartość tę należy skorygować w dół w porozumieniu z Komisją Europejską, bazując w uzasadnieniu na aktualnej kosztowności wskaźnika i analizie benchmarkingowej z innymi RPO.

Poszczególne działania wdrażane w VIII osi priorytetowej charakteryzują się różnym poziomem efektywności, na który IZ RPO/IP ZIT BOF mogłaby starać się oddziaływać w większym niż dotąd stopniu, kontrolując kosztowność i poziom realizacji wytypowanych wskaźników np. za pomocą limitów finansowych w konkursach. Uwaga ta szczególnie dotyczy działań polegających na doposażaniu lub modernizacji obiektów infrastruktury usług publicznych, jak w działaniu 8.3 czy 8.2.1 i 8.2.2.

3.8.4 Rekomendacje

Rekomendacje o charakterze „wskaźnikowym”

- Wartości pośrednie wskaźnika ram wykonania *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej* (PI 10a) nie zostaną osiągnięte na zakładanym poziomie mimo zasilenia tych wartości efektami działania 8.6. Jednak docelowo wskaźnik ten zostanie wykonany ze znaczną nadwyżką, a obecne problemy wynikają z faktu, że jest on zliczany wyłącznie z projektów zakończonych. Na tę sytuację składa się dość późna kontraktacja środków i dość słabe postępy w realizacji projektów z pierwszych naborów w działaniu 8.2.1. Można rozważyć zmianę momentu naliczania wskaźnika w systemie, np. po osiągnięciu określonego kamienia milowego realizacji projektu. Zmiana ta wymaga konsultacji z KE.

- Należy podjąć negocjacje na rzecz korekty wartości docelowej wskaźnika ram wykonania „Liczba urzędów, które wdrożyły katalog rekomendacji dotyczących awansu cyfrowego” (PI 2c) z poziomu 88 szt. do poziomu 15 szt. lub maksymalnie 23 szt., w zależności od wyników trzech naborów realizowanych w 2019r. Wartość docelowa tego wskaźnika została znacznie przeszacowana. Biorąc pod uwagę alokacje na tego typu działania i wskaźniki ustalone w innych województwach (por. Małopolska), może to być nawet sześciokrotne zawyżenie wartości wskaźnika, co dodatkowo uzasadnia jego korektę do poziomu 15 szt.
- Podobnie należy skorygować wartości pozostałych wskaźników produktu PI 2c tj. Liczba osób objętych szkoleniami/ doradztwem w zakresie rozwoju kompetencji cyfrowych, *Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3...*, *Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 4...* Wartości tych wskaźników powinny zostać zmniejszone proporcjonalnie do korekty wartości wskaźnika ram wykonania „Liczba urzędów, które wdrożyły katalog rekomendacji dotyczących awansu cyfrowego.
- Wartość wskaźnika PI 10a „Liczba wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej” powinna zostać skorygowana z 40 szt. do 18 szt. Inne możliwe warianty postępowania to uwzględnienie efektów działania 8.6 (analogicznie jak w przypadku wskaźnika ram wykonania „Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej), i/lub zmiana warunków realizacji ostatnich przewidywanych konkursów z ustanowieniem limitu dofinansowania i możliwością jedynie doposażania placówek.
- Wartość wskaźnika PI 9a *Liczba wybudowanych/przebudowanych obiektów, w których wykonywane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej* (szt.) powinna zostać skorygowana z 10 szt. do wartości, jaką ewentualnie uda się osiągnąć w ramach dalszych prób kontraktacji środków w tym działaniu podejmowanych w 2019r. Alternatywą jest realokacja środków z tego poddziałania na inne działanie realizowane w ramach Strategii ZIT i usunięcie tego wskaźnika z listy.
- Należy zweryfikować, czy wartości wskaźnika PI 9b „Ludność mieszkająca na obszarach objętych zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów miejskich (CO37, CI)” wykazywane przez beneficjentów są zgodne z definicją wskaźnika, przyjętą w metodologii, lub ewentualnie czy wszystkie dane z projektów są poprawie wprowadzone do systemu.

Rekomendacje dotyczące możliwych do wprowadzenia usprawnień instytucjonalnych i programowych

Główne rekomendacje w zakresie osi VIII polegają na większej kontroli strategicznej nad procesem kontraktacji środków, który powinien uwzględniać cele założone w programie/poszczególnych działaniach. Uwaga ta dotyczy szczególnie ustalania realistycznego harmonogramu konkursów, mając na uwadze pożądane tempo realizacji projektów (i wskaźników). Jednym z wyzwań w latach 2019-2021 pozostaje nadal proces kontraktacji środków w ramach instrumentu RKLS, nad którym należy czuwać.

Należy także zwrócić większą uwagę na efektywność poszczególnych działań np. 8.2.1, 8.2.2 oraz 8.4.1, w których występują projekty o bardzo dużym zróżnicowaniu poziomu dofinansowania. Należy w miarę możliwości rozważyć wprowadzenie dodatkowych schematów konkursów o ustalonych limitach dofinansowania, które pozwolą odpowiednio zwiększyć realizację wskaźników w tych działaniach.

Rekomenduje się przeprowadzenie analizy ustalającej przyczyny generalnego niepowodzenia realizacji działania 8.1 oraz faktyczny potencjał wnioskodawców z województwa podlaskiego do realizacji projektów w zakresie cyfryzacji usług publicznych. Wnioski z takiego badania powinny być przydatne w kolejnej perspektywie finansowej.

3.9 OŚ PRIORYTETOWA IX ROZWÓJ LOKALNY

3.9.1 Logika interwencji

Teoria bazowa

W diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej zawartej w RPOWP 2014-2020 istotną rolę przykłada się do wymiaru przestrzennego problemów o charakterze społecznym. Wyraźnie podkreśla się, że problemom o charakterze społecznym towarzyszy często niska dostępność i jakość usług społecznych. Stan taki powoduje pogłębianie się problemów społecznych. Na ten obraz należy nałożyć dodatkowo zróżnicowany potencjał lokalny i zróżnicowanie terytorialne natężenia występowania określonych problemów społecznych, a także rozproszoną sieć osadniczą. W ramach działań zaradczych wskazano, że problemy te na poziomie lokalnym powinny być przezwyciężane w sposób włączający i upodmiotawiający społeczności lokalne. Chodzi w tym wypadku o aktywizowanie społeczności lokalnych, ich wzmacnianie, aby były w stanie o własny potencjał rozwojowy dokonać zmiany społecznej. Takie podejście do rozwoju lokalnego ma wypracować trwałe mechanizmy rozwoju o charakterze partycypacyjnym, za który odpowiedzialność biorą nie tylko przedstawiciele władz (samorządowych czy rządowych), ale także lokalne społeczności.

Biorąc pod uwagę tę filozofię działania RPOWP 2014-2020 zdecydował się na realizację działań w formule RLKS (rozwój lokalny kierowany przez społeczność). Wychodząc naprzeciw opisanym powyżej wyzwaniom społecznym, zdecydowano, oś dziewiątą RPOWP 2014-2020 współfinansowana w ramach EFS (PI 9vi) dotyczyła działań z zakresu rewitalizacji (odnowy) społecznej i kształtowania kapitału społecznego, realizowanych w formule RLKS. Taki sposób podejścia do programowania lokalnego pozwolił na koncentrację przestrzenną działań, których kierunek wskazany został w Lokalnych Strategiach Rozwoju (LSR).

Cel tej osi odnosi się zatem wprost do wzrostu partycypacji społecznej w realizacji Lokalnych Strategii Rozwoju. Wzmocnienie partycypacji wskazywane jest jako kluczowy element spójnych, trafnych interwencji społecznych w społecznościach lokalnych, które nie tylko pozwalają na skuteczne rozwiązywanie problemów, ale także przyczyniają się do budowania mechanizmów radzenia sobie z problemami w przyszłości, a także działania w strukturach sieciowych. Co więcej, takie podjęcie jest w stanie w bardziej kompleksowy sposób dokonać mobilizacji zasobów lokalnych i lepsze dopasowanie do specyficznego zapotrzebowania na wsparcie na poziomie lokalnym.

Teoria działania

Celem interwencji jest wzrost partycypacji społecznej w realizacji lokalnych strategii rozwoju. Cel ten realizowany jest w ramach jednego działania (9.1 - rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego). Realizacja działań w ramach osi dziewiątej (finansowanej z EFS) będzie wzmacniała realizację celu postawionego w osi ósmej, PI 9d (finansowanej z EFRR), a wspólnym efektem skoordynowanych działań z obu funduszy: EFS i EFRR będzie integracja lokalnych społeczności, w tym osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, redukcja ubóstwa i dysproporcji w dostępie do usług publicznych i zatrudnienia, a tym samym rozwój społeczno-gospodarczy regionu.

W ramach tej osi realizowanych może być 13 typów projektów. Są to:

1. Programy podnoszące aktywność i mobilność zawodową oraz zdolności do zatrudnienia grupy osób biernych zawodowo,
2. Organizacja opieki nad dziećmi do lat 3 w formach pozainstytucjonalnych (opiekun dzienny),
3. Bezzwrotne wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej,
4. Zapewnienie większej dostępności wysokiej jakości edukacji przedszkolnej,
5. Wsparcie małych szkół kształcenia ogólnego na obszarach objętych realizacją LSR,
6. Programy aktywności lokalnej – wsparcie skierowane do środowisk zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności do lokalnych społeczności na obszarach

zdegradowanych objętych rewitalizacją odbywające się z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji,

7. Usługi reintegracji społeczno-zawodowej skierowanej do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym świadczone przez CIS i KIS,
8. Usługi na rzecz wsparcia zatrudnienia i rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami w ramach ZAZ i WTZ,
9. Wsparcie usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych oraz usług asystenckich dla osób z niepełnosprawnościami,
10. Działania skierowane do rodzin, w tym rodzin przeżywających trudności opiekuńczo - wychowawcze, dzieci i młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym,
11. Bieżąca działalność związana z realizacją strategii oraz działania animacyjne dotyczące LSR, w których funduszem wiodącym jest EFS,
12. Działania wynikające z LSR w zakresie organizowania społeczności lokalnej,
13. Uzyskiwanie kwalifikacji lub zdobywanie i poprawa kompetencji osób dorosłych w zakresie TIK i języków obcych.

Wskaźnikami produktu są:

- *Liczba wybranych do realizacji Lokalnych Strategii Rozwoju do 2017 roku (wartość docelowa: 10),*
- *Udział projektów w pełni lub częściowo realizowanych przez partnerów społecznych lub organizacje pozarządowe w ramach realizacji LSR (wartość docelowa: 50%),*
- *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie (wartość docelowa: 5 360).*

Wskaźnikom tym przypisano wskaźniki rezultatu, są to:

- *Liczba zrealizowanych Lokalnych Strategii Rozwoju do 2023 roku (wartość docelowa:100%).* Wskaźnik ten powiązany jest bezpośrednio ze wskaźnikiem produktu dotyczącym liczby wybranych do realizacji Lokalnych Strategii Rozwoju.
- *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu (wartość docelowa: 40%).* Wskaźnik ten jest bezpośrednio powiązany ze wskaźnikiem produktu dotyczącym *Liczb osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie.*

Natomiast wszystkie wskaźniki produktu i rezultatu bezpośredniego przyczyniają się w większym lub mniejszym stopniu do realizacji wskaźnika długoterminowego, pn. *Liczba zrealizowanych Lokalnych Strategii Rozwoju do 2023 roku (wartość docelowa: 35%).*¹¹³

Warto także wskazać, że dla 13 ww. typów operacji w SZOOP ma przypisane wskaźniki produktu i rezultatu bezpośredniego – z palety których LGD wybierało kluczowe dla swojego obszaru i LSR.

Całkowita alokacja (wkład ze środków UE) na ww. działanie to 26 881 070 EUR, a całkowita wielkość certyfikowanych wydatków powinna sięgnąć w 28 295 864 EUR.

Należy uznać, że zakres przedmiotowy wsparcia w pełni koresponduje z problemami/wyzwaniami zidentyfikowanymi w diagnozie.

Teoria wdrażania

Realizacja tej osi odbywa się poprzez działania wielofunduszowych Lokalnych Grup Działania (LGD), które finansowane są głównie w ramach dwóch programów: Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 (PROW 2014-2020) oraz RPOWP 2014-2020. Warto zaznaczyć, że lokalne grupy działania

¹¹³ Wskaźnik ten będzie szacowany w odrębnym badaniu ewaluacyjnym.

funkcjonowały w przeszłości głównie w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, obecna wielofunduszowa forma działania obowiązuje od obecnej perspektywy finansowej i stanowi odpowiedź na ograniczenia poprzedniej formy. Na terenie regionu wybrano 12 wielofunduszowych LGD¹¹⁴, które realizują swoje działania w formule bezpośredniej, tj. podmiotem odpowiedzialnym za ogłoszenie naboru jest LGD, po uzgodnieniu terminu jego ogłoszenia z Zarządem Województwa Podlaskiego. Wnioski składane bezpośrednio do LGD są oceniane w zakresie zgodności operacji z LSR przez organ decyzyjny LGD, do którego należy również wybór operacji i ustalenie kwoty wsparcia. Za weryfikację spełnienia warunków udzielenia wsparcia, a także przyjmowanie i rozpatrywanie protestów dotyczących tej oceny, odpowiedzialna jest IZ RPOWP 2014-2020.

W ramach Osi formalnie realizowane mogą być trzy rodzaje operacji:

- operacje własne LGD – wsparcie może być udzielone pod warunkiem, że nikt inny uprawniony do wsparcia, w terminie 30 dni od dnia zamieszczenia przez LGD na jej stronie internetowej informacji o planowanej realizacji operacji własnej, nie zgłosił LGD zamiaru realizacji takiej operacji;
- projekty grantowe – podmiotem odpowiedzialnym za wybór grantobiorców i udzielanie grantów jest LGD, będąca beneficjentem projektu grantowego;
- pozostałe projekty realizowane przez podmioty inne niż LGD – wybierane w trybie konkursowym.

Jednak do chwili obecnej realizowany jest jedynie tryb konkursowy. Żadna LGD nie zgłosiła chęci (potrzeby) realizacji operacji własnej. Ponadto, w ramach EFS nie są realizowane projekty grantowe.¹¹⁵

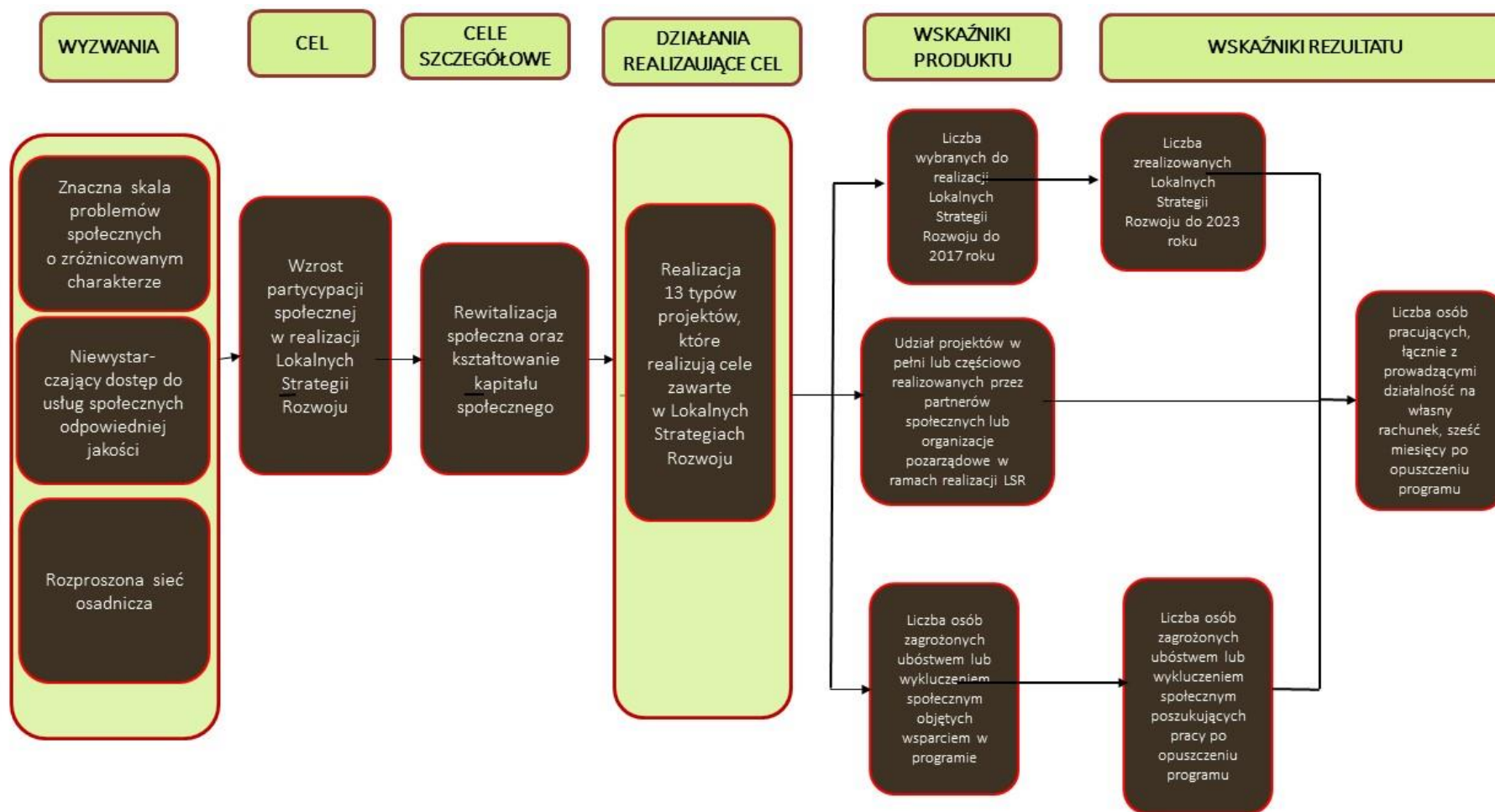
Do dnia 31.12.2018r. w ramach dziewiątej osi priorytetowej zostało ogłoszonych 129 naborów przez 12 LGD oraz 3 nabory na koszty bieżące i aktywizacje dla LGD. Te kategorie kosztów (tj. koszty bieżące i aktywizacja) zostały sfinansowane dla 8 LGD. W naborach tych złożono 236 wniosków poprawnych formalno-merytorycznie na kwotę dofinansowania 70 171 260,36 zł (wkład UE). Do 31.12.2018r. zawarto 99 umów o dofinansowaniu. Wartość zakontraktowanych umów (nierozwiązanych na dzień 31.12.2018r.) wynosi 31 850 728,63 zł (wkład UE), co oznacza, że poziom kontraktacji wynosi 29,31%. Poziom kontraktacji na 19.03.2019r. wynosi natomiast 33 654 644,02 zł (wkład UE), a więc 30,9%.

Poniżej w formie graficznej prezentujemy logikę interwencji.

¹¹⁴ Na terenie województwa podlaskiego działa jeszcze Lokalna Grupa Rybacka Pojezierze Suwalsko-Augustowskie, która finansowana jest z PO RYBY 2014-2020. Ponadto jedna z LGD – Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania – Kanał Augustowski działa jedynie w ramach dwóch funduszy: EFS i EFRR.

¹¹⁵ Realizację operacji w formule grantowej utrudniać mogą także kwestie formalne, jak np. definicja grantobiorcy w ramach osi dziewiątej.

Rysunek 9. Logika interwencji dziewiętej osi priorytetowej RPOWP 2014-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zapisów RPOWP 2014-2020 oraz SZOOP.

3.9.2 Aktualny i prognozowany stan wdrażania

3.9.2.1 Wskaźniki ram wykonania

W osi priorytetowej „Rozwój lokalny” przyjęto dwa wskaźniki zaliczane do tzw. ram wykonania. Poniżej omawiamy każdy z nich oraz prezentujemy szacunki dotyczące wartości docelowej.

Udział projektów w pełni lub częściowo realizowanych przez partnerów społecznych lub organizacje pozarządowe w ramach realizacji LSR

Stan obecny oraz prognozy

Wskaźnik ten w założeniu odzwierciedlać powinien stopień zaangażowania partnerów społecznych i organizacji pozarządowych w działaniach ukierunkowanych na zwiększenie spójności społecznej i rozwój lokalny. Założono, że rola projektów realizowanych przez partnerów społecznych¹¹⁶ i organizacje pozarządowe będzie co najmniej równa roli działalności instytucji opartych na systemie publicznym. W naszej ocenie wskaźnik ten spełnia swoją rolę i pokazuje tendencję w zakresie partycypacji w kreowaniu działań lokalnych przez NGO i partnerów społecznych.

Tabela 83. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania *Udział projektów w pełni lub częściowo realizowanych przez partnerów społecznych lub organizacje pozarządowe w ramach realizacji LSR*

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana	Wartość osiągnięta	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariancie optymistycznym
Udział projektów w pełni lub częściowo realizowanych przez partnerów społecznych lub organizacje pozarządowe w ramach realizacji LSR [%]	35	77 ¹¹⁷	220%	50	80	160%	90	180%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość celu pośredniego

Cel pośredni został znaczenie przekroczony. *Udział projektów w pełni lub częściowo realizowanych przez partnerów społecznych lub organizacje pozarządowe w ramach realizacji LSR* osiągnął poziom 78% przy 35% zakładanych, co oznacza realizację celu pośredniego w 220%. Wartość celu pośredniego została zatem niedoszacowana. Jednak należy wskazać na kilka obiektywnych przyczyn tego stanu. Choć LGD działały przed perspektywą finansową 2014-2020, jednak dopiero w obecnym okresie po raz pierwszy miało to miejsce w formule wielofunduszowej z udziałem EFS. Wielofunduszowość była, zatem nowym doświadczeniem dla wszystkich stron i zarazem ogromnym wyzwaniem. Dodatkowo, należy wziąć pod uwagę fakt, że region podlaski (wraz z kujawsko-pomorskim) jest pionierem w realizacji wielofunduszowych LGD w obecnej perspektywie finansowania. Można było się, zatem spodziewać, że okres początkowy wdrażania LGD może napotkać bariery formalne związane z nowym

¹¹⁶ Partnerzy społeczni rozumiani są jako przedstawiciele pracodawców i pracowników.

¹¹⁷ Informacja przekazana podczas wywiady w IZ RPOWP 2014-2020.

mechanizmem. Piszemy o tym szerzej w dalszych częściach. Stąd wynikała zapewne pewna ostrożność w planowaniu tego wskaźnika.

Wartość celu końcowego

Wartość celu końcowego została ustalona na poziomie 50%. Dodatkowo, warto wskazać, że w metodologii szacowania wskaźnika wyraźnie wskazano, że jest to wartość minimalna, tj. celem jest, aby partnerzy społeczni i NGO przynajmniej w takim stopniu realizowali projekty w ramach tego narzędzia jak sektor publiczny. Szacujemy, że wartość tego wskaźnika w wariantcie realistycznym będzie zbliżona do wartości realizowanej obecnie, i wyniesie 80%, a w wariantcie optymistycznym zakładamy wzrost tej wartości do 90%. Oznacza to, że cel końcowy zostanie osiągnięty na poziomie 160%-180%. Nie zakładamy dużej dynamiki wzrostu wskaźnika końcowego w stosunku do obecnie zanotowanego ze względu na charakter tego wskaźnika. W miarę postępu wdrażania zmianie ulega nie tylko licznik (projektów realizowanych częściowo lub całkowicie przez partnerów społecznych lub NGO), ale i mianownik tego wskaźnika (liczba wszystkich projektów).

Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych

Stan obecny oraz prognozy

Na dzień 31.12.2018r. wysokość *Całkowitej kwoty certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych* wyniosła 1 438 721,57 EUR.

Tabela 84. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych*

	Cel pośredni (2018r.)			Cel końcowy (2023r.)				
	Wartość zakładana (2018r.)	Wartość osiągnięta (2018r.)	Stopień osiągnięcia	Wartość zakładana (2023r.)	Szacunek - wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariantcie optymistycznym
Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych [EUR]	3 905 237	1 438 721,57	36,8%	28 295 864	16 078 719*	60%*	17 610 432*	66%*

* wartości te uwzględniają szacunki związane z realizacją naborów do końca 2019r., a więc nie uwzględniają naborów prowadzonych po 2019r. – zgodnie z zatwierdzoną metodologią.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Wartość celu pośredniego

Cel pośredni został zrealizowany w 36,84%. Jest to wynik stosunkowo niski, a wiązał się głównie z niskim poziomem kontraktacji w tym działaniu i początkowymi opóźnieniami w jego wdrażaniu. Analiza przyczyn powinna dotyczyć szerszego kontekstu wdrażania RLKS, w tym w ramach EFS w RPOWP 2014-2020 20014-2020. W poprzedniej perspektywie LGD nie były finansowane z polityki spójności. Zatem narzędzie to może nie było zupełnie nowe, ale znacznie rozszerzone i wymagające koordynacji działań wielu instytucji. Po pierwsze, z dużym wyzwaniem mierzyć się musiały LGD, które realizować mają swoje zadania w ramach wielu funduszy. Wiązało się to z koniecznością funkcjonowania w różnych ramach formalno-prawnych, które obowiązują dla poszczególnych funduszy. Na poziomie ogólnym, w tym umowy ramowej czy *Ustawy o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności*, próbowano ujednoclić zasady, jednak realizacja projektów musiała spełniać wymogi dla poszczególnych funduszy. Jest to szczególnie uciążliwe dla działań finansowanych z EFS, w których realizowane jest aż 13 typów operacji. Różne typy operacji podlegały ponadto różnym wytycznym dotyczącym realizacji projektów

z różnych obszarów EFS wydawanym przez IK EFS, zwykle niezależnie od wielkości projektu. A należy mieć na względzie, że celem RLKS jest realizacja działań na małą, lokalną skalę. Natomiast stopień sformalizowania procedur był analogiczny jak dla dużych projektów realizowanych w osiach głównych. Wymagało to dużych kompetencji zarówno od LGD i jego personelu, jak i wnioskodawców. Było to przeszkodą w sprawnej realizacji działań na początku okresu wdrażania, ponieważ potencjał instytucjonalny struktur LGD i środowisk lokalnych był wtedy mniejszy. Efektem tego procesu było stosunkowo późne uruchomienie pierwszych naborów przez LGD – proces ten rozpoczął się dopiero 1 grudnia 2016r. W chwili obecnej nastąpił znaczący progres w zakresie sprawności działania tego systemu, wynikający ze stopniowego nabywania doświadczeń przez wszystkich uczestników systemu, ale także z wprowadzenia działań usprawniających funkcjonowanie podejścia RLKS w praktyce. LGD zintensyfikowały swoje działania upowszechniające ogłaszane konkursy, często nieformalnymi kanałami, natomiast LGD i IZ PRO WP weszły w długi proces wspólnego wypracowania rozwiązań usprawniających działanie systemu. Zaowocowało to współpracą, która jest pozytywnie oceniana przez wszystkie strony.

Kolejną kwestią wpływającą na niski poziom obecnej kontraktacji są problemy natury formalno-prawnej. Realizacja instrumentu RLKS następuje zgodnie z dwoma ustawami: *Ustawa o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności* oraz *Ustawa o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020*. W początkowej fazie wdrażania, z uwagi na brak uregulowań dotyczących realizacji RLKS ze środków EFS (ale też i EFRR), IZ RPOWP 2014-2020 musiała w pierwszej kolejności wypracować rozwiązania, usprawniające proces wdrażania instrumentu i reedukacji ryzyka konieczności nakładania korekt finansowych na beneficjentów.¹¹⁸ A to wymagało czasu i było procesem stopniowym. Efektem tych doświadczeń było m.in. złożenie wniosku przez Samorząd Województwa o zmianę Ustawy o RLKS w zakresie uelastycznienia przepisów odnoszących się do weryfikacji warunków udzielenia wsparcia na poziomie Zarządu Województwa. Ostatecznie zmiany wprowadzono we wrześniu 2018r.

Wartość celu końcowego

Zgodnie z zaakceptowaną metodologią szacowania wskaźników w niniejszym badaniu, wskazany w tabeli poziom realizacji wartości docelowej dla *Całkowitej kwoty certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych* w wariantcie optymistycznym osiągnie poziom 68%, a w wariantcie realistycznym 60%. Jednak należy podkreślić, że szacunki te nie uwzględniają możliwej kontraktacji po 2019r. Jeśli założymy realizację naborów w 2020r., poziom certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych osiągnie poziom powyżej 85% w wariantcie realistycznym. Rekomendujemy zatem, aby konkursy ogłaszane były także w 2020r., tak aby maksymalnie wykorzystać dostępną alokację. Przedłużenie realizacji konkursów służy także temu, aby zmniejszyć przerwę w finansowaniu działań LGD, która związana będzie z kolejnym okresem programowania. Zbyt długa przerwa zmniejsza potencjał instytucjonalny, zarówno LGD, jak i lokalnych środowisk.

Warto wskazać ponadto, że przedstawione szacunki uwzględniają znacznie wyższy poziom kontraktacji w stosunku do kwoty naborów niż miało to miejsce w całym okresie 2016-2018. Szacunki kwot w 2019r. i 2020r., z powodów wskazanych powyżej, uwzględnią znacznie wyższy odsetek zawartych umów w stosunku do kwot naborów – oszacowany na podstawie konkursów znajdujących się powyżej mediany poziomu zakontraktowania w stosunku do kwot naborów.

3.9.2.2 Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Priorytet inwestycyjny 9vi

Stan obecny i prognozy

W poniższej tabeli prezentujemy zbiorcze dane na temat zakładanych, osiągniętych i szacowanych wartości specyficznych wskaźników produktu przyporządkowanych do priorytetu inwestycyjnego 9vi.

¹¹⁸ Do krótkiej charakterystyki tych rozwiązań wrócimy w podsumowaniu tego rozdziału.

W ramach tej części zinterpretujemy dwa wskaźniki, które nie były opisane we wcześniejszej części raportu, tj. *Liczba wybranych do realizacji Lokalnych Strategii Rozwoju do 2017 roku* oraz *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie*.

Tabela 85. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do PI 9vi

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba wybranych do realizacji Lokalnych Strategii Rozwoju do 2017 roku [szt.]	10	12	12	120%	12 s	120%
Udział projektów w pełni lub częściowo realizowanych przez partnerów społecznych lub organizacje pozarządowe w ramach realizacji LSR [%]	50	77	80	160%	90	180%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [szt.]	5 360	311	1648	30%	1 598	31%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

W przypadku *Liczb wybranych do realizacji Lokalnych Strategii Rozwoju do 2017 roku* nie odnotowaliśmy żadnego zagrożenia w realizacji tego wskaźnika. Wybrano 12 LGD, które realizują swoje działania w oparciu o EFS, co oznacza zrealizowanie tego wskaźnika na poziomie 120%.

Poważnie zagrożona jest natomiast realizacja wskaźnika dotyczącego *Liczb osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie*. Do 31.12.2018r. zrealizowana wartość tego wskaźnika wyniosła 311 wobec 5 360 planowanych. Szacunek wartości wskaźników, uwzględniający nabory na 2019r., wskazuje, że zostanie on osiągnięty w wariacie realistycznym w 31% (1 598 osób), a w wariacie optymistycznym w 30% (1648 osób). Uwzględniając natomiast możliwość realizacji konkursów w 2020r. szacowana wartość zrealizowanego wskaźnika osiągnie poziom 35,7% (1 915 osób). Przyczyn takiego stanu jest wiele. Pierwsza grupa czynników związana jest z analogicznymi problemami w realizacji działań z zakresu włączenia społecznego w osiach głównych. Ogólna poprawa sytuacji na rynku pracy, spadek wskaźników ubóstwa powoduje¹¹⁹, że potencjalna grupa do objęcia wsparciem zmniejszyła się. Dodatkowo, osoby pozostające w tej

¹¹⁹ Dla regionu podlaskiego wskaźnik ubóstwa skrajnego zmalał z 9,1% w 2010r. do 7,2% w 2017r., a wskaźnik ubóstwa relatywnego zmalał z 25% w 2010r. do 22,4% w 2017r. (dane GUS).

grupie są trudne do aktywizacji w ramach działań projektowych, co wiąże się z potrzebą prowadzenia bardziej kompleksowych projektów. Wpływ na tą sytuację miały także transfery społeczne w postaci np. Programu Rodzina 500+, które oddziałując pozytywnie na wskaźniki ubóstwa, zmniejszyły chęć uczestnictwa osób z grupy zagrożonych wykluczeniem społecznym w tego typu projektach. Wnioski te potwierdzają wywiady z LGD. Problem na charakter bardziej uniwersalny i dotyczy także innych regionów (*Jednostki samorządu terytorialnego wobec wyzwań pomocy społecznej w województwie podkarpackim – raport z badania*¹²⁰). To spowodowało zapewne mniejszy niż oczekiwano popyt na projekty realizujące ten wskaźnik. Dodatkowo, w przypadku części LGD potencjalna grupa odbiorców projektów z tego zakresu jest dodatkowo zawężona, ponieważ w LSR wskazano kilka konkretnych grup defaworyzowanych, których powinno dotyczyć wsparcie. Druga grupa przyczyn związana jest z oddolnym charakterem projektów i ich niewielką skalą. Wsparcie osób głęboko wykluczonych wymaga bardzo kompleksowego wsparcia i automatycznie stosunkowo dużego potencjału wnioskodawców. W przypadku interwencji w tym działaniu projekty w założeniu miały być niewielkie, o lokalnej skali, co spowodowało mniejszą ofertę wnioskodawców w tym zakresie.

Równocześnie należy podkreślić, że realizacja projektów z obszaru włączenia społecznego w EFS wymaga spełnienia dużej liczby wymogów zawartych w wielu dokumentach, a szczególnie w *Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020*, co niewątpliwie zmniejszyło podaż tego typu projektów, które w całej gamie możliwych do realizacji projektów stały się stosunkowo mniej atrakcyjne dla wnioskodawców. Dla wielu projektodawców przeszkodą były także wymogi w zakresie efektywności zatrudnieniowej. Przyczyny te spowodowały znacznie mniejsze zainteresowanie projektami z zakresu włączenia społecznego niż oczekiwano. LGD wskazywały w szczególności na niskie zainteresowanie projektami dotyczącymi wsparcia zatrudnienia i rehabilitacji społeczno-zawodowej realizowane przez WTZ i ZAZ. Instytucji tych jest stosunkowo niewiele i mogą one korzystać także z innych środków, co zmniejszało ich chęć do aplikowania w osi dziewiątej. Jeden z ankietowanych LGD wskazał także na problemy z realizacją Programów Aktywności Lokalnej realizowanych przez OPS (ośrodki pomocy społecznej), które mając do dyspozycji inne środki, w tym z osi głównych, często rezygnowały z ubiegania się o dofinansowanie z osi dziewiątej. Stosunkowo największym zainteresowaniem cieszyły się usługi opiekuńcze, co w obliczu zmian demograficznych jest pożądanym kierunkiem wsparcia w tym obszarze.

Opisane powyżej problemy potwierdza fakt, że wskaźnik – *Liczba osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie* wskazywany jest w 55% projektów realizowanych ramach całej osi. Natomiast zgodnie z *Metodologią szacowania wartości docelowych dla wskaźników wybranych do realizacji w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020* do realizacji tego wskaźnika w założeniach miało przyczynić się 72% alokacji.

W związku z tym rekomendujemy, aby wartości wskaźnika obniżyć do poziomu 2000 osób przy równoczesnym utrzymaniu działań LGD zachęcających projektodawców do realizacji tych projektów.

3.9.2.3 Wskaźniki rezultatu

Priorytet inwestycyjny 9vi

Dla dziewiątej osi priorytetowej przyjęto 3 wskaźniki rezultatu. Poniżej prezentujemy dwa z nich, podlegające szacowaniu w niniejszym badaniu.

¹²⁰ Badanie przeprowadzone było przez EGO Evaluation for Government Organizations w 2018r. Dotyczyło co prawda woj. podkarpackiego, ale wnioski miały uniwersalny charakter.

Tabela 86. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do PI 9vi

	Wartość docelowa (2023r.)	Wartość aktualnie osiągnięta	Szacunek – wariant realistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie realistycznym	Szacunek – wariant optymistyczny	Stopień osiągnięcia w wariacie optymistycznym
Liczba zrealizowanych Lokalnych Strategii Rozwoju do 2023 roku [szt.]	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu [%]	40%	9,62%	17%	41%	16%	40%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości

Realizacja wskaźnika *liczba zrealizowanych Lokalnych Strategii Rozwoju do 2023 roku* nie jest zagrożona. Realizowane są wszystkie podpisane LSR. Realizacja umów ramowych także nie wydaje się zagrożona, wszystkie LGD osiągnęły do 31.12.2018r. minimalne wartości wskaźników w ramach LSR, poniżej których obniżana była kwota umowy ramowej. Uprawnione do zwiększenia środków są 4 LGD, jednakże z uwagi na brak "wolnych" środków w ramach osi IX IZ nie planowała zwiększania środków EFS w ramach umów ramowych.

Zagrożona jest natomiast realizacja wskaźnika dotyczącego *liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu*. W chwili obecnej wynosi on 9,6%. Realizacja wskaźnika, zakładając realizację naborów w 2019r., wyniesie 16%-17% w zależności od wariantu (co oznacza stopień realizacji na poziomie 30-31%). Natomiast uwzględniając realizację konkursów także w 2020r. poziom realizacji osiągnie 20% (co przełoży się na zrealizowanie wskaźnika w 50%). Warto wskazać także, że zgodnie z *Metodologią szacowania wartości docelowych dla wskaźników wybranych do realizacji w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020* założono, że 72% alokacji przyczyniać się będzie do realizacji tego wskaźnika. W ramach dotychczasowych umów wskaźnik ten pojawił się w zaledwie 20% projektach. Co więcej porównując ten odsetek z analogiczną wartością dla wskaźnika *Liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie* (55%), można wywnioskować, że ten wskaźnik rezultatu nie był wskazywany we wszystkich projektach z zakresu włączenia społecznego. Można wnioskować, że w znacznej części projektów wskaźnik nie był wskazywany ze względu na jego nieadekwatność. Celem bezpośrednim tych projektów nie była zatem aktywizacja zawodowa uczestników (np. poprzez doradztwo zawodowe, staże, szkolenia zawodowe), a inne kwestie. Wielu projektodawców obawiało się wskaźników z zakresu aktywności na rynku pracy, a w szczególności efektywności zatrudnieniowej, stąd wynika zapewne nieco inne ukierunkowanie projektów.

Dodatkowo problemy z realizacją wskaźnika *Liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu* mogą wiązać się także z definicją tego wskaźnika, która wskazuje, że był on liczony nie do ogółu osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem, a jedynie do podgrupy biernych zawodowo. Grupa biernych zawodowo jest dość szeroka i zgodnie z definicją zawartą na *Wspólnej liście wskaźników kluczowych 2014-2020 dla EFS* zawiera dość szeroki katalog osób. W naszej ocenie problemem dla

projektodawców, szczególnie małych i mniej doświadczonych, może być precyzyjny pomiar wskaźnika, który wymaga zarówno wydzielenia grupy biernych zawodowo w momencie przystąpienia do projektu, jak i określenia statusu poszukujących pracy. Powody te mogą być przyczyną niewybrania tego wskaźnika przez projektodawców.

Ankietowane LGD nie potrafiły do końca zidentyfikować przyczyn potencjalnie niskiej wartości realizacji tego wskaźnika, wskazując na fakt, że projekty nie są jeszcze zakończone i kwestia ta nie była szerzej analizowana.

Poniżej przedstawiamy szacunki wskaźników z załącznika nr 2 do SZOOP, które mają adnotację dotyczącą oszacowania wartości docelowych w późniejszym terminie. Poniższe szacunki dotyczą wartości, które mogą zostać osiągnięte z uwzględnieniem naborów realizowanych po 2019r., tak aby prezentowany szacunek obejmował już wszystkie planowane działania.

Tabela 87. Szacowany wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego przypisanych do PI 9vi, posiadających adnotację dotyczącą oszacowania wartości docelowych w późniejszym terminie

	Wartość bazowa	Szacowana wartość docelowa (2023r.)
Liczba pracujących, łącznie z pracującymi na własny rachunek, po opuszczeniu programu [szt.]	0	100
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) [szt.]	0	450
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie [szt.]	0	600

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Prognozowane wartości stanowią realne oszacowanie możliwych do osiągnięcia wskaźników w roku 2023. Uwzględniają uwarunkowania realizacji projektów, ich tempo oraz częstość występowania danego wskaźnika w ramach złożonych dotychczas projektów. Mogą stanowić, zatem podstawę do wskazania ich jako wartości docelowe.

3.9.3 Podsumowanie

Pomimo obecnego poziomu kontraktacji (ok. 30%), osiągnięcie min. 85% zaplanowanych certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych jest realne do wykonania. Wniosek ten potwierdzają zarówno przedstawione powyżej szacunki, które uwzględniają znaczne przyspieszenie kontraktacji środków w ramach tej osi, jak i wywiady z LGD i IZ RPOWP 2014-2020. W chwili obecnej działania LGD w zakresie naborów zostały zintensyfikowane, IZ RPO wypracowało szereg rozwiązań usprawniających proces kontraktacji, a współpraca (w tym w szczególności w zakresie wypracowania właściwych rozwiązań wdrażania RLKS w programie) i wzajemne zrozumienie LGD i IZ RPOWP 2014-2020 weszły na znacznie wyższy poziom. Zaowocowało to istotnym przyspieszeniem kontraktacji w ostatnim półroczu 2018r. Warto tu wskazać na wprowadzenie przez IZ RPOWP 2014-2020 rozwiązań usprawniających wdrażanie osi dziewiątej, które będą mieć kluczowe znaczenie dla osiągania wysokiego poziomu kontraktacji i wydatkowania na koniec aktualnej perspektywy finansowej.

Rozwiązania te dotyczyły, m.in., uproszczenia warunków wstępnych na etapie naborów projektów. Zaliczamy do nich: uproszczenia w zakresie brzmienia i oceny warunków udzielenia wsparcia, wypracowanie zestawu kryteriów, które pozwalają nie odrzucać na etapie oceny wielu projektów, zwiększenie udziału projektów rozliczanych ryczałtem/zastosowanie uproszczeń w rozliczaniu, promocję/upowszechnianie informacji odnoszących się do realizacji instrumentu poprzez publikacje w Biuletynie Zmieniamy Podlaskie lub na spotkaniach zewnętrznych, m.in. Podlaskiej Rady Pożytku Publicznego. Co więcej, IZ RPOWP 2014-2020 postulowała, aby zapisy poszczególnych wytycznych w

zakresie realizacji instrumentu RLKS wdrażanego w formule bezpośredniej stosowane były odpowiednio tam gdzie jest to możliwe, z uwzględnieniem specyfiki wdrażanego instrumentu. Na wniosek IZ RPOWP 2014-2020 została przesłana do Komisji Europejskiej propozycja zmiany zapisów Umowy Partnerstwa w zakresie zwolnienia wybranych typów projektu realizowanych w ramach RLKS, z konieczności wypełniania określonych uwarunkowań. Wprowadzono także szereg rozwiązań organizacyjnych usprawniających proces kontraktacji i realizacji projektów: zintensyfikowano współpracę z LGD w formule instytucjonalnej z wykorzystaniem Podlaskiej Sieci LGD; wprowadzono stałą współpracę z LGD w zakresie wypracowania właściwych rozwiązań wdrażania RLKS w programie; przeprowadzono szkolenia dla pracowników biura i członków Rady LGD z udziałem pracowników różnych referatów merytorycznych Departamentu EFS; zapewniono wsparcie doradcze/konsultacje realizowane przez pracowników IZ w zakresie prawidłowości rozliczania wniosków o płatność.

O ile poziom kontraktacji, a potem certyfikacji wydatków kwalifikowalnych nie wydaje się być zagrożony (pod warunkiem ogłaszania konkursów po 2019r.), o tyle realizacja wskaźników w programie dotyczących obszaru wykluczenia społecznego jest zagrożona. Zagrożenie dotyczy zarówno wskaźników dotyczących RPOWP 2014-2020, jak i odpowiadających im wskaźników z LSR. Przyczyny szeroko opisaliśmy powyżej. W tym miejscu podkreślić należy kwestię dotyczącą wyznaczania planowanych wartości docelowych. Planowana wartość docelowa wskaźnika dotyczącego *Liczyby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie* jest zdecydowanie zawyżona. LGD w poprzedniej perspektywie nie miało większych doświadczeń w tym zakresie, a doświadczenia z realizacji osi głównych dotyczyły zwykle większych projektów. Projekty realizowane w ramach tej osi dotyczą natomiast wsparcia małych grup osób, co powoduje trudności w osiągnięciu założonego pierwotnie wskaźnika.

Odnosząc się do efektywności wsparcia należy wskazać, że średni koszt jednostkowy (wkład UE w projektach, w których wskaźnik wystąpił) wynosi dla *Liczyby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie* 68 298 zł, natomiast dla *liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu* 65 718 zł. Są to wyniki znacznie wyższe niż ma to miejsce w osiach głównych. Wynika to jednak głównie z małej skali realizowanych projektów, a konkretnie z niewielkiej liczby osób uczestniczących w pojedynczych projektach.

3.9.4 Rekomendacje

Rekomendujemy kontynuację naborów po 2019r., a szczególne w 2020r. Jest to warunek istotnego poprawienia stopnia kontraktacji i poziomu realizacji wskaźników. Rekomendujemy także kontynuację działań usprawniających i przyspieszających kontraktację. Wiele rozwiązań instytucjonalno-prawnych zostało już wdrożonych, szczególnie przez IZ RPOWP 2014-2020. W chwili obecnej kluczowe znacznie będą miały rozwiązania organizacyjne przyspieszające proces oceny projektów i zachęcające projektodawców do aplikowania.

W związku z przeszacowaniem docelowej wartości wskaźnika dotyczącego *liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie* rekomendujemy jego zmniejszenie do poziomu 2000 osób. Jest to wartość urealniona. Ważne jest, aby analogiczne wskaźniki zmniejszyć także w ramach LSR przy najbliższej aktualizacji LSR.

Rekomendujemy także, aby pozostającą kwotę rezerwy wykonania przesunąć do innej osi finansowanej z EFS. Inne zmniejszenie alokacji w tej osi nie jest możliwe ze względu na fakt, że kwoty do dyspozycji LGD na cały okres programowania są zapisane w umowach ramowych. Ich zmniejszenie może nastąpić jedynie na wniosek LGD. Z przeprowadzonych wywiadów wynika jednak, że LGD nie widzą większych zagrożeń w wydatkowaniu przyznanych środków (przy założeniu realizacji konkursów po 2019r.) i nie są chętne do rewizji tych kwot.

IV. REALOKACJE ŚRODKÓW / ZARZĄDZANIE REZERWĄ WYKONANIA

Poniżej prezentujemy w podziale na poszczególne instrumenty wsparcia jaka alokacja pozostanie w nich do wykorzystania po rozstrzygnięciu dotychczas niezakończonych naborów i naborów planowanych do ogłoszenia w roku 2019. Obliczenia wykonano w oparciu o oszacowania przeprowadzone dla wariantu realistycznego.

Oś priorytetowa I

Tabela 88. Szacowany poziom kontraktacji w poszczególnych działaniach pierwszej osi priorytetowej (dane w zł)

Działanie/ Poddziałanie	Alokacja	Rezerwa wykonania	Aktualna kontraktacja	Spodziewana kontraktacja po roku 2019	Niewykorzystana alokacja po roku 2019
1.1	117 030 000	7 470 000	131 639 999	125 500 000 ¹²¹	0
1.2.1	171 320 300	36 179 700	70 589 754	140 589 754	66 910 245
1.2.2	21 717 705	1 386 233	10 000 000	20 000 000	3 103 938
1.3	395 495 000	-	281 931 637	371 931 637	23 563 363
1.4.1	95 881 388	9 337 500	41 679 421	95 075 287	10 143 601 (+ ewentualnie 10 mln zł z instrumentu seed)
1.4.2	50 406 112	-	50 241 328	50 241 328	164 784
1.5	54 614 000	3 486 000	47 074 180	58 100 000	25 821
Suma	906 464 505	57 859 433	623 156 319	715 938 006	103 911 752 ¹²²

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Łącznie w osi pierwszej niewykorzystana alokacja po roku 2019 wyniesie od ok. 103,9 mln zł do ok. 113,9 mln zł. (w zależności od tego czy uda się wybrać pośrednika finansowego w poddziałaniu 1.4.1). Największe niezakontraktowane środki przypadną na poddziałanie 1.2.1. Równocześnie zidentyfikowano, że największym potencjałem absorpcyjnym charakteryzować się będzie działanie 1.3, w którym spodziewać się należy list rezerwowych w ostatnim naborze oraz naborze planowanym na rok 2019. W naborze z 2018r. liście rankingowej znalazło się 36 projektów z kwotą dofinansowania wynoszącą 94,6 mln zł przy alokacji na nabór w wysokości 50 mln zł. Oznacza to deficyt środków w wysokości 44,6 mln zł. W naborze planowanym na rok 2019 alokacja to 40 mln zł. W poprzednich dwóch naborach dotyczących wdrażania innowacji produktowych, procesowych, marketingowych i organizacyjnych w sektorze produkcyjnym kwota dotacji UE we wnioskach zatwierdzonych do dofinansowania przekraczała 90 mln zł. Podobnej należy, więc spodziewać się i w planowanym naborze. Oznaczać to będzie deficyt środków na poziomie przynajmniej 50 mln zł. Łącznie w naborach z 2018 i 2019r. wartość dofinansowania w projektach rekomendowanych do dofinansowania, które nie będą mogły być wsparte z uwagi na wyczerpanie się alokacji na nabór, wyniesie ponad 94 mln zł, podczas gdy niewykorzystana alokacja w działaniu 1.3, to 23,5 mln zł. Dostrzegalna jest, więc konieczność zwiększenia alokacji w tym działaniu a naturalnym „dawcą” środków jest poddziałanie o najniższym poziomie kontraktacji środków czyli poddziałanie 1.2.1. Oszacowano, że po rozstrzygnięciu trwającego w tym poddziałaniu naboru kwota niezakontraktowanych środków wyniesie niemal 67 mln zł. W naszej opinii część środków powinna zostać przeznaczona na nabór w roku 2020. Nabór

¹²¹ Podano wartość ze zmienionego wniosku o dofinansowanie, który jest w trakcie oceny.

¹²² Plus ewentualnie 10 mln zł z instrumentu seed.

pozwołyby nie tylko na wsparcie nowych przedsiębiorstw, co ma znaczenie z punktu widzenia osiągnięcia wskaźników z ram wykonania. Jego ogłoszenie jest o tyle pożądane, iż doświadczenia z obecnej perspektywy pokazują, że od jej rozpoczęcia do momentu ogłoszenia pierwszych naborów mijają nawet 2 lata (przykładowo pierwszy nabór w działaniu 1.2 rozpoczął się w październiku 2016r.). Istnieje więc ryzyko, że podlaskie firmy będą mogły ubiegać się o środki na prace B+R czy inwestycje w infrastrukturę badawczą dopiero na przełomie 2021 i 2022 roku. Ogłoszenie naboru w roku 2020 pozwoliłoby na usunięcie ponad dwuletniej przerwy w dostępie do finansowania na ww. wskazane typy projektów na poziomie regionalnym. Biorąc pod uwagę wysoki potencjał absorpcyjny działania 1.3 alokacja na nabór w poddziałaniu 1.2.1 powinna oscylować wokół 30-40 mln zł. W ostatnim rozstrzygniętym naborze w tym poddziałaniu kwota dotacji we wnioskach wybranych do dofinansowania wyniosła 37,4 mln zł. Pozostałe środki z działania 1.2.1 powinny zostać realokowane na działanie 1.3 (ewentualnie działanie 1.5).

Potencjalnym źródłem realokacji środków jest również poddziałanie 1.4.1. w którym po zakończeniu naborów w 2019r. zostanie ok 10 mln zł. Ta kwota może wzrosnąć dwukrotnie, jeśli nie uda się zakontraktować pośrednika – operatora funduszu seed capital (typ projektu 5). Instytucja Zarządzająca czeka również na rozstrzygnięcie naboru w schemacie 1C, na inkubatory przedsiębiorczości. Gdyby zainteresowanie było większe niż alokowane na nabór 5 mln zł dofinansowania, prawdopodobnie część oszczędności w 1.4.1 posłużyłoby finansowaniu „rezerwowych” projektów 1C. W Działaniach 1.4.2 i 1.5 praktycznie nie będzie środków niezakontraktowanych po zakończeniu naborów w 2019r.

Oś priorytetowa II

Tabela 89. Szacowany poziom kontraktacji w poszczególnych działaniach drugiej osi priorytetowej (dane w zł)

Działanie	Alokacja	Rezerwa wykonania	Aktualna kontraktacja	Spodziewana kontraktacja po roku 2019	Niewykorzystana alokacja po roku 2019
2.1	142 801 501	10 748 500	74 810 013	102 316 786	51 233 215
2.2	67 613 280	5 089 170	21 450 921	35 357 215	37 345 235
2.3	38 595 000	2 905 000	39 576 426	39 576 426	1 923 574
2.4	38 595 000	2 905 000	26 339 272	26 339 272	15 160 728
2.5	36 935 415	2 780 085	11 697 800	26 021 349	13 694 151
Suma	324 540 196	24 427 755	173 874 432	229 611 048	119 356 903

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Mimo, iż w ostatniej kolumnie tabeli widoczne są poważne kwoty, to przeprowadzone badanie w jego części jakościowej nie wskazuje na ryzyko niewydatkowania środków. Największa kwota, odnosząca się do działania 2.1, odnosi się niemal w całości do środków przypisanych do pozakonkursowych naborów na projekty powiatowych urzędów pracy. Co więcej, działanie 2.1 nadal posiada potencjał absorpcyjny, bowiem celowe jest przeprowadzenie w 2020 roku naboru na projekty konkursowe. Również plany dotyczące działania 2.2 (włączając w to nabór w roku 2020) wskazują na wysokie prawdopodobieństwo wykorzystania podstawowej alokacji w pełnej wysokości. Niewykorzystane środki w ramach działania 2.4 zostaną przeznaczone na zwiększenie wartości realizowanego w jego ramach projektu pozakonkursowego ze względu na bardzo duże zapotrzebowania na oferowane usługi. Wreszcie w działaniu 2.5 pozostała wolna kwota nie zaspokaja w pełni potrzeb związanych z ostatnim zaplanowanym naborem.

Oś priorytetowa III

Tabela 90. Szacowany poziom kontraktacji w poszczególnych działaniach trzeciej osi priorytetowej (dane w zł)

Podziałanie	Alokacja	Rezerwa wykonania	Aktualna kontraktacja	Spodziewana kontraktacja po roku 2019	Niewykorzystana alokacja po roku 2019
3.1.1	71 327 140	5 220 073	37 194 758	52 947 832	23 599 381
3.1.2	77 339 883	5 660 119	57 271 479	74 703 589	8 296 412
3.1.3	6 012 743	440 041	5 447 977	6 787 644	- 334 869
3.2.1	116 009 824	8 490 174	35 710 495	35 710 495	88 789 503
3.2.2	58 004 912	4 245 089	17 752 700	17 752 700	44 497 301
3.3.1	156 840 035	11 478 336	48 895 729	118 479 567	49 838 803
3.3.2	16 517 312	1 208 820	9 027 921	9 027 921	8 698 212
Suma	502 051 849	36 742 652	153 377 409	315 409 748	223 384 743

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Mimo dużego poziomu niewykorzystania alokacji do końca roku 2019 nie ma zagrożenia niewydatkowania środków w ramach osi III. W ramach działania 3.1.1 jest wciąż potencjał absorpcyjny, dający szansę na wykorzystanie alokacji podstawowej w pełnej wysokości. Duże zapotrzebowanie dotyczy działania 3.1.2, znacząco wyższe niż pozostałe w tym działaniu kwoty. W przypadku działania 3.2 w roku 2019 odbędzie się (nie uwzględniony w momencie realizacji badania w planie konkursów) ponowny nabór wniosków i nie ma obaw, co do wykorzystania pełnej alokacji – oferowane w obecnej edycji projektów usługi cieszą się bardzo dużym zainteresowaniem. Najtrudniejsza jest sytuacja w działaniu 3.3.1, gdzie jednak potrzeby są bardzo duże i konieczne jest jedynie bardziej intensywne promowanie oferowanego wsparcia oraz monitorowanie reakcji potencjalnych wnioskodawców na modyfikowane warunki konkursów.

Oś priorytetowa IV

Tabela 91. Szacowany poziom kontraktacji w poszczególnych działaniach czwartej osi priorytetowej (dane w zł)

Działanie/ Poddziałanie	Alokacja	Rezerwa wykonania	Aktualna kontraktacja	Spodziewana kontraktacja po roku 2019	Niewykorzystana alokacja po roku 2019
4.1.1	636 194 240	21 289 500	657 950 710	657 950 710	0
4.1.2	6 516 259	0	6 604 909	6 604 909	0
4.2	227 212 500	34 237 500	129 557 148	169 118 829	0
Suma	869 922 999	55 527 000	794 112 767	833 674 448	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Szacuje się, że osi priorytetowej IV nie wystąpi niewykorzystana alokacja po roku 2019, dlatego nie ma potrzeby ogłaszania kolejnych naborów po 2019r. W ramach badania potencjał absorpcyjny zdiagnozowano w każdym z wdrażanych działań. Największe potrzeby występują w działaniu 4.2, gdzie w celu dokończenia zaplanowanych projektów przeznaczona alokacja będzie niewystarczająca. Na obecnym etapie planowane jest wsparcie tego poddziałania kwotą 27,8 mln PLN. Finalne zapotrzebowanie jest jednak trudne do oszacowania, ponieważ nieznane są zamierzenia i możliwości finansowe zwiększenia wkładu własnego przez jedynego beneficjenta, tj. PKP Polskie Linie Kolejowe. Zwiększenie alokacji na pozostałe poddziałania prawdopodobnie nie przyczyniłoby się do wyraźnego zwiększenia wartości osiągniętych wskaźników. Należy też traktować czwartą oś priorytetową jako tę oś, na którą warto alokować ewentualne oszczędności z innych osi priorytetowych.

Oś priorytetowa V

Tabela 92. Szacowany poziom kontraktacji w poszczególnych działaniach piątej osi priorytetowej (dane w zł)

Działanie/ Poddziałanie	Alokacja	Rezerwa wykonania	Aktualna kontraktacja	Spodziewana kontraktacja po roku 2019	Niewykorzystana alokacja po roku 2019
5.1	258 267 780	32 232 220	155 530 987	290 500 000	0
5.2	62 250 000	2 199 500	64 960 500	64 960 500 ¹²³	0 ¹²⁴
5.3.1	171 042 250	13 010 250	84 157 870	184 052 500	0
5.3.2	32 785 000	-	34 212 530	34 212 530	0
5.4.1	102 827 584	-	17 469 491	102 827 584	0
5.4.2	116 084 916	-	118 950 557	118 950 557	0
Suma	743 257 530	47 441 970	475 281 936	790 699 500	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

W wyniku trwających jeszcze, nierozstrzygniętych lub planowanych na 2019r. naborów możliwe jest zakontraktowanie całkowitej alokacji środków UE (włącznie z rezerwą wykonania) przypisanej do działań 5.1, 5.3.1 i 5.4.1, a w pozostałych działaniach (5.2, 5.3.2 i 5.4.2) do końca 2018r. zakontraktowano już wszystkie środki. Zidentyfikowano ryzyko niepełnej realizacji umowy z BGK w działaniu 5.2, przy czym wysokość kwoty ewentualnie koniecznych do wycofania środków UE nie jest na obecnym etapie możliwa do oszacowania. Mając jednak na uwadze zidentyfikowany potencjał absorpcji dodatkowych środków w działaniach 5.3.1, 5.4.1 i 5.4.2 (ewentualne listy rezerwowe z nierozstrzygniętych naborów lub dodatkowe nabory w 2020r., dodatkowe projekty w ZIT), należy uznać, że nawet w przypadku pojawienia się środków niewykorzystanych w działaniu 5.2, będą one mogły zostać zagospodarowane w ramach piątej osi (jednak nie na inny instrument finansowy, tj. działanie 5.3.2, ponieważ nie zidentyfikowano w nim popytu na dodatkowe środki).

Oś priorytetowa VI

Tabela 93. Szacowany poziom kontraktacji w poszczególnych działaniach szóstej osi priorytetowej (dane w zł)

Działanie	Alokacja	Aktualna kontraktacja	Spodziewana kontraktacja po zakończeniu naborów zaplanowanych na 2019	Niewykorzystana alokacja po roku 2019
6.1	60 668 512	15 778 687	19 074 674	41 593 838
6.2	88 828 516	29 299 240	37 916 664	50 911 852
6.3	40 444 249	12 271 769	37 271 769	3 172 480
Suma	189 941 277	57 349 696	94 263 107	95 678 170

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

łącznie w osi szóstej niewykorzystana alokacja po roku 2019 wyniesie około 94,26 mln zł. Zgodnie z przedstawionymi wcześniej informacjami rekomenduje się ogłoszenie zaplanowanych w roku 2019 naborów w poddziałaniach 6.1 oraz 6.2 z alokacjami wynoszącymi odpowiednio 10 mln zł, 50 mln zł, które zgodnie z analogicznymi naborami, zostaną wykorzystane w niewielkim stopniu. Po zakończeniu planowanych na 2019 rok, gdy będzie znana potencjalne kontraktacja w tych naborach, należy

¹²³ Istnieje ryzyko, że przynajmniej część środków zostanie wycofana z umowy z BGK i w tej sytuacji może się w działaniu 5.2 po 2019r. pojawić niewykorzystana alokacja.

¹²⁴ Jw.

zorganizować dodatkowe dwa nabory w działaniu 6.1 oraz 6.2. Podczas naborów należy wprowadzić opisywane już wcześniej zmiany.

Oś priorytetowa VII

Tabela 94. Szacowany poziom kontraktacji w poszczególnych działaniach siódmej osi priorytetowej (dane w zł)

Działanie/Poddziałanie	Alokacja	Rezerwa wykonania	Aktualna kontraktacja	Spodziewana kontraktacja po roku 2019	Niewykorzystana alokacja po roku 2019
7.1	154 380 000	11 620 000	58 193 659	89 481 982	76 518 018
7.2.1	30 914 788	2 326 917	4 864 455	13 234 094	20 007 611
7.2.2	11 539 712	868 583	401 838	2 737 281	9 671 014
7.3	30 876 000	2 324 000	22 670 675	28 904 604	4 295 396
Suma	227 710 500	17 139 500	86 130 627	105 453 357	110 492 039

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

W osi priorytetowej VII po roku 2019 pozostanie 110 493 029 zł. W ocenie osób odpowiedzialnych za wdrażanie osi VII nie ma ryzyka niewydatkowania środków. W ramach działania 7.1 i 7.2 prowadzone będą kolejne nabory również w roku 2020, co jest jak najbardziej uzasadnione z punktu widzenia zapewnienia dostępności usług integracyjnych i społecznych oraz zdrowotnych osobom należącym do grup docelowych do końca okresu programowania. Z kolei w działaniu 7.3 istnieje wysoki potencjał absorpcyjny, uzasadniający skierowanie na to działanie rezerwy wykonania przypadającej na działanie 7.1.

Oś priorytetowa VIII

Tabela 95. Szacowany poziom kontraktacji w poszczególnych działaniach ósmej osi priorytetowej (dane w zł)

Działanie	Alokacja	Rezerwa wykonania	Aktualna kontraktacja	Spodziewana kontraktacja po roku 2019	Niewykorzystana alokacja po roku 2019
8.1	96 449 320	44 650 680	57 934 342	-	83 165 657
8.2.1	56 776 482	-	56 158 871	-	-
8.2.2	94 283 518	-	51 573 158	-	-
8.3	41 500 000	-	40 084 194	-	-
8.4.1	179 378 014	-	134 982 609	-	-
8.4.2	11 521 985	-	0,00	-	11 521 985
8.5	95 118 000	-	49 999 997	-	-
8.6	124 500 000	-	45 348 145	56 478 000 ¹²⁵	-
Suma	699 527 319	44 650 680	436 081 316	56 478 000	94 687 642

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

W wyniku trwających jeszcze, nierozstrzygniętych lub planowanych na 2019r. naborów możliwe jest zakontraktowanie pewnej części alokacji środków UE (bez rezerwy wykonania) przypisanej do działań 8.1 oraz 8.4.2. W związku z uwarunkowaniami dotyczącymi procesu kontraktacji środków w tych działaniach, przyjęto założenie, że prawdopodobieństwo wykorzystania pozostałych w nich środków jest raczej niskie. W działaniach 8.2.1 i 8.3 do końca 2018r. zakontraktowano już wszystkie środki. W działaniach 8.2.2, 8.5 oraz 8.6 kontraktacja znajduje się na poziomie zbliżonym do 50%, w działaniu 8.4

¹²⁵ W szacunku przyjmuje się dotychczasowe tempo kontraktacji środków oraz założenie, że kontraktacja w działaniu 8.6 będzie trwała do 2021r.

zaś na poziomie ok. 75%. Nie przewiduje się zagrożeń dla osiągnięcia pełnej kontraktacji środków do 2019r. (lub do 2021r. w przypadku działania 8.6).

Oś priorytetowa IX

Tabela 96. Szacowany poziom kontraktacji w poszczególnych działaniach dziewiątej osi priorytetowej (dane w zł)

Działanie	Alokacja	Rezerwa wykonania	Aktualna kontraktacja	Spodziewana kontraktacja po roku 2019	Niewykorzystana alokacja po roku 2019
9.1	104 863 055	6 693 386	31 850 728	65 350 877	46 205 564

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

W dziewiątej osi priorytetowej pozostanie ok. 46,2mln zł (wliczając w szacunki jedynie nabory w 2019r.), jednakże uwzględniając realizację naborów w 2020r. kwota wolna wyniesie 6,8 mln. Należy jedna wskazać, że jedyną kwotą możliwą do realokacji z tego działania to kwota rezerwy celowej, ponieważ większość pozostałych środków wpisana jest w umowach ramowych z LGD.

Podsumowanie

W poniższej tabeli zaprezentowano wolne środki w poszczególnych działaniach/poddziałaniach oraz środki jakie mogą zostać zaabsorbowane ponad dotychczasową alokację.

Tabela 97. Potencjał absorpcyjny poszczególnych działań RPOWP 2014-2020 (dane w zł)

Działanie	Niewykorzystana alokacja po roku 2019 (wliczono rezerwę wykonania)	Wolne środki w danym działaniu/poddziałaniu jakie proponuje się przeznaczyć na nabory po roku 2019	Niewykorzystana alokacja w danym działaniu/poddziałaniu (kwota do potencjalnej realokacji lub do pozostawienia w działaniu na wypadek konieczności zwiększenia dofinansowania w realizowanych już projektach)	Potencjał absorpcyjny - Środki, które mogą zostać zakontraktowane w wyniku realokacji środków (dodatkowe środki ponad alokację i rezerwę wykonania na działanie, które w opinii ewaluatora mogą zostać zaabsorbowane w działaniu/poddziałaniu)
1.1	0	0	0	0
1.2.1	66 910 245	30 000 000 – 40 000 000	26 900 000 – 36 900 000	0
1.2.2	3 103 938	0	3 103 938	0
1.3	23 563 363	0	23 563 363	80 500 000
1.4.1	10 143 601	0	10 143 601	0
1.4.2	164 784	0	164 784	0
1.5	25 821	0	25 821	10 mln
Suma oś 1	103,9 mln zł	30 – 40 mln zł	63,9 – 73,9 mln zł	90,5 mln zł
2.1	51 233 215	51 233 215	0	9,8 mln zł
2.2	37 345 235	32 256 065	5 089 170	0
2.3	1 923 574	0	1 923 574	0
2.4	15 160 728	12 255 728	2 905 000	0
2.5	13 694 151	13 694 151	0	114 054

Suma oś 2	119,3 mln zł	109,4 mln zł	9,9 mln zł	9,9 mln zł
3.1	31 560 933	31 560 933	0	8 490 174
3.2.1	88 789 503	80 299 329	8 490 174	0
3.2.2	44 497 301	44 497 301	0	12 687 156
3.3	58 537 015	45 849 859	12 687 156	0
Suma oś 3	223,4 mln zł	202,2 mln zł	21,1 mln zł	21,1 mln zł
4.1.1	0	0	0	15 500 000
4.1.2	0	0	0	2 500 000
4.2	0	0	0	27 800 000
Suma oś 4	0	0	0	45,8 mln zł
5.1	0	0	0	0
5.2	0	0	0-50 000 000 ¹²⁶	0
5.3.1	0	0	0	Ok. 20 000 000 ¹²⁷
5.3.2	0	0	0	0
5.4.1	0	0	0	Ok. 30 000 000 ¹²⁸
5.4.2	0	0	0	Istnieje potencjał absorpcji dodatkowych środków (brak możliwości oszacowania skali)
Suma oś 5	0	0	0-50 mln zł	Przynajmniej około 50 mln zł
6.1	41 593 838	0,00 ¹²⁹	0	0
6.2	50 911 852	0,00 ¹³⁰	0	0
6.3	3 172 480	0,00 ¹³¹	0	0
Suma oś 6	95,7 mln zł	0	0	0
7.1	76 518 018	64 898 018	11 620 000	0
7.2	29 678 625	29 678 625	0	0
7.3	4 295 396	4 295 396	0	0
Suma oś 7	110,4 mln zł	98,8 mln zł	11,6 mln zł	0
8.1	83 165 657,24	0	83 165 657,24	0

¹²⁶ W przypadku konieczności wycofania środków z umowy z BGK.

¹²⁷ Prognozowana, orientacyjna wartość projektów, dla których może zabraknąć środków w naborze RPPD.05.03.01-IZ.00-20-001/18.

¹²⁸ Prognozowana, orientacyjna wartość projektów, dla których może zabraknąć środków w naborze RPPD.05.04.01-IZ.00-20-002/18.

¹²⁹ Przy założeniu zmiany konkursu na zamknięty oraz bliskiej współpracy z RIPOK, w celu realizacji modernizacji/rozbudowy ZZO.

¹³⁰ Przy założeniu, że zostanie wprowadzona zmiana i o dotację będą mogły się ubiegać aglomeracje powyżej 15 tys. RLM.

¹³¹ Złożono 22 wnioski na wartość dofinansowania znacznie przekraczającą możliwą alokację, należy poczekać do rozstrzygnięcia konkursu.

8.2.1	0	0	500 000 - zabezpieczenie różnic kursowych i wykonania projektów	Istnieje potencjał absorpcyjny ¹³²
8.2.2	0	0	0	0
8.3	0	0	1 500 000	Istnieje potencjał absorpcyjny
8.4.1	0	0	0	Istnieje potencjał absorpcyjny
8.4.2	11 521 985,3	0	11 521 985,3	0
8.5	0	0	0	Istnieje potencjał absorpcyjny
8.6	0	0	0	0
Suma os 8	94,6 mln zł	0	96,6 mln zł	Istnieje potencjał absorpcyjny
9.1	46 205 564	39 383 536	6 693 386	0
Suma – osie 1 - 9	793,5 mln zł	479,7 – 489,7 mln zł	209,1 mln zł – 269,8 mln zł	Przynajmniej 217,3 mln zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

Biorąc powyższe pod uwagę proponuje się następujące realokacje środków

Tabela 98. Proponowane realokacje środków (dane w zł)

Działanie/Poddziałanie	Kwota do przesunięcia z działania/poddziałania	Potencjalny kierunek realokacji
1.2	30 000 000 – 40 000 000	Działanie 1.3 lub Działanie 1.5
1.4.1.	10 000 000 lub 20 000 000	Działanie 1.3 lub Działanie 1.5
2.2	5 089 170,00	Poddziałanie 2.1
2.3	1 923 574,00	Poddziałanie 2.1
2.4	2 905 000,00	Poddziałanie 2.1 i 2.5
3.2.1	8 490 174,00	Poddziałanie 3.1.2
7.1	11 620 000,00	Działanie 7.3
8.1	83 165 627	1. 8.4.1 2. 8.2.1, 8.5
8.4.2	0-11 500 000	Inne działania w ramach Strategii ZIT-do uzgodnienia
9.1	6 693 386 (rezerwa wykonania)	Inne osie współfinansowane z EFS

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu monitoringu RPOWP 2014-2020.

¹³² Realny potencjał absorpcyjny działań osi ósmej wskazanych ww. tabeli powinien zostać zidentyfikowany w ostatnich naborach realizowanych w 2019r. Powinno dążyć się do wytypowania list rezerwowych projektów. Przy szacowaniu potencjału absorpcyjnego działań należy brać pod uwagę nie tylko wielkość popytu (chłonność) wyrażaną przez potencjalnych wnioskodawców, ale także możliwość fizycznej realizacji zaplanowanych działań w terminie do 2023r. Wstępnie potencjał absorpcyjny został zidentyfikowany w czterech następujących działaniach: 8.2.1, 8.3, 8.4.1 oraz 8.5. Dwa spośród tych działań mają kluczowe znaczenie dla realizacji celu osi 8 oraz reprezentują obszary interwencji o potencjalnie wyższym niż pozostałe wpływie na realizację Strategii Europa 2020. Są to działania 8.2.1 oraz 8.4.1. Uważamy, że działanie 8.4.1 charakteryzuje się większą chłonnością środków niż działanie 8.2.1, dlatego zostało ono wytypowane jako priorytetowy kierunek realokacji środków w ramach osi 8. Dodatkowo można rozważyć większe wsparcie dla działania 8.5 - w miarę ostatecznych potrzeb wyrażonych w ostatnim naborze wniosków. Jest to jednak działanie wymagające bardziej czasochłonnego przygotowania inwestycyjnego niż dwa pozostałe.

V. RPOWP 2014-2020 A DOKUMENTY STRATEGICZNE

5.1 Strategia EUROPA 2020

Strategia Europa 2020 obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W Strategii Europa 2020 określono sześć tzw. nadrzędnych wymiernych celów. Poniżej zaprezentowano jaki jest potencjał RPOWP 2014-2020 do oddziaływania na ich wartości docelowe.

Wzrost udziału nakładów na B+R w PKB UE do 3%

RPOWP 2014-2020 przyczynia się do wzrostu inwestycji na badania i rozwój, co zawdzięczane jest wsparciu udzielanemu w ramach priorytetów inwestycyjnych 1a i 1b. Oszacowany model pokazał, że bez RPOWP 2014-2020 nakłady na B+R w relacji do PKB byłyby w roku 2017 o 0,076 punktu procentowego niższe, z kolei jeżeli chodzi o nakłady przedsiębiorstw na B+R w relacji do PKB (BERD/PKB), to z modelu wynika, że bez projektów współfinansowanych z RPOWP 2014-2020 w 2017 roku udział nakładów na B+R przedsiębiorstw w PKB wyniósłby 0,15% wobec 0,18% faktycznie. Pozytywny wpływ RPOWP 2014-2020 na wartość analizowanego wskaźnika wynika przede wszystkim ze zmobilizowania w ramach Programu bardzo dużych środków finansowych dotyczących stricte finansowania aktywności badawczej. Łączna alokacja na cel tematyczny 1 to ponad 355 mln zł. Trzeba też brać pod uwagę, że RPOWP 2014-2020 przyczynia się również do mobilizacji środków prywatnych na B+R, których wysokość w działaniach 1.1 i 1.2 oszacowano na niemal 125 mln zł.

Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 wynoszący 75%

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej województwa, leżąca u podstaw programowania interwencji osi II RPOWP 2014-2020, była bardzo zbieżna z diagnozą wykonaną na poziomie Unii Europejskiej dla celów programu Europa 2020. W rezultacie sama istota, poszczególne cele i grupy docelowe, priorytety i metody pracy II osi RPOWP 2014-2020 są spójne z celami zawartymi w Europa 2020 i przyczyniają się do ich osiągnięcia. Niewątpliwie rezultaty całej interwencji II osi, a po części też VII, I oraz w pewnym stopniu także pozostałych, wnoszą wkład do stopnia osiągnięcia tego celu na obszarze kraju i Europy, przyczyniając się do tworzenia miejsc pracy.

W trzecim kwartale 2018 roku wskaźnik ten dla Polski wyniósł 72,8% (65,6% dla kobiet i 80% dla mężczyzn) – co oznacza, że przekroczył o 1,8 punkt procentowy cel założony w Strategii Europa 2020.

Przynajmniej 40% osób z młodego pokolenia zdobywających wyższe wykształcenie

Podobnie jak w przypadku poprzedniego wskaźnika w Polsce wartość docelowa wskazana w Strategii Europa 2020 była osiągnięta w momencie jej przyjmowania. Z tego względu dla Polski ustalono cel w wysokości 45%, który obecnie jest już przekroczony i wynosi 45,7% (za strateg.stat.gov.pl).

Interwencja RPOWP 2014-2020 nie ma bezpośredniego wpływu na wskaźnik. Pośredni wpływ może mieć, jak w przypadku poprzedniego wskaźnika, zwiększenie atrakcyjności uczenia się, a przez to gotowości do udziału w edukacji na kolejnych szczeblach.

Wsparcie działań edukacyjnych przyczyni się do realizacji tego wskaźnika w sposób pośredni poprzez doposażenie szkół, przez co młodzież będzie miała warunki do rozwoju. Jednak ze względu na lokalny charakter tych działań wpływ będzie niewielki.

Liczba osób przedwcześnie kończących naukę szkolną ograniczona do 10%

Wg danych z systemu strateg.stat.gov.pl aktualnie wartość tego wskaźnika w Polsce jest znacznie niższa od celu przyjętego dla Europy i wynosi 5,0. Biorąc pod uwagę fakt, że wskaźnik ten był niższy od określonego w Strategii Europa 2020 już w momencie jej przyjmowania, w Polsce przyjęto jako wartość docelową 4,5%.

Interwencja w ramach RPOWP 2014-2020 nie ma bezpośredniego przełożenia na omawiany wskaźnik, niemniej szereg realizowanych działań może mieć na niego pośredni wpływ. Mowa tu o takich elementach, jak podnoszenie jakości oferty edukacyjnej kształcenia ogólnego, doskonalenie zawodowe nauczycieli, poszerzenie oferty szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe. Wymienione działania mogą pozytywnie wpływać na postawy wobec uczenia się. Istotne bezpośrednio znaczenie może mieć oferta podnoszenia kwalifikacji w pozaszkolnych formach kształcenia w ramach działania 2.4 i działania 3.2.

Liczba osób zagrożonych ubóstwem zmniejszona o 20 mln

RPOWP 2014-2020 przyczynia się do zmniejszania się liczby osób zagrożonych ubóstwem proporcjonalnie do wielkości i sytuacji regionu. W szczególności służy temu Oś VII – Poprawa spójności społecznej, w ramach, której nastąpi wsparcie osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, które uzyskają szansę na przezwycięzenie swojej trudnej sytuacji życiowej. Uzupełnieniem tych działań jest także Oś IX – Rozwój lokalny, która w kilku typach operacji dotyczy działań nakierowanych na wsparcie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Nie wszystkim osobom zapewne się to uda, ale w dłuższej perspektywie część z nich zapewne trwale poprawi swoją sytuację życiową. Do tych wartości można dodatkowo zaliczyć osoby objęte usługami społecznymi poprawiającymi jakość ich życia, co także można wiązać ze zmniejszaniem stopnia wykluczenia społecznego.

Cel „20/20/20” w zakresie klimatu i energii (w tym ograniczenie emisji dwutlenku węgla nawet o 30%, jeśli pozwolą na to warunki)

RPOWP 2014-2020 przyczynia się do realizacji celów energetyczno-klimatycznych Strategii Europa 2020, obejmujących redukcję emisji gazów cieplarnianych o 20% (w porównaniu z rokiem 1990), zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych do 20% oraz zwiększenie o 20% efektywności energetycznej, poprzez wsparcie projektów w priorytetach inwestycyjnych 4a, 4b, 4c, 4e oraz 6a i 7d.

Według przeprowadzonych oszacowań, bezpośrednim efektem projektów realizowanych w 5. osi priorytetowej będzie redukcja emisji ok. 130 tys. t CO₂ eq/rok. Do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych przyczynią się ponadto przedsięwzięcia z zakresu poprawy systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, realizowane w działaniu 6.1, poprzez racjonalizację wykorzystania zasobów oraz ograniczenie ryzyka emisji metanu¹³³. Dodatkowo istotne w jego kontekście przeciwdziałania zmianom klimatycznym są projekty poprawy stanu infrastruktury kolejowej dla przewozów towarowych i pasażerskich, które zwiększają atrakcyjność wykorzystania pociągów względem innych, bardziej energochłonnych i emisyjnych środków transportu¹³⁴.

RPOWP 2014-2020 będzie miało także wpływ na wzrost wykorzystania OZE w regionie – wg przeprowadzonych oszacowań bezpośrednim efektem przedsięwzięć dofinansowanych w działaniu 5.1 będzie przyrost mocy zainstalowanej instalacji wytwarzających energię z OZE o ok. 100 MW, oraz produkcja około 70 GWh_e/rok energii elektrycznej z OZE (co odpowiada 11% całkowitej produkcji energii elektrycznej z OZE w województwie podlaskim w 2017r.), a także produkcja około 24 GWh_t/rok energii cieplnej z OZE. Dodatkowe efekty w zakresie upowszechniania wykorzystania OZE przyniosą także przedsięwzięcia wspierane w działaniach 5.2 i 5.3, należy wskazać także na potencjalne efekty

¹³³ Metan powstaje w dużych ilościach w niekontrolowanych przemianach biochemicznych frakcji organicznych obecnych w odpadach zmieszanych podlegających składowaniu. Przedsięwzięcia finansowane w działaniu 6.1 są ukierunkowane na zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie i ograniczenie ilości odpadów kierowanych na składowisko.

¹³⁴ Jednakże, jak wykazano w opracowaniu postęp wdrażania tych projektów nie jest zgodny z oczekiwaniami.

pośrednie, edukacyjno-demonstracyjne, które mogą znacznie zwiększyć skalę oddziaływania programu. Także wyniki modelowania ekonometrycznego, opierającego się na danych także z poprzedniej perspektywy finansowej, wskazują, że jak dotąd środki RPOWP 2014-2020 przyczyniały się do wzrostu produkcji energii elektrycznej z OZE w regionie.

RPOWP 2014-2020 przyczyni się także do poprawy efektywności energetycznej w województwie podlaskim, w szczególności w sektorze budownictwa publicznego i mieszkaniowego. Wyniki modelowania ekonometrycznego wskazują, że sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe w urzędach i instytucjach w latach 2010-17 spadała w wyniku wzrostu wypłat z RPOWP 2014-2020 (wzrost wypłat o 1 mln zł w odniesieniu do poprzedniego roku oznaczał spadek sprzedaży energii cieplnej dla urzędów i instytucji o 517 GJ). Według przeprowadzonych oszacowań, bezpośrednim efektem realizacji projektów w poddziałaniu 5.3.1 będzie zmniejszenie zużycia energii cieplnej w budynkach użyteczności publicznej o ok. 241 tys. GJ, co odpowiada ok. 18% sprzedaży energii cieplnej na cele komunalno-bytowe w urzędach i instytucjach w województwie podlaskim w 2017r.¹³⁵ Również sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe w budynkach mieszkalnych spadała w latach 2009-17 wraz ze wzrostem wypłat z RPOWP 2014-2020 na ochronę środowiska i transport, a także w wyniku wzrostu liczby mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 mieszkańców, co może oznaczać, że nowe mieszkania nie są podłączane do sieci ciepłowniczych, ale także odzwierciedla mniejszą energochłonność nowo budowanych mieszkań.

Jak wskazują wyniki modelowania ekonometrycznego, w latach 2007-2015 w województwie podlaskim całkowite zużycie energii elektrycznej w przeliczeniu na 1 mln zł PKB zmniejszało się w wyniku oddziaływania funduszy strukturalnych (wzrost wypłat dla beneficjentów z RPOWP 2014-2020 o 1 mln zł oznaczał spadek zużycia energii elektrycznej na 1 mln PKB o 0,017%), a także współwystępowało ze wzrostem produkcji sprzedanej przemysłu, co sugeruje, że produkcja ta jest obecnie mniej energochłonna.

Podsumowując należy stwierdzić, że zapisy RPOWP 2014-2020 trafnie odzwierciedlają cele energetyczno-klimatyczne Strategii Europa 2020, a zaplanowany zakres interwencji jest adekwatny do zidentyfikowanych wyzwań.

Podsumowując powyższe analizy dotyczące wskaźników ze Strategii Europa 2020 należy uznać, że wsparcie świadczone w ramach RPOWP 2014-2020 przyczynia się do osiągnięcia celów zawartych w Strategii Europa 2020. Największą skuteczność i użyteczność Programu w kontekście celów Strategii Europa 2020 zidentyfikowano w odniesieniu do takich celów jak: wzrost udziału nakładów na B+R w PKB UE, wzrost wartości wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 20-64 oraz cel „20/20/20” w zakresie klimatu i energii.

5.2 Umowa Partnerstwa

Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym kierunki interwencji w latach 2014-2020 trzech polityk unijnych w Polsce – Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybołówstwa. W poniższej tabeli w podziale na osie priorytetowe RPOWP 2014-2020 zaprezentowano jaka jest zgodność ich celów z celami strategicznymi UP.

¹³⁵ Należy jednak pamiętać, że omawiany wskaźnik GUS *Sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe w urzędach i instytucjach* obejmuje wyłącznie ciepło sieciowe, a część budynków, które poddawane są termomodernizacji, może nie być podłączona do sieci (posiadają własne indywidualne źródła ciepła).

Tabela 99. Zależność między celami osi priorytetowych RPOWP 2014-2020 a celami określonymi w Umowie Partnerstwa

Oś priorytetowa	Cele osi	Zgodność z UP
I	<p>Zwiększone urynkwienie działalności badawczo-rozwojowej</p> <p>Wsparcie działalności badawczo-rozwojowej w przedsiębiorstwach</p> <p>Zwiększone zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MŚP</p> <p>Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa</p> <p>Wspieranie przedsiębiorczości i zatrudnienia w gminach, których rozwój uwarunkowany jest siecią Natura 2000</p>	<p>W ramach pierwszej osi priorytetowej wdrażane jest pięć działań przypisanych do priorytetów inwestycyjnych 1a, 1b, 3a, 3c, 8b.</p> <p>Jeżeli chodzi o priorytety inwestycyjne 1a i 1b to w pełni przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego umowy Partnerstwa jakim jest wzrost wykorzystania wyników badań naukowych i prac rozwojowych w gospodarce oraz podniesienie jakości i umiędzynarodowienia badań naukowych. Osiągnięciu tego celu sprzyja wsparcie dotyczące inwestycji w infrastrukturę badawczą zarówno w jednostkach naukowych jak i przedsiębiorstwach a także dofinansowanie udzielane na realizację prac B+R oraz korzystanie z usług jednostek naukowych (bony na innowacje).</p> <p>Działania podejmowane w ramach priorytetów inwestycyjnych 3a i 3c przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego UP jakim jest wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw. Wzrost ten zawdzięczany będzie inwestycjom w środki trwałe dokonanych przez przedsiębiorstwa dzięki dotacjom/instrumentom finansowym oferowanym w ramach działania 1.3. Wzrost konkurencyjności firm może być także efektem promocji ich oferty na rynkach międzynarodowych czy efektem skorzystania z zaawansowanych usług doradczych (poddziałanie 1.4.1).</p> <p>Działanie 1.5 przypisane do priorytetu inwestycyjnego 8b dzięki poprawie warunków sprzyjających wzrostowi zatrudnienia poprzez rozwój endogenicznych potencjałów sprzyja realizacji celu szczegółowego UP jakim jest bardziej efektywne wykorzystanie zasobów na rynku pracy. W ramach działania zaplanowano utworzenie 477 miejsc pracy.</p>
II	<p>Zwiększenie aktywności i mobilności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo oraz innych grup, które znajdują się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy</p> <p>Wzrost samozatrudnienia i przedsiębiorczości mieszkańców</p> <p>Zwiększenie aktywności zawodowej i zatrudnienia wśród osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3 lub nad osobami z niepełnosprawnościami</p> <p>Dostosowanie kompetencji i kwalifikacji pracowników na rzecz podniesienia konkurencyjności przedsiębiorstw z sektora MŚP</p> <p>Poprawa sytuacji na rynku pracy osób zwolnionych lub zagrożonych zwolnieniem z przyczyn zakładu pracy</p> <p>Przedłużenie wieku aktywności zawodowej</p>	<p>W ramach II osi priorytetowej wdrażanych jest pięć działań przypisanych do priorytetów inwestycyjnych 8i, 8iii, 8iv, 8v, 8vi.</p> <p>Działania podejmowane w ramach RPO w pełni przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego UP dla CT8 – bardziej efektywne wykorzystanie zasobów na rynku pracy. Służą temu działania aktywizacyjne bezrobotnych i biernych zawodowo oraz zmierzających do poprawy sytuacji tzw. biernych pracujących, wsparcie osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3 w powrocie na rynek pracy, wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych. Cel także wspierają działania w zakresie podnoszenia kompetencji i kwalifikacji pracowników MŚP oraz realizacja projektów typu outplacement. Bardziej efektywnemu wykorzystaniu zasobów na rynku pracy służą także działania na rzecz poprawy stanu zdrowia osób pracujących i wydłużenia wieku aktywności zawodowej.</p>
III	<p>Wzrost upowszechnienia wysokiej jakości edukacji</p>	<p>W ramach III osi priorytetowej wdrażane są trzy działania przypisane do priorytetów inwestycyjnych 10i, 10iii, 10iv.</p>

Oś priorytetowa	Cele osi	Zgodność z UP
	<p>przedszkolnej wśród dzieci w wieku przedszkolnym</p> <p>Podniesienie jakości oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia ogólnego ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych oraz rozwijanie indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi</p> <p>Uzupełnienie kompetencji kadry pedagogicznej na rzecz poprawy jakości kształcenia ogólnego</p> <p>Podniesienie kompetencji i kwalifikacji osób dorosłych poprzez wzrost uczestnictwa w kształceniu ustawicznym</p> <p>Podniesienie kompetencji uczniów szkół zawodowych zwiększających szanse na regionalnym rynku pracy</p>	<p>Działania podejmowane w ramach RPO w pełni przyczyniają się do realizacji celu szczegółowego UP dla CT10 – lepsze kompetencje kadr gospodarki.</p> <p>Celowi temu służą pośrednio wszystkie działania 3.1: wzmocnienie edukacji przedszkolnej, przygotowującej do dalszej edukacji, poprawa jakości kształcenia ogólnego jak wprowadzenia do dalszej, całościowej edukacji, doskonalenie kadry nauczycielskiej. Bezpośrednio mają tu znaczenie interwencje podejmowane na rzecz wzmocnienia szkolnictwa zawodowego oraz na rzecz podnoszenia kwalifikacji i kompetencji osób dorosłych. Analogiczne działania wdrażane są także w ramach osi IX – Rozwój lokalny, choć ich skala jest znacznie mniejsza niż w pozostałych osiach.</p>
IV	<p>Poprawa dostępności transportowej</p> <p>Zwiększenie dostępności transportowej regionu w ruchu drogowym oraz kolejowym</p>	<p>W ramach osi priorytetowej IV wdrażane są 2 działania przypisane do priorytetów inwestycyjnych 7b i 7d. Oba realizują cel UP zakładający promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej. W większym stopniu realizowane projekty oddziałują na jego drugą część, związaną z przepustowością infrastruktury, w szczególności drogowej. Zrównoważeniu systemu transportowego w regionie służyć będą przede wszystkim inwestycje poprawiające kolejowy przewóz towarowy oraz umożliwienie wznowienia regularnego ruchu pociągów na trasie Białystok – Łomża.</p>
V	<p>Zwiększony udział rozproszonej produkcji energii ze źródeł odnawialnych</p> <p>Poprawiona efektywność gospodarowania energią w sektorze MŚP</p> <p>Poprawiona efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym</p> <p>Ograniczenie zanieczyszczenia powietrza poprzez realizację planów gospodarki niskoemisyjnej</p>	<p>W piątej osi priorytetowej wdrażane są cztery działania przypisane do priorytetów inwestycyjnych 4a, 4b, 4c, i 4e.</p> <p>Wszystkie wspierane w V osi przedsięwzięcia przyczyniają się w sposób bezpośredni do realizacji priorytetów wyznaczonych w Umowie Partnerstwa w dla celu szczegółowego interwencji w ramach CT4, jakim jest zmniejszenie emisyjności gospodarki, a więc do:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiększenia efektywności energetycznej gospodarki: bezpośrednim efektem przedsięwzięć dofinansowanych w poddziałaniu 5.3.1 będzie zmniejszenie zużycia energii pierwotnej w budynkach użyteczności publicznej o ok. 85 GWh/rok, w poddziałaniu - zmniejszenie (w szczególności działania 5.2 i 5.3), do zmniejszenia zapotrzebowania na energię przyczynią się także działania 5.2 (w sektorze przedsiębiorstw), 5.3.1 (w sektorze budownictwa mieszkaniowego) oraz 5.4 (w sektorze transportu i ciepłownictwa); - obniżania emisji generowanych przez transport w aglomeracjach miejskich: bezpośrednim efektem przedsięwzięć dofinansowanych w działaniu 5.4 będzie wymiana co najmniej 12 jednostek taboru komunikacji miejskiej (na jednostki nowe, niskoemisyjne), budowa ok. 48 km ścieżek rowerowych, budowa obiektów „park&ride” i „bike&ride oraz zintegrowanego węzła przesiadkowego; - zwiększenia poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych: bezpośrednim efektem przedsięwzięć dofinansowanych w działaniu 5.1 będzie przyrost mocy zainstalowanej instalacji wytwarzających

Oś priorytetowa	Cele osi	Zgodność z UP
		energię z OZE o ok. 100 MW oraz produkcją około 70 GWh _e /rok energii elektrycznej z OZE i około 24 GWh/rok energii cieplnej z OZE Analogiczne działania wdrażane są także poprzez instrument RLKS w 8 osi.
VI	<p>Wzrost udziału odpadów zebranych selektywnie</p> <p>Zwiększony odsetek ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków zgodnego z dyrektywą dotyczącą ścieków komunalnych</p> <p>Zachowanie cennych zasobów przyrodniczych regionu</p>	<p>W szóstej osi priorytetowej wdrażane są trzy działania przypisane do priorytetów inwestycyjnych 6a, bb, 6d.</p> <p>Wszystkie wspierane w VI osi przedsięwzięcia przyczyniają się w sposób bezpośredni do realizacji priorytetów wyznaczonych w Umowie Partnerstwa w dla celu szczegółowego interwencji w ramach CT6, jakim jest zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowaniu, a więc do:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwoju gospodarki odpadami: bezpośrednim efektem przedsięwzięć dofinansowanych w działaniu 6.1 będzie wymiana budowa/przebudowa 2 ZZO wsparcie od 5 do 8 PSZOK'ów, tony wycofanych z użytkowania i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest; • wsparcie gospodarki wodno-ściekowej, będące kontynuacją dotychczas realizowanych działań: bezpośrednim efektem przedsięwzięć dofinansowanych w działaniu 6.2 będzie budowa od 8 do 17 km sieci kanalizacyjnej, od 9 do 19 km sieci wodociągowej, rozbudowa lub modernizacja 4 oczyszczalni ścieków; <p>zahamowanie niekorzystnych przekształceń, degradacji i fragmentacji siedlisk flory i fauny, wsparcie ruchu turystycznego i wypoczynkowego oraz pełnionej funkcji korytarzy ekologicznych: zostanie wsparcie 26 form ochrony przyrody, wybudowanie 26 km ścieżek przyrodniczych; opracowanie 5 dokumentów planistycznych. Zachowanie cennych zasobów przyrodniczych regionu wspierane jest również poprzez instrument RLKS w VIII osi.</p>
VII	<p>Zwiększenie aktywizacji społecznej i zawodowej osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rzecz poprawy i wzmocnienia ich zdolności do zatrudnienia</p> <p>Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług społecznych, w szczególności usług środowiskowych, opiekuńczych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym</p> <p>Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych</p> <p>Tworzenie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych</p>	<p>W ramach VII osi priorytetowej wdrażane są trzy działania przypisane do priorytetów inwestycyjnych 9i, 9iv i 9v.</p> <p>Działania podejmowane w ramach RPO w pełni przyczyniają się do realizacji obu celów szczegółowych UP dla CT9:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych i wykluczeniem społecznym – czemu służą działania z zakresu integracji społecznej i wspieranie tworzenia miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych oraz rozwoju podmiotów ekonomii społecznej, - ograniczanie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług publicznych – czemu służą działania wspierające rozwój usług społecznych i zdrowotnych. <p>Działania te realizowane są (choć w dużo mniejszej skali) w ramach Osi IX-Rozwój lokalny.</p>
VIII	<p>Zwiększenie poziomu korzystania z usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną</p> <p>Zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej</p> <p>Lepsze warunki kształcenia zawodowego i ustawicznego</p> <p>Lepsze warunki do promocji nauki i innowacji wśród uczniów</p>	<p>W ósmej osi priorytetowej wdrażane są cztery działania przypisane do priorytetów inwestycyjnych 2c, 6c, 9a, 9b, 9d, 10a.</p> <p>W rezultacie cele osi 8 wykazują największą zgodność z CT 9, (9a, 9b, 9d), a w szczególności odpowiadają na następujące cele szczegółowe UP:</p> <ul style="list-style-type: none"> -ograniczenie ryzyka spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług publicznych (9a)- działanie 8.4; -włączenie społeczności zamieszkujących obszary peryferyjne i zdegradowane (9d)- działanie 8.5, działanie 8.6 <p>Ponadto realizowany jest instrument ZIT i RKLS jako instrumenty terytorializacji wsparcia zgodny z celami CT.</p> <p>Dodatkowo działania osi VIII przyczyniają się do realizacji:</p>

Oś priorytetowa	Cele osi	Zgodność z UP
	<p>Efektywne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i instytucji kultury</p> <p>Poprawa dostępności i wystandaryzowanie usług społecznych: zdrowie i usługi socjalne</p> <p>Rewitalizacja fizyczna, gospodarcza i społeczna obszarów zmarginalizowanych</p> <p>Niwelowanie różnic w dostępie do usług społecznych i zatrudnienia przez realizację LSR</p>	<p>CT 2 (PI 2c), a w jego ramach celu szczegółowego UP: wzmocnienie zastosowania TIK w usługach publicznych (działanie 8.1);</p> <p>CT 6 (PI 6c), a w jego ramach celu szczegółowego UP: wzmocnienie efektywności wykorzystania potencjałów dziedzictwa kulturowego</p> <p>CT 10 (PI 10a) tj. celu lepsze kompetencje kadr gospodarki, a w jego ramach działania na rzecz spójności społecznej i wyrównywania szans w zakresie umożliwienia wczesnej edukacji dzieci, w tym w placówkach na obszarach wiejskich (działanie 8.2)</p>
IX	<p>Wzrost partycypacji społecznej poprzez rewitalizację społeczną i kształtowanie kapitału społecznego</p>	<p>Oś wdrażana jest przez 12 wielofunduszowych Lokalnych Grup Działania, których zadaniem jest realizacja Lokalnych Strategii Rozwoju poprzez pobudzenie aktywności społeczności lokalnych, tak aby wdrażane działania odpowiadały w większym stopniu na jej potrzeby i poprawiały ich potencjał. W tym przypadku chodzi o pobudzenie społeczności do realizacji małych projektów, które upodmiotawiają społeczność lokalną. Realizacja tych działań prowadzona jest poprzez instrument RLKS (rozwój lokalny kierowany przez społeczność), który ukierunkowany jest na wsparcie oddolnych inicjatyw rozwojowych poprzez realizację Lokalnych Strategii Rozwoju.</p> <p>Taki sposób podejścia wpisuje się wprost w cel szczegółowy UP jakim jest włączenie społeczności zamieszkujących obszary peryferyjne i zdegradowane.</p>

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowując informacje zawarte w powyższej tabeli należy stwierdzić pełną zgodność celów rekomendowanych priorytetów z celami strategicznymi Umowy Partnerstwa.

5.3 Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju przyjęta została przez Radę Ministrów 14 lutego 2017r. SOR jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. *Strategii Rozwoju Kraju 2020*. Jest obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Głównym celem SOR jest „Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”

W *Strategii* wyszczególniono także cele szczegółowe:

- I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);
- II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie);
- III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE)

W poniższej tabeli w podziale na osie priorytetowe RPOWP 2014-2020 zaprezentowano jaka jest zgodność ich celów z celami SOR.

Tabela 100. Zależność między celami osi priorytetowych RPOWP 2014-2020 a celami określonymi w SOR

Oś priorytetowa	Cele osi	Zgodność z SOR
I	<p>Zwiększone urynkowanie działalności badawczo-rozwojowej</p> <p>Wsparcie działalności badawczo-rozwojowej w przedsiębiorstwach</p> <p>Zwiększone zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MŚP</p> <p>Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa</p> <p>Wspieranie przedsiębiorczości i zatrudnienia w gminach, których rozwój uwarunkowany jest siecią Natura 2000</p>	<p>Cele pierwszej osi priorytetowej w największym stopniu korespondują z pierwszym celem szczegółowym SOR a konkretnie takimi obszarami wskazanymi w ramach tego celu jak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reindustrializacja – celem jest wzrost zdolności przemysłu do sprostania globalnej konkurencji. Osiągnięciu tego celu sprzyjać będzie przede wszystkim wsparcie dla firm przemysłowych na realizację prac B+R (poddziałanie 1.2.1) oraz inwestycje w środki trwałe (działanie 1.3), • Rozwój innowacyjnych przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych - Osiągnięciu tego celu sprzyjać będzie przede wszystkim wsparcie dla firm przemysłowych na realizację prac B+R (poddziałanie 1.2.1) oraz inwestycje w środki trwałe (działanie 1.3), • Małe i średnie przedsiębiorstwa- celem jest zaoferowanie firmom m.in. nowoczesnych instrumentów wsparcia – w pierwszej osi priorytetowej dla firm zostaną zaoferowane usługi doradcze świadczone przez „akredytowane” IOB a także instrumenty kapitałowych (w sytuacji wybrania pośrednika) • Kapitał dla rozwoju – celem jest zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości – do wzrostu inwestycji przyczynia się przede wszystkim działanie 1.3, które dostarcza kapitału o charakterze dotacyjnym i zwrotnym • Ekspansja zagraniczna – celem jest m.in. zwiększenie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki – bezpośrednio na umiędzynarodowienie firm ukierunkowane jest poddziałanie 1.4.1, z którego firmy mogą pozyskać dotację na udział w targach.
II	<p>Zwiększenie aktywności i mobilności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo oraz innych grup, które znajdują się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy</p> <p>Wzrost samozatrudnienia i przedsiębiorczości mieszkańców</p> <p>Zwiększenie aktywności zawodowej i zatrudnienia wśród osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3 lub nad osobami z niepełnosprawnościami</p> <p>Dostosowanie kompetencji i kwalifikacji pracowników na rzecz podniesienia konkurencyjności przedsiębiorstw z sektora MŚP</p> <p>Poprawa sytuacji na rynku pracy osób zwolnionych lub zagrożonych zwolnieniem z przyczyn zakładu pracy</p> <p>Przedłużenie wieku aktywności zawodowej</p>	<p>Interwencja wdrażana w ramach II osi RPOWP 2014-2020 służy realizacji celu I Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silnie o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną, w obszarze Kapitał dla rozwoju, gdzie wskazuje się na potrzebę doskonalenia kwalifikacji kadr przedsiębiorstw, co realizuje oś II RPO.</p> <p>Służy także celowi II Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony – w obszarze Spójność społeczna realizując działania w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych i biernych zawodowo oraz ułatwiając łączenie życia rodzinnego i zawodowego. Odnosi się także do tzw. obszarów wpływających na osiągnięcie celów Strategii, w tym zwłaszcza obszar Kapitał ludzki, w którym mowa jest o aktywizacji zawodowej.</p>

Oś priorytetowa	Cele osi	Zgodność z SOR
III	<p>Wzrost upowszechnienia wysokiej jakości edukacji przedszkolnej wśród dzieci w wieku przedszkolnym</p> <p>Podniesienie jakości oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia ogólnego ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych oraz rozwijanie indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi</p> <p>Uzupełnienie kompetencji kadry pedagogicznej na rzecz poprawy jakości kształcenia ogólnego</p> <p>Podniesienie kompetencji i kwalifikacji osób dorosłych poprzez wzrost uczestnictwa w kształceniu ustawicznym</p> <p>Podniesienie kompetencji uczniów szkół zawodowych zwiększających szanse na regionalnym rynku pracy</p>	<p>Kwestie odnoszące się do edukacji odnaleźć można w dwóch pierwszych celach SOR. W ramach celu I Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną znajdują się one w tzw. obszarach: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm i Małe i średnie przedsiębiorstwa, w ramach celu II Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony – w obszarze Spójność społeczna. Obok celów szczegółowych SOR definiuje także tzw. obszary (6) wpływające na osiągnięcie postawionych w niej celów. Z punktu widzenia edukacji istotny jest obszar Kapitał ludzki.</p> <p>Wkład RPO w osiąganie celów SOR ma szczególne znaczenie w obszarze rozwoju usług szkoleniowych dla osób dorosłych i wzmocnienia szkolnictwa zawodowego.</p>
IV	<p>Poprawa dostępności transportowej;</p> <p>Zwiększenie dostępności transportowej regionu w ruchu drogowym oraz kolejowym</p>	<p>Cele osi priorytetowej IV w największym stopniu korespondują z celem szczegółowym II SOR (rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony) a w szczególności z obszarem transportu, który został uznany za jeden z kluczowych, wpływający na osiągnięcie celów SOR.</p>
V	<p>Zwiększony udział rozproszonej produkcji energii ze źródeł odnawialnych</p> <p>Poprawiona efektywność gospodarowania energią w sektorze MŚP</p> <p>Poprawiona efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym</p> <p>Ograniczenie zanieczyszczenia powietrza poprzez realizację planów gospodarki niskoemisyjnej</p>	<p>Cele piątej osi priorytetowej w największym stopniu korespondują z pierwszym celem SOR, obejmującym poprawę konkurencyjności gospodarki (dzięki zmniejszeniu energochłonności i rozwojowi infrastruktury transportowej w działaniach 5.2, 5.3 i 5.4) oraz drugim celem SOR, w zakresie dotyczącym zrównoważonego rozwoju wykorzystującego indywidualny potencjał endogeniczny regionu (rozwój energetyki odnawialnej w działaniu 5.1).</p> <p>Interwencja piątej osi priorytetowej dotyczy wskazanych w SOR jako wpływające na osiągnięcie celów Strategii obszarów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - transportu – poprzez budowę i modernizację infrastruktury miejskiego transportu zbiorowego i poprawę jakości usług transportowych w działaniu 5.4; - energii – poprzez poprawę efektywności energetycznej w działaniach 5.2 i 5.3 oraz rozwój wykorzystania OZE, w szczególności rozwój energetyki prosumenckiej w działaniu 5.1 (SOR wskazuje na potrzebę produkcji energii na poziomie gospodarstw, dywersyfikacji źródeł, obniżenia energochłonności oraz zwiększenia niezależności energetycznej kraju); - środowisko – poprzez poprawę jakości powietrza, na którą wpływ mają projekty z zakresu termomodernizacji, wymiany źródeł ciepła, rozwoju transportu zbiorowego oraz zwiększenia wykorzystania OZE (wszystkie działania wdrażane w V osi).
VI	<p>Nie stwierdzono związków między zapisami SOR a zakresem interwencji podejmowanej ramach osi szóstej</p>	
VII	<p>Zwiększenie aktywizacji społecznej i zawodowej osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rzecz poprawy i wzmocnienia ich zdolności do zatrudnienia</p>	<p>Interwencja wdrażana w ramach VII osi RPOWP 2014-2020 służy realizacji celu II Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony – w obszarze Spójność społeczna realizując działania w integracji społecznej</p>

Oś priorytetowa	Cele osi	Zgodność z SOR
	<p>Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług społecznych, w szczególności usług środowiskowych, opiekuńczych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym</p> <p>Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych</p> <p>Tworzenie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych</p>	<p>osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rozwijając usługi społeczne i zdrowotne.</p> <p>Działania wdrażane w ramach osi VII wpływają także na tzw. obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii.</p>
VIII	<p>Zwiększenie poziomu korzystania z usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną</p> <p>Zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej</p> <p>Lepsze warunki kształcenia zawodowego i ustawicznego</p> <p>Lepsze warunki do promocji nauki i innowacji wśród uczniów</p> <p>Efektywne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i instytucji kultury</p> <p>Poprawa dostępności i wystandaryzowanie usług społecznych: zdrowie i usługi socjalne</p> <p>Rewitalizacja fizyczna, gospodarcza i społeczna obszarów zmarginalizowanych</p> <p>Niwelowanie różnic w dostępie do usług społecznych i zatrudnienia przez realizację LSR</p>	<p>Cele ósmej osi priorytetowej w największym stopniu odpowiadają celowi szczegółowemu II SOR, tj. rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony w obu jego obszarach:</p> <ul style="list-style-type: none"> -spójność społeczna -rozwój zrównoważony terytorialnie. <p>W zakresie działania 8.1, realizacja osi VIII jest również zgodna z celem szczegółowym III tj. Skuteczne państwo i instytucje służące włączaniu społecznemu i gospodarstwu w obszarze „E-państwo”.</p>
IX	<p>Wzrost partycypacji społecznej poprzez rewitalizację społeczną i kształtowanie kapitału społecznego</p>	<p>Realizacją tego priorytetu poprzez działania wielofunduszowych Lokalnych Grup Działania. Realizacja tych działań prowadzona jest w formule RLKS (rozwój lokalny kierowany przez społeczność), który ukierunkowany jest na wsparcie oddolnych inicjatyw rozwojowych poprzez realizację Lokalnych Strategii Rozwoju w zakresie szeroko rozumianego rozwoju społecznego. Tak skonstruowany mechanizm działania odnosi się do II celu SOR, jakim jest Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, zarówno w pierwszym obszarze (spójność społeczna), odnoszącym się do zakresu tematycznego wdrażanych w ramach osi projektów, jak i drugim obszarze (rozwój zrównoważony terytorialnie), odnoszącym się do formuły działania tego instrumentu.</p>

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowując, należy stwierdzić, że RPOWP 2014-2020 w istotnym stopniu koresponduje z celami SOR – dotyczy to w wszystkich osi priorytetowych za wyjątkiem osi szóstej. Warto podkreślić, że zgodność ta nie wynika ze szczególnego ukierunkowania RPOWP 2014-2020 na realizację celów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju ta bowiem została przyjęta później niż program regionalny.

VI. WARUNKI DOTYCZĄCE MONITOROWANIA

Kluczowym źródłem danych o charakterze monitoringowym, które będą wykorzystywane w trakcie analiz ex-post jest system SL2014. To w oparciu o dane z systemu analizowany jest poziom osiągnięcia wartości wskaźników i przygotowywane są informacje kwartalne oraz sprawozdania roczne. Dostępność w systemie w pełni wiarygodnych danych jest warunkiem sine qua non możliwości wykonania analiz, które będą odzwierciedlać rzeczywiste efekty interwencji.

W toku realizacji niniejszego badania zidentyfikowano, że jakkolwiek SL2014, co do zasady spełnia warunek zapewnienia dostępności danych na użytek wykonywania analiz ex-post tak jakość danych dotyczących wybranych wskaźników może budzić wątpliwości. Źródła tych wątpliwości należy upatrywać w następujących czynnikach:

- Swobodzie jaką wnioskodawcy mieli/mają w wyborze wskaźników – zgodnie z zapisami instrukcji wypełniania wniosku o dofinansowanie Wnioskodawca ma obowiązek określenia we wniosku, co najmniej jednego wskaźnika produktu lub rezultatu kluczowego/specyficznego dla programu. Oznacza to, że mogą zdarzać się sytuacje kiedy dany projekt w rzeczywistości przyczynia się do realizacji więcej niż jednego wskaźnika programowego natomiast nie znajduje to odzwierciedlenia w systemie SL2014 tylko z tego powodu, że beneficjent ograniczył się na etapie składania wniosku o dofinansowanie do wyboru tylko jednego wskaźnika programowego. Z taką sytuacją mamy do czynienia w działaniu 1.3, w którym wskaźnikami programowymi są wskaźniki: *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* oraz *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje*. W przypadku projektów o charakterze dotacyjnym wartości tych wskaźników powinny być tożsame tymczasem z systemu SL wynika, że wartość pierwszego to 44 a wartość drugiego to 51 co wynika właśnie z opisanej wyżej okoliczności. Innym przykładem jest wskaźnik *Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych* – część projektów nie miała przypisanej wartości wskaźnika, pomimo, iż ich zakres obejmował jednostki wytwarzania energii z OZE, a wskaźnik jest zapisany w Programie. Sposobem na uniknięcie tego rodzaju braku spójności jest wskazywanie wprost w dokumentacji konkursowej, które wskaźniki wnioskodawca ma obowiązek wskazania we wniosku – tak uczyniono m.in. w regulaminie dotyczącym naboru w ramach działania 1.3 z 2018r zaliczając 2 wymienione wskaźniki do grona obowiązkowych. Optymalnym rozwiązaniem byłoby zwolnienie wnioskodawcy z obowiązku ręcznego wyboru wskaźników obowiązkowych i ich automatyczne „zaciągnięcie” do wniosku aplikacyjnego przez system informatyczny, w którym składany jest wniosek,
- Błędnym przypisaniu przez wnioskodawców wskaźników programowych do grupy wskaźników projektowych – przykładem jest np. wskaźnik *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)* z działania 1.2. Sposobem na eliminację tego rodzaju sytuacji jest takie zaprojektowanie systemu informatycznego by wnioskodawcy nie mieli swobody w wykazywaniu wskaźników programowych jako projektowych,
- Błędnym rozumieniu przez beneficjentów danego wskaźnika – ponownie za przykład może służyć wskaźnik *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)*. Jest on wykorzystywany w kilku działaniach osi pierwszej. Zidentyfikowano, że część beneficjentów podała wartości docelowe niekorespondujące z definicją wskaźnika (łączna wartość wkładu prywatnego we wspieranych projektach, kwalifikujących się jako pomoc, w której formą wsparcia jest dotacja, w tym niekwalifikowalne części projektu). Ustalono, że często spotykanym błędem ustalanie wartości wskaźnika jako różnicy między całkowitą wartością kosztów kwalifikowalnych a wartością dotacji. W pojedynczych przypadkach wartość wskaźnika w ogóle nie pozostawała w związku z wartością dotacji i wartością kosztów kwalifikowalnych/kosztów ogółem. Błędy wynikały z braku zawarcia w dokumentacji konkursowej definicji wskaźników (te pojawiły się dopiero w dokumentacji dotyczącej naboru z 2018r.),
- Nieprecyzyjnym określeniu wskaźnika we wniosku o dofinansowanie - zdiagnozowano niespójności w sposobie deklarowania przez beneficjentów realizowanych wartości wskaźników

długości wybudowanych lub przebudowanych dróg różnych kategorii. Przykładowo zadeklarowano wartość 1,03 km dróg dla wskaźnika Całkowitej długości nowych dróg bez jednoczesnego określenia wartości jakiej kategorii drogi to dotyczy. Na podstawie przeglądu dokumentacji ustalono, że był to wskaźnik odnoszący się do Długości wybudowanych dróg gminnych. W tym samym poddziałaniu 4.1.2 baza SL zawiera także przypadki projektów, gdzie zastosowano odwrotny mechanizm. Prawdopodobnie jest to efekt braku jednoznacznych wytycznych wskazujących jak należy kwalifikować realizowane przedsięwzięcia lub ich mylnej interpretacji przez beneficjentów,

- Błędym podawaniu przez beneficjentów jednostek miar wskaźników (np. wskaźnik *Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych*),
- Zmianach w katalogu wskaźników z WLWK rzutujących na możliwość wykazania przez wnioskodawców określonych wskaźników na etapie składania wniosku. Dobrym przykładem są wskaźniki: *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie badań i rozwoju* oraz *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie innowacji lub badań i rozwoju*. Drugi jest szerszy zakresowo od pierwszego, ale zgodnie z danymi z SL2014 jego zakładana we wnioskach wartość docelowa jest mniejsza od wartości pierwszego wskaźnika. Pierwotnie oba wskaźniki były wykorzystywane do monitorowania efektów PI 1a jak również PI 1b. Zmiana WLWK w maju 2017r. spowodowała, że wskaźnik *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie badań i rozwoju* został usunięty z WLWK natomiast jeżeli chodzi o *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie innowacji lub badań i rozwoju (CI 27) [zł]* to usunięto możliwość jego stosowania dla PI 1b.

Biorąc powyższe pod uwagę należałoby rekomendować w szczególności maksymalne ograniczenie swobody wnioskodawców zarówno w wyborze wskaźników jak i (tam gdzie to możliwe) określaniu ich wartości docelowych) poprzez wprowadzenie następujących rozwiązań w systemie informatycznym obsługującym proces aplikowania o środki:

- Automatyczne „zaciąganie” do wniosku o dofinansowanie wskaźników obligatoryjnych dla danego schematu wsparcia,
- Automatyczne wyliczanie przez system wartości docelowych wskaźników, które są pochodną innych danych zawartych we wniosku o dofinansowanie (np. wskaźnik dotyczący inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne),
- Powiązanie systemu oceny projektów z systemem wskaźników – jeżeli beneficjent uzyskał punkty w kryterium, które przesądza o tym, że projekt będzie „pracował” na dany wskaźnik to ten wskaźnik powinien być automatycznie wykazywany w katalogu wskaźników przypisanych do projektu (np. projekt, który otrzymał 7 lub 9 pkt w kryterium „efekty realizacji projektu” w poddziałaniu 1.2.1 (typ A) będzie przyczyniał się do osiągnięcia wartości wskaźnika z załącznika 2 do SZOOP: „Liczba dokonanych zgłoszeń patentowych”.

Obok zmian w systemie informatycznym zalecać należy umieszczanie w dokumentacji konkursowej definicji wskaźników, a także listy wskaźników obligatoryjnych.

Drugim obok SL2014 kluczowym źródłem danych użytecznym z punktu widzenia zarówno prowadzenia analiz ex-post ale także projektowania interwencji publicznych (np. programów operacyjnych kolejnej perspektywy finansowej) są dane pozwalające na określenie efektów interwencji (lub obecnej sytuacji) w skali makro. To perspektywa makro, wyzwania rozwojowe zidentyfikowane w oparciu o dane dotyczące całego województwa stanowiła punkt wyjścia do opracowania obecnego RPO, jak również zapewne od analizy danych makro rozpoczną się prace nad kolejnym okresem programowania. Od RPOWP 2014-2020 również oczekuje się, że wywoła zmiany obserwowalne w skali makro o czym świadczy przypisanie w Programie do każdej osi priorytetowej wskaźników rezultatu. Istotnym jest więc zapewnienie dostępności do danych, które pozwolą zarówno na prowadzenie monitoringu efektów Programu na poziomie całego województwa jak również pozwolą na opracowanie diagnozy

niezbędnej do określenia kształtu RPOWP 2014-2020 na lata 2021-2027. Jakkolwiek większość danych jest ogólnie dostępna w statystyce publicznej (GUS), tak część danych jest dostępna tylko odpłatnie (np. dane z Izby Celnej pozwalające na scharakteryzowanie działalności importowej i eksportowej przedsiębiorstw z regionu czy część danych GUS, które w wersji bezpłatnej nie są dostępne w układzie wojewódzkim). Istotnym jest by Regionalne Obserwatorium Terytorialne dysponowało środkami finansowymi na zakup niezbędnych danych, co jest szczególnie istotne w kontekście prac nad kolejną perspektywą finansową.

VII. TABELA REKOMENDACJI

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Spodziewane efekty
Oś priorytetowa I								
1	Wartości docelowe kilku wskaźników programu są niewłaściwie oszacowane lub zdezaktualizowały się wskutek zmian w programie (zmian instrumentów wsparcia).	Korekta wartości docelowych wskaźników.	IZ RPOWP 2014-2020	<p>Nowe wartości docelowe wskaźników:</p> <p>Ramy Wykonania:</p> <p><i>Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI 1) – 700</i></p> <p>W PI 3c:</p> <p><i>Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy (CI 29) - 56,</i></p> <p>W PI 3a:</p> <p><i>CI 2 Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotację– 235</i></p> <p><i>Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe – 62</i></p> <p><i>Liczba wspieranych nowych przedsiębiorstw (CI 5) - 55</i></p> <p><i>Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu -4</i></p>	IV kw. 2019r	Programowa	Innowacyjność oraz badania i rozwój, Przedsiębiorczość	Dostosowanie wartości wskaźnika do obecnych zmian w programie. Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźnika
2	W przypadku wskaźnika rezultatu specyficznego dla programu <i>Nakłady brutto na środki trwałe w sektorze prywatnym</i> nie ma danych monitoringowych w systemie	Rezygnacja ze wskaźnika.	IZ RPOWP 2014-2020	Zmiana zapisów Programu oraz SZOOP RPOWP 2014-2020.	IV kw. 2019r	Programowa	Przedsiębiorczość	Brak danych monitoringowych uniemożliwia zastosowanie wskaźnika do monitorowania

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Spodziewane efekty
	<p>Strateg. W Metodologii szacowania wskaźników wartość docelową wskaźnika oszacowano dla danych dotyczących nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw. Wartości nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw są skorelowane choć nie tożsame z nakładami brutto na środki trwałe. Nakłady inwestycyjne są już monitorowane wskaźnikiem <i>Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w stosunku do PKB.</i></p>							wkładu programu w rozwój regionu. Wskaźnik powieła informacje innego monitorowanego wskaźnika
3	<p>W poddziałaniu 1.2.1 wartość niezakontraktowanych środków po rozstrzygnięciu trwającego naboru wyniesie około 67 mln zł.</p> <p>W poddziałaniu 1.2.2 wartość niezakontraktowanych środków wyniesie 3,1 mln zł.</p> <p>W poddziałaniu 1.4.1 wartość niezakontraktowanych środków wyniesie od 10 do 20 mln zł.</p>	<p>Realokacja od 30 do 40 mln zł z działania 1.2 na działanie 1.3 lub 1.5.</p> <p>Realokacja niewykorzystanej alokacji z poddziałania 1.4.1. na działanie 1.3 lub 1.5.</p>	IZ RPOWP 2014-2020	Zmiana zapisów Programu oraz SZOOP RPOWP 2014-2020.	IV kw. 2019r	Programowa	Innowacyjność oraz badania i rozwój	Uniknięcie ryzyka niezakontraktowania części środków

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Spodziewane efekty
	Istnieje duży potencjał absorpcyjny w działaniu 1.3. i 1.5							
4	Firmy z sektora usług miały bardzo ograniczony dostęp do instrumentu dotacyjnego.	Należy włączyć firmy z sektora usług do katalogu beneficjentów w działaniu 1.3 (dotacje, typ projekty 1)).	IZ RPOWP 2014-2020	Zmiana zapisów Programu oraz SZOOP RPOWP 2014-2020.	IV kw. 2019r	Programowa	Innowacyjność oraz badania i rozwój, Przedsiębiorczość	Wyrównanie szans firm produkcyjnych i usługowych w dostępie do dotacji inwestycyjnych.
Oś priorytetowa II								
1	Istnieje ryzyko nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźników przypisanych do typu projektu Działania z zakresu aktywizacji zawodowej rodziców (lub innych opiekunów prawnych i faktycznych) osób z niepełnosprawnościami oraz finansowanie opieki nad osobami z niepełnosprawnościami.	Zaktualizowanie wartości wskaźników.	IZ RPOWP 2014-2020	Określenie wartości docelowych obu wskaźników jako „maksymalnie w wysokości osiągniętej w ramach planowanego naboru”.	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Rynek pracy	Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia wskaźnika.
2	Istnieje prawdopodobieństwo nieosiągnięcia wskaźnika <i>Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie, po opuszczeniu programu, przy</i>	Zaktualizowanie wartości wskaźnika.	IZ RPOWP 2014-2020	Obniżenie wartości docelowej wskaźnika <i>Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie, po opuszczeniu programu do 40% i podwyższenie wartości docelowej</i>	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Rynek pracy	Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia wskaźnika.

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Spodziewane efekty
	jednoczesnym znaczącym przekroczeniu wartości wskaźnika <i>Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu.</i>			wskaźnika <i>Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu</i> do 50%.				
3	Działanie 2.1 i 2.5 wykazuje większy potencjał absorpcyjny niż wynika to z alokacji głównej.	Podjęcie decyzji odnośnie do przeznaczenia rezerwy wykonania.	IZ RPOWP 2014-2020	Przeznaczenie kwot wynikających z rezerwy wykonania w osi II na działanie 2.1 w wysokości 98,85% i na działanie 2.5 w wysokości 1,15%.	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Rynek pracy	Zwiększenie skuteczności interwencji.
Oś priorytetowa III								
1	Istnieje ryzyko nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźnika <i>Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy.</i>	Zaktualizowanie wartości wskaźnika.	IZ RPOWP 2014-2020	Ustalenie wartości docelowej wskaźnika na poziomie 10 000.	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Edukacja	Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia wskaźnika.
2	Działanie 3.1 i 3.2 wykazuje większy potencjał absorpcyjny niż wynika to z alokacji głównej.	Podjęcie decyzji odnośnie do przeznaczenia rezerwy wykonania.	IZ RPOWP 2014-2020	Przeznaczenie kwot wynikających z rezerwy wykonania w osi III, przypadającej na PI10iii na działanie 3.1 (poddziałanie 3.1.2) w wysokości 37% i na działanie 3.2 (poddziałanie 3.2.2) w wysokości 63%.	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Edukacja	Zwiększenie skuteczności interwencji.
Oś priorytetowa IV								
1	Wskaźnik <i>Całkowitej długości nowych dróg (CI)</i> zostanie znacząco przekroczony, wskaźniki <i>Całkowita długość przebudowanych lub</i>	Zaktualizowanie wartości wskaźników	IZ RPOWP 2014-2020	Urealnienie wartości docelowych wskaźników: <i>Całkowitej długości nowych dróg (CI)</i> do poziomu 16,5km, <i>Całkowita długość przebudowanych lub</i>	III kw. 2019	Operacyjna	Transport	Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia / przekroczenia wartości wskaźników

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Spodziewane efekty
	<i>zmodernizowanych dróg (CI) i Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych [CI] nie zostaną osiągnięte, a wskaźniki Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych i Liczba wspartych osobowych przystanków kolejowych nie zostaną osiągnięte.</i>			<i>zmodernizowanych dróg (CI) do poziomu 88,31 km Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych [CI] do poziomu 48,01 km oraz wycofanie wskaźników Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych i Liczba wspartych osobowych przystanków kolejowych</i>				
Oś priorytetowa V								
1	Cel końcowy ram wykonania dla wskaźnika <i>Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków</i> nie zostanie osiągnięty, ponieważ przy jego wyznaczaniu uwzględniono 460 budynków jednorodzinnych, które ostatecznie nie zostały objęte wsparciem w Działaniu 5.3.	Korekta wartości celu końcowego wskaźnika ram wykonania <i>Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków</i> do poziomu 170 szt., zgodnie z wyliczeniem: 584 (obecna wartość celu końcowego) – 460 (budynki jednorodzinne) + 46 (budynki publiczne) = 170 szt.	IZ RPOWP 2014-2020	Wprowadzenie zmian w Programie Operacyjnym	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Energetyka	Dostosowanie metody wyliczenia wskaźnika ram wykonania do rzeczywistego zakresu interwencji. Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźnika ram wykonania.
2	Wartość docelowa wskaźnika programu dla PI 4c <i>Liczba zmodernizowanych</i>	Korekta wartości docelowej wskaźnika <i>Liczba</i>	IZ RPOWP 2014-2020	Wprowadzenie zmian w Programie Operacyjnym	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Energetyka	Dostosowanie metody wyliczenia wskaźnika ram

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Spodziewane efekty
	<i>energetycznie budynków</i> nie zostanie osiągnięta, ponieważ przy jej wyznaczaniu uwzględniono 460 budynków jednorodzinnych, które ostatecznie nie zostały objęte wsparciem w działaniu 5.3.	<i>zmodernizowanych energetycznie budynków</i> w PI 4c do poziomu 156 szt., zgodnie z wyliczeniem: 570 (obecna wartość docelowa) – 460 (budynki jednorodzinne) + 46 (budynki publiczne) = 156 szt.						wykonania do rzeczywistego zakresu interwencji. Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźnika Programu.
3	Suma wyznaczonych w Załączniku nr 2 do SZOOP wartości docelowych wskaźnika <i>Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków</i> dla poddziałań 5.3.1 i 5.3.2 wynosi 110 szt. i nie jest spójna z wartością docelową wyznaczoną w programie dla PI 4c.	Zmiana wartości docelowej wskaźnika <i>Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków</i> w Załączniku nr 2 do SZOOP dla poddziałania 5.3.1 do poziomu 142 szt., zgodnie z wyliczeniem: 96 (obecna wartość docelowa) + 46 = 142 szt.	IZ RPOWP 2014-2020	Wprowadzenie zmian w Załączniku nr 2 do SZOOP.	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Energetyka	Uspójnienie zapisów SZOOP z zapisami Programu.
4	Wartość docelowa wskaźnika programu dla PI 4a <i>Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI 34)</i> nie zostanie osiągnięta ze względu to to, że przyjęte	Zmniejszenie wartości docelowej wskaźnika <i>Szacowany roczny spadek emisji gazów</i>	IZ RPOWP 2014-2020	Wprowadzenie zmian w Programie Operacyjnym	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Energetyka	Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźnika Programu. Dostosowanie

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Spodziewane efekty
	na etapie programowania założenia odnośnie typów technologii objętych wsparciem okazały się nieadekwatne do realiów wdrożeniowych, na co wpływ miały m.in. zewnętrzne uwarunkowania prawne.	<i>cieplarnianych (CI 34) w PI 4a do poziomu 60 000 t CO₂ eq/rok.</i>						wartości wskaźnika do obecnych uwarunkowań (m.in. prawnych).
5	Wartość docelowa wskaźnika <i>Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI 34) w PI 4e</i> zostanie znacznie przekroczona ze względu to to, że przy jej wyznaczeniu uwzględniono wyłącznie przedsięwzięcia obejmujące wymianę taboru komunikacji miejskiej, tymczasem także innego typu projekty (w tym modernizacja oświetlenia ulicznego oraz indywidualnych źródeł ciepła) przyczyniają się do realizacji wskaźnika.	Zwiększenie wartości docelowej wskaźnika <i>Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI 34) w PI 4e do poziomu 30 000 t CO₂ eq/rok.</i>	IZ RPOWP 2014-2020	Wprowadzenie zmian w Programie Operacyjnym	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Energetyka	Uniknięcie znacznego przekroczenia wartości docelowej wskaźnika Programu.
6	Wartość wskaźnika <i>Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto</i> została oszacowana w oparciu o dane GUS wg formuły: „Produkcja energii elektrycznej z odnawialnych nośników energii/Zużycie	Zmiana nazwy wskaźnika <i>Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto na Udział energii elektrycznej ze źródeł</i>	IZ RPOWP 2014-2020	Wprowadzenie zmian w Programie Operacyjnym	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Energetyka	Uspójnienie nazwy wskaźnika z miernikiem, który reprezentuje.

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Spodziewane efekty
	energii elektrycznej wg sektorów ekonomicznych ogółem”, nie uwzględnia natomiast końcowego zużycia energii brutto w ciepłownictwie i chłodnictwie oraz transporcie.	<i>odnawialnych w końcowym zużyciu energii elektrycznej brutto.</i>						
7	W działaniu 5.1 zidentyfikowano problemy ze spójnością monitorowania wskaźnika <i>Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (CI 30)</i> .	Wzmocnienie mechanizmów zapewniających kompletność i poprawność informacji wskaźnikowej w projektach, np. poprzez zawarcie listy wskaźników obligatoryjnych dla danego typu projektu w regulaminach naborów, zawarcie w generatorze wniosków formuły uniemożliwiającej pominięcie danego wskaźnika obligatoryjnego oraz wprowadzenie kontroli kompletności katalogów wskaźników i	IZ RPOWP 2014-2020	Weryfikacja i ewentualna modyfikacja zapisów instrukcji wykonawczych (o ile takie działania nie zostały jeszcze podjęte). Przekazanie kierownikom i pracownikom odpowiednich komórek komunikatu nt. istotności weryfikacji wskaźników przed podpisaniem umowy o dofinansowanie. Przeprowadzenie wewnętrznych szkoleń dla pracowników IZ.	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Energetyka	Wzmocnienie spójności sposobu monitorowania wskaźników.

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Spodziewane efekty
		poprawności wartości wskaźników jako obowiązkowego elementu oceny merytorycznej II stopnia.						
Oś priorytetowa VI								
1	<p>Kontraktacja w VI osi priorytetowej jest bardzo niska (około 30%). Dla działania 6.3 wprowadzono zmiany kryteriów, które spowodowały bardzo duże zainteresowanie konkursem. Planowane na 2019 rok nabory dla działania 6.1 oraz 6.2 nie spożytkują budżetów naborów, a tym samym alokacji na działanie.</p>	<p>Należy wprowadzić zmiany w kryteriach dostępowych dla działania 6.2 – należy dopuścić możliwość finansowania inwestycji z aglomeracji powyżej 10 tys. RLM.</p> <p>Dla działania 6.1 należy zastosować indywidualne podejście, zmienić tryb pozakonkursowy oraz zacieśnić współpracę z odpowiednim Departamentem UMWP oraz potencjalnymi Beneficjentami,</p>	IZ RPOWP 2014-2020	Wprowadzenie zmian w Programie Operacyjnym	III kw. 2019r.	Programowa operacyjna	Środowisko	Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźnika programu

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Spodziewane efekty
2	Zidentyfikowano prawdopodobieństwo niepełnego osiągnięcia wartości wskaźnika z ram wykonania <i>Długość wybudowanej, rozbudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej oraz Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych.</i>	Zaktualizowanie wartości docelowych wskaźników zgodnie z wartościami, które realnie są możliwe do osiągnięcia.	IZ RPOWP 2014-2020	Wprowadzenie zmian w Programie	III kw. 2019r.	Programowa operacyjna	Środowisko	Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźnika programu.
3	[PI 6a] Zidentyfikowano prawdopodobieństwo niepełnego osiągnięcia wartości wskaźnika Programu <i>Masa wycofanych z użytkowania i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest; Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów (CI 17); Liczba rozbudowanych / zmodernizowanych zakładów zagospodarowania odpadów.</i>	Zaktualizowanie wartości docelowych wskaźników zgodnie z wartościami, które realnie są możliwe do osiągnięcia.	IZ RPOWP 2014-2020	Wprowadzenie zmian w Programie Operacyjnym	III kw. 2019r.	Programowa operacyjna	Środowisko	Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźnika programu.
4	[PI 6b] Zidentyfikowano prawdopodobieństwo niepełnego osiągnięcia wartości wskaźnika Programu <i>Długość wybudowanej, rozbudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej;</i>	Zaktualizowanie wartości docelowych wskaźników zgodnie z wartościami, które realnie są możliwe do osiągnięcia.	IZ RPOWP 2014-2020	Wprowadzenie zmian w Programie Operacyjnym	III kw. 2019r.	Programowa operacyjna	Środowisko	Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźnika programu.

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Spodziewane efekty
	<i>Długość wybudowanej, rozbudowanej lub zmodernizowanej sieci wodociągowej; Liczba nowych przydomowych oczyszczalni ścieków.</i>							
5	[PI 6d] Zidentyfikowano prawdopodobieństwo niepełnego osiągnięcia wartości wskaźnika Programu <i>Liczba ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej objętych wsparciem; Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z edukacją ekologiczną [szt.] – usunąć wskaźnik; Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony (CI 23) [ha] – usunąć wskaźnik; Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych.</i>	Zaktualizowanie wartości docelowych wskaźników zgodnie z wartościami, które realnie są możliwe do osiągnięcia.	IZ RPOWP 2014-2020	Wprowadzenie zmian w Programie Operacyjnym	II kw. 2019r.	Programowa operacyjna	Środowisko	Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźnika programu.
Oś priorytetowa VII								
1	Istnieje ryzyko nieosiągnięcia wartości wskaźnika ram wykonania <i>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym</i>	Zaktualizowanie wartości wskaźnika	IZ RPOWP 2014-2020	Określenie wartości docelowej wskaźnika w wysokości 10 500; alternatywą jest zmiana definicji wskaźnika i ujmowanie w jego wartości również osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Integracja społeczna	Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia wskaźnika.

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Spodziewane efekty
	<i>objętych wsparciem w programie.</i>			społecznym obejmowanych wsparciem w ramach PI9iv (działanie 7.2).				
2	Istnieje ryzyko nieosiągnięcia wartości wskaźnika w ramach PI9i <i>liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie.</i>	Zaktualizowanie wartości wskaźnika	IZ RPOWP 2014-2020	Określenie wartości docelowej wskaźnika na realnym poziomie 8 000 osób.	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Integracja społeczna	Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia wskaźnika.
3	Istnieje ryzyko nieosiągnięcia wartości wskaźnika 9iv <i>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie (produkt) oraz Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu (rezultat).</i>	Zaktualizowanie wartości wskaźnika	IZ RPOWP 2014-2020	Określenie wartości docelowej wskaźników maksymalnie w wysokości osiągniętej w ramach planowanego naboru.	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Integracja społeczna	Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia wskaźnika.
4	Istnieje ryzyko nieosiągnięcia wartości wskaźnika PI9v <i>liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie.</i>	Zaktualizowanie wartości wskaźnika	IZ RPOWP 2014-2020	Określenie wartości docelowej wskaźnika na realnym poziomie 2 500.	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Integracja społeczna	Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia wskaźnika.
5	Napotkano na problemy z wdrażaniem typu projektu: Wdrażanie programów polityki zdrowotnej w zakresie wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji	Zmiana trybu wyboru projektów	IZ RPOWP 2014-2020	Proponujemy rozważenie zmiany trybu wyboru projektów na pozakonkursowy i wdrażanie jednego projektu na obszar całego województwa (z wyłączeniem powiatów objętych już projektami), ew. dwóch osobnych projektów na	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Integracja społeczna	Zwiększenie skuteczności interwencji.

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Spodziewane efekty
	dzieci obejmujących tworzenie i działalność wyspecjalizowanych zespołów wczesnej interwencji świadczących usługi edukacyjne, rehabilitacyjne, wspierające skierowane do rodzin z dziećmi zagrożonymi niepełnosprawnością i z niepełnosprawnościami (działanie 7.2.1, PI9iv).			<p>dwa wyodrębnione w programie poziomy (zgodnie z założeniami programu).</p> <p>W przypadku podjęcia decyzji o kontynuacji naboru w trybie konkursowym proponujemy rozważenie następujących zmian w założeniach konkursu (wskazujemy na te aspekty, które mogą stanowić istotne czynniki zniechęcające do aplikowania):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rezygnacja z premiowania partnerstwa z NGO reprezentującym interesy pacjentów, komplementarności, 2-letniego doświadczenia w zapobieganiu problemowi zdrowotnemu, którego dotyczy program ▪ Uproszczenie zasad zliczania uczestników do wskaźników (rezygnacja ze zliczania osób korzystających ze wsparcia krótkotrwałego) ▪ Rezygnacja z warunku trwałości miejsc świadczenia usług ▪ Rezygnacja z wymagania wkładu własnego. 				
6	Działanie 7.3 wykazuje większy potencjał absorpcyjny niż wynika to z alokacji głównej.	Podjęcie decyzji odnośnie do przeznaczenia rezerwy wykonania	IZ RPOWP 2014-2020	Przeznaczenie części rezerwy wykonania przypadającej na oś VII (proporcjonalnie do wartości działania 7.1) na działania wdrażane w ramach priorytetu inwestycyjnego 9v (działanie 7.3).	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Integracja społeczna	Zwiększenie skuteczności interwencji.
Oś priorytetowa VIII								
1	Cel pośredni ram wykonania dla wskaźnika	Korekta wartości celu pośredniego	IZ RPOWP 2014-2020	Wprowadzenie zmian w Programie Operacyjnym	II kw. 2019	Programowa operacyjna	Usługi publiczne	Dostosowanie metody wyliczenia

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Spodziewane efekty
	„Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej” (PI 10a) nie zostanie osiągnięty mimo zasilenia danymi z działania 8.6.	wskaźnika ram wykonania „Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej” (PI 10a) poprzez zmianę momentu naliczania wskaźnika w systemie, np. po osiągnięciu określonego kamienia milowego realizacji projektu. Wymaga konsultacji z KE.						wskaźnika ram wykonania do rzeczywistego zakresu interwencji. Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia wartości pośredniej wskaźnika ram wykonania.
2	Cel końcowy wskaźnika ram wykonania „Liczba urzędów, które wdrożyły katalog rekomendacji dotyczących awansu cyfrowego” (PI 2c) nie zostanie wykonany.	Korekta wartości docelowej wskaźnika „Liczba urzędów, które wdrożyły katalog rekomendacji dotyczących awansu cyfrowego” (PI 2c) z poziomu 88 szt. do poziomu 15 szt. lub maksymalnie 23 szt., w zależności od	IZ RPOWP 2014-2020	Wprowadzenie zmian w Programie Operacyjnym	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Usługi publiczne	Dostosowanie metody wyliczenia wskaźnika ram wykonania do rzeczywistego zakresu interwencji. Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźnika programu.

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Spodziewane efekty
		wyników trzech naborów realizowanych w 2019r.						
3	<p>Wartości docelowe wskaźników produktu RPO- PI 2c:</p> <p><i>Liczba osób objętych szkoleniami doradztwem w zakresie kompetencji cyfrowych, Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3, Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 4, nie zostaną wykonane,</i></p>	<p>Korekta wartości pozostałych wskaźników produktu RPO- PI 2c: „Liczba osób objętych szkoleniami doradztwem w zakresie kompetencji cyfrowych”, „Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3”, „Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 4”</p> <p>W sposób proporcjonalny do korekty wskaźnika ram wykonania „Liczba urzędów, które wdrożyły katalog rekomendacji</p>	IZ RPOWP 2014-2020	Wprowadzenie zmian w Załączniku nr 2 do SZOOP	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Usługi publiczne	<p>Dostosowanie metody wyliczenia wskaźników do rzeczywistego zakresu interwencji. Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźników programu.</p>

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Spodziewane efekty
		dotyczących awansu cyfrowego” oraz faktycznego stanu kontraktacji projektów po 3 naborach 2019r.						
4	Wartość docelowa wskaźnika programu dla PI 10a „Liczba wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej” nie zostanie osiągnięta.	Trzy warianty postępowania (można zastosować łącznie): Korekta wartości wskaźnika PI 10a „Liczba wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej” z 40 szt. do 18 szt. 2. Uwzględnienie efektów działania 8.6 (analogicznie jak w przypadku wskaźnika ram wykonania „Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej”), 3. Zmiana warunków realizacji ostatnich przewidywanych	IZ RPOWP 2014-2020	Wprowadzenie zmian w Programie Operacyjnym	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Usługi publiczne	Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźnika programu.

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Spodziewane efekty
		konkursów na doposażenie placówek z ustanowieniem limitu dofinansowania.						
5	Wartość docelowa wskaźnika PI 9a „Liczba wybudowanych/przebudowanych obiektów w których wykonywane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej”(szt.) nie zostanie osiągnięta.	Dwa warianty postępowania (Nie można zastosować łącznie.): 1. Wartość wskaźnika PI 9a „Liczba wybudowanych/przebudowanych obiektów w których wykonywane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej”(szt.) powinna zostać skorygowana z 10 szt. do wartości, jaką ewentualnie uda się osiągnąć w ramach dalszych prób kontraktacji środków w tym działaniu	IZ RPOWP 2014-2020	Wprowadzenie zmian w Programie Operacyjnym	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Usługi publiczne	Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźnika programu.

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Spodziewane efekty
		podejmowanych w 2019r. realokacja środków z tego poddziałania na inne działanie realizowane w ramach Strategii ZIT i usunięcie tego wskaźnika z listy.						
6	<p>Wartości wskaźnika PI 9b „Ludność mieszkająca na obszarach objętych zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów miejskich (CO37, CI)”</p> <p>Deklarowane przez beneficjentów działania 8.5 wydają się zbyt niskie i mogą zagrozić realizacji wartości docelowej wskaźnika.</p>	<p>Należy zweryfikować, czy wartości wskaźnika PI 9b „Ludność mieszkająca na obszarach objętych zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów miejskich (CO37, CI)” wykazywane przez beneficjentów są zgodne z definicją wskaźnika, przyjętą w metodologii, lub ewentualnie czy wszystkie dane z projektów są poprawie wprowadzone do systemu.</p>	IZ RPOWP 2014-2020	Wprowadzenie zmian w Programie Operacyjnym	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Usługi publiczne	<p>Weryfikacja podanych wartości wskaźników.</p> <p>Dostosowanie metody wyliczenia wskaźników do rzeczywistego zakresu interwencji.</p>
7	Wartości wskaźnika PI 9b „Ludność mieszkająca na obszarach objętych	Wzmocnienie mechanizmów zapewniających	IZ RPOWP 2014-2020	Weryfikacja i ewentualna modyfikacja zapisów instrukcji	IV kw. 2019	Programowa operacyjna	Usługi publiczne	Wzmocnienie spójności sposobu

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Spodziewane efekty
	<p>zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów miejskich (CO37, CI)”</p> <p>Deklarowane przez beneficjentów działania 8.5 wydają się zbyt niskie i mogą zagrozić realizacji wartości docelowej wskaźnika.</p>	<p>kompletność i poprawność informacji wskaźnikowej w projektach, np. poprzez zawarcie listy wskaźników obligatoryjnych dla danego typu projektu w regulaminach naborów, zawarcie w generatorze wniosków formuły uniemożliwiającej pominięcie danego wskaźnika obligatoryjnego oraz wprowadzenie kontroli kompletności katalogów wskaźników i poprawności wartości wskaźników jako obowiązkowego elementu oceny merytorycznej II stopnia.</p>		<p>wykonawczych (o ile takie działania nie zostały jeszcze podjęte). Przekazanie kierownikom i pracownikom odpowiednich komórek komunikatu nt. istotności weryfikacji wskaźników przed podpisaniem umowy o dofinansowanie. Przeprowadzenie wewnętrznych szkoleń dla pracowników IZ.</p>				<p>monitorowania wskaźników.</p>
8	<p>Realizacja działania 8.1 okazała się znacznie mniej efektywna niż zakładano.</p>	<p>Rekomenduje się przeprowadzenie zewnętrznej</p>	<p>IZ RPOWP 2014-2020</p>	<p>Ewaluacja mid-term</p>	<p>I kw. 2020</p>	<p>Programowa operacyjna</p>	<p>Usługi publiczne</p>	<p>Analiza typu „lesson learned”, wzmocnienie funkcji</p>

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Spodziewane efekty
	<p>Wystąpiły problemy w aplikowaniu o środki zarówno w trybie konkursowym jak i pozakonkursowym. Początkowo identyfikowano potencjał do realizacji projektów, który nie został zrealizowany. Wskaźniki ram wykonania oraz RPO-PI 2c zostały przeszacowane.</p>	<p>analizy/ewaluacji ustalającej przyczyny generalnego niepowodzenia realizacji działania 8.1 w tym rewizję kryteriów naboru, sposobu przeprowadzenia oceny formalnej i merytorycznej oraz faktyczny potencjał wnioskodawców z województwa podlaskiego do realizacji projektów w zakresie cyfryzacji usług publicznych. Wnioski z takiego badania powinny być przydatne w programowaniu kolejnej perspektywy finansowej.</p>						refleksyjnej systemu wdrażania RPOWP 2014-2020. Wnioski sformułowane na użytek kolejnej perspektywy finansowej.
Oś priorytetowa IX								
1	<p>Nie zostanie osiągnięty wskaźnik <i>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie.</i></p>	<p>Zmniejszenie wartości wskaźnika.</p>	<p>IZ RPOWP 2014-2020</p>	<p>Ustalenie wartości wskaźnika na poziomie 2000 osób.</p>	<p>III kw. 2019r.</p>	<p>Programowa</p>	<p>Rozwój regionalny i lokalny, włączenie społeczne.</p>	<p>Uniknięcie ryzyka nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźnika.</p>

Nr	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Spodziewane efekty
2	Nie zostanie zakontraktowana kwota rezerwy wykonania w ramach osi.	Przesunięcie z osi kwoty rezerwy wykonania na inne osie współfinansowane z EFS.	IZ RPOWP 2014-2020	Wprowadzenie zmian w indykatywnym planie finansowym.	III kw. 2019r.	Programowa	Rozwój regionalny i lokalny.	Uniknięcie ryzyka niezakontraktowania alokacji.
3	Realizacja naborów jedynie w 2019r. rodzi ryzyko niezakontraktowania znacznej części alokacji.	Realizacja naborów po 2019r.	IZ RPOWP 2014-2020, LGD	Realizacja naborów po 2019r., prowadzenie działań usprawniających proces oceny oraz zachęcających wnioskodawców do aplikowania.	Od I kw. 2020r.	Operacyjna	Rozwój regionalny i lokalny.	Uniknięcie ryzyka niezakontraktowania alokacji.

Spis rysunków

Rysunek 1. Logika interwencji pierwszej osi priorytetowej RPOWP 2014-2020.....	33
Rysunek 2. Logika interwencji drugiej osi priorytetowej RPOWP 2014-2020.....	60
Rysunek 3. Logika interwencji trzeciej osi priorytetowej RPOWP 2014-2020	78
Rysunek 4. Logika interwencji czwartej osi priorytetowej RPOWP 2014-2020	91
Rysunek 5. Logika interwencji piątej osi priorytetowej RPOWP 2014-2020.....	100
Rysunek 6. Logika interwencji szóstej osi priorytetowej RPOWP 2014-2020	123
Rysunek 7. Logika interwencji siódmej osi priorytetowej RPOWP 2014-2020	140
Rysunek 8. Logika interwencji ósmej osi priorytetowej RPOWP 2014-2020	155
Rysunek 9. Logika interwencji dziewiątej osi priorytetowej RPOWP 2014-2020	180

Spis wykresów

Wykres 1. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów dla województwa podlaskiego	134
Wykres 2. Udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków dla województwa podlaskiego [%] .	134
Wykres 3. Udział powierzchni obszarów chronionych w powierzchni ogółem dla województwa podlaskiego [%]	135

Spis tabel

Tabela 1. Wykaz skrótów.....	6
Tabela 2. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania <i>Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie</i>	34
Tabela 3. Poziom osiągnięcia wskaźnika z ram wykonania na poziomie poszczególnych działań pierwszej osi priorytetowej.....	35
Tabela 4. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania <i>Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych</i>	36
Tabela 5. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 1a	37
Tabela 6. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 1b.....	39
Tabela 7. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 3c.	42
Tabela 8. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 3a.	44
Tabela 9. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 8b.....	47
Tabela 10. Stopień osiągnięcia celu końcowego specyficznych wskaźników rezultatu przypisanych do pierwszej osi priorytetowej.....	48
Tabela 11. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania <i>Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie</i> ..	61
Tabela 12. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania <i>Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3</i>	62
Tabela 13. Szacowany poziom osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania <i>Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych</i>	62
Tabela 14. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 8i.....	63
Tabela 15. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 8iii.....	65
Tabela 16. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 8iv.....	66

Tabela 17. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 8v.....	67
Tabela 18. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 8vi.....	68
Tabela 19. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 8i.....	69
Tabela 20. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 8iii.....	70
Tabela 21. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 8iv.....	70
Tabela 22. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 8v.....	71
Tabela 23. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 8vi.....	72
Tabela 24. Szacowany poziom osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania <i>Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji i nabywania kwalifikacji w programie</i>	79
Tabela 25. Szacowany poziom osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania <i>“Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie”</i>	80
Tabela 26. Szacowany poziom osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania <i>“Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych”</i>	80
Tabela 27. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 10i.....	81
Tabela 28. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 10iii oraz (częściowo) 10iv.....	83
Tabela 29. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 10iv.....	84
Tabela 30. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 10i.....	86
Tabela 31. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 10iii i (częściowo) PI10iv.....	87
Tabela 32. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 10iv.....	88
Tabela 33. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźników z ram wykonania <i>Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg</i>	92
Tabela 34. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźników z ram wykonania <i>Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych</i>	93
Tabela 35. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wspólnych i specyficznych produktu dla PI 7b.....	94
Tabela 37. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wspólnych i specyficznych produktu dla PI 7d.....	95
Tabela 38. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wspólnych i specyficznych produktu dla PI 7d w odniesieniu do działania.....	96
Tabela 39. Zestawienia wartości wskaźników rezultatu dla PI 7d i PI 7b.....	96
Tabela 40. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania <i>Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych</i>	101
Tabela 41. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania <i>Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków</i>	102
Tabela 42. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania <i>Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE</i>	104

Tabela 43. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 4a.....	106
Tabela 44. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych dodatkowych wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego przypisanych do działania 5.1 w Załączniku nr 2 do SZOOP	108
Tabela 45. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 4b	108
Tabela 46. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 4c.....	110
Tabela 47. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego przypisanych do poddziałań 5.3.1 i 5.3.2 zgodnie z Załącznikiem nr 2 do SZOOP ...	111
Tabela 48. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 4e.....	112
Tabela 49. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego przypisanych do poddziałań 5.4.1 i 5.4.2 zgodnie z Załącznikiem nr 2 do SZOOP ...	113
Tabela 50. Stopień osiągnięcia wartości docelowych specyficznych wskaźników rezultatu przypisanych do piątej osi priorytetowej	114
Tabela 51. Relacja średniego nakładu środków UE na jednostkę redukcji CO ₂ w poszczególnych działaniach wdrażanych w V. osi priorytetowej	117
Tabela 52. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania <i>Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych</i>	124
Tabela 53. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania <i>Długość wybudowanej, rozbudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej</i>	125
Tabela 54. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania <i>Liczba wspartych form ochrony przyrody</i>	127
Tabela 55. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania <i>Liczba rozbudowanych/zmodernizowanych zakładów zagospodarowania odpadów</i>	128
Tabela 56. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 6a.....	129
Tabela 57. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych dodatkowych wskaźników przypisanych do działania 6.1 w Załączniku nr 2 do SZOOP.....	130
Tabela 58. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 6b	131
Tabela 59. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 6d	132
Tabela 60. Stopień osiągnięcia wartości docelowych specyficznych wskaźników rezultatu przypisanych do szóstej osi priorytetowej	133
Tabela 61. Szacowany poziom osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania <i>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie</i>	141
Tabela 62. Szacowany poziom osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania <i>Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych</i>	142
Tabela 63. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 9i.....	143
Tabela 64. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 9iv	144
Tabela 65. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 9v.....	145
Tabela 66. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 9i.....	146

Tabela 67. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 9iv	147
Tabela 68. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 9v.....	148
Tabela 69. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania <i>Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych</i>	156
Tabela 70 Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania <i>Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej</i>	158
Tabela 71. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania <i>Liczba urzędów, które wdrożyły katalog rekomendacji dotyczących awansu cyfrowego</i>	159
Tabela 72. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania „Liczba wspartych podmiotów leczniczych”	161
Tabela 73. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 2c.....	162
Tabela 74. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych dodatkowych wskaźnika z Załącznika nr 2 do SZOOP	163
Tabela 75. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 10a.....	163
Tabela 76. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 9a.....	164
Tabela 77. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 6c.....	166
Tabela 78. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 6c.....	167
Tabela 79. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych dodatkowych wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego przypisanych do działania 8.5 w Załączniku nr 2 do SZOOP	169
Tabela 80. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 9d	170
Tabela 81. Szacowany stopień osiągnięcia wartości docelowych wskaźników przypisanych do priorytetu inwestycyjnego 9d	170
Tabela 82. Cele końcowe realizacji Lokalnych Strategii Rozwoju i stan ich realizacji na 31.12.2018r.	172
Tabela 83. Stopień osiągnięcia wartości docelowych specyficznych wskaźników rezultatu przypisanych do ósmej osi priorytetowej	173
Tabela 84. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania <i>Udział projektów w pełni lub częściowo realizowanych przez partnerów społecznych lub organizacje pozarządowe w ramach realizacji LSR</i>	181
Tabela 85. Szacowany stopień osiągnięcia celu pośredniego i końcowego wskaźnika z ram wykonania <i>Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych</i>	182
Tabela 86. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników produktu przypisanych do PI 9vi	184
Tabela 87. Szacowany stopień osiągnięcia celu końcowego wskaźników rezultatu przypisanych do PI 9vi	186
Tabela 88. Szacowany wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniego przypisanych do PI 9vi, posiadających adnotację dotyczącą oszacowania wartości docelowych w późniejszym terminie.....	187
Tabela 89. Szacowany poziom kontraktacji w poszczególnych działaniach pierwszej osi priorytetowej (dane w zł)	189
Tabela 90. Szacowany poziom kontraktacji w poszczególnych działaniach drugiej osi priorytetowej (dane w zł)	190

Tabela 91. Szacowany poziom kontraktacji w poszczególnych działaniach trzeciej osi priorytetowej (dane w zł)	191
Tabela 92. Szacowany poziom kontraktacji w poszczególnych działaniach czwartej osi priorytetowej (dane w zł)	191
Tabela 93. Szacowany poziom kontraktacji w poszczególnych działaniach piątej osi priorytetowej (dane w zł)	192
Tabela 94. Szacowany poziom kontraktacji w poszczególnych działaniach szóstej osi priorytetowej (dane w zł)	192
Tabela 95. Szacowany poziom kontraktacji w poszczególnych działaniach siódmej osi priorytetowej (dane w zł)	193
Tabela 96. Szacowany poziom kontraktacji w poszczególnych działaniach ósmej osi priorytetowej (dane w zł)	193
Tabela 97. Szacowany poziom kontraktacji w poszczególnych działaniach dziewiątej osi priorytetowej (dane w zł)	194
Tabela 98. Potencjał absorpcyjny poszczególnych działań RPOWP 2014-2020 (dane w zł)	194
Tabela 99. Proponowane realokacje środków (dane w zł).....	196
Tabela 100. Zależność między celami osi priorytetowych RPOWP 2014-2020 a celami określonymi w Umowie Partnerstwa.....	200
Tabela 101. Zależność między celami osi priorytetowych RPOWP 2014-2020 a celami określonymi w SOR	204

Aneks – Bibliografia

1. Aktualizacja oceny ex ante instrumentów finansowych w ramach RPOWP 2014-2020 wraz ze świadczeniem usług doradczych, LB&E, Stowarzyszenie STOS, Białystok 2018r.,
2. Działalność badawcza i rozwojowa w Polsce w 2016r., GUS, Warszawa 2018r.
3. Ewaluacja regionalnej pomocy inwestycyjnej w zakresie celu tematycznego 3 w obszarze wzmacniania konkurencyjności mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020, MliR, Evalu, Stowarzyszenie STOS, Warszawa 2018r.
4. Guidance document on monitoring and evaluation. Concepts and recommendations. European Commission, 2014r.
5. G. Westthorp, Realist impact evaluation. An introduction, Methods Lab, 2014r.
6. H. Chen, Theory-driven evaluations, Newbury Park CA, 1994r.
7. H. Chen & P Rossi, Evaluating with sense: The theory-driven approach. Evaluation Review, 1983r.
8. H. Chen za: K Olejniczak, Praktyka ewaluacji efektów programów rozwoju regionalnego - studium porównawcze, Warszawa, 2009r.
9. Informacje na temat ustanowienia ram wykonania. Załącznik do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020,
10. Innowacyjność polskich przedsiębiorstw. Działalność badawczo-rozwojowa i współpraca nauki z biznesem, Polska Rada Biznesu, Delab, Warszawa 2017r.
11. J. Górniak, w: S Mazur, Ewaluacja funduszy strukturalnych - perspektywa regionalna, Kraków 2007r.
12. Jednostki samorządu terytorialnego wobec wyzwań pomocy społecznej w województwie podkarpackim – raport z badania, EGO S.C, Warszawa 2017r.
13. K. Olejniczak, Praktyka ewaluacji efektów programów rozwoju regionalnego - studium porównawcze, Warszawa 2009r.

14. Metodologia szacowania wartości docelowych dla wskaźników wybranych do realizacji w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020, Instytucja Zarządzająca RPOWP 2014-2020, Białystok 2018r.
15. Ocena skuteczności wdrażania PO IR przez NCBR, sprawności obsługi projektów oraz identyfikacji dobrych praktyk w działaniu 1.1 POIR (Moduł I, Etap I), EGO S.C, LB&E, MCM Institute, Warszawa 2018r.
16. Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, SOOIP, Warszawa 2018r.
17. Potencjał innowacyjny gospodarki: uwarunkowania, determinanty, perspektywy. Narodowy Bank Polski, Warszawa 2016r.
18. Program profilaktyki nabytych wad postawy skierowany do dzieci w wieku 5-14 lat z terenu województwa podlaskiego, Zarząd Województwa Podlaskiego, Białystok 2016r.
19. Programowanie perspektywy 2014-2020 – Umowa Partnerstwa, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 2017r.
20. R. Pawson, N. Tilley, Realistic Evaluation, Sage, 1997r.
21. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020
22. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006;
23. Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu;
24. Strategia Inwestycyjna Instrumentów Finansowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020, Białystok 2018r.
25. Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych RPOWP 2014-2020 na lata 2014-2020 (SZOOP);
26. Wytyczne Ministra Finansów dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będące podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw, Warszawa 2018r.
27. Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze rynku pracy na lata 2014-2020
28. Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020.

Zamawiający/Wydawca:

Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego
Departament Rozwoju Regionalnego
ul. Poleska 89, 15-874 Białystok

Wykonawca:

Konsorcjum LB&E Sp. z o.o. oraz EGO S.C

